MİTOS

DORIS LESSING

sevme alışkanlığı

SEVME ALIŞKANLIĞI

Doris Lessing Çev. Aslı Biçen

1919 İran doğumlu yazar, 1949'a değin Güney Rodezya'da babasının yanında çiftlikte yaşadı. Sonra İngiltere'ye gitti. 1956'dan sonra Rodezya'ya girişi yasaklandı. 20. yüzyılın toplum ve bireye ilişkin sorunlarını konu alan romanlarıyla tanınmıştır. Rodezya'daki ırk ayrımını anlatan "Türkü Söylüyor Otlar"la büyük başarı kazandı. Uzun yıllar sosyalist eylemlere katıldı. 2.Dünya Savaşı sonrası, özellikle, kadının bağımsızlığı konusu üzerinde yoğunlaşmıştır. Yazar, Rodezya'daki deneyimlerini "Going Home"da anlatmaktadır. 52 ile 69 yılları arasında 5 ciltlik roman dizisi; "Children of Violence"i yayımladı. Son dönemde bilim-kurgu alanında da yazmaya başlamıştır. Başlıca yapıtları; Going Home (Eve Dönüş), Children of Violence (Şiddet Çocukları), The Golden Notebook (Altın Defter), Five (Beş) ve Collected Stories I (Toplu Öyküler I).

Sevme Alışkanlığı, dilimize Aslı Biçen tarafından
çevrildi, Boyut Dizgi Ünitesinde Hicran Aygün dizgisini,
Halil Sever montajını yaptı. Kapak tasarımı, Emre Senan'a ait olup, Pano
grafikte İbrahim Çeşmecioğlu hazırladı. Kapak baskısını, Ayhan matbaasında
Erdem Usta, iç baskıyı ise Özyılmaz Matbaasında
Celal Usta yaptı. Sedat Usta ciltledi.
Paketlemesini ise Fahrican Demirkanlı yapmaktadır.
1. Basım, Ekim 1990

MİTOS YAYINCILIK
Oba Sk. 9/1 Cihangir/İstanbul
☎ 1498737-38 Fax: 1490218

ISBN: 975-7468-02-9
Mitos, Boyut Limited Şirketi'nin kuruluşudur.

SEVME ALIŞKANLIĞI

DORIS LESSING

İnglizce aslından çeviren
Aslı Biçen

İÇİNDEKİLER

Sevme Alışkanlığı	7
Söylediği Sözler	30
Kadın	44
Tünelden	56
Lucy Grange	65
Eğlence	71
Hafif Bir Çekirge İstilâsı	85
Tanık	93
Sürgün Tadı	105
Hava Değişikliği	113
Büyük Şehre Çıkan Bir Yol	130
Uçuş	137
Stalin'in Öldüğü Gün	143
Bitkiler ve Kızlar	155
Şarap	165
O	170
Tanrının Cennetteki Gözü	177

SEVME ALIŞKANLIĞI

1947'de George Myra'ya, savaş çoktan bittiğine göre, eve dönüp onunla evlenmesi gerektiğini söylemek için yeniden yazdı. O da, ayrı düştüklerini hissettiğini söyleyerek, akrabaları orada olduğu için 1943'te iki çocuğunu da alıp gittiği Avustralya'dan yanıtladı; artık George'la evlenmek istediğinden pek de emin değildi. George kendini bırakmadı. Hava yollarından ayırttığı yeri telgrafla bildirdi ve Myra'dan gelip onu görmesini istedi. Myra çocukları daha uzun süre yalnız bırakamayacağı için sadece iki haftalığına geldi. Avustralya'dan hoşlandığını, iklimi sevdiğini; İngiltere'nin ikliminden artık hoşlanmadığını, İngiltere'nin, büyük olasılıkla, tükendiğini düşündüğünü; ve Londra'yı, hem de, galiba, George Talbot'ı da, özlemeye alıştığını söyledi.

George için bu acılı bir onbeş gün oldu. Bunun Myra için de acılı olduğuna inanıyordu. 1938'de karşılaşmış, birlikte beş yıl yaşamış, dört yıl da birbirlerine kaderin ayırdığı aşık mektupları yazmışlardı. Myra şüphesiz hayatının aşkıydı. Şimdiye kadar kendisinin de Myra'nın hayatının aşkı olduğuna inanmıştı. Myra, Avustralya'nın güneşi ve kumsallarının güzelleştirdiği etkileyici kadın, hava alanında ona el sallıyordu, gözleri yaşlarla doluydu.

Hava alanından uzaklaşırken, George'un gözleri kuruydu. Eğer bir insan diğerini gerçekten ve tümüyle sevmişse, çözülmez birlikteliğinden gözyaşlarıyla ayrıldığında çöken, aşktan daha fazla bir şeydir. George taksiden erken indi ve St. James Parkında yürüdü. Sonra burası ona çok küçük göründü ve Green Park'a gitti. Sonra Hyde Park ve Kensington Bahçelerinden geçti. Karanlık çöküp de parkın büyük kapılarını kapatıklarında eve dönmek için bir taksi tuttu. Marble Arch yakınlarında bir sitede yaşıyordu. Beş yıl boyunca Myra da onunla birlikte orada yaşamıştı, ve onunla yeniden birlikte yaşamayı umduğu

yer yine burasıydı. Covent Garden yakınında yeni bir daireye taşındı. Bundan hemen sonra da Myra'ya acı dolu bir mektup yazdı; şimdiye kadar sık sık böyle mektuplar almış ama daha önce hiç böylesini yazmamış gibi geldi ona. Şu ana kadar neden olduğu acıların miktarını tümüyle azımsamış gibi geldi. Ama Myra ona duygulu bir karşılık yazdı; George Talbot ta kendine artık Myra hakkında düşünmemesi gerektiğini söyledi.

Bu yüzden, işinde, son zamanlarda olduğundan daha az amatörce davrandı ve bir arkadaşı tarafından yazılmış yeni bir oyunu sahneye koymaya karar verdi. George Talbot bir tiyatro adamıydı. Uzun zamandır sahneye çıkmamış, ama makaleler yazmış, arada bir oyunlar sahneye koymuş, önemli toplantılarda konuşmalar yapmıştı, herkes tarafından tanınıyordu. Bir lokantaya gittiğinde insanlar onun gözlerini yakalamaya çalışıyordu, ve o genellikle bunların kim oldukları bilmiyordu. Yalnız olduğu için, Myra'nın onu terketmesinden sonraki dört yılda tiyatrodan ve çevresinden bir kaç genç kadınla birlikte olmuştu. Bunlar hakkında Myra'ya oldukça açık mektuplar yazmış, ama o mektuplarında bunlara hiç değinmemişti. Bir kaç aydır oldukça meşguldü ve evde pek az bulunuyordu; bayağı para kazanmış ve onunla etrafta görünmekten hoşlanan bir iki kadınla daha birlikte olmuştu. Myra'yı çok düşündü, ama iyi arkadaşlar olarak kalmaya karar verdikleri halde ne o Myra'ya mektup yazdı ne de Myra ona.

Bir akşam, hep takdir ettiği bir arkadaşını, bir tiyatronun fuayesinde gördü, ve yanındaki genç kadına onun kendi kuşağının en dayanılmaz erkeği olduğunu anlattı; hiçbir kadın ona karşı koymayı başaramamıştı. Kadın kısaca fuayenin ötesine baktı ve 'Yok canım' dedi.

George Talbot o gece eve döndüğünde yalnızdı, aynada kendine dürüstçe baktı. Altmış yaşındaydı, ama göstermiyordu. Geçmişte onda kadınları etkilemiş olan her neyse, o şey bakışları değildi pek fazla değişmemişti; kendini dinç tutan, gri saçlarını özenle tarayan, iyi giyimli, topluca bir adam. Uzun yıllar önce aktörlüğü yaptığı zamandan beri yüzüyle pek fazla ilgilenmemiş, ama şimdi, pek alışılmamış bir kendini beğenmişlik nöbetine girmişti ve karısının gözlerini sevmesine karşılık, Myra'nın ağzına hayran olduğunu hatırlıyordu. Lokanta ve fuayelerin aynalarında kendisine can alıcı bakışlar fırlatıyor ve kendini değişmemiş gibi görüyordu. Yine de nazik görünüşü ile kendinde hissettikleri arasındaki çelişkinin bilincindeydi. Kaburgaları altındaki

kalbi, düşmanı oynayan canavarca bir şefkat alanı halini almış, kabarık, yumuşak ve acılı olmuştu. İnsanlar şaka yaptığında genellikle gülemiyordu; eskiden hafif, alaylı ve kuru olan konuşma tarzı da değişmiş olmalıydı. Çünkü arkadaşları bir çok kere kederli olup olmadığını sormuşlardı ve artık onlara öyküler anlatırken beğeniyle gülmüyorlardı. İyi bir arkadaş olmadığı sonucuna vardı. Hasta olabileceğini düşündü ve doktora gitti. Doktor kalbinde hiç bir şey olmadığını, daha en az otuz yıl yaşayabileceğini söyledi. İngiliz tiyatrosu için sevindirici diye de saygıyla ekledi.

George, kalp ağrısı kelimesinin, bir insanın ağrıyan bir kalbi kendisiyle birlikte, gündüz ve gece ya da kendisi gibi aylarca taşıyabileceği demek olduğunu anlamaya başlamıştı. Neredeyse bir sene. Göğsündeki acının baskısıyla bir gece neredeyse uyanacaktı, sabah bir üzüntü yükü altında kalktı. Buna bir son yok gibiydi; bu düşünce onu iki eyleme itti. Önce Myra'ya, aşık oldukları günleri anan, dikkatle kaleme alınmış, duyarlı bir mektup yazdı. Buna karşılık olarak, dikkatli ve duyarlı bir yanıt aldı. Sonra karısını görmeye gitti. Onunla iyi arkadaştı ve bu uzun yıllar boyunca bozulmamıştı. Birbirlerini sıklıkla görüyorlardı, ama çocuklar büyüdüğünden beri görüşmeler daha seyrekleşmişti, yılda ya da iki yılda bir kere, ama hiç kavga etmemişlerdi.

Boşandıktan sonra, karısı bir kez daha evlenmişti ve şimdi duldu. İkinci kocası parlamento üyesiydi, kendisi de İşçi Partisi için çalışmıştı. Hastane danışma komitesinde ve ilerici bir okulun yöneticiler kurulundaydı. Elli yaşındaydı ama göstermiyordu. O akşam zarif bir gri takım ve gri ayakkabılar giymişti ve gri saçlarının önünde onu ayrıcalıklı kılan beyaz bir dalga vardı. George'u görmek onu canlandırmış ve sevindirmişti; ve hastahane komitesindeki ilerici azınlıkla, reformlar hakkında aynı görüşü paylaşmayan geri kafalılardan söz etti. George'la politikaları hep ortak olmuştu, İşçi Partisi'nde ortanın solunda bir yerlerde. I. Dünya Savaşında George'un pasifist olmasına yakınlık duymuştu—bu yüzden George bir süre hapse girmişti— George da onun militan feminizmine yakınlık duymuştu. İkisi de 1926 da grevcilere yardım etmişlerdi. Otuzlarda, boşandıktan sonra, işsiz kalanlara ve açlığı protesto yürüyüşü yapanlara Shakespeare oynamak için turneye çıktığında karısı ona para yardımı yapmıştı.

Myra hiç politikayla ilgilenmemişti, tek ilgilendiği kendi çocuklarıydı. Bir de George, tabii.

George ilk karısından tekrar onunla evlenmesini istedi, karısı o kadar şaşırmıştı ki şeker maşasını elinden düşürüp fincan tabağını kırdı. Myra'ya ne olduğunu sordu ve George "Canım, sanırım Myra Avustralya'da geçirdiği yıllar boyunca beni unuttu. Her neyse, şimdi beni istemiyor." Kendi sesinin bunu söylediğini duymak ona çok acı geldi ve korktu, çünkü şimdiye kadar hiç bir kadına muhtaç olduğunu hatırlamıyordu. Myra dışında.

Karısı onu süzdü ve açıklıkla: "Yalnızsın George. Görüyorsun hiç birimiz gençleşmiyoruz" dedi.

"Herhalde ben etrafında olunca daha az yalnız olacağını düşünmüyorsun?"

Arkası ona dönük, bir şeye bakacakmışçasına, sandalyeden kalktı ve yakında evlenmeye niyeti olduğunu söyledi. Kendinden oldukça genç bir adamla evleniyordu, hastahanedeki ilerici azınlıktan bir doktor. George sesinden onun bu evlilikten hem gurur duyduğunu hem de utandığını anladı, bu yüzden yüzünü saklıyordu. Onu kutladı, ve hâlâ bir şansı olup olmadığını sordu."Her şeye rağmen, birlikte mutluyduk canım, değil mi? Hiç bir zaman bu evliliğin neden bozulduğunu anlayamadım. Bozmayı sen istemiştin"

"Bu eski olayı kurcalamakta bir fayda görmüyorum" dedi karısı son olarak ve onun karşısındaki yerine geri döndü. George onu çok kıskanmıştı, zamanla beyazlaşmış perçemleri altındaki pembe ve neredeyse kırışıksız yüzüyle çok genç görünüyordu.

"Ama sevgilim, anlatmanı isterdim. Bir zararı dokunmaz değil mi? Ve her zaman merak ettim..... sıkça üzerinde düşündüm ve merak ettim." Tekrar sesindeki acıklı tonu duydu, ama bunu nasıl değiştirebileceğini bilmiyordu.

"Merak ettin" dedi karısı "ama yalnız Myra'yı düşünmediğin zamanlarda"

"Ama boşandığımızda Myra'yı tanımıyordum"

"Phillippa, Georgina, Janet ve tanrı bilir daha kimleri tanıyordun."

"Ama onları önemsemiyordum."

Karısı kucağında becerikli elleri ve yüzünde onunla boşanmaya karar verdiğini söylediği zaman ki ifadeyle oturuyordu. Bu yaralayıcı ve buruktu. "Beni de önemsemiyordun," dedi.

"Ama mutluyduk. En azından ben mutluydum... yavaşça sustu

kadınlar hakkında bildiği onca şeye karşın böyle susmak acıklıydı. Çünkü, orada otururken, eski hovarda kalbi ona, eğer bulabilseydi, doğru kelimelerin ve doğru bir ses tonunun olması gerektiğini söylüyordu. Ama ne derse desin, bu umutsuz, kocamış sesle söyleniyordu ve bu sesin hiç bir zaman yigit ve mücadeleci doktoru yenemiyeceğini biliyordu. "Seni önemsiyordum. Arada bir hayatımdaki tek kadının sen olduğunu düşünürüm."

Karısı buna güldü. "Aman George lütfen şimdi ağlamaklı sarhoşlara benzeme."

"Evet canım, Myra vardı. Ama beni başından attığında bir Myra olmak zorundaydı, değil mi? Sadece iki kadın, sen ve Myra. Ve o kadar mutlu göründüğümüz bir zamanda neden herşeyi kesip attığını bir türlü anlayamadım'.

"Beni önemsemiyordun," dedi tekrar. "Eğer önem verseydin, Philippa, Georgina, Janet ya da öbürlerinden, eve döndüğünde, sanki benim hiç umrumda değilmiş gibi sakin sakin, Brighton'da, ya da her neredeyse, onlarla birlikte olduğunu söylemezdin."

"Eğer onları önemsemiş olsaydım, sana asla söylemezdim."

Karısı ona inanmaksızın bakıyordu ve yüzü kızarmıştı. Neden? Kızdığı için mi? George anlayamadı.

"Gururla hatırlıyorum" dedi acıklı acıklı, " herşeyi çözümlediğimiz gibi, bu evlilik işini de çözümlemiştik. O kadar iyi bir evliliğimiz vardı ki küçük flörtlerin bir önemi yoktu. Ben her zaman gerçeğin söylenmesinden yanayımdır. Sana her zaman gerçeği söyledim değil mi?"

"Ne kadar romantiksin George" dedi kuru bir sesle; ve George kısa bir süre sonra kalktı, onu yanağından hafifçe öptü ve çıktı.

Ellerini dikleştirdiği sırtının arkasında kavuşturarak, uzun süre parklarda yürüdü, kalbinin büyüdüğünü ve acı verdiğini hissediyordu. Kapılar kapandığında, hayatının elli yılını yaşadığı aydınlık sokaklarda yürüdü, Myra ve Molly'yi hatırlıyordu, sanki birbirlerine geçerek tek bir kadın, sıcak, basit bir yakınlık figürü, yanıbaşında yürüyen bir mutluluk figürü olmuşlardı. İyi bildiği küçük bir lokantaya gitti, orada, İngiliz Tiyatrosunun durumu konusunda verdiği konferansı dinlediği için kendisini tanıyan bir kızla karşılaştı. Myra ve Molly'yi kızın yüzünde bulmaya çalıştı ama başaramadı; ve onun da kahve parasını ödedikten sonra eve tek başına döndü. Ama dairesi dayanılama-

yacak denli boştu, o da evden ayrılıp rıhumda iki saat boyunca kendini yormak için yürüdü, düşündüğünden daha soğuk bir rüzgâr olmalıydı ki ertesi gün göğsünde kalp ağrısı olduğu su götürmeyen bir ağrıyla uyandı.

Grip olmuştu ve kötü öksürüyordu, tek başına yatakta yattı ve dördüncü gün sayıklamaya başlayıncaya kadar da doktoru çağırmadı. Doktor hemen hastahaneye yatırılması gerektiğini söyledi. Ama o, bunu reddetti. Bunun üzerine doktor gece gündüz bir hemşire tarafından bakılması gerektiğini söyledi. Hemşirelerin neşeli ve arkadaşça tavırları onu dayanılamayacak denli mutsuz edene kadar bu duruma boyun eğdi ve doktordan ona bakabilecek sıcak birini bulması için, karısını aramasını istedi. Molly'nin kendisinin ona bakmaya geleceğini umuyordu, ama geldiğinde ona bu konudan hiç söz etmedi, çünkü Molly evlilik hazırlıklarıyla fazlaca meşguldü. George'a üniforma giymeyen ve şaka yapmayan birini bulacağına söz verdi. Doğal olarak birçok ortak arkadaşları vardı; Molly, George'un tiyatrodaki eski bir sevgilisini aradı, o da işsizlikten kurtulmak için bir sekreterlik arayan ve bu arada bir kaç hafta boyunca herhangi bir işi yapabilecek olan bir kızdan söz etti.

Böylece Bobby Tippet, hemşireleri yolladı ve George'un çalışma odasında kendine bir yatak yaptı. İlk gün George'un yatağının kenarında nakış işleyerek oturdu. Siyah bol bir etek ve bileğinde kısa kırmaları olan ağırbaşlı renkte boyanmış bir bluz giyiyordu. George onun nakış işlemesini izlerken kendini iyi hissetmeye başladı. Ufak tefek, ince, esmer bir kızdı, büyük olasılıkla yahudiydi. üzgün siyah gözleri vardı. Nakışını, elleri üzerinde gevşek dururken, öylece tutardı; gözleri dalgındı ve karanlık bir içe dönüklüğün dumanı onları sarardı. Böyle zamanlarda nakış işleyen küçük bir çin kızı figürü gibi kımıltısızca otururdu. George'a bakarken ya da ziyaretçileri kabul ederken, soğuk hatta cansız bir cazibesi olurdu; bu, kalpsizliğinin uç noktadaki bir nezaketle dışa vurulmasıydı, George ilk önce ürpermişti; fakat sonra durumu anladı; bu davranışlar bir İngiliz sınıfından çok her neresiysc Bobby Tippett'in doğduğu dünyanın davranışlarıydı. Kendisi hakkında sorulan soruları, evet ya da hayır diye yanıtlıyordu; George, arada bir gördüğü evli bir kız kardeş dışında tüm akrabalarının ölmüş olduğunu öğrenebildi; bunun dışında on yıl ya da daha fazla bir süre, genellikle tek başına, Londra çevresinde ve içinde yaşa-

mıştı. George ona, bu kadar uzun süre tek başına yaşadığı için yalnızlık çekip çekmediğini sorduğunda, Bobby kelimeleri uzatarak "Yo yalnız olmak benim için kesinlikle sorun değil" dedi. Ama George onu küçük cesur bir çocuk, Londra'ya karşı koyan bir kimsesiz olarak gördü, ve çok etkilendi.

Tiyatronun büyük adamı gibi görünmek, çok alışkın olduğu, kişiliğinden ziyade mesleğine karşı duyulan hayranlığı onda da uyandırmak istemiyordu ama kısa bir süre sonra, hayatının coşkulu bir alanı olabileceğini umarak, ona mesleğiyle ilgili sorular sormaya başladı. Ama o sadık bir işçinin neşeli sesiyle, dekorları boyamak ya da yardımcı aktörlük yapmak gibi küçük ve tuhaf işlerden söz etti; ve George bunun da ona yaklaşmasını sağlayamadığını gördü. Sonunda George hep engellemeye çalıştığı şeyi yaptı, yastıkların önünde bir yargıç ya da bir opera müdürü gibi otururak "Benim için birşey yap canım. Seni seyredeyim." dedi. O da saygılı bir çocuk gibi içeri gitti, ve siyah dar bir pantalonla geri döndü, ağırbaşlı küçük bluzu hâlâ üzerindeydi, George'un karşısındaki perdenin önünde durdu ve kısa bir şarkı söyleyip dans etmeye başladı. Kötü değildi. Daha kötü yüzlercesini görmüştü. Ama çok etkilenmişti; şimdi onu her şeyden çok çaresiz, afacan ve haylaz bir erkek-kız olarak görüyordu. Ve sonuna kadar da dokunaklı. "Aslında" dedi, "bu oyunun sadece yarısı. Genellikle başka biri daha olur."

Geniş karanlık odanın neredeyse tüm bir duvarını kaplayan büyük bir ayna vardı. George kendini orada, yastıklara yaslanmış, perdedeki ufak, oyuncak bebek benzeri figürü seyreden yaşlıca bir adam olarak gördü. Bobby başını çevirip, karanlık aynadaki yansımasını inceledi, sonra kendi yansımasıyla sanki gerçekmiş gibi dans etmeye başladı. George'un odasında danseden iki küçük, hafif figür olmasının esrarengiz bir yanı vardı. Bobby sahne argosuyla, küçük kırık bir şarkı söylüyordu ve George onun aynadaki diğer figürün de kendisiyle söylemesini beklediğini hissetti; adeta bir yanıt beklercesine aynaya söylüyordu.

"Bu çok güzel canım" diyerek şarkıyı hızla kesti, neden olduğunu bilmemesine karşın alt üst olduğunu hissetmişti. "Gerçekten çok güzel". Şarkıyı kesip, esrarengiz gölgesi aynadan uzaklaşarak yok olunca George rahatladı.

"Senin için birileriyle konuşmamı istermiydin canım? Belki yar-

dımcı olur. Tiyatroda işlerin nasıl yürüdüğünü bilirsin" dedi özür dilercesine.

"Bilseydim bile umursamazdım" dedi, gösterisindeki sahne argosuyla, bir dakika için yüzü alaycı, kayıtsız bir beleşçininkine benzeyen bir cazibeyle aydınlandı. "Belki tekrar eteğimi giysem daha iyi olur" diye önerdi. "Bir hemşire için daha uygun değil mi?"

Ama George onu siyah dar pantalonuyla daha çok sevdiğini söyledi, o da bundan sonra hep pantalonunu ve küçük zarif gömleklerini giymeyi sürdürdü ve evin içinde kadınsı hoş bir oğlan gibi, rol aldığı küçük oyunlardan ve görüşmüş olduğu George'un arkadaşı ya da en azından eşiti olan, yapımcılar aktörler ve aktristlerden söz ederek dolaşmaya başladı. George yastıklara dayanarak dinledi, izledi ve kalbi ağrıdı. Onun gitmesini istemediği için yatakta gerektiğinden fazla kaldı. Büyük bir koltuğa geçtiğinde ona "Burada kalmak zorunda olduğunu düşünmemelisin canım, eğer gidebilceğin başka bir yer varsa ayrılabilirsin" dedi. O da bunu siyah gözlerinin ışıltısıyla yanıtladı; "Ama ben dinleniyorum canım, dinleniyorum. Yapabileceğim daha iyi bir iş yok." ve ekledi 'berbat değil mi, söylediklerim yani?"

"Ama burada olmayı sevmiyor musun? Burada benle olmaktan sıkılmıyorsun değil mi" diye ısrar etti.

Bobby olabilecek en kısa aralıktan sonra "Evet garip ama seviyorum." dedi. Garip ama çabuk, yarı gülen, neredeyse işveli bir bakışla söylenmişti ve aylardır ilk defa George'un kalbi çevresindeki yalnızlığın baskısı azaldı.

Artık George çok mutluydu, çünkü tiyatro ve edebiyatın seçkin beyleri ve bayanları geldiğinde, Bobby soğuk ve yapmacıklı ev sahibi haline geliyordu; ve gittikleri anda tekrar o afacan sevimliliğe dönüyordu. Bu onların samimiyetinin kanıtıydı. Arada bir George onu yemeğe ya da tiyatroya götürüyordu. Bobby hazırlandığı zaman üzerine cüretli, moda giysiler giyiyor ve bir mankenin küstah tavırlarını takınıyordu; George onun yanında memnuniyetle gülümseyerek dolaşıyor ve kendi rolünü ve dünyayla eğlenişini onunla paylaşan, ona eve geri dönüp tek başlarına kaldıklarında tekrar o sevgili kız ya da muhteşem sevimli çocuk olacağına söz veren siyah, kayıtsız, korsanlık yapan gözlerinin; kendilerini beğenilmek için yaratılmış kadının, cansız bakışlarından kurtarıp, parlayacağı dakikayı bekliyordu.

Arada bir, geceleyin loş odada otururken, eline onun ince omuzu-

nu tutma izni veriyordu; arada bir birbirlerine iyi geceler derken onu öpmek için eğilirdi, ve Bobby onun dudaklarının ağırbaşlı candan alnına değmesi için başını öne indirirdi.

George onun daha uyanmamış olduğuna karar verdi. Bu sözcük geçmişteki bir çok sıcak keşfin prelüdü olmuştu. George, onun, gerçekte kendisinin ne olduğunu bilmediğine karar verdi. Evlenmiş olduğu anlaşılıyordu, bu bilgiyi bir kez, tiyatroyla ilgili bir anısını anlatırken ağzından kaçırmıştı; ama George yıllarca süren evliliklerden sonra bile hâlâ uyanmamış olan bir çok kadın biliyordu. George ondan kendisiyle evlenmesini istedi ve o, küçük parlak başını korkmuş bir hayvanın ani hareketiyle kaldırıp: "Neden benimle evlenmek istiyorsun" diye sordu.

"Çünkü seninle birlikte olmaktan hoşlanıyorum canım. Seninle birlikte olmayı seviyorum."

"Ben de seninle birlikte olmayı seviyorum". Bunun sorgulayıcı bir tonu vardı. Kendi kendini sorguluyordu. "ilginç" dedi, sahne argosuyla gülerek. "İlginç ama gerçek".

Küçük bir düğün olacaktı, ama gazetelerde onunla ilgili bir sürü haber çıktı. Son zamanlarda George'un kuşağından bir çok adam genç kadınlarla evlenmişti. Bir tanesinin, yetmiş yaşındayken bir oğlu olmuştu. George gazeteler tarafından şımartılmıştı, ve Bobby'ye yaşamı hakkında daha önce anlatmadığı pek çok şeyi anlattı. Mesela kendi kuşağının aşk ve cinsellik konusunda çağdaş kuşaktan çok daha başarılı olduğunu düşündüğünü belirtti. "Mesela oğlumu al. Onun yaşındayken benim başımdan bir sürü macera geçmişti ve kadınları tanırdım, ama bir de ona bak, neredeyse otuz yaşında ve buraya evlenmeyi düşündüğü kızla geldiğinde onunla aynı yatağı sadece bir hafta paylaşmıştı ve hiçbir şey olmamıştı. Bana bunu kız anlattı. Bu bana çok tuhaf geliyor. Ama kıza hiç tuhaf gelmemişti. Ve şimdi oğlum başka bir genç adamla birlikte oturuyor ve o uzun çalar pikabını dinliyor ve bir okul çocuğu gibi haftada iki kez dışarı çıkardığı bir kızla nişanlı. Ve kızım evlendikten bir sene sonra bana geldi, berbat bir karışıklık içindeydi, gerçekten berbat....senin kuşağın bundan çok korkuyor gibi geliyor bana, neden bilmiyorum."

"Neden benim kuşağım?" diye sordu, Hızlı bir dinleme hareketiyle başını çevirerek. "Bu benim kuşağım değil"

"Ama sen yalnızca bir çocuksun" dedi George memnuniyetle.

Ona ısrarla bakan üzgün gözlerin altında ne yattığını çözemedi Bobby ateşin önünde, üzerinde siyah parlak pantolonu, bağdaş kurmuş oturuyordu, küçük bir oyuncak gibiydi. Ama George'un içinde bir tehlike hissi oluşmuştu ve daha fazla konuşmaya cesaret edemedi.

"Otuzbeş yaşında

Yaşayan en küçük çocuğum" şarkısını söylemeye başladı, omuzunun üzerinden George'a acılı, hızlı bir bakış fırlattı. Ama şarkı neşeli gibiydi.

Kuşağının başarılarından bir daha söz etmedi.

Düğünden sonra Bobby'yi, yıllarca önce Eve adında bir kızla birlikte gittiği, Normandiya' daki bir kasabaya götürdü. Ama daha önce geldiğini ona söylemedi.

Bahardı ve vişne ağaçları çiçeklenmişti. Son güneş ışığında, beyaz çiçekli dallar altından yürüdükleri ilk akşam, eli onun ince beline dolanmıştı, ve sanki kaybedilmiş bir mutluluğun kapılarından geri yürümek üzereymiş gibi geliyordu.

Vişne ağaçlarına bakan, büyük, rahat bir odaları vardı ve yatak iki kişilikti. Madame Cruchot, çiftçinin karısı, odayı kurnaz, yorum yapmayan bakışlarla gösterdi, balayındaki çiftleri ağırlamaktan her zaman mutlu olduklarını söyledi ve iyi geceler diledi.

George Bobby'yle sevişti ve o gözlerini kapadı ve George onun hiç de beceriksiz olmadığını anladı. Bitirdiklerinde, George onu kollarına aldı ve'ondan sonra sadece, kalbinin inanılmaz tuhaflıktaki rahatlamasıyla, yaşamının birçok yılı boyunca ona verildiği gibi kabul ettiği bir mutluluğa döndü ve bunu yapabilmiş olması ona çok nankörce geldi. Bobby'nin uysal gövdesini kollarında tutarken, bunca zaman kendi başına, yalnız yaşayabilmiş olmasının olanaksızlığını düşündü. Bu katlanılmazdı. Onun yavaşça soluk alan gövdesine sarıldı, sırtını ve kalçalarını okşadı ve elleri neredeyse elli yıllık sevmenin verdiği duyguları hatırladı. Anımsanmış duyguların, gövdesinde aktığını hissedebiliyordu ve kalbinin o ana kadar tatmadığı bir neşeyle dolu olduğunu düşündü, çünkü bu bir sürü aşkın birleşimiydi.

Bobby sertçe dönüp oturduğunda ve "Bir sigara istiyorum, ya sen" dediğinde, tam anılarını zaptetmeye uğraşıyordu.

"Tabi canım eğer sen istiyorsan."

İçtiler. Sigaralar bitti, Bobby sırt üzeri ellerini kavuşturarak yattı ve "uykum var" dedi. Gözlerini kapadı. George onun uyuduğuna emin

olduğunda, dirseği üzerinde yükselip onu seyretti. Işık hâlâ yanıyordu ve yanağının çizgisi bir çocuğunki gibi dolgun ve yumuşaktı.Avcunun kenarıyla ona dokundu ve Bobby uykusunda çekildi bir yumruk gibi büzüldü ve bir çoğunki gibi beyaz ve çelimsiz olan eli yüzünün önünde ve yastığın üzerinde bir yumruğa dönüştü.

George onu kollarına almaya çalıştı ama o kaçarak yatağın öbür ucuna gitti. Derin uykudaydı ve uykusu paylaşılmazdı. George buna katlanamadı. Yataktan kalktı, soğuk bahar gecesinde camın kenarına oturdu ve beyaz vişne ağaçlarının beyaz ayın altında durduğunu gördü ve kendi yatağında uyuyan soğuk kızı düşündü. Şafak sökene kadar orada, serin ay ışığındaydı ve sabah çok kötü öksürdüğü için kalkamadı. Bobby sevimli, neşeli ve özveriliydi. "Eski zamanlarda olduğu gibi sana bakıyorum" diye yorum yaptı gözlerini kasten indirerek. Madame Cruchot'dan; odanın köşesine yerleştirmek için bir yatak istedi ve George hastalığını kapmak istememesini akıllıca buldu; çünkü geçmişindeki, yeterince ciddi hastalıkların karanlığın paylaşılmasını engellemediği zamanları, hatırlamak istemedi; yorgunluk, ateş ya da had safhada uykusuzluğun getirdiği duyumları unutmayı tercih etti. Hatta utanmaya bile başlamıştı.

On beş gün boyunca Fransız kadın, günde iki kere muhteşem yemekler getirdi ve George'la Bobby bir sürü şarap ve kalvados içip, Madame Cruchot' ya balayında hastalanmak konusunda şakalar yaptılar. Normandiya'dan planladıklarından daha önce geri döndüler. Bobby, arkadaşlarının gelip görebilmesi için evde olmanın, George için daha iyi olacağını söylemişti. Ayrıca, bahar zamanı içeride kalmak üzücüydü ve ikisi de çok fazla yiyordu.

Eve döndükleri ilk gece, George onun çalışma odasında uyumasını bekliyordu, ama o pijamaları içinde büyük yatağa geldi ve ikinci defa bir şeyler yapıyor olabilmek için onun kollarına aldı ve Bobby yorgun biraz da ufak görünerek yatakta sigara içti, ve George onun korkunç genç ve acınacak durumda olduğunu düşündü. O gece uyumadı. Onu rahatsız etmemek için yataktan çıkmaya da cesaret edemedi, organları bir yaşam boyu edindikleri alışkanlıkları hatırlayıp onunkileri arar diye uyumaktan korkuyordu. Sabahleyin Bobby gülerek uyandı ve George kollarını ona doladı ama o küçük öpücükler verip yataktan atladı.

O gün gidip kız kardeşini görmesi gerektiğini söyledi; son bir kaç

haftadır kız kardeşini sık sık görüyordu ve George'a arkadaşlarını şimdiye kadar olduğundan daha çok çevresinde bulundurmasını önerip duruyordu. George neden kız kardeşinin gelip onu dairede görmediğini sordu. Bunun üzerine kız kardeşi bir gün öğleden sonra çaya geldi. George onu düğünde kısa bir süre görmüş ve sevmemişti ama şimdi ilk defa, evliliğin kendisine karşı bir tepki duymuştu. Kız kardeş berbattı, banliyöden gelmiş alelade orta yaşlı bir dişi. Mobilyaya değer biçmek için merakla her tarafa çevirdiği, sert, koyu renk bir yüzü, ve bir yana yatmış ince, para canlısı bir burnu vardı. Erkeksi denizci mavisi bluzu, siyah korkunç şapkası, birbiri yanında sabit duran ayakkabıları ile çay fincanlarının yanında iki saat en iyi davranışlarını göstererek oturdu; ve ince burnu kardeşiyle, George'u yeren bir konuşma yapar gibiydi. Bobby, bütün misafirlere davrandığı gibi hayattan bıkmış sakin ve dikkatliydi hareketlerinde, ama George bunu kendisi için yaptığından emindi. Kız kardeş gittikten sonra George onun hakkında bayağı sızlandı ama Bobby gülerek George'un Rosa'yı sevemeyeceğini çok önceden bildiğini söyledi; o pek de hoş değildi, peki o zaman onu davet etmeyi kim önermişti? Böylece Rosa bir daha eve gelmedi, ve Bobby onunla sergileri gezerken ya da alışveriş yaparken görüşür oldu. Bu arada George, yalnız başına oturup huzursuzca Bobby'yi düşünüyor, ya da eski arkadaşlarını ziyaret ediyordu. Normandiya'dan döndüklerinden bir kaç hafta sonra birisi George'a hasta göründüğünü söyledi. Bu George'u düşünmeye zorladı ve George hastalık ihtimalinin pek te uzak olmadığını anladı. Bu uyuyamamasından kaynaklanıyordu. Neşeli ve sevgi dolu boyun eğişinden sonra, her gece Bobby'yle yatıyor ve yastığın üzerinde yanağının yumuşak kavsini, yakın ve düz duran karanlık kirpiklerini görüyordu. Şimdiye kadar hayatında hiçbir şey onu bu çocuksu yanak ve kirpiklerin gölgesi kadar derinden etkilememişti. Bir yanaktaki küçük bir kırışık ona üzüntü izi gibi geliyor; ve alnına düşen parlak siyah perçem gözünü yaşlarla dolduruyordu. Geceleri, gizli bir şefkatin gece ibadetlerine dönüşmüştü.

Sonra bir gece Bobby uyandı ve George'u kendisini seyrederken gördü.

"Ne var" diye sordu ürkerek "Uyuyamıyor musun?"

"Sadece seni seyrediyordum" dedi umutsuzca.

Önünde kıvrılarak yattı, yumruğu George'la arasında, yastığın

üzerinde duruyordu. "Neden mutlu değilsin?" diye sordu birden; ve George ani buruk bir ironiyle güldü, Bobby kollarını dizlerinin cevresine dolayıp, bu problemi pratik olarak kavramaya hazırlandı.

"Bu evlilik değil, bu aşk değil," dedi George. Onun yanına oturdu. Şimdiye kadar onunla hiç bu tonda konuşmamıştı. Koskoca bir adam, yaşlıca yüzü üzüntüyle kızardı, bir an için Bobby'yi unutmuştu ve onda yeniden canlanan kendi geçmişinden konuşmuştu, kendi geçmişine seslenmişti. Güvenilir deneyimlerle ve yaşamından aldığı yanıtların sıcaklığıyla olgunlaşmıştı. Gözleri ağır, eleştirici ve kınayıcıydı. Bobby kendini ona doğru çekti ve üzüntülü bir gülücükle, "O zaman bana göster, George." dedi.

"Sana göstereyim mi?" dedi, neredeyse kekeleyerek. "Sana göstereyim mi?" Ama Bobby'yi o uysal çocuğu, yanağını onunkine dayamış bir halde, uyuyana kadar kollarına aldı; ta ki omzu onunkine çok fazla baskı yapıp, Bobby kendini yatağın öbür ucuna atana kadar.

Sabahleyin George'a tuhaf üzüntülü, küçük bir saygıyla, garip bir biçimde bakarak, "Biliyor musun George, sen sadece sevme alışkanlığına tutulmuşsun." dedi.

"Ne demek istiyorsun, canım?"

Yataktan çıkıp, beyaz pijamaları içinde bir kimsesiz gibi, kenarında durdu, saçları karışmıştı. Gözlerini George'a kaydırdı ve güldü. "Sadece kollarında bir şey tutmak istiyorsun, hepsi bu. Tek başınayken ne yapıyorsun? Bir yastığa mı sarılıyorsun?"

George hiçbir şey diyemedi, kalbinden yaralanmıştı.

"Kocam da aynıydı, "dedi neşeyle. "Komiktir, benimle hiç ilgilenmezdi" George'a bakıp, alayla gülümseyerek durdu. "İlginç, değil mi?" diye yorum yaptı ve banyoya gitti. Bu ikinci defa kocasından söz edişiydi.

Bu laf, sevme alışkanlığı, George'da bir devrime neden oldu. Doğru, diye düşündü. Kendisinden, kendi tenine sürtünen bir başka tene verdiği tepkiden, bir başka göğsün yarattığı basınçtan sarsıntıya uğradı. Bobby'yi daha yeni tanımaya başlamış gibi geldi ona. Onu daha önce gerçekten tanımıyordu. Muhteşem küçük kız kaybolmuştu ve yerinde George'un daha önce hiç düşünmediği yenilgiler ve bozgunlar karşısında, sert ve tedbirli olmuş bir genç kadın duruyordu. George, siyah gözlerin ardında yatan üzüntünün oldukça kişisel olduğunu görmüştü; yumuşak saçlar arasındaki gri parıltıyı; yanaktaki dolgun

kavisin orta yaşa girişteki bir yumuşama olduğunu görmüştü. Bencilliğinden dehşete düşmüştü. Artık, diye düşündü, onu daha iyi tanıyacaktı ve o da bunun karşılığında George'u sevmeye başlayacaktı.

Birden, George kendinde, şimdiye kadar tümüyle unuttuğu bir oğlanın varlığını keşfetti. Delikanlılık çağına döndü. Elinin kazayla bir dokunuşu onu sevindiriyordu; eteğinin savrulması gözlerini mutlulukla kapamasına neden oluyordu. Ona bir oğlanın kıskanç gözlerinden bakmaya ve yavaş yavaş ona sahip olduğunu hissederek, geçmişini sorgulamaya başlamıştı. Sesinin alçalışında bir duygunun izini, ya da kocaman siyah dost gözlerinin kenarında bir kımıltının itirafını bekliyordu. Geceleri, yine bir oğlana dönüşüyor, saygı onu becerıksizliğe mahkum ediyordu. George'un duyarlılığı ölü bir taş gibiydi. Bir ay önce onda ustaca barınan anılar ve uzun süredir kullandığı bedeniyle güçlü bir adamdı. Şimdi bu kadının yanında, geçmiş artık ondan ayrıldığı için, geçmişi özlemeyerek; fakat geleceğin düşünü kurarak, uyanık yatıyordu. Ve, kıskanç bir oğlan gibi, onu sorguladığında ve Bobby onu başından savdığında, bunun sadece, tapınan bir oğlan haline gelmiş olan kendisine karşılık vermek için uyanacak kızın saklı bekareti olduğuna inanıyordu.

Ama o hâlâ, yumruğu yüzünün önünde, bir şatoda uyuyordu.

Derken bir gece, George'un bir hareketinden rahatsız olup, yine uyandı. "Yine ne oldu, George" diye sordu, öfkeyle.

Bunu izleyen George'un içinde uyanmış olan oğlan acıyla öldü.

"Hiçbir şey," dedi, "hiçbir şey yok." Ona sırtını döndü, yenilmişti.

Büyük yataktan, çalışma odasındaki dar yatağa taşınan da kendisi oldu. Bobby keskin acı bir gülücükle "Benden bıktın ha, George? Pekala, bu konuda bir şey yapmayacağımı biliyorsun. Zaten birisiyle birlikte uyumayı hiçbir zaman fazlaca sevmedim."

Uzun süredir çalışmayı bırakmış olan George, yeni bir oyunu sahneye koymayı üzerine aldı, yine çok meşguldü ve büyük gazetelerden birinin oyun eleştirmeni oldu, olup bitenlerden haberi oluyor ve bütün ilk gecelere gidiyordu. Arada bir Bobby de, korkunç şık giysileri içinde, bütün bu modaya uyma işiyle eğlenerek, onunla birlikte gidiyordu. Arada bir evde oturuyordu. Görünürde hiçbir şey yapmaksızın, saatlerce tek başına kalma kapasitesi vardı. George kalabalık bir insan grubu arasından, ya da bir partiden eve dönerdi ve onu dar pan-

talonu içinde ateşin önünde bağdaş kurmuş, eli çenesine dayalı, kendi başına, George'un denemekten ve izlemekten korktuğu bir yere gitmiş bulurdu. Kendisini tekrar, onun doğasında olmadığı için, hiçbir zaman ne hissettiğini anlamadığını gösteren, soğuk keskin kelimeleri işitebileceği bir pozisyona sokmaya katlanamazdı. Eve geç dönerdi, Bobby ikisine çay yapardı ve George onunla gövdesi dingin, anıları dingin ateşin karşısında elele otururdu. Öldü, diye düşündü. Ama kalbi ağrıyordu. Göğsünde duran yalnızlığın ağır yüküne o kadar alışmıştı ki, eski bir arkadaşıyla kısa bir süre konuşunca bile, Bobby'yi tanımadan önceki George Talbot haline geliyordu, kalbi hafifliyor ve baskından kurtuluyordu, öyle ki birşey kaybetmişçesine, korkuyla etrafına bakıyordu. Yalnızlığın acısını duymadığı zamanlar neredeyse hafifliyordu.

Bobby'ye, kendisi bu kadar meşgulken, aylar boyu, yapacak bu kadar az işi olduğu için sıkılıp sıkılmadığını sordu. Hayır diye yanıtladı, böyle, yeterince mutluydu. Soruyu tekrarladığında, sırıtarak: "Sıkılsam bile umursamazdım..." dedi.

Bunun üzerine George eski bir arkadaşıyla konuştu ve Bobby, ikinci sınıf bir revüdeki, küçük bir rolle tiyatroya geri döndü. Oyunun diğer yarısını oynayacak birini bulduğunu söyledi. George, Romeo ve Juliet'in sahneye konmasıyla meşguldü, ve onu provalarda görmek için zamanı olmamıştı, ama The Offbeat Revue'nün açılış gecesi oradaydı. Biraz gecikmişti ve narin sandalyalerle sarılı bir biçimde, küçük ve cafcaflı tiyatronun arka kısmında durdu. Her şey o kadar küçük ki, güzel giyimli izleyiciler, bir kutuya tıkıştırılmış aşırı iri insanlar gibi oldukça büyük görünüyorlardı. Küçücük sahne, oraya buraya yapıştırılmış bir kaç siyah beyaz fotoğraf dışında boş bırakılmıştı ve bir piyano vardı. Piyanist iyiydi, yüzüne gevşekçe dökülen saçlarıyla, oyunun tümünden sıkılmış gibi çalıyordu. Ama çok güzel çalıyordu. Tiyatro adamı George, ilk şarkıyı havaya girebilmek için dinledi ve Tanrım, "yine mi" diye düşündü. Birinci Dünya Savaşı Şarkılarından biriydi ve George onun kolayca yarattığı duygu akıntısına dayanamıyordu. Hissetmeyi reddetti. Sonra duygunun engellendiğini farketti; piyano şarkıyla alay ediyordu. Long Long Trail bir beş parmak egzersizi gibi çalınıyordu ve Keep the Home Fires Burning ve Tipperary de aynı tarzda çalındı, sanki piyano sıkılmış gibi. Seyirciler yavaş yavaş kıkırdamaya başlamışlardı, havaya girmişlerdi. İçeriye, 1914'lerin üniformasını giyen, sarışın bıyıklı bir adam girdi ve bir ceset

gibi, şarkılardan bölümler söylemeye başladı ve George, onun o savaşta ölmüş olanlardan birisini canlandırdığını anladı. George bütün tepkilerinin engellendiğini hissetti, ilk olarak, çok acı verdiği için, o zamandan kalma duyguları hissetmeyi engelliyordu ve ikinci olarak, parçaların beş parmak egzersizi şeklinde çalınması bütün her şeyle, tüm acı ve protestoyla çelişiyor, geriye bir boşluktan başka hiçbir şey bırakmıyordu. Şov, yirmili yılların popüler şarkıları, her şeyi tutkusuz kuklalar düzeyine indiren Genel Grevle ilgili bir kaç şarkı ve sonra da Otuzların parçalarıyla devam etti. Bu bir çeşit özetlenmiş tarihti, sanki Noel Coward'ın kendi zamanının hatalı bir kahramanlık yüklemesinin parodisiydi. Ama o bile değildi. Hiç duygu yoktu, hiçbir şey. George ne hissetmesinin beklendiğini bilemiyordu. Etrafındaki insanların yüzlerine merakla baktı ve yaşlıca olanların şov kendilerine yöneltilmiş bir hakaretmişçesine, şaşırmış ve gücenmiş göründüklerini farketti. Genç olanlar havaya girmişlerdi. Ama neyin? Bu parodinin parodisiydi. İkinci Dünya Savaşı, zamanın üniformaları içinde ölümün öte yanından kendi küçültülmüş kahramanlıklarıyla alay eden askerler ve Lohengrin gibi çalınan Run Rabbit Run'la uyandırıldığında, George dayanamadı. Sahneye hiç bakmıyordu. Onu seyrettiğini söyleyebilmek için, Bobby'nin çıkmasını bekliyordu. Bu sırada sigara içiyor ve yanındaki oldukça genç bir adamın yüzünü izliyordu; solgun, ağır, gevşek bir yüzdü, ama sahnede olup biten her şeye, sanki bir kin duyma alışkanlığıyla cevap veriyordu. Birden, genç yüz acı alaylı bir sevinçle parladı, George sahneye baktı. Sahnede, sıkı parlak siyah pantolonlar, gıcır gıcır beyaz gömlekler içinde, biribirine benzeyen, iki sokak çocuğu vardı. İkisinin de kısa saçları, yanyana duran temiz küçük ayakları vardı. Elleri bellerinin üzerinde serbestçe kavuşturulmuş, müziğin başlamasını bekliyorlardı. Ağzının köşesinde bir sigara tutan piyanist, çok duygusal bir parça çalmaya başladı. Durdu ve alaycı bir sorgulamayla sokak çocuklarına baktı. Kımıldadılar. Omuz silktiler ve gözlerini ona çevirdiler. Gürültülü ve görkemli bir marş çaldı. Sokak çocukları biraz kımıldandılar ve durdular. Sonra piyano hızla ve aniden bir caz öfkesine dönüştü. Sahnedeki iki kukla, müziğin yükselmesi ve daha gözü dönmüş bir hale gelmesiyle, çıkışsız bir çaresizliğe düşene kadar, birbirlerine ve müziğe uymayan hareketler yaptılar. Kendilerini müziğe uymak için çılgınca bir çabayla döndürerek, tekrar denediler. Sonra, iki kimsesiz, küçük beyaz üzgün yüzlerini birbirleri-

ne döndürdüler ve resmi bir baş işaretiyle, çoktan taradıkları ses akıntısından bir müzik cümleciği alıp, onu devam ettirdiler ve şarkı söylemeye başladılar. Bobby, kendi anlamsız, karışık, düz, umutsuz cümleciklerini, kötü sahne argosuyla söylerken, diğer sokak çocuğu o zamanın üst sınıf jargonuyla kekeleyerek cansız cümlecikler söylüyordu. Kabul edilip edilmediklerini görmek için, cümlecikleri olduğu gibi sunarak birbirlerine baktılar. Bu sırada, acımasız, can yakıcı müzik sürüyordu. Yine ikisi de zayıf ve çaresiz kaldılar, istenmeyen, kabul edilmeyen. George incinmiş ve hakarete uğramış olarak kendine yine sordu: Ne hissediyorum? Ne hissetmem bekleniyor? Çünkü bu kendini yitirmiş nihilist müzik, biraz karşıtlık, biraz yandaşlık ifadesi talep ediyordu, ama yarı kız, yarı erkek olan, bir ikiz kadar birbirlerine benzeyen (George, Bobby'yi "Oyununun diğer yarısı" ile karıştırmamak için dikkatle izliyordu) iki sokak çocuğu müziğe karşı koymaya bile uğraşmıyorlardı. Sonra, uzun, üzüntülü bir hareketsizliğin ardından, rolleri değiştirdiler. Bobby zayıf genç bir adamın cansız, sızlanan bölümünü aldı ve diğer kimsesiz, kadın sesinin acımasız bir taklidiyle, yanlış aksanlı cümleler söylemeye başladı. Bu, bir parodinin, parodisinin, parodisiydi. George bir çözüm bekleyerek, gergin oturdu. Doğası bunu şimdi ve çok çabuk talep ediyordu, değişimin gevşek üzüntüsü o kadar dayanılmazdı ki, iki yalancı kimsesizin baş kaldırması gerekiyordu. Ama hiçbir şey olmuyordu. Caz, çekiç vuruşları gibi sürüyordu, bütün oda sallanıyor, sahne, duvarlar, tavan ve sanki odadaki insanlar hafiflik ve çaresizlikle zıplıyorlardı. Sahnedeki iki çocuk bir sahne anlaşmasının kasıtlı alayına organlarını salladılar ve sonunda elleri gevşekçe sarkıtılmış, başları uysalca öne eğilmiş, müzik parçalanan bir uyumsuzluğa yükselirken, hafifçe kımıldanarak, yan yana durdular ve ışıklar söndü. Yanındaki ıslak-yüzlü genç adamın, saçları yüzüne düşerekten nasıl çılgınca alkışladığını gördü. Daha yaşlı olanların hepsi kendisi gibiydi, serseme dönmüş ve aşağılanmış.

Şov sona erdiğinde, George Bobby'yi almak için sahne arkasına gitti. Bobby'nin etkileyici kocasına saygılı davranan, yirmi yaşlarında iyi görünüşlü bir genç olan, "oyunun diğer yarısı" ile birlikteydi. George Bobby'ye: " Çok iyiydin, canım, gerçekten çok iyi." dedi. Yarı alaylı, gülümser gibi ona baktı, ama George şimdi neyle alay ettiğini bilmiyordu. Ve iyi oynamıştı. Ama George oyunu bir daha asla görmek istemiyordu.

Revü çok başarılıydı ve bir kaç ay sonra daha büyük bir tiyatroya alındı. George, eleştirmenlerin senelerdir Londra'nın gördüğü en iyi oyun olduğunu söyledikleri, Romeo ve Juliet'in yapımını bitirdi ve diğer iş önerilerini reddetti. Paraya ihtiyacı yoktu ve bunun dışında son zamanlarda Bobby'yi pek fazla görememişti.

Ama tabi ki, o şimdi çalışıyordu. Haftanın bir çok günü provalarda oluyordu ve hiçbir akşam evde olmuyordu. Ama George onun tiyatrosuna hiç gitmedi. Acımasız müziğin eşliğinde salanan, üzgün, pasif çocukları görmek istemiyordu.

Bobby mutlu görünüyordu. Şimdiye kadar ona oynadığı küçük oyunlar, kimsesiz, soğuk ev sahibi, sevgili çocuk, tümüyle, ona yemeklerini yapan, bakan ve onu dostça öptükten sonra tiyatroya giden, çok-çalışan dişi görünümünde birbirine karışmıştı. İlişkileri oldukça hoş ve sevimliydi. George, her şekilde ona şeref veren, iyi arkadaşı, karısı Bobby'le yaşıyordu ve sürekli yalnızlıktan acı duyuyordu.

Bir gün Charing Cross Road'dan yürüyüp, kitapçı dükkanlarına bakıyordu ki, Bobby'yi, oyununun diğer yarısı, Jackie, ile yolun öbür tarafında gezinirken gördü. Bobby'yi hiç öyle görmemişti: karanlık yüzü canlanmıştı ve Jackie onun yüzüne bakarak gülüyordu. George oğlanın çok yakışıklı olduğunu düşündü. Gözlerinde ve saçlarında gençliğin sıcak ışıltısı vardı; genç bir hayvanın kıvrak hızlı görünüşüne sahipti.

Hiç kıskanmamıştı. Bobby akşam eve, neşeli ve canlı geldiğinde, George bunu Jackie'ye borçlu olduğunu biliyor ve aldırmıyordu. Hatta kendini neredeyse ona teşekkür borçlu hissediyordu. Bobby'nin oyunun diğer yarısına duyduğu sıcaklık ona da taşıyordu; bir kaç ay boyunca Myra ve karısı aklından çıkmadı, onları iki sevgi sembolü olarak görüyor ve hissediyordu, Jackie ve Bobby arasındaki duygu, geçmişte George'u sevmiş olan kadınları canlandırmıştı. Her ne duygusuysa.

The Offbeat Revue yaklaşık bir yıl sürdü ve bitmek üzereyken, Jackie ve Bobby yeni bir oyun üzerinde çalışmaya başladılar. George bunun ne olduğunu bilmiyordu. Bobby'nin dinlenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyor, ama bunu söylemek istemiyordu. Son zamanlarda yorgun görünüyordu ve geceleri eve döndüğünde neşesinin ardında bir zorlama yatıyordu. Bir keresinde, geceleyin uyandığında onu yatağının kenarında gördü. "Bana biraz sarılır mısın, George," diye sordu.

Kollarını açtı ve Bobby onların arasına girdi. Ona sarılıp kımıltısız yattı. Kollarını üzgün kimsesize açmıştı, ama orada yatan mutsuz bir kadındı. Kirpiklerinin kımıltısını omzunda hissedebiliyordu; ve gözyaşlarının ıslaklığını.

Onunla birlikte yatmayalı çok uzun zaman, sanki seneler olmuştu. Bir daha gelmedi.

"Çok fazla çalıştığını düşünmüyor musun, canım?" diye sordu bir keresinde, yorgun yüzüne bakarak ama o, canlılıkla:"Hayır, bir şeyler yapmalıyım, hiçbir şey yapmamaya dayanamam." dedi.

Bir gece, çok yağmur yağıyordu ve Bobby o gün kendini hasta hissediyordu, eve her zamanki saatte gelmedi. George onu merak etti, bir taksiye atlayıp tiyatroya gitti ve kapıcıya onun hâlâ içerde olup olmadığını sordu. Bir süre önce ayrıldığı anlaşılıyordu. "Pek te iyi görünmüyordu, efendim," dedi kapıcı ve George bir süre, merak etmemeye uğraşarak oturdu. Sonra taksinin şöförüne Jackie'nin adresini verdi amacı ona Bobby'nin nerede olduğunu bilip bilmediğini sormaktı. Taksinin arkasında, kendini bırakarak oturdu, organlarının ağırlığını hissediyor, Bobby'nin hasta olduğunu düşünüyordu.

Yer bir ahırlar sokağındaydı taksiyi bıraktı ve sert kablolar üzerinden, eskiden bir ahırın kapısı olan kapıya doğru yürüdü. Kapıyı çaldı ve tanımadığı genç bir adam, Jackie Dickson'ın evde olduğunu söyleyerek, onu içeriye aldı. George, kalbi küt küt atarken, bedeninin ağırlığını hissederek, dar dik tahta basamakları tırmandı. Çadır bezi, yağ ve terebentin kokan bir karanlıkta, basamakların tepesinde, soluklanmak için durdu. Kapının birinin altında bir ışık çizgisi vardı; ona doğru yürüdü, çaldı, yanıt gelmeyince kapıyı açtı. Oda kötü aydınlatılmış, resimler, çerçeveler ve bir sürü dökümtüyle dolu, yüksek, çıplak, stüdyoya benzer bir yerdi. Jackie, esmer parlak genç, ateşin karşısında bağdaş kurmuştu, bir sandalyede oturup ona bakmakta olan Bobby'ye bir şey söylemek için sırıtan yüzünü kaldırmıştı. Bobby'nin üzerinde, siyah ciddi bir elbise ve mücevherler vardı, kolları ve boynu beyaz ve çıplaktı. George yüzüne kısa bir süre bakarak, güzel göründüğünü düşündü ve bakışlarını hemen çevirdi; çünkü orada hatırlamak istemediği bir duygu görmüştü. George'un orada olduğunu fark edene kadar sahne bozulmadı ve onun orada olduğunu gördüklerinde, kafalarını aynı rahatsız olmuş hayvan davranışıyla çevirdiler. İki yüz de dondu. Bobby hızla genç adama baktı, bakışında bir çeşit korku vardı. Jackie

asık suratlı ve kızgın görünüyordu.

"Sana bakmak için geldim, canım," dedi George karısına. "Yağmur yağıyordu ve kapıcı hasta göründüğünü söyledi."

"Çok tatlısın," dedi ve iskemleden kalktı, George'u istemeye istemeye selamlayan Jackie'ye resmiyetle elini uzattı.

Taksi parlak yağmurun altında alçak duruyordu, George'la Bobby içine girdiler ve taksi su sıçratarak yola girdiğinde, içerde yanyana oturuyorlardı.

"Yaptığım yanlış mıydı, canım?" diye sordu George, o hiçbir şey demeyince.

"Hayır," dedi.

"Gerçekten senin hasta olabileceğini düşündüm."

Güldü. "Belki de öyleyim."

"Sorun nedir sevgilim? Ne? Kızdı, değil mi? Geldiğim için mi?"

"Senin kıskanç olduğunu düşünmüştür," dedi kısaca.

"Belki de biraz öyleyim" dedi George.

Bobby konuşmadı.

"Üzgünüm, canım, gerçekten. Hiçbir şeyi bozmak istememiştim."

"Pekala, mutlaka öyledir" dedi, kişisel olmayan bir kızgınlığı vardı.

"Neden? Ama neden olsun ki?"

"Ona bir şeyler sorulmasını sevmiyor," dedi. George yol boyunca sessiz durdu.

Sıcak, eski rahat dairede, George ona içkisini getirirken, ateşin önünde durdu. Ateşe bakarak, hızla ve öfkeyle sigara içiyordu.

"Lütfen beni bağışla, canım," dedi George sonunda. "Ne var? Onu seviyor musun? Beni terk etmek mi istiyorsun? Eğer istiyorsan yapmalısın. Genç insanlar bir arada olmalılar."

Bobby dönüp, iyi bildiği kara, ilginç bir bakışla, ona baktı.

"George" dedi, "neredeyse kırk yaşındayım."

"Ama sevgilim, sen hâlâ bir çocuksun. En azından benim için."

"Ve o," diye devam etti, "gelecek ay yirmi iki yaşında olacak. Onun annesi olabilecek yaştayım." Acıyla güldü. " Çok acılı, anne sevgisi... ya da öyle görünüyor.... hem ben nasıl bilebilirim ki?" Çıplak kolunu tutup ona baktı. Sonra, bir elinin parmaklarıyla, yaşlanan deride buruşuklar ve kıvrımlar oluşacak şekilde, deriyi bileğine doğru

itti. Sonra, sigarası, sıkılmış, alaycı, kızgın dudakları arasında, gözlüklerini çıkardı, elbisesi beline düşecek şekilde, omuzlarını sıyırdı ve bir işe yaramayan iki küçük gevşek göğsüne baktı. " Çok acılı, sevgili George,"dedi ve giysisini yukarı çekip, tekrar dünya için giyinmiş, ciddi kadın oldu. "Beni sevmiyor. Beni hiç sevmiyor. Hem neden sevsin ki?" Şarkı söylemeye başladı.

" O beni sevmiyor
Gerçek bir aşkla..."

Sonra sahne argosuyla, "Tekrarla; anası olacak yaştayım, görüyor musun?" dedi. Ve gözlerinin alaylı siyah parıltısını çevirerek George'a güldü.

George sadece bu kızın, sevgilisinin, kendisinin çekmiş olduğu acıyı çektiğini düşünüyordu ve buna dayanamıyordu. Ne kadar zamandır bunu yaşıyordu? Ama o çocukla yaklaşık iki senedir çalışıyordu. Bunca zamandır George'un yanında yaşıyordu ve George onun bütün bu mutsuzluğunu anlamamıştı. Ona doğru yürüyüp, kollarına aldı ve Bobby başını onun omzuna dayadı, ağladı. George ilk kez, beraber olduklarını hissetti.

O gece uzun bir süre, sigara ve içki içerek ateşin karşısında oturdular. Bobby başını onun dizlerine dayamıştı ve George onun saçlarını okşuyordu. George onun da sonunda duyguların dünyasına girdiğini ve artık gerçekten beraber olmayı öğrenebileceklerini düşündü. Gücünün organlarından ona doğru aktığını hissediyordu. Ne de olsa, hâlâ bir erkekti.

Ertesi gün Bobby, yeni şova devam edemeyeceğini söyledi. Jackie'ye yeni bir ortak bulmasını söyleyecekti. Ve bunun dışında, yeni oyun gerçekte o kadar da iyi değildi. "Bütün yaşamım boyunca sadece bir tane küçük oyun oynadım" dedi gülerek. "Ve arada bir işe yaradı, arada bir yaramadı."

"Yeni oyun neydi? Ne hakkındaydı?" diye sordu George.

George'a bakmadı. "Pek de önemli birşey değildi. Aslında Jackie'nin fikriydi..." Sonra güldü."Aslında fena da sayılmazdı sanıyorum..."

"İyi ama neydi?"

"Anlarsın...." Tekrar Bobby'nin ona bakmak istemediği kanısına vardı. "İki aşık. Dalga geçiyorduk.... göstermeden anlatmak çok zor."

"Aşkla dalga mı geçiyordunuz?" diye sordu George.

"Bilirsin bütün davranışlar... İnsanların birbirlerine söyledikleri. Bir adam ve bir kadın tabii müzik eşliğinde. Tahmin edebileceğin gibi, bütün müzik Offbeat. Öteki oyunda giydiklerimizi giyecektik. Ve sonra bütün hareketleri yapıyorduk... Oldukça komik, gerçekten...." dedi, George'un yüzünü görüp sesini giderek azaltarak. "Peki" dedi birden vahşice "Bu kahrolası komik değilse, komik olan nedir?" Bir sigara almak için arkasına döndü.

"Belki de herşeyden sonra hâlâ devam edersin?" diye alayla sordu George.

"Hayır. Yapamam. Gerçekten dayanamam. Daha fazla dayanamam George." dedi, sesinden, acı hakkında öğrenebileceği birşey kalmadığı anlaşılıyordu.

George ikisinin de tatile ihtiyacı olduğunu söyledi. İtalya'ya gittiler. Hiçbir yerde bir günden fazla durmayarak, oradan oraya dolaştılar, çünkü George, Bobby'nin, onu duygulandırabilecek her yerden kaçtığını biliyordu. Geceleri George onunla sevişiyordu ve o gözlerini kapatıp oyunun diğer yarısını düşünüyordu, George'sa bildiği halde umursamıyordu. Ama hissettikleri yaşlı bedeni için çok fazlaydı; yaşamı boyunca duyduğu tüm heyecanlar organlarını dövüyor, beynini zonklatıyordu.

Londra'daki rahat, tanıdık daireye dönebilmek için tatillerini yine kısa kesüler.

Döndükten sonra ilk sabah, Bobby:"George biliyorsun bu tür şeyler için çok yaşlısın, senin için iyi değil, çok solgun görünüyorsun." dedi.

"Ama sevgilim, neden? Uğruna yaşayabileceğim başka ne var?"

"İnsanlar seni öldürdüğümü söylüyorlar," dedi, keskin, yarı kızgın, yarı alaylı kara bakışıyla.

"Ama sevgilim, inan bana..."

George kendilerini aynada görebiliyordu; kendisi yaşlı, şişman bir adamdı, küskün bir inatla başını öne eğdi, Bobby.... ama onun yüzünü okuyamıyordu.

"Hem belki ben de artık yaşlanıyorum?" deyiverdi Bobby aniden.

Birkaç gün neşeli, alaycı olurdu, sonra birden çok alıngan. Kışkırtıcı olurdu, gözleriyle George'a sataşırdı sonra kasten esneyip "Ben uyuyacağım, iyi geceler George." derdi.

"Tabii sevgilim, madem yorgunsun."

Bir sabah doğum günü partisi yapacağını duyurdu; yakında kırk yaşını dolduracaktı. Söyleyiş tarzı George'u rahatsız etti.

Doğum günü sabahı, kahvaltı tepsisini taşıyarak, George'un uyumakta olduğu çalışma odasına girdi. George dirseğinin üzerinde doğruldu ve dehşetle ona baktı. Bir dakika için onun başka bir kadın olduğunu düşünmüştü. Bir erkeğinki gibi kesilmiş, sade, denizci mavisi bir takım; ağır siyah ayakkabılar giymişti; yüzünde duran siyah saç tutamlarını geride toplamış ve onları bir çeşit hantal fiyongun içine sokmuştu. Artık orta yaşlı bir kadındı.

"Ama sevgilim," dedi, "Sevgilim, kendine ne yaptın böyle?"

Bobby güldü ve kahvaltı tepsisini yatağının kenarına bıraktı ve hantal ayakkabıları üzerinde ağır adımlarla uzaklaştı.

O sabahı, mutfakta, üzerine kırk küçük pembe mum yerleştirdiği, kocaman pastanın başında durarak geçirdi. Üçünün pastanın başında oturup birbirlerine bakışmalarından anlaşılıyordu ki tek davetli Bobby'nin kız kardeşiydi. George çirkin, düz, kalın takımı içindeki Rosa'ya, kız kardeşe, ve sonra da tüm zerafeti ve çekiciliği ağır bir İskoç kumaşında boğulmuş saçları geriye yatırılmış, makyajsız, sevgili Bobby'sine baktı. Yemekler ve alışveriş konusunda konuşan iki orta yaşlı kadın.

George hiçbir şey demedi. Tüm bedeni bu kayıpla titredi.

Korkunç Rosa, keskin gözleriyle pahalı daireyi inceliyordu ve sonra kız kardeşini.

"Kendini bıraktın, değil mi Bobby?" diye bir yorumda bulundu sonunda. Bundan memnun görünüyordu.

Bobby meydan okurcasına George'a baktı. "Artık bütün bu saçmalık için ayıracak zamanım yok,"dedi. "Sadece zamanım yok. Artık hepimiz yaşlanıyoruz, öyle değil mi?"

George iki kadının da ona baktığını farketti. Her ikisinin de sivri burunları üzerinden bakan siyah, katı, sorgulayıcı gözleri olduğunu düşündü. Konuşamıyordu. Dili kaskatı olmuştu. Kanı tüm bedenini dövüyordu. Kalbi acının muazzam yumuşak artışıyla büyüyüp, tüm bedenini dolduruyor gibiydi. Kanın kulaklarında yarattığı çan sesinden hiç bir şey duyamıyordu. Kan gözlerine doğru yükseldi, ama o, iki kadını görmemek için gözlerini kapattı.

SÖYLEDİĞİ SÖZLER

Braavleis sabahı, Babam, bunun bir şaka olduğunu düşünüyor olmalıydı ki, habire "Moy, yağmur yağacak" diyordu. İlk başta Moira onu duymadı, sonra başını telaşsız ve ağır çevirdi; ona öyle bir baktı ki Babam, bir gün önce kendisine söylediklerini hatırladı, yüzü kızardı, ayağının altından çekilip içeriye girdi. Bir gün önce benimle konuşarak, ona, "Moy kafasına ne koymuş? Yoksa Braavleis'te nişanlanmayı mı düşünüyor?" demişti.

Bunun sebebi Moira'nın bütün sabahını, braavleis için, limonlu kekini yaparak geçirmesiydi. Kasap Sam'e gidip, en iyi sığır pirzolası ve biftekten sipariş etmişti.

Bütün kış boyunca yemek pişirmemiş, evde Annem'e hiç yardım etmemiş, yaşamla ilgilenmemişti. Babam, Annem'e: "Kızı kasabaya ya da başka bir yere götür, bütün gün buralarda hayal kurarak dolaşmasın, kim olduğunu zannediyor?" demişti.

Annem Babam'la aynı fikirde olmadıkları zamanlardaki gibi, sakin ve serinkanlı,: "Onu kendi haline bırak, Dickson" dedi. Annem ve Babam iyi geçindiklerinde, birbirlerini Anne ve Baba diye çağırırlardı: birbirleriyle anlaşamadıklarındaysa, Marion ve Dickson diye ve bütün yaz boyunca durum böyle olmuştu. Moria da solgun ve hayalperestti, benimle konuşmazdı, bunun benim için pek te eğlenceli olmadığını söyleyebilirim.

Moria'nın üç gün yataktan çıkmamasına Annem göz yumunca Babam "Bu ne için." demişti, mevsimin yarısıydı. "Ona bir şey söylemiş mi söylememiş mi?"

Annem sadece: "Hasta, Dickson" demişti.

Ama Babam'ın dediklerinin kafasına takıldığı belliydi, çünkü Annem Moria'nın yanına geldiğinde ben de yatak odamızdaydım.

Annem yatağa oturmuştu, ama en ucuna, endişeliydi. "Dinle kızım," dedi Annem, 'karışmak istemiyorum, bunu yapmak istemiyorum, ama Greg ne dedi?'

Moria tam anlamıyla yatakta değildi, eskiden Anne'min olan pembe sabahlığı giymişti, yorganın altında yatıyordu. Orada, pencereden demiryolunun karşısındaki büyük su depolarını seyrederek, okumadan, hiçbir şey yapmadan uzanıyordu. Yüzü kötü görünüyordu. "Beni rahat bırak Anne" dedi.

Annem:"Dinle kızım, sadece bir şeyler söylememe izin ver, ille de dediklerimi yapacaksın diye bir şey yok?" dedi.

Ama Moria hiçbir şey söylemedi.

"Arada bir oğlanlar bir şey söylerler, bu da bizim düşündüğümüz anlama gelmez. Onu söylemeleri gerektiğini hissederler. Bu onların sözlerinin o anlama geldiğini göstermez, sadece onların yüklediği anlam farklıdır."

"Aslında hiçbir şey söylemedi," dedi Moria. "Neden söylesinki?"

"Niçin kasabaya gidip bir süre Nora Teyzenle kalmıyorsun. Tatillerde Greg döndüğünde, sen de dönersin."

"Beni rahat bırak, Anne." dedi Moria ve ağlamaya başladı. İlk kez ağlıyordu. En azından Anne'min önünde.

Geceleri, benim uyuduğumu sandığı zamanlar, ağladığını duyardım.

Anne'nin yüzü gergin ve sabırlıydı, elini Moira'nın omzuna koydu, endişeli olduğunu görebiliyordum. Pullarımla uğraşır gibi yaparak yatağımın üzerinde duruyordum. Bana baktı, kafası meşguldü.

"Hiçbir şey söylemedi, Anne,'dedim. 'Ama ben ne olduğunu biliyorum."

"Moria birden başını kaldırdı ve 'Bu çocuğu benden uzak tutu" dedi.

Beni Moria'dan uzak tutamadılar, çünkü sadece iki tane yatak odası vardı ve ben hep Moria'yla uyurdum. Ama o gece benimle hiç konuşmadı; Annem bana 'Çocukların kulakları delik oluyor.' dedi.

Bu, geçen yılın braavleisinde oldu. O zamanlar Moira Greg'e pek düşkün değildi, kesinlikle eminim çünkü Jordan'a aşıktı. Greg genelde Cape'te kolejde oluyordu, ama bir sene sonra geri geldi, onu Moira'ya bakarken gördüm. O zaman Moira çok hoştu, çünkü okulunu bitirmişti ve bütün zamanını kendini güzelleştirmek için harcıyordu. On sekiz

yaşındaydı ve dalgalı saçları vardı. Greg şenlik ateşinin öteki tarafındaydı; kıvılcımlar ve beyaz dumanlar arasından ateşin çevresini dolanıp, Moira'nın yanına geldi. Moira ayıp olmasın diye gülümsedi, çünkü yanına Jordan'ın oturmasını istiyordu. Greg'le konuştuğunu görürse yanına gelmeyeceğinden korkuyordu.

"Moira Hughes?" dedi Greg. Moira gülümsedi ve Greg, 'Neredeyse seni tanıyamayacaktım'dedi.

"Hadi" dedim "bizi ne zamadır tanırsın."

Beni duymadılar. Sadece birbirlerine bakıyorlardı. Çok garipti. Bunun yaşamın çok özel dakikalarından biri olduğunu sezdim, çünkü derim baştan aşağı karıncalanıyordu, ben hep böyle sezinlerim.

Moira ona öyle bir bakıyordu ki ben de baktım, ama bana pek te yakışıklı gelmedi. Greg Jackson'dan hoşlandığım önceki tatillerde, doğal olarak onun yakışıklı olduğunu düşünürdüm, ama şimdi sıradan görünüyordu. Her zaman çok inceydi, saçları gürdü, çok çili vardı çünkü güneş beyaz tenli ve çilli insanlara göre değildir.

Ama kötü de değildi, özellikle duyarlı bir halde olduğu için. Koleje gittiğinden beri iki halde oluyordu, birisi gürültülü ve alaycı; sonra Moira'nın dediği gibi, kibirli ve mağrur: "Tıp öğrencileri hep ukala oluyor, bu şüphesiz yaşadıkları zorlu hayat yüzünden." Diğer hali de sakin ve olgun davrandığı zamanlarda olduğu gibiydi, o bizden daha iyi olduğu için çetenin bir kısmı bundan hoşlanmazdı, çetenin Cape'teki üniversiteye giden tek üyesiydi.

Birbirlerine bakmayı bitirdiklerinde, çimlerin üzerine Moira'nın Jordan için tuttuğu yere oturdu, ve Moira Jordan'ı bir kez olsun aramadı. Başka hiçbir şey konuşmadılar, sadece oturmaya devam ettiler; ve elele tutuşanlar şenlik ateşi çevresinde büyük dansa başladıklarında, bir kenarda onları seyrederek durdular.

Braavleiste meydana gelen tek şey buydu, söylediği sözler de sadece bunlardı. Ertesi gün Greg, garajda çalışan biri olan babasıyla bir av yolculuğuna çıktı, doğru Zambesi vadisine gittiler ve Greg ne tatilde ne de ondan sonrakilerde bizim kasabaya uğramadı.

Moria'nın bir mektup beklediğini biliyordum, çünkü dükkandan Croxley'in en iyi mavisini almıştı, ne zaman posta gelse postaneye kendisi gidiyordu. Ama hiç mektup gelmedi. Buna rağmen, kasabaya film izlemeye gelip gelmeyeceğini soran Jordan'a, 'Hayır, teşekkürler, kendimi gidecek durumda hissetmiyorum.' demişti.

Daha önce çetenin reisi olmasına ve erkeklere bile sözünü geçirmesine rağmen, ondan sonra çeteyle hiç ilgilenmedi.

Artık hoş görünmeye de çalışmıyordu; daha mezun olmadığı ve bitirme sınavına çalıştığı zamanlarda göründüğü gibiydi. Çok zayıftı, saçının dalgası gitmişti, artık saçlarını kıvırmakla da uğraşmıyordu.

Bütün yaz mevsimi boyunca hiçbir şey yapmadı, neredeyese hiç konuşmadı, hiç şarkı söylemedi; bunun sebebinin Greg'le birbirlerine baktıkları o dakika olduğunu biliyordum; hepsi buydu; ne zaman bunu düşünsem sırtımda o soğuk sıcağı hissederdim.

Evet, söylediğim gibi, braavleisten bir gün önce, Moira taraçada duruyordu, üzerinde geçen yıl braavleiste giydiği elbise vardı. Greg bir gece önce tatil için geri dönmüştü, döndüğünü biliyorduk, çünkü annesi bunu dükkanda Anne'ye rastladığında söylemişti. Ama Greg bizim eve gelmedi. Moira'nın yüzünü görmek istemiyordum, ama yüzüne bakmayı sürdürmek zorundaydım, çok üzgündü, gözleri acılıydı. Annem onu kollarında tutarak öptü, ama Moira bir sinek tarafından rahatsız edilmiş bir at gibi omuzlarını silkeledi.

Annem içini çekti ve sonra Babamın ona baktığını gördü, birbirlerine bakışları çok garipti kendimi yine garip hissettim. Ve sonra Moira limonlu kekini yapmaya başladı, kasaba gitti, Babam da o zaman braavleisin nişan için olduğuna dair birşeyler söyledi. Moira tümüyle üzgün ve siyah gözlerle ona bakıp, "Neden benimle uğraşıyorsun, Baba, ben ne yaptım?"

Babam:"Greg seninle evlenmeyecek. Şimdi koleje gidiyor, doktor olacak, seninle uğraşmaz."dedi.

Moria, kızgın ve küçük dudaklarıyla gülümsüyordu.

Annem:"Neden, Dickson, Moira okul bitirme sınavını verdi ve öğrenim gördü, kafanda ne var?"

Babam:"Size söylüyorum, hepsi bu." dedi.

Moira oldukça sakin ve olgun:"Neden her şeyi berbat etmeye çalışıyorsun, baba? Evlenme konusunda hiç bir şey söylemedim, öyle değil mi? Hem söyler misin ben sana ne yaptım?"

Babam bundan hoşlanmadı. Kızardı ve güldü, ama bundan hoşlanmadı. Ve en azından kısa bir süre sessiz kaldı.

Öğle yemeğinden sonra, Moira kekini bitirmiş verandada otururken, Jordan dükkana gitmek için evin önünden geçti, Moira onu çağırdı: 'Selam, Jordan, gel de konuşalım.'

Kesin olarak biliyordum ki artık Jordan Moira'ya aşık değildi, dükkandaki Beth'ten hoşlanıyordu, bundan emindim çünkü onu son kasaba dansında Beth'i öperken görmüştüm. Ve bağırdı: "Teşekkürler Moy, ama işim var."

"Ya, işine bak o zaman," demişti Moira, sevimli ve dostça, ama aksi olduğunu biliyordum, çünkü onu aklına koymuştu.

Her neyse, Jordan içeri geldi. Ben Moira'nın hiç kimseye, hatta ondan hoşlanırken Jordan'a bile, o kadar iyi davrandığını görmemiştim, ve tabii Greg'e de. Evet, Jordan şaşkındı, çünkü Moira o mevsim pek te hoş görünmüyordu ve herkes onun kendini bıraktığını söylüyordu. Jordan'ı, limonlu kekini ve sosisler için hazırlanmış hamuru göstermek için mutfağa götürdü, şaşırmış bir sesle yavaş yavaş, "Ama sandviçler için yeterli ekmeğimiz yok, Anne, ne dersin?" dedi.

Annem, mutfağıyla gurur duyduğu için, hızlı ve aksi bir tavırla, "Ne demek istiyorsun? O kadar çok et ısmarladın ki kimse sandviçleri yemeyecek zaten. Yarına kadar bayatlayacaklar." dedi.

"Sanırım biraz daha ekmeğe ihtiyacımız var," dedi Moira, ve aynı ağır ve tembel sesle, bana "Jackson"lara kadar gidiver de bak bakalım bize biraz ekmek ödünç verebilecekler mi" dedi.

Ben buna hiç karşılık vermedim, Annem de sesini çıkarmadı, ama Babamın duymaması büyük bir şanstı. Anne'ye baktım, hiçbir şey yapmadı, bunun üzerine ben de demiryolunu geçip garaja gittim, garajın arkasında Jackson'ların evi vardı, Greg Jackson anatomiyle ilgili bir kitap okuyordu, çünkü doktor olacaktı.

"Annem" dedim, "braavleis için biraz ekmek istiyor."

Greg kitabını bıraktı. "O, selam Betty." dedi.

"Selam" dedim.

"Ama dükkan yarın açık olacak" dedi. "Braavleis yarın değil mi?"

"Yarın pazar" dedim.

"Ama dükkan şimdi açık."

"Biraz bayat ekmek istiyoruz," dedim, "Moy tavukların yemesi için bir şeyler hazırlıyor, bizim bütün ekmeklerimiz taze"

"Annem dükkanda," dedi, "ama sen istediğini al."

Bunun üzerine kilere gittim ve yarım bayat ekmek aldım, dışarı çıkıp "Teşekkürler" dedim ve yanından geçtim.

"Bir şey değil" dedi. Sonra, tam ben gitmek üzereyken, 'Moy

nasıl?' dedi. Ve ben "İyidir, teşekkürler, ama Jordan'la uğraştığı için bu tatil onu pek fazla göremedim" dedim. Uzaklaştım, sırtımın karıncalandığını hissedebiliyordum, arkamdan geldiğine emindim, ki sonra yanıma geldi, yan tarafım karıncalanıyordu.

"Merhaba demek için bir uğrayayım," dedi Greg ve kendimi çok kötü hissettiğimi söyleyebilirim, çünkü düşündüğüm şuydu: "Ya! Aşk bu, demek"

Eve yaklaştığımızda Moira ve Jordan yanyana veranda duvarının önündeydiler, Moy gülüyordu, gülüşünden Greg'in gelişini gördüğünü anladım.

Babam verandada değildi, annemin onu içerde tuttuğunu anladım.

"Ekmeğini getirdim, Moy" dedim, ekmekle mutfağa girdim, Annem oradaydı ve her zamankinden daha garip görünüyordu. Gülmek istediğine bahse girebilirdim; ama durmadan içini çekiyordu. İç çekişinden babamla kavga ettiklerini anlamıştım. "Pekala, ben bilmiyorum," dedi ve getirdiğim ekmeği çöp kutusuna attı.

Orada, mutfakta, annem ve ben, arada bir birbirimize gülümseyerek oturuyorduk, babam annemin onu soktuğu yatak odasında gazetesini karıştırıyordu. O gün istasyonda değildi, çünkü tren saat dokuzda gelmişti ve başka bir tren gelmeyecekti. Yaklaşık yarım saat sonra verandaya baktığımızda Jordan gitmişti, Greg ve Moira veranda duvarının üzerinde oturuyorlardı. Moira'nın yine çok hoş göründüğünü söyleyebilirim, birden bire böyle güzelleşivermesi çok tuhaftı.

Bu yaklaşık beş civarlarında olmuştu, Greg akşam yemeği için eve gitti, Moira hiçbir şey yemedi, odamızda saçlarını kıvırıyordu, çünkü Greg'le birlikte yürüyüş yapacaklardı.

"Çok uzaklaşmayın, yağmur yağacak,' dedi Annem, ama Moira tatlı ve narin, "Merak etme, Anne, kendime bakabilirim." dedi.

Annem ve babam bütün gece konuşmadılar.

O mevsim on üç yaşında olmama ve saat onda yatmama karşın, Moy döndüğünde orada olabilmek için, yatağa erken gittim.

Kendi kendime, "uyku uyku yaklaşma, başka bir gün gel bana," diyerek uyanık yatıyordum, ama uyuya kaldım. Uyandığımda, oda yağmur kokusuyla, yağmurla ıslanmış toprak kokusuyla doluydu, ışık açıktı, ve Moira odadaydı.

"Yağmurlar başladı mı?" dedim, sonra hemen kalktım ve tabi

başlamadıklarını gördüm, çünkü hava kum kadar kuruydu; ve Moira, "Aman, sus ve uyu." dedi.

Güzelden çok, her zamankinden farklıydı, yüzü yumuşaktı ve gülümsüyordu, gözleri değişikti. Genelde gözleri mavi olurdu, ama şimdi daha çok siyah görünüyorlardı. Saçları tümüyle kıvrılmış ve fırçalanmıştı, altın bir şurup gibi güzel görünüyorlardı. Biraz daha şişman bile görünüyordu. Çok ince olmadığı zamanlarda genellikle biraz toplu olurdu, çetenin bir üyesiyken onu Puding diye çağırırdık. Yani liseyi bitirene kadar, sonra herkesle, erkeklerle bile, kendine Moy demeleri için kavga etti. Bu yüzden, onu kızdırmak istediğinde babamın kullanmasını saymazsak, yıllardır kimse ona Puding demiyordu. Babam ona, "Annene benzeyeceksin" derdi. Bunun Moy'u her zaman kızdırdığını söyleyebilirim, çünkü annem çok şişmandı ve o günlerde, havanın çok sıcak olduğu yağmur öncesi dışında, bütün korseler giyiyordu. Korsenin dükkandan ilk gelişini ve annemin onları giyişini hâlâ hatırlarım, Moy korsenin bağlarını çekmek zorunda kalmıştı, Annem o kadar çok gülmüştü ki Moy bağları tutturamamıştı, Moy annem güldü diye sinirlenmişti, neden sonra Moy bana, "Bu çok iğrenç, kendini bırakmak, ben kendimi bırakmayacağım.' demişti.

Bu yüzden ona daha şimdiden biraz şişman göründüğünü söylemek ölüm kalım meselesiydi, ya da başka bir şey söylemek, çünkü gülümseyerek yatağın ucunda oturuyordu, ona "Ne dedi, Moy?" diye sorduğumda sadece başını çevirdi, siyah ve kısık gözlerle bana baktı. Uyumanın daha iyi olacağına karar verdim. Ama benim bildiğimi bilmediği birşey biliyordum, çünkü saçında ölü jakaranda çiçekleri vardı, bu da Greg'le onun su tanklarının yanında olduğunu gösteriyordu. Bizim istasyonda sadece iki tane jakaranda ağacı vardı ve onlar da makinalar için yapılmış su tanklarının oradaydı, bu yüzden eğer su tanklarına gitmişlerse, öpüşmüş olmalıydılar, çünkü tankların orası romantikti. Ekim sonuydu, jakarandalar dökülüyordu, tanklar sanki mavi su gölcüklerinde duruyor gibiydiler.

Ertesi sabah uyandığımda, Moy çoktan kalkmıştı, şarkı söylüyordu, geçen yılbaşı için yaptığı muslin elbisesini, kahvaltıdan bile önce, ütülemeye başlamıştı.

Annem hiçbir şey söylemedi; Babam gazetesini karıştırmayı sürdürdü; ben de ağzımı açmaya bile cesaret edemedim. Bunun yanısıra, Greg'in ne dediğini öğrenmek istiyordum. O günün Pazar olması ne-

deniyle, kahvaltıdan sonra birlikte oturduk. Pazar günleri tren olmadığı için, Babam da istasyonda olmak zorunda değildi. Babam Moria'ya sırıtarak: "Sanırım yağmur yağacak," demeyi sürdürdü, Moria sonunda babam bunu söyleyince sıçrayıp ona dönene ve aynı bir gün önce baktığı gibi bakana kadar, Babamın ne kastettiğini anlamıyormuş gibi davrandı. Babam kızarıp "Bu günlerde şakaya gelmiyorsun."dedi. Moria gözlerini kaldırarak ondan uzağa bakmıştı, Annem içini çekmiş, sonra kızgınlıkla, "Ne haliniz varsa görün, sadece kendinizi topladığınızda bana haber verin." demişti, bunun üzerine babam gazetesini alıp yatak odasına gitmişti.

Herkes o gün doğru düzgün yağmur yağmayacağını görebilirdi, çünkü fırtına bulutları yoktu, ama büyük beyaz bulutlar vardı, hepsi gümüş gibiydi, aralarında hiç siyah bulut yoktu.

Moy öyle yemeği yemek yerine, beyaz üzerine kırmızı noktaları olan, büyük kabarık kollu muslin giysisi ve belindeki kırmızı kuşakla, verandada oturdu.

Yemekten sonra zaman çok yavaş geçti. Greg'in Jackson'ların verandasından kalkıp gelmesi bayağı uzun zaman aldı, sonunda sakız ağaçları arasından yavaş yavaş yürüyerek geldi. Moy'un yüzünü seyrediyordum, yüzündeki gülücüğe engel olamıyordu. Greg verandanın altına gelene kadar gittikçe solgunlaştı. Moy ona öyle bir baktı ki tüylerim ürperdi.

Sonra Greg bizim verandanın basamaklarını hızla çıktı:"Selam, Moy, ne haber?" dedi. Moy'un hemen orada verandanın duvarından düşeceğini düşündüm, yüzü tekrar tümüyle değişti.

"Nasılsın, Gregory?" dedi Moira, sakin ve gururlu.

"Eh, yuvarlanıp gidiyoruz." dedi, sıkıntılı olduğunu görebiliyordum, çünkü Moira'ya bir kere bile bakmamıştı ve çillerinin çevresi tümüyle kızarmıştı. Moira hiçbir şey söylemedi, ona, sanki o olduğuna inanamazmış gibi bakıyordu.

"Umarım braavleis boyunca yağmur yağmaz," dedi Annem, misafirlik sesiyle ve bana öyle bir baktı ki kalkıp içeri girmek zorunda kaldım. Ama Greg'in bizim gitmemizi hiç te istemediğini ve Moy'un da bunu bildiğini görebiliyordum; gözleri tekrar maviye dönmüştü, soluk uçuk bir mavi, ağzı küçülmüştü.

Sonuçta annem sandviçleri hazırlamak için mutfağa gitti, ben yatak odamıza girdim, çünkü perdelerin arkasından verandada olup bi-

teni görebiliyordum.

Greg veranda duvarının üzerine oturdu, ıslık çalmaya başladı, 'Seni seviyorum, evet seviyorum'u çalıyordu; Moira da ona henüz farkettiği bir yılbaşı böceği gibi bakıyordu, ve sonra, 'Üç küçük kelime'yi çalmaya başladı, birden Moira duvardan inip bir yere gitmeye hazırlanan bir kedi gibi gerindi, Greg ona, "Sıska!" dedi.

Moira kaşlarını kaldırdı, öyle bir bakış görmemiştim.

Greg'in yüzü gittikçe kızarıyordu, 'Bu giysiyi braavleise giymesen daha iyi olur, yağmur yağacak' dedi.

Moria yaklaşık yarım saat gibi gelen bir süre tek bir kelime bile söylemedi, neden sonra tembel bir sesle, "Pekala, Greg Jackson, eğer fikrini değiştirdiysen, benim için sorun yok."

"Fikrimi değiştirmek mi?" dedi Greg, çabucak ürkmüş görünüyordu, Moira da ürkmüş görünüyordu, "Dün gece o kadar şeyi ne için söyledin?" diye sordu.

"Ne söyledim?" diye sordu Greg, her zamankinden daha ürkek, ne söylediğini hatırlamaya çalıştığını görebiliyordum.

Moira sadece ona bakıyordu, o sırada Greg Jackson'ın yerinde olmak istemezdim. Eteğini yavaşça hışırdatarak, verandadan içeri girdi, mutfaktan geçti, odaya geldi, sonra yatağın üzerin oturdu.

"Braavleise gitmiyorum, Anne" dedi, Annemin misafirleri olup ta gitmelerini istediği zamanki tatlı sakin sesiyle.

Annem sadece içini çekti, hamuru mutfak masasının üzerine çarptı. Babam yatağın yaylarını gıcırdattı, yarı duyulur bir sesle:"Tanrım beni koru!" dedi.

Annem hamuru bıraktı, yatak odalarının kapısından babama kızgın bir bakış fırlattı, sonra odamıza geldi. Moira orada, yatağının üzerinde, sanki sancılanmış gibi dertop olmuş oturuyordu, yüzü pasta hamuruna benziyordu. Annem Moira'ya hiçbirşey söylemedi, ama verandaya çıktı. Greg hâlâ, hasta bir görünümle, orada oturuyordu.

"Bak, oğlum" dedi annem, sakin sesiyle, herşeyden bıktığı, ama hâlâ sürdürdüğü zamanki sesiyle, 'Bak, oğlum, sanırım Moy'un başı sıcaktan biraz ağrıyor.'dedi.

Söylediğim gibi, o tatilde Greg'den hoşlanmıyordum ama Moy'un yerinde olsam hoşlanırdım, "Bayan Hughes, ne yaptığımı bilmiyorum." dediğinde öyle bir bakışı vardı ki, tümüyle üzgün ama bir erkek gibi olgun. Annem gülümsedi, ve içini çekti. "Onunla evlene-

mem Bayan Hughes, daha beş yıl okumam gerekiyor." dedi Greg.

Annem gülümsedi, 'Elbette oğlum, elbette.' dedi.

Ben pullarımla yatağımda yatıyordum, Moira yatağında dinleyerek uzanıyordu, gülüşü beni baştan aşağı titretti.

"Onu dinle," dedi, sakin yüksek bir sesle, "Evlenmek? Neden herkes evlenmekten söz ediyor? Hepsi kaçık. Issız bir adanın üzerindeki son adam bile olsaydı, yine de Greg Jackson'la evlenmezdim." dedi.

Dışarıda Annemin kuvvetlice iç çektiğini duyabiliyordum; sonra hızlı ve alçak sesini, sonra Greg'in ayaklarının altında gıcırdayan patikadaki taşların sesini.

Sonra Annem tekrar bizim odaya geldi, Moira umutsuzca, "Anne, evlenme konusundaki o lafları neden söyledin?" dedi.

"O söyledi, kızım, ben değil."

"Evlenmek!" dedi Moira, şiddetle gülerek.

Annem: "Ne dedi o zaman, bir şeyler söylediğini anlatıyordun?" dedi.

"Öff, hepiniz beni hasta ediyorsunuz" dedi Moira, ve bize sırtını dönüp yatağına uzandı. Annem başıyla bir işaret yaptı, birlikte odadan çıktık. Saat öğleden sonra beşe geliyordu ve arabalar saat altıda yola çıkacaktı, bu yüzden Annem sosisler için yaptığı ekmekleri fırından çıkarttı, yemekleri paketledi, önlüğünü çıkardı ve Jordan'ların evine gitti. Moira onu giderken görmedi, çünkü hâlâ yastığındaki dünyadaydı.

Annem çok geçmeden geri döndü ve yiyecekleri arabaya yükledi. Sonra Jordan Beth'le birlikte dükkandan geldi ve bana, "Betty, Annem Moy'la birlikte bizim arabaya gelip gelmeyeceğinizi soruyor, çünkü sizin araba yiyecek dolu." dedi.

"Ben gelirim,"dedim, "ama Moira'nın başı ağrıyor."

Ama o an Moira odadan seslendi, "Teşekkürler Jordan, ben de gelirim."

Bunun üzerine Annem Babamı çağırdı, birlikte bizim arabaya bindiler, Annemin durmadan onunla konuştuğunu görebiliyordum, Babam sadece vitesleri değiştiriyor ve hayata boyun eğmiş görünüyordu.

Moira ve ben, Jordan ve Beth'le birlikte onların arabasına gittik. Jordan'ın sinirli olduğunu görebiliyordum çünkü Beth'le birlikte

olmak istiyordu, Beth olup bitenin farkında olduğunu göstermek istercesine, kaşlarını kaldırarak Moira'ya gülümsüyordu, Moira misafirlik sesiyle konuşup duruyordu.

Braavleis küçük bir düzlüğün kayalarla dolu bir tepeye dönüştüğü yerde yapılıyordu. Çimenler o sabah, her zaman çiftliğini braavleis için bize açan çitfçi tarafından kesilmişti. Arkadaki tepe ve ayın onun üzerinden yükselmesi çok hoştu, temizlenmiş boşluk, nehre doğru alçalan düzlük ve iki taraftaki ağaçlar çok hoştu. Oraya gittiğimizde ay tam ağaçların üzerindeydi, bu yüzden ağaçlar siyah ve kocaman görünüyordu, kayalar büyük ve her an yuvarlanacak gibiydi, çimlerde gümüş parıltıları vardı, büyük şenlik ateşi altı metre yukarıya yükseliyordu, ateşin çevresi tümüyle sıcak ve kırmızıydı. Etleri kızartmak için kazılmış kor çukurları kenardaydı, Moira gelir gelmez hemen ya gidip yemeğin yapılmasına yardım etti.

Greg yoktu, geleceğini de düşünmüyordum, ama çok sonra, etimizi yerken ve çok sıcak olduğu için ellerimizin yanmasına gülerken, onu ateşin öte tarafında Annemle konuşurken gördüm. Moira da onu konuşurken gördü ve bundan pek hoşlanmadı, ama görmemiş gibi davrandı.

O sırada, rüzgâr alevleri bizden uzağa sürüklerken, ateşin bir tarafında bir yarım daire oluşturmuştuk. Kasabadan yaklaşık elli kişi vardı, çevreden de bir kaç çitfçi gelmişti. Moira yanımda, sakince, kızarmış biftekleri ve sosisli sandviçleri yiyerek oturuyordu, orada yalnız görünmemesini sağladığım için, ilk kez benim varlığımdan memnun görünüyordu. Giysisini tekrar değiştirmişti, geçen yıl braavleiste giydiği mavi, pilili elbisesini giymişti, bu okulun son senesinde en iyi giysisiydi ve artık modası geçmişti. Ateşin öteki tarafında Greg'i görebiliyordum. Ne o Moira'ya, ne de Moira ona bakıyordu. Bu sene Jordan'ın Moira yerine Beth'in yanına oturmak istemesi dışında, sanki geçen yılmış ve Greg ateşin çevresini dolanıp gelip "Moira Hughes? Neredeyse seni tanıyamayacaktım" diyecekmiş gibi, kendimi tuhaf hissediyordum.

Ama olduğu yerde kaldı. Ellerini dizlerine dayamış, bacaklarının üzerinde oturuyordu. Bacaklarının, dizlerinin ve kocaman ellerinin ateşten kıpkırmızı olduğunu, kırmızı üzerinde parıldayan sarı saçlarını görebiliyordum. Yüzü de kırmızıydı ve sıcaktan ıslanmıştı.

Sonra herkes şarkı söylemeye başladı. *Sarie Marais* ve *Sugar*

Bush, Henrietta's Wedding ve *We Don't Want To Go Home'u* söyledik. Moira ve Greg söyleyebilecekleri kadar kuvvetli söylüyorlardı.

Geç olmaya başlamıştı. Yerliler yemek pişirilen kor çukurlarını toprakla örtüyor, et ve sosis parçalarını topluyorlardı, büyük ateş sönüyordu. Biraz sonra ateşin çevresinde elele tutuşularak büyük dansa başlanacaktı.

Moria öylece oturuyordu. Bacaklarını iki yana uzatmıştı, çimler çizmişti bacaklarını, güneş yanığı üzerindeki beyaz kuru çizikleri görebiliyordum, en iyi muslin elbisesini giymemesi iyi olmuştu, çünkü giyseydi elbiseden geriye pek bir şey kalmazdı. Bir gün öce kıvırdığı saçlarını bir kurdelayla toplamıştı, bu da yüzünü küçük ve ince gösteriyordu.

"Hey, Moy, kendi cenazendeymiş gibi durma,"dedim, o da:"İstersem, dururum.!" dedi. Sonra bana birazcık sırıtarak: "Büyüdüğünde işine yarayacak bir öğüt vereyim, erkeklerin söylediği hiçbir söze inanma, bunu ben söylüyorum." dedi.

Ama o sırada kendini daha iyi hissettiğini görebiliyordum.

Tam o sırada hemen önümüzdeki ateşin kırmızı ateşi söndü, birisi yanımıza oturdu, onun Greg olmasını diledim, Greg'di. Tekrar birbirlerine bakıyorlardı, ama bu sefer tüylerim hiç te diken diken olmadı, ben de ikisinin yüzlerine baktım, ikisi de sakin ve duyarlıydı.

Sonra Moira otlardan birine uzandı, onu oyuğundan çıkardı ve yumuşak tarafını dişlemeye başladı; bu aynı, babama karşı olduğunda annemin örgüsüne uzanmasına benziyordu. Fakat Greg tabi ki bu benzerliğin farkında değildi.

"Moy," dedi, "seninle konuşmak istiyorum."

"Benim adım Moira," dedi Moira, gözlerinin içine bakarak.

"Hadi Moira," dedi, babam gibi öfkelenerek.

Onlardan yavaşça uzaklaşıp hâlâ *Sarie Marais'i* söyleyen ve rüzgârın nehirden esişine göre kızaran ya da kararan ateşe bakan kalabalığa karıştım. Ay büyük, yumuşak, gümüşsü bulutlarla yarıyarıya örtülmüştü, kırmızı ışık kuvvetle yüzümüze vuruyordu.

Söylediklerini duyabiliyordum, o kadar da uzaklaşmak istemediğimi söyleyebilirim.

"Ne söylediğimi bilmiyorum" dedi Greg.

"En ufak bir önemi bile yok," dedi Moira.

"Moira, haykıracağım!"

"Evlenme konusundaki o sözü neden söyledin?" dedi Moira, sesi titriyordu. Eğer kendini tutmasaydı ağlayacaktı.

"Ben düşünmüştüm ki senin, benim ne anlattığımı anlayacağını..."

"Çok fazla düşünüyorsun," dedi Moira, kafasını uzun saçları omzuna gelecek şekilde özenle salladı. Elini üzerlerine koyup yumuşak hareketlerle dalgalarını okaşamaya başladı.

"Moira, üniversitede okumam gereken beş yıl daha var. Sana, hadi beş yıllığına nişanlanalım diyemem."

"Sana böyle birşey yapmanı hiç söylemedim," dedi Moira, sakin ve kibirli, bacaklarındaki çizikleri inceleyerek.

Yana toplanmış bacakları, öne doğru bir şurup gibi akan saçlarıyla, oturuşu çok güzeldi, şimdiye kadar gördüğüm tüm hallerinden daha güzeldi, yüzünü de görebiliyordum, üzgün ve neredeyse hasta.

"Çok güzelsin, Moy," dedi silkinerek.

Moira kımıldayamıyormuş gibi duruyordu. Sonra başını yavaşça çevirdi ve ona baktı. Yüzünde korkunç bir şeyin başlamakta olduğunu görebiliyordum. Ürperti saçlarımın altında ensemden başlamıştı, yavaşça sırtımın ucuna doğru hareket ediyordu.

"Çok güzelsin," dedi, sesi kızgındı, gözleriyle neredeyse yüzüne eğilmişti.

Ve şimdi bir gece önce, ben kalkmamışken ve dışarıda yağmur yağıyor mu diye sorduğum zamanki gibi görünüyordu.

"Böyle göründüğünde," dedi Greg, herşeyden umudunu kesmişcesine, "sanki.."

İnsanlar çevremizde ayağa kalkmaya başlamışlardı, ateş sönmek üzereydi, sadece alçak bir sıcak dalgası geliyordu. Kızıllık bacaklarımız ve omuzlarımızdaydı, ama yüzlerimiz serinleyebiliyordu. Ay tekrar bütün parlaklığıyla çıkmıştı ve bulut sürüklenmişti, omuzlarına kadar ışığın kırmızısı ve yüzlerinde ayın beyazı olması komikti, gözleri parlıyordu. Bunu sevmemiştim; titriyordum bu yaşamımın en garip anıydı.

"Pekala" dedi Moira, anlamaya çalışamayacak kadar yorgun görünüyordu, 'dün gece söylediğin buydu, değil mi?"

"Görmüyor musun," dedi, açıklamaya çalışarak, dili dolanıyordu, "Elimde değil, Seni seviyorum, bilmiyorum....."

O zaman Moira, gülümsedi, ben bu gülüşün ne anlama geldiğini

hemen anladım, bu annemin, babama, eğer bir parça anlama yetisi varsa susmasını belirten gülüşüydü, Tatlı ve sevgi doluydu, ama üzüntülüydü de, ve sanki "Tanrım, sen bir aptalsın Dickson Hughes" der gibiydi!

Moira Greg'e bu şekilde gülümsemeyi sürdürdü, Greg bezgin ve kızgındı ve hiçbirşey anlamıyordu.

"Seni seviyorum," dedi tekrar.

"Ben de seni seviyorum, ne olmuş" dedi Moira.

"Ama beş yıl sürecek."

"Ve bunun her şeyle ne ilgisi var?" Buna gülmeye başladı.

"Ama Moy..."

"Benim adım Moira," dedi, son olarak.

Gözleri üstlerindeki büyük beyaz ayla parıldayarak, bir dakika için kızgın ve beyaz durdular.

Bir bağrışma ve koşuşturma oldu, insanlar birden büyük alçak ateş kümesinin çevresinde büyük bir çember oluşturdular, hızla dönüp durmaya başladılar, çılgınca çığlıklar atıyorlardı. Greg ve Moira, ayakların ulaşabileceği mesafenin hemen dışında oturuyorlardı ve hiçbir şey duymuyorlardı.

"Çok güzelsin" diyordu, sert, sinirli, çaresiz bir sesle, "Seni seviyorum, Moira, senden başka hiç kimse olamaz."

Moira gülümsüyordu ve Greg söylemeye devam ediyordu, "seni seviyorum, sürekli senin yüzünü görüyorum, saçlarını, yüzünü, gözlerini görüyorum."

Zavallı ahmağın, bunu söylemeye devam etmesini istiyordum, çünkü her dakika daha çok geçen gece, uyanmamama ve yağmur yağdığını zannetmeme benziyordu, yağmur üzerine henüz düşmüş kuru toprağın verdiği duygu, işte Moira böyleydi, sanki sürekli orada oturacak ve sonsuza kadar söylediği sözleri dinleyecek gibi duruyordu.Onu "Neden birşey söylemiyorsun Moy, hiçbirşey söylemiyorsun, anlıyorsun değil mi? Bu hoş değil, seni bu kadar gençken bağlamak doğru değil," derken duymak istemiyordu. Ama söylemeye başlayalı bir dakika olmuştu ki Moira misafirlik gülüşüyle gülümsedi ve "Gregory Jackson, sen bir aptalsın" dedi.

Sonra çimenlerden kalktı, annemin yanına arabayı yüklemeye gitti ve ne o zaman ne de ondan sonraki tatillerde bir daha Greg'e bakmadı.

KADIN

İki yaşlıca beyefendi otelin terasına aynı anda çıktılar. İkisi de durdular ve geri dönmek istediklerini gösteren hareketlerini bastırdılar. İlk bakışları ellerinde olmadan ürkek hatta sıkıntılıydı. Sonra birbirlerine kesin olarak arkalarını dönmeden önce, uzun süren açıkça nefret dolu bakışlar fırlattılar.

Terası taradılar. Bir sorun! Masalardan sadece bir tanesi hâlâ güneş ışığındaydı. İnatla ona yürüdüler, sandalyeleri çekip, oturdular. Bir an önce gazetelerini açtılar ve onları paravanalar gibi kaldırdılar.

Hoş bir garson kız siparişlerini almak için sallana sallana geldi. İki gazete sabit duruyordu. Birinin köşesinden Herr Scholtz ısıtılmış şarap istedi; diğer gazetenin sığınağından İngiliz Kaptan Forster sütlü çay talebinde bulundu.

Garson kız, dikkatle birbirine benzer metal tepsiler üzerine yerleştirilmiş sıvılarla geri döndüğünde, iki gazete duvarı birazcık alçaldı. Kaptan Forster, mavi gözlerindeki hasmına yönelik saldırgan bir seğirmeyle, kıza akşamın güzel olduğunu söyledi. Herr Scholtz sıcak bir farmasonlukla bu kadar hoş bir kızın böylesi bir akşamda dilediğini yapamamasının utanılacak birşey olduğunu belirtti. Herr Scholtz'un kendini zafer kazanmış saydığı anlaşılıyordu, çünkü İngiliz'e böbürlenerek bakmıştı. Yine de Rosa, iki söze de, sevimli ama aynı oranda baştan savma bir gülücükle karşılık verdi. Sırtını onlara dönüp tembelce yaslandığı, trabzana doğru yürüdü.

Çaya şeker koyup, sarabı yudumlamak o inatçı gazetelerle zor oluyordu. Önce Herr Scholtz, sonra da Kaptan gazetelerini katlayıp masanın üzerine koydular. Birbirlerinin gözlerinden kaçınarak, Rosa'nın bir kısmını görmelerini engellediği dağlara bakıyorlardı.

Rosa, omuzlarını açıkta bırakan beyaz bir bluz, önünde beyaz bir

önlük olan siyah bir etek, şık kırmızı ayakkabılar giymişti. İki beyefendi de omuzlarına bakıyorlardı. Öksürdüler, parmaklarıyla masaya vurdular, duygusal bir beğeniyle gözlerini kısıp dağlara baktılar, sonra tekrar Rosa'ya. Arada bir gözleri neredeyse karşılaşıyor ama sonra hemen başka taraflara kayıyordu. Kavga edemediklerine göre, uygarlık onların konuşmasını gerektiriyordu. Evet, konuşma pek yakın görünüyordu.

Bir hafta önce aynı sabah gelmişler, uzun bir koridorun karşılıklı iki tarafındaki odalara yerleştirilmişlerdi. Mevsim neredeyse bitmiş, otel de yarı boştu. Bu yüzden Rosa'nın, daha büyük havlular, değişik yastıklar, bir bardak su isteyen Herr Scholtz'a adayacak bir sürü zamanı vardı. Ama çok geçmeden koridorun öteki tarafındaki zil de çalmaya başladı ve o da izin isteyip, rahatını sağlamak için varolan koşullardan tatmin olmayan Kaptan Forster'a koşturdu. Daha onunla işi bitmeden, Herr Scholtz'un zili çalıyordu. Rosa ikisinin arasında öğle yemeğine kadar gidip geldi ve bir kere bile, bu dünyada Kaptan Forster'ın okuma ışığını ayarlamaktan ya da Herr Scholtz'un sigaralarını ve gazetesini getirmekten başka bir arzusu olduğuna dair bir davranışta bulunmadı.

O öğleden sonra Kaptan Forster kapısını açmış bulundu ve Rosa'nm, dirseğine elini uzatmış olan Herr Scholtz'a büyülü bir teslim oluşa benzeyen gülümsemesiyle pencerenin önünde durduğu karşıki odanın net bir manzarasını gördü. El düştü, Herr Scholtz kaşlarını çattı ve yürüdü, açık bırakılmış olması Kaptan'ın suçuymuşçasına öfkeyle kapıyı kapattı... Kaptan'ın kıskançlığı neredeyse o anda geçti, çünkü Rosa o kapıdan tam bir umursamazlıkla gülümseyerek çıktı, ona iyi günler diledi.

O gece, çok geç vakitte, koridorda hızlı adımlar duyuldu, kapılar aynı anda yavaşça açıldı, tam ortadaki Rosa, o geçtikten sonra birbirlerine küçümseyici bakışlar fırlatan Herr Scholtz'a ve sonra Kaptan'a kayıtsızca gülümsedi. İkisi de kapılarını çarptılar.

Ertesi gün Herr Scholtz Rosa'ya, kendisiyle teleferiğe binip binmeyeceğini sordu, ama ne yazık ki Rosa'nın işi vardı. Ertesi gün aynı öneriyi Kaptan Forster getirdi.

Son olarak ta, ilk baştaki olay tekrarlanmıştı. İki kapı ihtiyatla açıldı ve iki ısrarlı yüz ortaya çıktı. Rosa, gece geç vakitte kendi yatağına gitmek üzere koridoru geçerken, bu sefer durdu, kibarca gülüm-

sedi, onlara çok iyi bir gece diledi. Sonra esnedi. Küçücük bir hareketti, ama zamanlaması çok iyiydi. İki beyefendi de kendilerini bu hareketin diğerine olduğunu düşünerek avuttular; çünkü Kaptan, Herr Scholtz'un Rosa'ya karşı davranışlarının mide bulandırıcı bir kendini beğenmişliği olduğunu düşünürken, Herr Scholtz da Kaptan'ı gülünecek ölçüde patavatsız buluyordu. Bu yüzden yataklarına felsefe yaparak çekilebilmişlerdi.

Sonraları Herr Scholtz, ne yazık ki sağlık nedeniyle her gece saat dokuzda odasına çekilmek zorunda olan ve bu yüzden de Herr Scholtz'un çok istemesine rağmen onunla dansa gelmeyen, elli yaşında bakımlı bir dulla beraber göründü. Kaptan Forster da her öğleden sonraları çayını Rosa'nın kızkardeşi olabilecek büyüleyici bir garson kızın çalıştığı bir kafede içiyordu.

İki beyefendi yemek salonunda birbirlerine şöyle bir göz atıyorlar, dışarıdayken eğer diğerinin yaklaştığını görürlerse caddenin karşı tarafına geçiyorlardı. Görünüşlerinde İsviçre'nin herhalde mevsim bu kadar geçtiği için eskisi gibi olmadığını düşünür gibi bir hal vardı.

Yine de iki beyefendi de kibar davranmaya devam ediyordu; görüldüğü kadarıyla sürekli olarak flörtlerden, başarılardan ve yenilgilerden oluşan toplum manzarasını değer biçip yargılamaya alışmış uzmanların serinkanlılığıyla inceliyorlardı. Sözü geçen adamlardı, saygı bekleyen adamlardı.

Yine de ... önlerinde yükselen, eriyen baharla beyaz, kahverengi ve yeşille beneklenmiş dağlar, muhteşem ama değişken kollarını onlara dolayan güneşle, son günışığındaki masanın iki ucunda oturuyorlardı ve tabi ki tasalanmaya hakları vardı. Kaptan Forster, zayıf, uzun, özenle yanmış, şık giyimli, bakımlı bir askerdi -süphesiz hâlâ yakışıklıydı- Ve Herr Scholtz, iri yarı, cana yakın, oldukça da deneyimli, elli yaşındaki bir kadının çay saatinde verdiği sırlardan daha fazlasına layıktı.

Böylesi bir bahar akşamında altınışında olmak haksızlıktı; özellikle, nakışlı dekolte bir bluzun içinde omuzlarını kımıldatan Rosa'dan bir kaç adım uzaktayken.

Sanki acımasızlıktan zevk alıyormuş gibi, birden çalışmayı bırakıp, trabzanlara yaslanmıştı. Oldukça yakışıklı bir genç adam aşağıdan onun çağrısına karşılık olarak el sallayıp bağırdığında, nasıl da canlanmıştı. Rosa onun uzaklaşışını izledi ve sonra içini çekti, dalgın

dalgın gülümseyerek geri döndü.

Kaptan ve Herr Scholtz orada, ona aç, kırgın bir hayranlıkla bakarak oturuyorlardı.

Rosa mavi gözlerini öfkeyle kıstı, ağzı, bir dakika önceki yumuşaklığının feci biçimde karşıtı olarak, ince ve soğuk bir hal aldı. Önce birine sonra da diğerine amansız bakışlar fırlattı, sonra tekrar esnedi. Bu seferki kocaman, küçümseyici, uzatılmış bir esnemeydi, vurgulamak için elinin tersiyle ağzını kapatmış ve nefesini, hem de bu kısa gösteriye bile harcayacak zamanı olmadığını söylemek istercesine kısa kestiği, uzunca, alçalan bir tonla bırakmıştı. Sonra topuklarını vurarak, kolalanmış elbise hışırtısı içinde yanlarından geçti. İçeri girdi.

Teras boştu. Rengarenk boyanmış masalar, çizgili iskemleler, çiçekli güneş şemsiyeleri beyefendilerin oturduğu küçük köşe dışında, hepsi soğuk gölgedeydi. Aynı dakikada, aynı itkiyle, kalkıp masayı son altın güneş ışığı kaynağına ittiler. Sonra birbirlerine dosdoğru baktılar ve dobra dobra güldüler.

"Bir içki alır mıydınız?" diye sordu Herr Scholtz İngilizce neşeli gülücüğü acılara sabırla katlanmanın bilinçli pişmanlığıyla engelleniyordu. Acılara sabırla katlanmanın yenilgiyi çok erken kabul etmek olduğunu düşünür gibi göründüğü bir anlık kararsızlıktan sonra, Kaptan Forster: "Evet, evet. Teşekkürler alırım." dedi.

Herr Scholtz sesini keskince yükseltti, Rosa, kısmen savunmaya geçmeye hazır bir halde, içeriden çıktı. Ama artık Herr Scholtz ondan birşey talep etmiyordu. Kendisine hizmet edilmesine alışık biri olarak, efendi uşak ilişkisi içinde, Rosa'nın yüzüne bile bakmadan şarap istedi. Kaptan Forster da yumuşacık ve tatlı bir beyefendi tablosuna benziyordu.

Rosa şarapla döndüğünde ahbaplıklarına o kadar dalmışlardı ki, bir haftalığına bile olsa, kadınların salak cazibesi yüzünden erkeklerin sıkı dostluklarının bozulmasına izin vermenin ne kadar aptalca olduğunu, yüksek sesle tartışabilirlerdi. Yüksek sesle bir şakaya gülüyorlardı. Daha doğrusu, Herr Scholtz, büyük bir zevkin derinliklerinden gelen bir kahkahayla kükrüyordu. Kaptan Forster'ın kahkahası biraz sinirliceydi, gırtlağının arka kısmından geliyordu, Herr Scholtz'un sıcak Bavyeralı cana yakınlığının tabi ki çok iyi olduğunu, ancak her ilişkide her zaman ihtiyatlı davranıldığını gösteriyordu.

Çok geçmeden savaşta- Birinci Dünya Savaşı olduğu anlaşılıyor-

du-aynı cephenin aynı kesiminde düşman olarak çarpıştıkları ortaya çıktı. Herr Scholtz omzundan yaralanmıştı. Uzun beyaz yarayı göstermek için kolunu sıvayarak Kaptan'ın burnunun dibine uzattı. O yarayı otuz beş yıl önce açanın Kaptan olmadığını kim bilebilirdi ki dolaylı olarak tabii. Bu kadar da değildi. İkinci dünya savaşı sırasında Kaptan Forster neredeyse, Herr, o zamanlar Oberst-leutnant, Scholtz'la savaşma zevkine erecek, Kuzey Afrika'ya yollanacaktı. Bu sırada savaşın sürprizleri onu Hindistan'a sürükledi. Bu mutlu rastlantıların ortaya çıkışı iki tarafın da iyi niyetinden kaynaklanmıştı ve eğer Kaptan'ın kahkahası Herr Scoltz'unkini bir dakika geriden takip ediyorsa, bunun sebebi huylarının farklı oluşuydu. Yarım saat geçmemişti ki, Rosa ikinci bir şişe koyu kırmızı şarap için yollandı.

Geri döndüğünde, şişeyi ve bardakları yerleştirdi. Kaptan'a bakıp yakalandığında, geri dönmek üzereydi. Kaptan'ın yüzündeki bakış bir açıklama bekliyordu. Herr Scholtz tam o sırada, o tanıdık gülümseyen cana yakınlığıyla, "tarihteki hataların" -bu söz Kaptan'ın yüzünün hafifçe gerilmesine neden olmuştu- geçmişte onların düşman olmasını gerektirdiğine ne kadar üzüldüğünü belirtiyordu. Gelecekte, olabilecek herhangi bir düşmana karşı yan yana savaşmayı umuyordu... Ama o sırada Herr Scholtz durdu ve Kaptan'a hızlı bir bakış fırlattı, olabilecek en kısa aradan sonra ses tonunu değiştirmeden, kendisinin barışçı ve üretken bir adam olduğunu söylerek devam etti: Ülkesinin banyolarına sayısız diş macunu tüpünün ulaşmasını sağlamıştı, yaşamdan tek beklentisi bunu sürdürebilmekti. Bunun yanısıra, esasta uygar olan karakterinin bir kanıtı olarak, savaş ünvanı olan Oberst-leutnant'ı bırakmamış mıydı?!

Burada, Rosa onları sadece karmakarışık diye tanımlanabilecek bir bakışla inceleyip, hâlâ önlerinde durmaya devam edince, Herr Scholtz ona tatlılıkla ne istediğini sordu. Ama Rosa hiçbir şey istemiyordu. Beyefendiler için yapabileceği başka bir şey olup olmadığını sorduktan sonra, terasın ucuna geçti ve oraya yaslandı, yakışıklı genç adamın geçebileceği sokağa bakıyordu.

O sırada bir ara oldu. İki adamın da gözleri acıyla ona çevrildi. Gözlerini ondan çekmeleri de bir o kadar acılı oldu. Sonra, kişisel farklılıkların ulusal farklılıklardan daha tehlikeli olduğunu hatırlamışçasına kararlılıkla kahramanlık anılarına daldılar. Ne hoş, dedi o güçlü erkek kahkahası -onca anlamsız düşmanlıktan ve çekişmeden sonra,

burada kuytu, mutlu küçük İsviçre'de arkadaşlığın rahatıyla oturmak ne hoş! Dünya vatandaşıydılar, eşit şartlarda uygarca bir arkadaşlığın zevkini çıkaran iki insan. Herr Scholtz ya da Kaptan o öldüren cazibeye her yenik düştüklerinde ve terasın ucuna her baktıklarında, gözlerini hemen çeviriyor ve sanki bu onları başka bir arkadaşlık ölçüsü söyleme azmiyle dolduruyordu.

Ama kader bu uyumun sürmesini istemiyordu.

Bıçak acımasızca yine dönmüştü. Genç adam yolun ucunda belirdi, gülmseyerek Rosa'ya el salladı. Rosa, utangaç cilve timsali, kolları trabzanda öne eğilmişti, topuğunun biri arkada inip kalkıyordu, tepkisinin içtenliğini gizlemek için saçlarını öne atıyordu.

O gittikten sonra bile arkasından bakıp, kendi kendine mırıldanarak orada durdu. Kolunun üzerindeki gıcır gıcır peçete ışıldıyordu, parlak beyaz önlüğü güneşte parlıyor, iri dalgalı saçları alevleniyordu. Orada son gün ışığında durdu, kendi düşüncelerine daldı, sanki yalnız başınaymış gibi şarkı söylüyordu.

Belli ki Herr Scholtz ve Kaptan Forster'ın varlıklarını tümüyle unutmuştu.

Kaptan ve eski Oberst-leutnant paylaşabilecekleri anılarının sonuna gelmiş gibiydiler. Birisi boğazını temizledi; diğeri, Herr Scholtz, ünvan yüzüğünü can sıkıcı bir biçimde masaya vuruyordu.

Kaptan titredi. "Hava soğuyor," dedi, çünkü artık mavi akşam gölgesindeydiler. Kalkmaya hazırlanır gibi bir hareket yaptı.

"Evet,"dedi Herr Schotz. Ama kımıldamadı. Bir süre yüzüğünü masaya vurmaya devam etti; Kaptan gürültüden dişlerini sıktı. Herr Scholtz gülümsüyordu. Gülüşü oyunun yeni bir yönünü duyuruyordu. Kaptan bunun gelişimini açıkça onaylamıyordu. Pervasız bir insan, oldukça gürültülü ve kaba diye düşünüyordu. Kaptan sıcak ve sessiz olan, içerideki odaya sabırsızlıkla baktı.

Herr Scholtz: "Buraya gelmekten hep hoşlanmışımdır. Hep gelirim." diye belirtti.

"Gerçekten mi?" diye sordu Kaptan, istemeden onun başlama işaretine yanıt vererek. Herr Scholtz'un neden aniden Almanca konuşmaya başladığını merak etmişti. Herr Scholtz' un ikinci Dünya Savaşının sonuna doğru İngiltere'de hapisteyken öğrendiği İngilizcesi mükemmeldi. Kaptan Forster bu konuda onu çoktan övmüştü. Kendi Almancası gerçekten o kadar da akıcı değildi, hayır.

Ama Herr Scholtz kendine özgü sebeplerden ve oldukça yüksek olduğu düşünülebilecek bir sesle, kendi dilini konuşuyordu. Kaptan Forster merakla ona bakıyordu ve dikkatliydi.

"Buraya gelmenin bana verdiği özel bir zevk var." diye belirtti Herr Scholtz gür sesiyle, sanki kulakları az işiten gizli bir dinleyiciyle konuşur gibi, "mutlu anılar edindim burada."

"Öyle mi?" diye sordu Kaptan Forster sinirli bir ilgiyle. Herr Scholtz, bu arada, sanki onun göz önünde bulundurarak oldukça ağır konuşuyordu.

"Evet," dedi. Herr Scholtz, "Tabi savaş sırasında ikimizin de buraya gelmesi yasaktı, ama şimdi....."

Kaptan birden sözünü kesti: "Aslında burayı ben de çok severim. Mümkün olduğu sürece her sene geliyorum."

Herr Scholtz, Kaptan Forster'ın da bunu yapmak için eşit hakkı oluşunun su götürmezliğini kabul etmişcesine başını indirdi, ve sürdürdü: "Burası bana hep en büyüleyici anılarımı çağrıştırır belki siz de ilgilenirsiniz..."

"Elbette," diyerek aceleyle razı oldu Kaptan Forster. İstemeksizin Rosa'ya doğru baktı -Herr Scholtz gözlerini Rosa'nın sırtına dikmiş konuşuyordu. Rosa artık mırıldanmıyordu. Kaptan Forster durumu anladı ve hemen kızardı. Herr Scholtz'a itiraz dolu bir bakış fırlattı. Ama artık çok geçti.

"On sekiz yaşındaydım," dedi Herr Scholtz oldukça yüksek bir sesle. "On sekiz." Sustu,kederli dalgın gülücüğünün ışığında, on sekiz yaşında gerçekten sahip olduğu hoş, yetenekli, hayat dolu gençliği, bir dakika için yeniden canlandırmak mümkündü. "Ebeveynlerim, ilk kez, yalnız başıma tatile çıkmama izin vermişlerdi. Annem bunu istemiyordu, ama diğer taraftan babam..."

Burada Kaptan Forster, o uluslararası fenomeni, annelerin tatlı kıskançlığını farkedip elinde olmadan gülümsedi.

"On günlük tatil boyunca buradaydım, tek başıma düşünsenize!"

Kaptan Forster mecburen düşünmeye çalıştı, ama hemen sözü alıp: "Tuhaf, ama ben de aynı şeyi yaşadım. Tek farkı ben yirmi beş yaşındaydım.! "

Herr Scholtz çığlık attı: "Yirmi beş!" Şaşkınlığını gizleyerek, kısa kesti, ve sanki: Pekala bazı şeyleri hoş görmeli, der gibi omuzlarını silkti. Bir an önce Rosa'nın da duyabileceği şekilde devam etti.

"Şu an bulunduğumuz oteldeydim. Mevsim kış. Bir kış tatili. Bir kadın vardı..." Gülümseyerek sustu, "Nasıl tarif edeyim?"

Ama Kaptan, ona yardım etmeye hazırlıklıymış gibi görünmüyordu. Rahatsız bir halde kaşlarını çatmış Rosa'ya bakıyordu. Yüz ifadesi açıkça: "Gerçekten anlatmak zorunda mısın?" diyordu.

Herr Scholtz bunu görmezlikten geldi. "O zamanlar bile pek çekingen değildim, anlarsınız ya?" Kaptan on sekizinde atak olmanın pek te kutlanacak bir şey olmadığını belirten bir omuz hareketi yaptı, oysa yirmi beşinde...

"Güzel, çok güzeldi" diye, heyecanla sürdürdü Herr Scholtz. "Zengin bir kadındı, bir sosyete kadını ve giysileri..."

"Anlıyorum," dedi Kaptan.

"Yalnızdı. Bana, buraya sağlığı için geldiğini söylemişti. Kocası, ne yazık ki işleri yüzünden, onunla gelememişti. Ben de yalnızdım."

"Anlıyorum," dedi Kaptan.

"O yaşta bile olayların gelişimine şaşırmadım. Otuz yaşında bir kadın.... kendisinden çok daha yaşlı bir koca... ve güzeldi... ve akıllı... Ah, ama muhteşemdi!" Bunu söylerken neredeyse bağırmıştı. Rosa'nın sırtına dalgın dalgın bakarak bardağını boşalttı. "Ah...." diye gürültüyle nefes aldı. "Şunu söyleyeyim. Herşey çok güzeldi, ama daha da iyi oldu. Dinleyin. Bir hafta geçmişti. Ama ne hafta! Onu o zamana kadar kimseyi sevmediğim kadar sevmiştim....!"

"Anlıyorum," edi Kaptan rahatsızca kımıldanarak.

Kaptan Herr Scholtz'un kendi eğlencesinin şevkiyle uzaklara sürüklendiğini gördü. Bu hikaye, Rosa'nın yararına henüz yarılanmıştı. O zengin dramatik inilti-Kaptan huzursuzca, Herr Scholtz'un bir tiyatro sanatçısı olabileceğini düşündü.

"Ama bir mektup vardı, onu okuduğumda...."

"Bir mektup?" diyerek, birden sözünü kesti Kaptan.

"Evet, bir mektup. Bana öylesi bir teşekkür edişi vardı ki gözlerim yaşlarla doldu. Ağladım."

Kim görse duygusal Alman'ın gözlerinin yaşlarla dolmuş olduğuna yemin edebilirdi, Kaptan Forster başını çevirdi. Gözlerini çevirmiş bir halde, sinirli sinirli sordu: "Mektupta ne yazıyordu?"

"Kocasından nasıl nefret ettiğini yazmıştı. Kendi isteği dışında evlenmiş -akrabalarını memnun etmek için. O zamanlar böyle şeyler olurdu. Kendi kendine onun çocuğunu doğurmayacağına yemin etmiş.

Ama bir çocuk istiyordu..."

"Ne?" diye bağırdı Kaptan. Şimdi masaya eğilmişti ve her kelimeyi dikkatle dinliyordu.

Bu hareket, "Evet, böyle oldu. Bu benim iyi şansımdı, dostum." diyen Herr Scholtz'un pek te hoşuna gitmedi.

"Bu ne zamandı?" diye sordu Kaptan açıklıkla.

"Anlayamadım?"

"Ne zamandı? Hangi sene?"

"Hangi sene? Bu önemli mi? Bana, bu tatili, tek başına gelip çocuğunun babası olmasını istediği adamı bulmak için, kötü sağlığını bahane ederek ayarladığını söylemişti. Beni seçti. Onun seçimi bendim. Ve sonra bana teşekkür etti ve kocasına döndü." Herr Scholtz zafer kazanmış bir edayla durdu ve Rosa'ya baktı. Rosa kımıldamadı. Bütün kelimeleri kaçırmış olması mümkün değildi. Sonra Herr Scholtz Kaptan'a baktı. Ama kaptanın yüzü kıpkırmızı ve sarsılmıştı.

"Adı neydi?" diye gürledi.

"Adı?" Herr Scholtz durdu. "Herhalde takma bir isim kullanmıştır" dedi. Kaptan'm tepki göstermemesi üzerine, kesinlikle: "Bu gayet açık, dostum. Adresini de bilmiyordum." dedi. Herr Scholtz yavaşça şarabından bir yudum çekti, sonra bir tane daha. Kurallara göre davranacağına güvenilebilir mi diye merak ederek, bir dakika için düşünceli düşünceli Kaptan'a baktı, sürdürdü: "Otel yöneticisine koştum hayır, hiçbir şey bilmiyorlardı. Hanımefendi, o sabah erken vakitte, umulmadık bir biçimde ayrılmıştı. Adresi yoktu. Çılgına dönmüştüm. Tahmin edebilirsin. Peşinden koşmak, onu bulmak, kocasını öldürüp onunla evlenmek istedim." Herr Scholtz gençliğinde yaptığı aptallıklara alaycı, pişmanlık dolu bir düşkünlükle güldü.

"Seneyi hatırlıyor olmalısın," diye zorladı Kaptan.

"Ama dostum..." diye başladı Herr Scholtz bir aradan sonra, oldukça meraklanmıştı. " Hem önemi ne olabilirdi ki?"

Kaptan Forster dimdik Rosa'ya baktı, ve İngilizce konuştu, "Öyle görünüyor ki, aynı şey benim de başıma geldi."

"Burada mı?" diye sordu Herr Scholtz kibarca.

"Burada.'

"Bu vadide mi?"

"Bu otelde."

"Olabilir," diyerek omuzlarını silkti Herr Scholtz, sesini daha da

yükseltmişti, "evet kadınlar- kadınları bilirsiniz. Tabi ki on sekiz yaşında- ve belki de yirmi beş yaşında bile" Burada anlayışla başını salladı. "Belki de yirmi beş yaşında bile insan bunun sadece kendi başına gelen bir mucize olduğunu düşünebilir. Ama bizim yaşımızda....?"

Kaptan'ın soğukkanlılığını tekrar kazanabileceğini ümit ediyormuşçasına sustu.

Ama Kaptan'ın dili tutulmuştu.

"Söylediğim gibi, dostum" diye sürdürdü Herr Scholtz, keyifle öyküyü tatlandırarak, "söylediğim gibi, çılgına dönmüştüm, delireceğimi düşündüm, kendimi vurmak istedim, hangi kente gitsem bütün yüzlere bakarak sokaklarında dolaştım, gazetelerdeki aktris ve sosyete kadınlarının resimlerine baktım, yolda bir an için gördüğüm bir kadını belki de sonunda onu bulduğumu düşünerek takip ederdim. Ama hayır," dedi Herr Scholtz, yüzüğünün tekrar masaya çarpmasını sağlayan dramatik bir el hareketiyle "hiçbir zaman, hiçbir zaman başaramadım!"

"Görünüşü nasıldı?"diye üzüntüyle sordu Kaptan İngilizce, sabırsız gözleri artık iyice rahatsız olan Herr Scholtz'un gözlerini tarıyordu.

Herr Scholtz sandalyesinde hafifçe kımıldandı, Rosa'ya doğru baktı ve yüksek sesle Almanca "Söylediğim gibi güzeldi" Düşünmek için durdu. "Ve bir aristokrattı."

"Evet, evet," dedi Kaptan sabırsızca.

"Uzun boyludu, çok inceydi, güzel bir gövdesi vardı- güzel! Siyah saçları vardı, simsiyah! Siyah gözler ve güzel dişler." Yüksek sesle ve Rosa'ya nispet yaparak ekledi: "Ahmak köylü tiplerden değildi, hiç değil. İnsanın biraz zevki olmalı."

Kaptan had safhada bir rahatsızlıkla tombul kasaba kızı Rosa'ya baktı. Bu son aşamada bile özellikle İngilizce kullanarak: "Benimki sarışındı. Uzun boylu sarışın. Sevimli bir kızdı. Sevimli!" diye ısrar etti ters bir bakışla. "Bir İngiliz kızı olabilirdi."

"Bu da tümüyle değerini artırır," dedi Herr Scholtz, bir gülümsemeyle.

"Bu 1913'te olmuştu" dedi Kaptan ısrarla ve sonra: "Siyah saçları olduğunu mu söylemiştin?"

"Elbette, siyah saçlar. O defasında -ama böyle bir şeyin başıma son gelişi değildi." Güldü. "Karımdan üç çocuğum oldu, iyi bir kadındı ne yazık ki öldü." Şüphesiz gözlerine yine yaşlar dolmuştu. Bu

manzara karşısında Kaptan'ın kızgınlığı uçup gitti. Ama Herr Scholtz toparlanmıştı ve konuşuyordu: "Ama kendime hep üçüne ek olarak kaç çocuğum olduğunu sorarım. Arada bir sokakta kesin bir benzerliği olan genç bir adama bakarım ve kendime sorarım: Acaba benim oğlum mu? Evet, evet dostum, bu soruyu her erkek arada bir kendine sormalı, değil mi?" Başını geri attı, alttan alta yoğun bir pişmanlık taşıyan sesiyle, içten bir kahkaha attı.

Kaptan bir dakika için sessiz kaldı. Sonra İngilizce: "Hepsi tamam, ama benim de başıma geldi, oldu." savunmaya geçmiş bir öğrenci gibiydi, Herr Scholtz omuzlarını silkti.

"Burada oldu. Bu otelde."

Herr Scholtz öfkesini kontrol etti, Rosa'ya baktı ve bu üzücü olayın başlangıcından beri ilk defa, sesini makul bir tona düşürdü ve İngilizce konuştu. "Pekala," dedi, açık bir alayla, sakin bir omuz hareketiyle tatlı tatlı gülümsüyordu, "belki de eğer dürüstsek, bunun her erkeğin başına gelen bir şey olduğunu söylemeliyiz? Ya da böyle birşey olmamışsa bile, onu yaratmanın gerektiğini?"

Ve şimdi- diyordu Kaptan'a bakışları ve şimdi, tanrı aşkına! saygınlık, erkeklerin dayanışması adına, ikimizi de bu kadar yaralayan, şu karşıdaki kızın gözündeki yerimiz adına, kendini toparla, dostum, ve ne dediğine dikkat et!

Ama Kaptan anılarda kaybolmuştu. "Hayır," diye ısrar etti. "Hayır. Kendi adına konuş. O olay gerçekleşti. Burada." Sustu, sonra zorlukla ağzından çıkardı: "Ben hiç evlenmedim."

Sonunda, Herr Scholtz omuzlarını silkti ve sustu. Ve sonra bağırdı: 'Fraulein, Fraulein- hesap lütfen?' Buna son vermenin zamanı gelmişti.

Rosa hemen dönmedi. Arkadaki saçlarına dokundu. Önlüğünü düzeltti. Peçeteyi bir kolundan alıp, güzelce diğer koluna yerleştirdi. Sonra döndü ve gülümseyerek yanlarına geldi. Gülüşünün fark edilmesini istediği hemen anlaşılıyordu.

"Ödemek mi istiyorsunuz?" diye Herr Scholtz'a sordu. Sakin bir sesle ve kasıtlı olarak İngilizce konuşuyordu, Kaptan ona baktı ve çok rahatsız göründü. Ama Herr Scholtz kendine hemen çeki düzen verdi, İngilizce: "Evet, ben ödüyorum." dedi.

Parayı aldı, önlüğünün altındaki keseden bozuklukları saydı. Son parayı da masanın üzerine koyduktan sonra ellerini önünde kavuştu-

rup, ikisine de aynı şekilde gülümseyerek, tam karşılarında durdu. Sonunda, ikisi de alaycı, bir anneninkine benzeyen gülüşünü yeterince gördüğünde, İngilizce: "Belki de hanımefendi ikinizinde zevkine uymak için saçının rengini değiştirmiştir" dedi. Sonra kahkaha attı. Başını geri attu ve içten gelen kocaman bir kahkahayla güldü.

Herr Scholtz yenilgiyi kabul ederek, kederli ve takdir eden bir gülümsemeyle güldü.

Kaptan, ikisine de düşmanca bakıp, anılarına sımsıkı sarılarak, kaskatı sandalyede oturuyordu.

Ama Rosa, giysisinin son bir hışırtısıyla onları geçene ve terastan uzaklaşana kadar, ona güldü.

Küçük İngiliz çocuk, tatilin ilk günü kumsala giderken, patikanın dönemecinde durdu, vahşi kayalık bir koya yukarıdan baktı ve sonra da geçmiş senelerden çok iyi tanıdığı kalabalık kumsala. Annesi önünde, bir elinde parlak çizgileri olan bir çantayı taşıyarak yürüyordu. Serbestçe sallanan diğer kolu, güneşte çok beyaz görünüyordu. Çocuk beyaz çıplak kolu seyreui, üstlerinde çatık kaşlar olan gözlerini, körfeze ve sonra tekrar annesine çevirdi. Annesi çocuğun yanında olmadığını hissetti, arkasına döndü. "Oh buradasın Jerry!" dedi. Sabırsız görünüyordu, sonra güldü. "Ne dersin canım, benimle birlikte gelsen daha iyi olmaz mı? Benimle gelsen" Kendisinin tahmin edemeyecek kadar meşgul ya da ihmalci olduğu eğlencelerden hangisini gizlice isteyebileceğini merak ederek, kaşlarını çattı. Çocuk onun bu endişeli, kendini savunan bakışına alışıktı. Pişmanlık onu annesinin peşinden koşturmuştu. Ve koşarken hâlâ, omzunun üzerinden vahşi körfeze bakıyordu; bütün sabah, güvenli kumsalda oynarken de orayı düşünmüştü.

Ertesi sabah, her zamanki yüzme ve güneşlenme saati geldiğinde, annesi, "Her zamanki kumsaldan sıkıldın mı Jerry? Başka bir yere gitmek ister misin?" dedi.

"Yo hayır!" dedi hemen, o şaşmaz pişmanlık itkisiyle gülümseyerek, şövalyece bir tavırla... Yine de onunla birlikte patikadan inerken, birden bire "Gidip şu aşağıdaki kayalara bir bakmak isterdim" deyiverdi.

Annesi bu fikri değerlendirdi. Vahşi görünüşlü bir yerdi ve orada kimse yoktu, ama "Elbette Jerry. İşin bittiğinde büyük kumsala gel. Ya da eğer istersen, doğru villaya dön." dedi. Bir gün öncenin güneşinden kızarmış, çıplak kolunu sallayarak uzaklaştı. Ve çocuk neredeyse, onun tek başına gitmesinin dayanılmaz olduğunu hissederek,

arkasından koşacaktı, ama yapmadı.

Annesi, tabi ki bensiz de güvenlikte olacak kadar büyüdü, diye düşünüyordu. Onu kendime çok mu yakın tutuyorum Benimle birlikte olması gerekliymiş gibi hissetmemeli. Dikkatli olmalıyım.

On bir yaşında, tek çocuğuydu. Kendisi duldu. Çocuğu hem sahiplenmemekte, hem de ona karşı ilgili davranmakta kararlıydı. Endişe içinde kendi kumsalına gitti.

Jerry'ye gelince, annesinin kendi kumsalına kavuştuğunu gördükten sonra, koya doğru sarp bayırı inmeye başladı. Bulunduğu yerden, kızıl kahverengi kayaların tepesinden, koy, yeşile dönük mavinin beyazla çevrelendiği bir kepçe gibiydi. Aşağılara indikçe onun, sert, keskin kayalardan oluşan, burunlara ve koylara dağıldığını gördü, hışırdayıp, şapırdayan yüzeyde mor ve daha koyu mavi lekeler vardı. Son olarakta, düşe kalka son bir kaç metreyi inerken, kırılmakta olan beyaz bir dalganın tepesini ve suyun beyaz kum üzerindeki sığ, parıltılı hareketini ve onun gerisinde de, yoğun, ağır maviyi gördü.

Doğru suya koştu ve yüzmeye başladı. İyi bir yüzücüydü. Parıldayan kumların, kayaların renksiz canavarlar gibi yattığı bir orta alanın üzerinden hızla geçti, biraz sonra gerçek denizdeydi-dipten gelen düzensiz soğuk akıntıların organlarını uyuşturduğu serin bir deniz.

Sadece küçük koyu değil ama onunla büyük kumsal arasındaki burnun ötesini de görebilecek kadar açıldığında, kendisini kaldıran yüzeyde durdu ve annesini aradı. İşte oradaydı, bir portakal kabuğu dilimi gibi görünen şemsiyenin altında sarı bir leke. Onun kesinlikle orada oluşundan rahatlayarak, kıyıya geri döndü, ama yine de çok yalnızdı.

Burnun uzağında koyun kenarını belirleyen bir çıkıntının ucunda birbirinden ayrı kayalar vardı. Onların üzerinde, bazı çocuklar giysilerini çıkarıyorlardı. Çıplak, koşarak kayalardan atladılar. İngiliz çocuk onlara doğru yüzdü ve bir taş atımı mesafede durdu. O sahilin çocuklarıydılar, hepsinin tenleri yumuşak bir koyu kahve olmuştu, anlamadığı bir dili konuşuyorlardı. Onlarla birlikte olmak, onlardan biri olmak, tüm bedenini dolduran bir özlemdi. Biraz daha yakına yüzdü; döndüler ve onu kısık, tetikte gözlerle izlediler. Sonra birisi güldü ve elini salladı. Bu yeterliydi. Bir dakika içinde, umutsuz, ürkek yalvaran bir gülümsemeyle, yanlarında, kayaların üzerinde duruyordu. Neşeli çığlıklarla onu selamladılar, ama sonra, ürkek, anlamayan gülüşünü

koruyunca, onun kendi kumsalından uzak düşmüş bir yabancı olduğunu anladılar ve onu unutmaya karar verdiler. Ama o mutluydu. Onlarla birlikteydi.

Yüksek bir noktadan, sert, sivri kayalar arasındaki mavi, denizden bir kuyuya habire dalmaya başladılar. Dalıp çıktıktan sonra, kayanın etrafını dolanıyor, kendilerini yukarıya çekiyor ve dalmak için sıralarının gelmesini bekliyorlardı. Büyük çocuklardı-Jerry'ye göre erkekler. Daldı, onlar da Jerry'yi seyretti, yerini almak için kayanın çevresini yürüp geldiğinde ona yol açtılar. Kabul edildiğini hissediyordu, dikkatle, kendinden gurur duyarak yeniden daldı.

Çok geçmeden en büyük çocuk kendini dengeledi, suya atladı ve dışarı çıkmadı. Diğerleri durmuş, seyrediyorlardı. Jerry, parlak kahverengi kafanın belirmesini bekledikten sonra, bir uyarı çığlığı attı; ona boş boş baktılar ve sonra gözlerini tekrar suya çevirdiler. Uzun bir süre sonra, çocuk ciğerlerindeki havayı aceleci bir nefesle ve bir zafer çığlığıyla boşaltarak, büyük karanlık kayanın öteki tarafından yüzeye çıktı. Anında diğerleri de daldılar. Bir dakika önce, sabah geveze oğlanlarla dolu gibi gözüküyordu; bir dakika sonra, hava ve su yüzeyi bomboştu. Ama koyu mavinin içinde, karanlık şekillerin kımıldandığı ve suyu yokladıkları belli oluyordu.

Jerry daldı, su altı yüzücülerinin okulunu hızla geçti, onu tehdit eder gibi duran siyah bir kaya duvarı gördü, dokundu, ve duvarın üzerinden karşıyı görebilecek kadar alçak olduğu, su yüzeyine süratle çıktı. Ortalıkta hiç kimse görünmüyordu; altındaki suda, yüzücülerin belirli şekilleri kaybolmuştu. Çocuklardan biri ve sonra diğerleri kaya engelinin diğer tarafından yüzeye çıktılar, ve Jerry onların bir boşluk ya da delikten yüzerek geçmiş olduklarını anladı. Gözlerine batan tuzlu suda düz kayadan başka hiçbir şey göremiyordu. Yüzeye çıktığında bütün çocuklar, büyük ustalık ve cesaret gerektiren bu harekete tekrar hazırlanarak, kayanın üzerinde duruyorlardı. Ve o sırada Jerry, başarısızlığının panikliğiyle İngilizce haykırdı, "Bana bakın! Bakın!" ve aptal bir köpek gibi suda debelenmeye başladı.

Ciddi bir tavırla, kaşlarını çatarak ona baktılar. Kaş çatmanın anlamını biliyordu. Başarısızlık anlarında, annesinin dikkatini çekmek için soytarılık yaptığı zamanlar, bu ciddi, sıkıntılı bakışla ödüllendirilirdi. Kızgın utancından, yüzündeki yalvaran sırıtmayı asla yok edemeyeceği bir yara gibi hissederek, kayanın üzerindeki büyük kahve-

rengi çocukların grubuna baktı ve ellerini kulaklarına dayayıp parmaklarını sallarken, "*Bonjour! Merci! au revoir! Monsieur, monsieur* ! " diye bağırmaya başladı.

Su ağzına hücum etti; tıkandı, battı, çıktı. Eskiden çocuklarla ağırlanmış olan kaya, ağırlıklarının üzerinden kalkmasıyla suda yükselmiş gibi duruyordu. Şimdi onun üzerinden suya uçuyorlardı; hava uçan gövdelerle doluydu. Sonra kızgın güneş ışığındaki kaya boşaldı. Saymaya başladı, bir, iki, üç...

Elliye geldiğinde, dehşet içindeydi. Onun altındaki kayanın su dolu oyuklarında hepsi boğuluyor olmalıydılar! Yüze geldiğinde, yardım isteyip istemeyeceğini merak ederek, tepenin boş yamacına baktı. Onları bir an önce yukarı çıkartmak, acele ettirmek, çabucak boğulmalarını sağlamak- sabahın mavi boşluğuna durmadan saymanın korkusunu yaşamaktansa onlara her hangi bir şey yaptırmak- için gittikçe daha hızlı sayıyordu. Ve sonra, yüz altmışa geldiğinde, kayanın ardındaki su kahverengi balinalar gibi su püskürten çocuklarla doldu. Ona bir kere bile bakmadan kıyıya yüzdüler.

Sıcak sertliğini kalçasının altında duyarak, dalma kayasına oturdu. Çocuklar giysilerini topluyor ve kumsal boyunca, başka bir buruna doğru koşuyorlardı. Ondan uzaklaşmak için kaçıyorlardı. Yumruklarını gözlerine dayayıp açık açık ağladı. Onu görebilecek hiç kimse yoktu, yüksek sesle ağladı.

Ona uzun bir zaman geçmiş gibi geldi, annesini görebileceği bir uzaklığa yüzdü. Evet hâlâ oradaydı, portakal renkli bir şemsiyenin altındaki sarı bir nokta. Yüzerek büyük kayaya döndü, üzerine tırmandı, sivri kızgın kayalar arasındaki mavi havuza daldı. Kaya duvarına erişene kadar indi. Ama tuz gözlerini o kadar çok acıtıyordu ki göremiyordu.

Suyun yüzüne çıktı, kıyıya yüzdü ve annesini beklemek için villaya geri döndü. Çok geçmeden annesi, kızarmış çıplak kolunu yana sarkıtmış, çizgili çantasını sallayarak patikadan göründü. "Deniz gözlüğü istiyorum," dedi nefes nefese, meydan okuyarak ve yalvararak.

Annesi, gelişigüzel "Tamam elbette, canım." derken, ona sabırlı, meraklı bir bakış fırlattı.

Ama şimdi, şimdi, şimdi! Gözlüğe hemen o dakika sahip olmalıydı, başka bir zaman değil. Onunla birlikte bir dükkana gidene kadar annesinin başının etini yedi ve ona hiç rahat vermedi. Annesi gözlüğü

alır almaz, sanki onu annesi kendisine almış gibi elinden kaptı ve körfeze inen dik bayırdan koşarak uzaklaştı.

Jerry, büyük kaya engeline yüzdü, gözlüğü ayarladı ve daldı. Suyun çarpması lastikle çevrelenmiş havayı koparınca gözlük çözüldü. Jerry kayaya ulaşmak için suyun yüzeyinden gitmesi gerektiğini anladı. Gözlükleri sıkıca bağladı, ciğerlerini şişirdi ve kafasını suya sokup, yüzmeye başladı. Artık görebiliyordu. Sanki değişik türde gözlere sahip gibiydi - herşeyi berrak ve muhteşem ve parlak suda titrerken gösteren balık gözleri.

Altında, altı ya da yedi ayak aşağıda, gel-gitle dalgalanmış, tümüyle temiz, parlayan beyaz kumdan bir taban vardı. İki gri şekil orada uzun, yuvarlak tahta ya da taş parçaları gibi, duruyordu. Balıktı bunlar onların burunları birbirlerine dönük hareketsiz durduklarını, birden ileri sıçradıklarını ve sonra yeniden dönüp eski hallerini aldıklarını gördü. Bu bir su dansına benziyordu. Biraz üstlerinde, su içine pullar atılıyormuş gibi parlıyordu. Yine balıklar, tırnağı büyüklüğünde on binlerce küçük balık suda sürükleniyordu, o an sayısız küçük dokunuşu organlarında hissetti. Küçük gümüş parçaları arasında yüzmek gibi bir şeydi. Büyük çocukların içinden geçtiği kaya, siyah, hafifçe yeşil yosunlarla kaplanmış, beyaz kumdan dümdüz yükseliyordu. Kayanın tabanına yüzdü.

Tekrar tekrar dışarı çıkıyor, derin bir nefes alıyor ve aşağıya iniyordu. Tekrar tekrar kayanın yüzeyini yokluyor, onu hissediyor, girişi bulmaya duyduğu ümitsiz gereksinimle neredeyse ona sarılıyordu. Ve sonra, bir keresinde, siyah duvara sarılırken, dizleri yukarı kıvrıldı ve o da ayaklarını ileri itti ve hiçbir engelle karşılaşmadılar. Deliği bulmuştu.

Yüzeye ulaştı, büyük bir tane bulana kadar kaya engeline dağılmış taşlara tırmandı ve kollarında bu taşla kendini kayanın kenarından attı. Ağırlığın etkisiyle, dümdüz kumdan zemine indi. Taştan çapaya sıkıca sarılarak, yan yattı ve düz kayanın altına, ayağının girdiği yere baktı. Deliği görebiliyordu. Düzgün olmayan, karanlık bir boşluktu, ama diğer ucunu göremiyordu. Çapasını bıraktı, elleriyle deliğin ucuna tutundu ve kendini içeri itmeye çalıştı.

Kafasını içeri soktu, sıkışan omuzlarını büzüp içeri soktu ve beline kadar içeri girdi. İleride hiç bir şey göremiyordu. Yumuşak ve yapışkan bir şey ağzına değdi, karanlık bir uzantının grimsi kayanın

önünde kımıldandığını gördü ve paniğe kapıldı. Ahtapotları ve sarılan yosunları düşünmüştü. Kendisini geriye itti ve kaçarken zararsız bir deniz yosununun tünelin ağzında sallandığını gördü. Ama bu kadarı yetmişti. Güneş ışığına ulaştı kıyıya yüzdü, dalma kayasının üzerine uzandı. Suyun mavi kuyusuna baktı. O mağara, ya da delik, ya da tünelden bir yol bulup, karşıya geçmesi gerektiğini biliyordu.

İlk önce, nefesini kontrol etmeyi öğrenmesi gerektiğini düşündü. Kollarına başka bir büyük taş alıp kendini suya bıraktı, böylece çaba harcamadan suyun dibinde durabiliyordu. Saydı. Bir, iki, üç. Israrla saydı. Kanın göğsünde kımıldanışını hissedebiliyordu. Elli bir, elli iki... Göğsü acıyordu. Kayayı bıraktı ve yukarı çıktı. Güneşin alçalmış olduğunu gördü. Villaya koştu ve annesini akşam yemeğini yerken buldu. Annesi sadece, "Eğlendin mi" diye sordu ve o da "Evet" dedi.

Bütün gece, çocuk kayadaki su dolu mağarayı düşledi, kahvaltı biter bitmez de körfeze gitti.

O gece burnu çok kötü kanadı. Nefesini tutmayı öğrenmek için, saatlerce su altında kalmıştı, şimdi halsizdi ve başı dönüyordu. Annesi, "Eğer senin yerinde olsaydım, kendimi bu kadar zorlamazdım, canım" dedi.

O gün ve bir sonraki gün Jerry, sanki herşey, bütün yaşamı ve bütün geleceği buna bağlıymış gibi, ciğerlerini çalıştırdı. Ve geceleyin tekrar burnu kanadı, annesi ertesi gün onunla gelmesinde ısrar etti. Özenli eğitiminden kaybettiği bu bir gün ona bir işkence gibi geldi, ama yine de artık ona küçük çocuklara göre, annesinin güvence içinde güneşte yatabileceği bir yer gibi görünen, diğer kumsalda annesiyle oturdu. Burası onun kumsalı değildi.

Ertesi gün, kumsalına gitmek için izin istemedi. Annesi sorunun karmaşık doğrularını ve yanlışlarını iyice düşünmeden, evden çıktı. Bir günlük dinlenmenin, ona on sayı kazandırmış olduğunu anladı. Büyük çocuklar, o yüz altmışa kadar sayarken geçidi aşmışlardı. Korkusundan hızlı saymıştı. Belki de şimdi, deneseydi, o uzun tünelden geçebilirdi, ama henüz denemeyecekti. Acayip, çocukça olmayan bir inat, kontrollü bir sabırsızlık, onun beklemesini sağlıyordu. Bu sürede, yukarıdan taşıdığı taşlarla çevrili olarak, su altında yatıyor ve tünelin girişini inceliyordu. Görülebilen, her çıkıntısını, her köşesini biliyordu. Sanki keskinliğini, şimdiden omuzları çevresinde hissediyor gibiydi.

Annesi yakınlarda olmayınca, villadaki saatin yanına oturup zamanını kontrol ediyordu. Nefesini acı çekmeden iki dakika tutabildiğine önce inanamadı, sonra gurur duydu. Saat tarafından onaylanmış, "iki dakika" kelimeleri, kendisi için çok gerekli olan macerayı yakına getirdi.

Annesi bir sabah, dört gün içinde eve gitmeleri gerektiğini, gelişi güzel söyledi. Gitmeden bir gün önce bunu yapacaktı. Kendi kendine meydan okurcasına, ölse bile bunu yapacağını söyledi. Ama dönmelerinden iki gün önce- sayımını on beş arttırdığı bir zafer günü- burnu o kadar kötü kanadı ki başı döndü ve kanının kayaya akışını ve oradan da yavaş yavaş suya damlayışını seyrederek, büyük kayanın üzerinde bir yosun parçası gibi gevşekçe yatmak zorunda kaldı. Korkmuştu. Ya- tüneldeyken başı dönseydi? Ya tuzağa yakalanmış gibi orada ölseydi? Ya kızgın güneşte kendini yitirseydi, neredeyse vazgeçiyordu. Eve dönüp yatmayı düşündü, gelecek yaz, belki de bir sene daha büyüdüğünde- o zaman delikten geçebilirdi.

Ama kararını verdikten, ya da verdiğini düşündükten sonra bile, kendisini kayanın tepesinde otururken ve aşağıdaki suya bakarken buldu, burnunun kanaması henüz geçmişken, kafası da hâlâ ağrıyıp zonklarken, artık şunu biliyordu -deneme dakikası buydu. Eğer şimdi yapmazsa, hiçbir zaman yapamazdı. Gitmekten vazgeçeceğini düşünerek korkuyla titriyordu, denizin altındaki, kayanın altındaki o upuzun tünel onu dehşetle titretiyordu. Açıkta, gün ışığında bile, kaya bloğu çok geniş ve ağır duruyordu; gideceği yerin üzerinde tonlarca kayanın basıncı vardı. Eğer orada ölürse, bir gün -belki de gelecek yıldan önce değil- büyük çocuklardan birisi içeri yüzene ve orayı kapanmış bulana kadar, orada yatacaktı.

Gözlüğünü takıp iyice sıkıştırdı, vakumu kontrol etti. Elleri titriyordu. Sonra taşıyabileceği en büyük taşı seçti ve yarısı serin, kuşatıcı suda ve diğer yarısı sıcak güneşte kalana kadar kayanın yanından kaydı. Bir kez boş gökyüzüne baktı, ikinciye ciğerlerini doldurdu ve taşla birlikte hızla dibe battı. Onu bıraktı ve saymaya başladı. Deliğin kenarlarını tuttu ve öyle yapması gerektiğini hatırlayıp omuzlarını toplayıp, ayağıyla kendini ittirerek, içeri girdi.

Çok geçmeden tümüyle içerdeydi. Sarımsı-gri sularla dolu, kayaçevrili küçük bir delikteydi. Su onu tavana doğru itiyordu. Tavan keskindi ve sırtını acıttı. Kendini elleriyle ileriye doğru itiyordu -hızlı,

hızlı- ve bacaklarını manivela gibi kullanıyordu. Kafası bir şeye çarptı; acı onu sersemletti. Elli, elli bir, elli iki... Işıksızdı, ve su kayanın da ağırlığıyla üzerine baskı yapıyor gibiydi. Yetmiş bir, yetmiş iki.... Ciğerlerinde hiç acı yoktu. Kendini şişirilmiş bir balon gibi hissediyordu, ciğerleri o kadar hafif ve rahattı, ama kafası zonkluyordu.

Keskin olduğu kadar yapışkan da olan, tavana doğru durmadan itiliyordu. Tekrar ahtapotları düşündü ve tünelin onu yakalayabilecek yosunlarla dolu olup olmadığını merak etti. Panik içinde çırpınarak kendini ileri itti, başını eğdi, ve yüzdü. Ayakları ve elleri, açık sudaymış gibi, serbestçe harcket ediyordu. Delik genişlemiş olmalıydı. Hızlı yüzüyor olduğunu düşündü ve tünel daralırsa başını çarpmaktan korktu.

Yüz, yüzbir... Suyun rengi açıldı. Zafer içini doldurdu. Ciğerleri acımaya başlamıştı. Bir kaç kulaç ve sonra dışarıda olacaktı. Deli gibi sayıyordu; yüz on beş dedi ve sonra uzunca bir süre sonra tekrar yüz on beş. Çevresindeki su berrak bir mücevher yeşiliydi. Sonra, başının üzerinde, kayanın içinden yukarı çıkan bir çatlak gördü. İçinden, tünelin temiz karanlık kayasını gösteren, bir gün ışığı sızıyordu, bir tane midye kabuğu ve ilerisi karanlık.

Yapabileceğini yapmıştı. Yukarıdaki çatlağa sanki suyla değil de havayla doluymuş, sanki ağzını oraya dayayabilse hava çekebilecekmiş gibi baktı. Yüz on beş, dediğini duydu kafasında - ama bunu çok daha önce söylemişti. İlerideki karanlığa gitmesi gerekiyordu, yoksa boğulacaktı. Kafası büyüyor, ciğerleri çatlıyordu. Yüz onbeş, yüz on beş kafasını dövüyordu, zorlukla karanlıktaki kayalara tutundu, kendini ileri itiyor, arkasında aydınlık sudan kısa bir boşluk bırakıyordu. Ölmekte olduğunu hissetti. Artık bilinci pek yerinde değildi. Karanlıkta, yanılsamalar arasında, bilinçsiz çabaladı. Korkunç, büyüyen bir acı kafasını kapladı ve sonra karanlık yeşil bir ışık patlamasıyla dağıldı. Önünü yoklayan elleri hiçbir şeye raslamıyordu arkadan iten ayakları onu açık denize sürdü.

Yüzü havaya dönük, yukarıya sürüklendi. Bir balık gibi soluk alıyordu. Batıp boğulacağını hissetti; kayaya doğru bir kaç kulaç atamıyordu. Sonra onu tutmuştu ve kendini üzerine çekiyordu. Nefes nefese yüz üstü yattı. Kırmızı - damarlı, pıhtılaşmış bir karanlıktan başka birşey göremiyordu. Gözlerinin fırlamış olması gerektiğini düşündü, kan içindeydiler. Gözlüğünü çekip attı ve kanla dolu kap denize düştü.

Burnu kanamıştı ve kan gözlüğü doldurmuştu.

Serin, tuzlu denizden, yüzüne vurmak için avuç avuç su alıyordu ve ağzındaki tadın kandan mı yoksa tuzlu sudan mı olduğunu bilmiyordu. Bir süre sonra kalbi serinledi, gözleri açıldı ve oturdu. Yerli çocukların yarım mil ötede daldığını ve oyunlar oynadığını görebiliyordu. Onları istemiyordu. Eve dönüp yatmaktan başka hiçbir şey istemiyordu.

Jerry kısa bir süre içinde kıyıya yüzdü ve villaya çıkan patikayı yavaşça tırmandı. Kendini yatağa attı ve patikadaki ayak sesine kalkıncaya kadar uyudu. Annesi geri dönüyordu. Onun, yüzünü kan ya da gözyaşı izleriyle görmemesi gerektiğini düşündüğü için, banyoya koştu. Banyodan çıktı ve onu, gülümseyerek, gözleri aydınlanarak, villaya girerken karşıladı.

"İyi bir sabah geçirdin mi?" diye sordu annesi, elini bir dakikalığına sıcak kahverengi omzuna koyarak.

"Oh, evet, teşekkürler," dedi.

"Biraz solgun görünüyorsun." Ve sonra sert ve endişeli , "Kafanı nasıl çarptın?"

"Oh, sadece çarptım," dedi.

Annesi ona yakından baktı. Jerry gergindi. Gözleri camsı görünüyordu. Annesi endişelenmişti. Sonra kendi kendine, Oh, abartma! Hiç bir şey olmaz dedi. Balık gibi yüzer.

Birlikte öğle yemeğine oturdular.

"Anne," dedi, "su altındaki iki dakika - enaz üç dakika - kalabiliyorum" Bu sözler fırlarcasına çıkmıştı.

"Kalabiliyor musun, canım," dedi annesi. "Ben olsam bu kadar zorlanmazdım. Bu gün daha fazla yüzebileceğini düşünmüyorum."

Bir fikir savaşına hazırlanıyordu, ama Jerry hemen teslim oldu. Koya gitmenin artık hiç önemi kalmamıştı.

LUCY GRANGE

Çiftlik, mısır yetiştirilen bir bölgede, en yakın kasabadan elli mil uzaktaydı. Mısır tarlaları çiftlik evinin ön kapısından bir taş atımı mesafede başlıyordu. Arkada dönümlerce enerjik ve renkli, ev için yetiştirilen ürün: tavuk kümesleri, sebzeler, kabaklar. Verandada bile tahıl çuvalları ve çapa yığınları vardı. Çiftlik yaşamı, kocasının yaşamı, çocukların vagon ve sürücü oynadıkları ön basamaklarda hurda demirler ya da tuvalet masasındaki Elizabeth Arden şişeleri arasında bir hayvan ilacı bırakarak, eve siniyordu.

Ürkütücü, demir çatılı, tuğla duvarlı evin verandasından, yeşil ve turuncu liberty ketenleriyle gölgelenmiş geniş misafir odasına geçiliyordu.

Çiftçilerin karıları, Adetten olan davetlere geldiklerinde, "Bu yeni moda mı?" derlerdi, kendileri Lucy Grange'le yağ fiyatlarını ve hizmetçilerin önlüklerini, kocaları da George Grange'le çiftlikleri tartışırken, bu soruyu kendi kendilerine sorarak. Lucy Grange'i görmek için hiç "şöyle bir uğramazlardı"; onu hiç "zaman geçirmek" için çağırmazlardı. Çocuk psikolojisi, politika, sanat konusundaki kitaplarını karışırır; tanımaları gerektiğini hissettikleri resimlerine suçlulukla bakarlar ve "Görüyorum ki iyi bir okuyucusunuz bayan Grange" derlerdi.

Sesleri, kabullenmenin iyi huylu tınısına ulaşana kadar, senelerce onu kendi aralarında tartışmışlardı: "Lucy' yi sebze bahçesinde soğuk krem dolu eldivenlerle gördüm.' "Lucy kasabadan yeni bir elbise ısmarlamış." Ondan sonra bile, bilerek dikleştirdikleri omuzları, soğuk bakışlarla önlerine diktikleri gözleri, ihtiyatlı tarafsız sesleriyle: "Lucy erkeklere çok çekici geliyor".

Herhangi biri onun, dükkandaki Hollandalı kadın tarafından tane-

si yetmiş altı şiline yapılmış, düz 'kesimli', iyi saklanmış göğüsleri üze...de serbestçe düğmelenmiş giysileri, altı ayda bir bir kasabada perma yaptırdıkları dağınık saçları, sadece dudaklarındaki hantal, biçimsiz bir kırmızıyla ortaya çıkarılmış kadınlıklarıyla, yeterli katılıktaki hanımlar, acımasızca kısa tuttukları ziyaretlerini bitirip gittikten sonra verandada durduğunu ve acıyla gülümsediğini hayal edebilirdi. Herhangi biri onu, yumruklarını sıkarken ve çevresinde yemyeşil uzanan mısır tarlalarına, deniz gibi beyaz köpüklü bir öfkeyle: 'Yapmayacağım. Yapmayacağım işte, yapacağımı düşünmesine hiç gerek yok!' derken hayal edebilirdi.

"Yeni elbisemi sevdin mi George?"

"Sen bu yörenin en güzel görünen kadınısın, Lucy". Öyle ki, görünüşe göre, Lucy'nin böyle olacağını hiç ummadığı, hatta istemediği anlaşılıyordu...

Bu süre içinde kasabadan yemek kitapları sipariş etmeye, yeni kabak, yeşil mısır ve tavuk tariflerini uygulamaya, geceleri yüzüne maske sürmeye devam ediyordu; beyaz mine kutulardan ilginç çocuk odası mobilyaları yapıyordu- çiftliğin durumu pek de iyi değildi; George'la küçük Betty'nin öksürüğünün büyük olasılıkla psikolojik olduğunu tartışıyordu.

"Eminim haklısındır, canım."

Sonra gür, aşırı kontrollü sesiyle: "Evet, sevgilim. Hayır, tatlım. Evet, elbette. Seninle oynayacağım, ama önce yemeğini yemelisin." Sonra sert ve tiz bir sese dönüşerek: "Bu kadar gürültü çıkarma, güzelim. Dayanamıyorum. Git, git bahçede oyna, beni rahat bırak."

Arada bir gözyaşı fırtınaları. Sonra da "Gerçekten George, annen sana hiç bütün kadınların arada bir ağladığını söylemedi mi? Bir tonik kadar iyidir. Ya da bir tatil." George'un kahkahayı koyvermekte tereddüt ettiği bir sürü neşeli açıklama ve gürültülü kahkaha. Lucy'nin neşeli olmasından hoşlanırdı. Genelde öyleydi. Mesela, çok iyi bir taklitçiydi. Ayda bir yöreyi dolaşıp çiftçileri kontrol eden polislerin, ya da Devlet tarım görevlilerinin, "taklitlerini yapıp" alay ederek, onu rahatlatmaya çalışırdı.

"Kocamı mı görmek istiyorsunuz?"

Gelmelerinin sebebi bu olurdu, ama sadede pek gelemezlerdi. Çay içip, kendilerinden konuşarak, düşündüklerinden daha uzun süre kalırlardı. Kasabadaki bara giderler ve Bayan Grange zeki bir kadın,

değil mi?' derlerdi.

Lucy'de George'a hakiler giymiş, güneş yanıklı bir gencin, etrafına komik bir şaşkınlıkla bakarak nasıl odasına geldiğini, üç kere teşekkür ederek bir fincan çay içtiğini, bir kül tablası devirdiğini, öğle yemeği ve çaya kaldığını ve beceriksiz bir kibarlıkla "Sizin gibi bazı şeylerle ilgilenen bir hanıma raslamak gerçekten çok hoş bir şey." Diyerek ayrıldığını oynayarak gösterirdi.

"Biz zavallı sömürgelilere bu kadar kötü davranmamalısın, Lucy"

Son olarak, evde çalışan çocuk tavuk kümeslerine gelip ona dışarıda bir patronun onu görmek için beklediğini söylediğinde, bu gelen beş tozlu mili motosiklet tepesinde gelmiş susuz ve terli bir polis olmadığı için ona nazik davranması gerektiği tahmin edilebilir.

Kırk veya kırkbeş yaşlarında, şehir giysileri giymiş, şehirli bir adamdı. İlk bakışta nefret dolu bir titreme hissetti. Kaba ve şehvete düşkün bir yüzdü; ağır göz kapakları altındaki keskin gözleri bedeninde aşağı ve yukarı gezinirken sabırlı bir akbabaya benziyordu.

"Herhalde kocamı arıyorsunuz? Bu sabah inek ahırlarında."

"Hayır, artık aramıyorum. Ama arıyordum."

Güldü. Çok uzun süredir dinlemediği ve ayaklarını harekete geçiren bir plağı çalmaya başlamış gibiydi. Bu oyunu oynamayalı yıllar olmuştu. "Size biraz çay getireyim," dedi aceleyle, ve onu şirin misafir odasında bıraktı.

Fincanları toplayan elleri sakarlaşmaştı. "Hey, Lucy!" dedi kendine muzipçe. Gayet ciddi ve sorumlu bir biçimde geri döndüğünde onu odanın bir ucundaki duvarın yarısını kaplayan resmin önünde buldu. Lucy'yi kelimelerin ardındaki anlamları aramaya zorlayan ağır, fazla vurgulu sesiyle, "Burada yeterli gündöndünüz olduğunu düşünmeliydim." dedi adam. Duvardan geri dönüp oturmak için eğildiğinde onu incelerken, Lucy neden o resmin orada olduğunu açıklama isteğini bastırdı. "Van Gogh açık, ama oldukça etkileyici, diyecekti ki tüm odanın böyle olduğunu hissetti. Etkileyici ama açık. Ama nasıl göründüğünden oldukça emindi: ensesinde ağırbaşlılıkla bağlanmış mısır rengi saçlarıyla yeşil keten giysisi içinde zarif ve soğuk görünüyordu. Ciddiyetle açtığı gözlerini adamın yüzüne dikerek sordu: "Süt? Şeker?" ağzının kenarlarını bilerek gergin tuttuğunu biliyordu.

Üç saat sonra giderken, Lucy'nin elini çevirmiş ve avuç içinden

hafifçe öpmüştü. Lucy, koyu renk yağlı saçlara ve kırmızı kırışık enseye bakmış, akbabaların çıplak buruşuk enselerini düşünerek, kaskatı durmuştu.

Sonra doğrulmuş ve basit bir sevecenlikle: "Burada yalnızsın herhalde güzelim" demişti, Lucy gözlerinin yaşlarla dolmasına şaşırmıştı.

"İnsan bunu göstermemek için yapabileceği herşeyi yapıyor." Göz kapaklarını aşağıda ve sesini hafif tutuyordu. İçten içe minnettarlıkla ağlıyordu. Utanarak, çabucak "Biliyorsunuz, hâlâ ne için geldiğinizi söylemediniz.'

"Sigorta satıyorum. Ve bunun dışında, insanların sizin hakkınızda konuştuklarını duydum."

Konuşmayı tahmin ediyordu, resmice güldü. "İşinizi ciddiye alıyora benzemiyorsunuz."

"Eğer alırsam başka bir zaman gelip, tekrar deneyebilir miyim?"

Lucy karşılık vermedi. "Sana bir sır vereceğim, canım: bu yöreyi seçmemin sebeplerinden birisi sensin. Şüphesiz bu ülkede bir insanın gerçekten konuşabileceği insanlar yok, öyle ki birbirimizi ciddiye almayı göze alamıyoruz." dedi.

Eliyle yanağına dokundu, gülümsedi ve gitti.

Lucy, onun son söylediklerini, kendisinin genelde söylediklerinin bir parodisiymiş gibi duydu ve ani bir değişme hissetti.

Yatak odasına gitti, kendisini aynanın önünde buldu. Elleri yanaklarına gitti ve bunun şokuyla nefesini içine çekti. "Hey, Lucy, sana ne oluyor?" Gözleri dans ediyor, ağzı elinde olmaksızın gülümsüyordu. Yine de *Hey, Lucy* 'nin muzipliğini duyuyor ve "parçalanacağım" diye düşünüyordu. Farkına varmadan parçalanmış olmalıyım.

Sonra kendini kilerde kek yaptığı sırada şarkı söylerken buldu, kendini durdurdu; gözlerini kapayıp sigorta satıcısının yüzünü görmeye çalıştı, ve güdüsel olarak avuçlarını eteğine sildi.

Üç gün sonra geldi. Lucy tekrar, onu samimi bir gülümsemeyle kapıda görmenin ilk şokuyla "Yaşlı bir hayvanın yüzü" diye düşündü. "Bu tür işleri büyük olasılıkla kendisine sağladığı fırsatlar için seviyor."

Adam yakınlarda ayrıldığı Londra'dan sanat galerileri ve tiyatrolardan bahsetti.

Lucy, bu tür konuşmalara olan açlığı yüzünden, elinde olmadan

ona ısındı. Sesindeki özür dileyen tonu engelleyemiyordu, çünkü bu kadar yıllık sürgünden sonra taşralı gibi gözükebileceğini düşünüyordu. Ondan hoşlanmıştı, çünkü "Evet, evet canım, böylesi bir ülkede hepimiz ikinci sınıf olanı kabul etmeyi öğreniyoruz" deyişiyle, kendisinin bir takım standartlardan vazgeçişini özdeşleştirmişti.

Adam konuşurken gözleri başıboş dolanıyordu. Dinliyordu. Pencerenin dışında, toz içinde hindiler kavga edip gürültü çıkarıyorlardı. Yan odada uşak dolanıyordu; sonra onun öğle yemeğine gitmesiyle bir sessizlik oldu. Çocuklar yemeklerini yemişler ve bakıcıyla bahçeye çıkmışlardı.

Lucy, hayır dedi kendi kendine, Hayır, hayır, hayır.

"Kocan yemek için eve gelir mi?"

"Senenin bu zamanında tarlada yemek yer, çok meşgul."

Adam ona doğru geldi ve yanına oturdu: "Pekala, birbirimizi avutacak mıyız?" Lucy, kollarında ağlıyordu. Bu kolların sabırsız ve tehlikeli yakınlaşmalarını hissedebiliyordu.

Yatak odasında gözlerini kapalı tuttu. Adamın eli sırtında yukarı aşağı dolaşıyordu. "Derdin nedir, küçüğüm? Derdin nedir?"

Sesi yatıştırıcıydı. Lucy uykuya dalabilir ve kişiliksiz, rahat kollar arasında haftalarca yatabilirdi.

Ama o, omzunun üzerinden saatine bakıyordu. "Giyinsek iyi olur, değil mi?"

"Elbette."

Kendini kollarıyla örterek, önce adamın beyaz, tüylü gövdesine, sonra kırışık kırmızı enseye tiksinti içinde bakarak, yatakta çıplak oturdu. Çok neşelenmişti, şakalaşarak oturma odasındaki büyük divanda onunla yanyana oturdu. Sonra onun, kendisine sardığı kolun içinde kıvrıldı ve tekrar ağladı. Ona sarıldı ve kendisinden uzaklaşacağını hissetti, o da "Senin yaşlı adamın gelip bizi böyle bulması iyi olmaz, değil mi?" diyerek bir kaç dakika sonra kalktı. 'Yaşlı adam' lafından dolayı ondan nefret ederken bile kollarını ona doladı ve "Yakında geleceksin" dedi.

"Uzak duramam." Sesi sarılırcasına bir tatlılıkla çıkıyordu; Lucy: "Biliyorsun, çok yalnızım." dedi.

"Sevgilim en kısa zamanda geleceğim. Hayatımı kazanmak zorundayım, biliyorsun."

Lucy'nin kolları düştü ve gülümsedi, ve onun dalgalı deniz rengi

mısırlar arasındaki tekerlek izli, kırmızı pas rengi yoldan uzaklaşmasını izledi.

Tekrar geleceğini biliyordu, bir daha asla seslere ağlamayacaktı; gidişini izleyerek, yine böyle duracak, ondan nefret edecek, nasıl; "Bu ülkede ikinci sınıf olanı kabul etmeyi öğreneceğiz" dediğini düşünecekti; ve o bir daha gelecekti, bir daha, bir daha. Lucy'de burada duracak, gidişini seyredecek ve ondan nefret edecekti.

EĞLENCE

Mary Rogers'ın bir yılında, iki büyük bayram ya da dönüm noktası vardı. Noel süsleri iner inmez ikincinin hazırlığına başlardı.Bu yıl kocası: "Güneşi düşlüyorsun di mi, ihtiyar?" dediğinde bir moda dergisini karıştırıyordu.

"Neden olmasın," biraz kırgın, "Hem dört yıl oldu."

"Nasıl altından kalkabileceğimizi hiç bilemiyorum."

Mary'nin yüzünde tanıdık bir bakış gördü.

Müdür karısı ve arkadaşı Bayan Baxter da dergiyi görmüş ve "Herhalde bu yıl yine güney Fransa'ya gideceksiniz. Artık kızınızın da yardıma ihtiyacı yok" demişti. Sonra kendi başlarına herşeyi açıklayan şu kelimeleri ekledi: "Sanırım biz yine Brighton'a mahkumuz."

Mary Rogers da hep söylediği şeyi tekrarladı: "İnsan aynı masrafla kıtaya gidebilecekken, neden İngiltere'de tatil yapar hiç anlamıyorum."

Dört yıldır kızı ve torunuyla Cornwall'a gidiyordu. Bunu arkadaşlarına öyle bir anlatışı vardı ki, insan onun aile sunağına bir kurban verdiğini düşünürdü. Ama bu yıl kızı İskoçya'daki babaanne'ye gidecekti, bu herkes tarafından biliniyordu. Herkes, yani Bayan Baxter, Bayan Justin Smith ve Bayan Jones tarafından.

Mary Rogers renkli pamuklular almış, oturma odasının her tarafına yaymıştı. Dışarıdaysa oldukça sert bir Şubat küçük Midlands kasabasını durmadan titretiyordu. Yağmur pencereleri dövüyordu. Tommy Rogers pamukluları gördü, bir kelime bile söylemedi. Bir hafta sonra "İhtiyar, bence bu biraz fazla kısa olmuş, yani...." dediğindeyse, Mary aynanın karşısında beyaz ketenden bir plaj elbisesini prova ediyordu.

O dakika, artık gidecekleri belliydi. Hem o dört yıl bir çok şeyi değiştirmişti. Mary Rogers ayna karşısında kalçalarını ve omuzlarını gizli gizli incelemiş, pekala da sergilenebileceklerine karar vermişti.

Hem yaptığı giysiler makul ama şık cinstendi. Durmadan dikiş dikti Mart, Nisan, Mayıs, Haziran geceleri boyunca. İyi bir terziydi. Hem, evlenmeden önceki bir kaç mutlu ay boyunca, Londra'da moda desinatörlüğü üzerine çalışmıştı. Başka bir dünyaydı orası. Ne zaman, kendi çevresindeki kadınlara. Bayan Baxter, Bayan Justin Smith ve Bayan Jones'a oradan söz etse, oranın ne kadar değişik olduğu sesinin tonundan anlaşılırdı. Bayan Baxter da her zamanki gibi kibarca: "Ya öyle, gençken hiçbirimiz sonradan karşımıza nelerin çıkacağını bilmezdik?" derdi.

Temmuzun sonuna doğru gideceklerdi. Bir hafta önceden Tommy Rogers hesabı çıkarttı. Şimdiye kadar hiç bu kadar az parayla gitmemişlerdi. "Oh, idare ederiz." dedi Mary dalgın dalgın. Daha şimdiden mavi denizi, mavi göğü düşlüyordu.

"Plaza'da yer ayırtsak daha iyi olur belki de."

"Aman, hiç gerek yok. Bizi tanıyorlar orada."

Ayrılmalarından bir gece önce, tatile çıkan çift için Baxter'ların evinde bir briç partisi yapıldı. Karısı: "Uçak yolculuğu da aynı fiyata geliyor, anlamıyorum neden...." dediğinde, Tommy Rogers'ın ona ters bir bakış fırlattığı görüldü.

Çünkü her zamanki gibi trende yer ayırtmışlardı, tabii.

Kanalı başarıyla geçip, Paris'te bir otelde bir gece kaldılar ve doğru treni yakaladılar.

Bir kaç saat içinde, ilk kez yirmi beş yıl önce balayı için geldikleri, küçük deniz kasabasını göreceklerdi. Burayı seçmişlerdi, çünkü Mary Hill ne yazık ki çok kısa bir süre tadını çıkarabildiği sanat çevresinde, burada bir villası olan bir sahne dekoratörü ile tanışmıştı. Balayları süresinde, villada güzel bir öğle sonu geçirmişlerdi.

Tren kasabaya yaklaşırken, Mary tepenin üzerindeki o tek villayı görmeye çalışıyordu. Ama tepe artık, sıcak güney yeşiline serpiştirilmiş, yeşil kepenkli küçük beyaz villalar doluydu.

"Burası biraz büyümüşe benziyor," dedi Tommy. İstasyon da büyütülmüştü. Şimdi uzun bir platformu ve tam tekmil bir istasyon binası vardı. Denize doğru baktıklarında, dükkanlar, gazinolar ve kahvelerden oluşan bir yığın gördüler.

"Evet", dedi, Mary buruk bir sesle, "eğer burası, turistlerle doluysa, hiç de eskisi gibi olmayacak."

Ama güneş parlıyor, deniz çalkalanıp ışıldıyor, palmiyeler beyaz

kumsal boyunca sıralanıyordu. Kendilerini evlerinde gibi hissederek, bavullarını yokuş aşağı Plaza'ya taşıdılar.

Plaza'ya geldiklerinde durup birbirlerine baktılar. O eski ağırbaşlı bina, renkli tenteler ve çizgili şemsiyelerle çevrili şişirme bir yer olmuştu. 'Yaşlı Jacques kendini dağıtmış,' dedi Tommy; her geldiklerinde onları karşılayan Jacques'ı arayarak, çakıllı patikadan antreye yürüdüler.

Ofiste Mary, şaşmaz doğruluktaki Fransızcasıyla Monsieur Jacques'ı sordu. Katip gülümsedi ve Monsieur Jacques'ın üç yıl önce aralarından ayrıldığını üzüntüyle belirtti. "Bizi iyi tanırdı." dedi Mary acı ve dertli bir sesle. "Burada her zaman bizim için bir odası olurdu."

Ama tabi ki Madame için oda vardı. Kesinlikle. Komiler hemen bavullara koşturdular.

"Şunları bir dakika dizginle" dedi Tommy."Bir dakika. Şimdiki ücreti sor."

Mary, sözde bir kayıtsızlıkla, şimdilerde fiyatların nasıl olduğunu sordu. Aldığı yanıt karşısında ağır alt çenesi düştü ve duyduklarını hemen Tommy'ye, iletti. Durumu anlayıp, incelikle önündeki deftere eğilmiş, yaşlı İngiliz çifti konuyu görüşebilsin diye kendini meşgul etmeye hazırlanan katibe, sıkıntıyla bir göz attı Tommy.

"Kalamayız, Mary. Hiç faydası yok. Bir hafta sonra dönmek zorunda kalırız."

"Ama şimdiye kadar hep burada kaldık...."

Sonunda Mary, hemen dikkat kesilen katibe döndü ve donuk bir gülümsemeyle: "Korkarım döviz ayarlamaları işimizi güçleştiriyor." dedi. O kadar keyfi kaçmıştı ki İngilizce konuşmuştu, katip te İngilizce yanıtladı: "Anlıyorum, Madame. Belki de caddenin karşısındaki Belle Vue'ye gidebilirsiniz. Orada bir sürü İngiliz var."

Rogers'lar düzgün, çakıllı patikadan ve insanların akşam yemeğine oturduğu renkli masalar arasından, küçük düşmüşlük duygusuyla bavullarını taşıyarak ayrıldılar. Güneş batmıştı. Karşıda Bell Vue ışıklar içinde parıldıyordu. Tommy Rogers otelin önünden geçerken Mary'nin dönüp bir kez olsun ona bakmayışına şaşırmadı. Yıllarca Plaza'da kalmış, Belle Vue'den daha üstün olduklarını hissetmişlerdi. Hem o katip de buranın İngiliz'lerle dolu olduğunu söylememiş miydi?"

Hem burası Fransa hem de mevsim tatil mevsimi olduğundan tu-

rizm bürosu açıktı. Orada duran etkileyici bir matmazel daha önceden yer ayırtmaları gerektiğini üzülerek bildirdi.

"Yirmi beş yıldır hep buraya geliriz," dedi Mary, son dört yılı ve çocuk küçükken gelmedikleri bir beşinciyi affedilir şekilde ihmal ederek. "Şimdiye kadar hiç yer ayırtmak zorunda kalmamıştık."

Matmazelin omuzları ve güzel gözleri ne yazık, ne yazık diyordu. St Nicole'ün bu kadar kalabalık ve ilgi çekici bir yer haline gelmiş olması ne üzücü. En çok buna üzülüyordu. Belle Vue'yü önerdi.

Rogers'lar sonunda, kadere teslim olduklarını hissederek, Belle Vue'ye kadar yüz metrelik yolu geri yürüdüler, orada da hiç boş yer kalmamıştı. Turizm bürosuna döndüklerinde, neyse ki tepedeki villalardan birinde boş bir oda olduğunu öğrendiler. Oraya götürüldüler. Rogers'lar tartışırken, güzel matmazelin defterlerini bırakıp parlak yıldızları ve körfezdeki gemilerin seyir ışıklarını incelemesi gerekti - çiftin sesleri artık sadece kızgın değil, çileden çıktıkları için oldukça yüksekti de. Çünkü, büyük bir villanın altındaki, taş zeminli, halısız, Mary'nin her zaman Fransız'lara özgü olduğunu düşündüğü büyük tek yataklı; rafları bir bulaşık teknesi ve küçük bir gaz sobasıyla dolu olduğundan dolap sayılamayacak bir dolabı olan bu çok küçük oda için inanılmaz bir fiyat ödemeleri istenmişti. İngilizlerin genelde yaptığı gibi sıcak suya gereksinim duyarlarsa bunu soba üzerinde bir kapta ısıtmaları gerekecekti.

Ama, egzotik gece manzarasını takdirle izlemeyi bırakan matmazelin de belirttiği gibi, insanın kendi yemeğini yapması çok avantajlıydı.

"Plaza'ya dönmeyi öneriyorum. Bir haftalık konfor buranın üç haftasından daha iyidir" dedi Mary. Plaza'ya döndüklerinde odanın tutulmuş olduğunu öğrendiler, başka oda da yoktu.

Saat neredeyse akşamın onu olmuştu ve sonuna dek yardıma hazır olan matmazel, dört yıl önce Plaza'da, konfor, iyi yemek ve sıcak su için ödediklerinden daha fazlasını ödemeye razı oldukları, villadaki küçük odaya geri götürdü onları. Üstüne üstlük, geceleyin yatak, dolap ya da teneke kaşıklarla kaçarlar; ya da elektrik, gaz ve su parasını ödemeyi reddederler diye on paundun üzerinde bir depozit ödemeleri gerekmişti.

Rogers'lar yolculuğun ve hayal kırıklığının bitkinliğiyle hemen yattılar.

Sabahleyin Mary, tatilde yemek pişirmeye hiç niyeti olmadığını söyledi; bir kafede *petit-déjeuner* alıp, iki küçük fincan kahve ve iki çörek için on iki şiline karşılık gelen bir para ödeyince fikirlerini değiştirdiler. Yemeklerini odada pişireceklerdi.

Morallerini bozmadan, öğle yemeği için soğuk birşeyler alıp, odaya bıraktılar ve kendilerini eğlenceye hazırladılar. Çünkü deniz maviydi, mavi ve parıltılı. Güneş ışığı da sıcaktı ve altın rengindeydi. Herşeye rağmen burası Güney Fransa'ydı, ikisine göre de Avrupa'nın en güzel yeri. Hem *Daily Telegraph* 'da, İngiltere'de yoğun yağışlar olduğunu yazıyordu.

Kumsalda kötü bir an daha yaşandı. Altı sıra halindeki, birbirlerine bitişik şemsiyeler, gümüşsü kumsal boyunca yarım mil uzanıyorlardı. Bir dönüme yüzlercesi düşen, güneşte kızarmak için yayılmış, ısıtılmış esmer gövdelerden tek parça bir yatak oluşmuştu sanki.

"Burayı berbat etmişler, berbat etmişler." diye bağırdı Mary, karmakarışık görüntüye bakarak. Ama yavaşça kuma indi ve elbisesinin düğmelerini çözdü. Ağır, siyah bir mayo giydiği ortaya çıktı; kocasının rahatlamış bakışını kaçırmadı. Bunun hoş olmadığını hissetti. Bir iple beline tutturulmuş on beş santimlik gülünç mayosu içinde uzun boylu, çok ince, sarışın kocası, yakışıklı görünüyordu. Kendisiyse beyaz tenli, iri yapılı ama orta yaşlı ve siyah mayo giymiş bir kadındı.

Etrafa bakındı. İki adım ötede yarım düzine kız ve oğlana ait karmakarışık, esmer bir organlar yığını vardı. Kızlar, pamuklu sütyen ve kilotlardan başka bir şey giymemişlerdi. Tommy' nin de onlara baktığını gördü. Sonra öteki tarafta, biraz ileride, beyaz pamuklu oyun elbisesinden yorgun, pörsük derisi fırlamış, gri saçlı, şişman bir kadın gördü. Ona mutlu bir üstünlük duygusuyla baktı ve kendini kutlayarak kuma uzandı. İngiliz çift bütün sabah, kızaran iki ringa balığı gibi döne döne yattılar çünkü soluk tenlerinin bir utanç ve rezillik kaynağı olduğunu düşünüyorlardı. Öğle yemeği için odalarına döndüklerinde, soğuk etlerinin bir yığın küçük siyah karınca tarafından istila edilmiş olduğunu gördüler. Güneş banyosunda aşırıya kaçtıkları için pek te fazla önemseyemediler bunu. İkisinin de tenleri kıpkırmızı olmuştu, gözleri ağrıyordu. Böylesi amatörce davrandıkları için kendilerini aptal hissederek, karartılmış odanın serinliğinde yattılar-sözde daha iyi biliyorlardı bu tür şeyleri. Öğleden sonra ve ertesi gün de yatakta kaldılar..... sonraki bir kaç gün de. Arada bir açlığa yenildiklerinde,

Mary, kasabaya soğuk yiyecek almaya gidiyordu- karıncalar yüzünden odada fazladan yemek barındırmak olanaksızdı. Yemek bitince, kendilerinin de yıkandığı bulaşık teknesinde, tabakları aceleyle yıkıyordu. Günde iki kez, Mary tencerede ısıttığı suyla kendini santim santim yıkarken, isteksizce dışarı çıkıyordu Tommy. Sonra Tommy yıkanırken de Mary dışarıya çıkıyordu. Bu vazgeçilemez sağlık önlemlerinden sonra, birbirleriyle herhangi bir temasta bulunmamak için iyice uzaklaşıp, o daracık yatakta yatıyorlardı.

Sonunda, iyileşen tenleri kadar odanın rahatsızlığı da daha dikkatli giyinip dışarı, kumsala çıkmalarını sağladı. Derileri iplik iplik soyuluyordu. Yine de bir hafta içinde esmer ve parlak bir tene kavuştular, artık, karaya vurmuş bir sürü balık gibi kumsalı dolduran diğer esmer ve parlak gövdeler arasındaki yerlerini, utanmaksızın alabilirlerdi.

Rogers'lar her gün, salam ve yumurtayla yaptıkları sıkı bir İngiliz kahvaltısından sonra, kumsala uzanan dik patikayı iniyor ve bütün sabah orada kalıyorlardı. Bütün sabah ve bütün öğleden sonra, insanlardan kaçman yüzlerce metre ötedeki İngiliz kolonisinden iyice uzakta yatıyorlardı.

Süreğen mavi dalgalar arasında bağırışıp gülüşen çocukları izliyorlardı. Mary'nin en azından dehşet verici özgürlükte olduğunu düşündüğü, Fransız gençlerinin kum üzerindeki flörtlerini ve yuvarlanmalarını izliyorlardı. Şükürler olsun kızı genç evlenmişti ve bütün bu kötülüklerden uzaktı! Hiç birşey Mary Rogers'ı bu gençlerin temiz olduğuna ikna edemezdi. Hepsinin korkunç ve karmaşık işler çevirdiğinden şüpheleniyordu. Onların, güçlü ve rahatlatıcı toplumsal bir sürecin sonucunda, bir kaç yıl sonra, büyük bir endişeyle bir ya da iki küçük çocuğun bakımıyla ilgilenen, saygın Fransız çiftlerine dönüşmesi inanılmaz bir şeydi.

Aynı zamanda, deniz gözlükleriyle, küçük dalgaları yararak sığlığın ardına geçen usta yüzücüleri izliyorlardı hayranlıkla, onların hava tüplerini, paletlerini.

Tatmin olmuşlardı.

Bunun için gelmişlerdi zaten. Sahildeki bu yüzlerce binlerce insan da bunun için gelmişti, kumda yatıp ısınmış bedenleriyle güneşi ve üzerlerine yapışıp kuruyan sıcak mavi suyu hissetmek için. Su çok tuzluydu ve ılık ılık kokuyordu. Tuz ve yosun kokusundan farklı bir

kokuydu bu, kasabanın lağımları, mutlulukla yüzenlerin parfümlü, yağlanmış gövdelerinde kuruyan artıkları, sığlığın biraz ilerisinden koya döküyordu çünkü.

Bunu için gelmişlerdi.

Ama Plaza'da herşeyin çok daha farklı olduğuna şüphe yoktu. Orada insan, geç kalkıyor, kahve ve çörek yiyerek oyalanıyor, güneşe tapınmak için bir iki saatliğine kumsala iniyor ya da inmiyor, uzun bir öğle yemeği için geri dönüyor, uyuyor, tekrar denize gidiyor, sonra daha da uzun bir akşam yemeğinin keyfini çıkartıyordu. Buna da, deniz tatili deniyordu. Onlar için kumsal gidilebilecek tek yerdi gerçekten. Rogers'lar saat dokuzdan bire, ikiden yediye kadar hep kumsaldaydılar. Alabildiğine bir deniz tatiliydi.

Onuncu güne doğru, tatillerinin yarısının geçtiğini farkettiler; Tommy rahatsızlığını, o eksiklik hissini, yeni ve korkunç pahalı dükkanlardan birine dalıp, oradan bir deniz gözlüğü, paletler ve hava tüpüyle çıkarak gösterdi. Onu yalnız bıraktığı için Mary'den özür dileyerek koyun sularına daldı. Mary'nin biraz sertçe belirttiği gibi çocuk çizgi romanlarındaki uzay adamlarına benziyordu. Bir kaç saat geri dönmedi.

"Hiç yoktan iyidir ihtiyar, sen de denemelisin," dedi Tommy, yutucu heyecanlı bir bakışla sudan çıkarken. Mary o öğleden sonrayı yalnız sudaki kabarcık çıkartan periskoplardan hangisinin onun olduğunu anlamaya çalışarak geçirdi.

Bu şekilde meşgulken, birinin kendisine İngilizce: "Hep benim de denize kurban giden bir dul olduğumu söylemişimdir." dediğini duydu. Arkasına döndüğünde, güzel sarı bukleleri, mavi zarif mayosu, güzel mavi gözleri, ılık kuma uzatılmış güzel bacaklarıyla açıkça İngiliz olan zayıf bir kız gördü. Bir ingiliz kızı. İrikiltici kıkırdamaya rağmen Mary, kızın sesinin pek te fena olmadığına karar verdi. Yumuşadı ve Fransa'da İngilizlerle arkadaşlık etmemek prensibi olduğu halde "Kocanız orada mı?" dedi.

"Onu yemekler dışında pek göremiyorum"; dedi kız neşeyle ve kuma uzandı.

Mary kızın kendisinin o yaşlardaki haline çok benzediğini ama kendisinin güzel görünmeyi daha iyi bildiğini düşündü. Önce Tommy Rogers, sonra da kızın kocası çıkana kadar, denizin ve güneşin sürüklediği seslerle konuştular. Genç adam, üç çatallı bir zıpkınla kuyruğu-

na yakın bir yerlerden vurulmuş büyük bir balık taşıyordu. Bunun yarattığı heyecan dördünün, ölçülü başlangıç nidalarıyla bir metre karelik bir kum parçasını paylaşmalarını sağladı.

Ertesi gün Tommy Rogers, karısının deniz gözlüğünü ve paletleri kuşanıp bu yeni sporu denemesinde ısrar etti. Mary, refakat edilen bir gemi gibi, iki adam ve genç Betty Clarke tarafından koyun açıklarına götürüldü. Mary Rogers burnunu basturan gözlüğün verdiği boğucu duygudan hoşlanmamıştı. İyi bir yüzücü olmadığı için paletlerin kazandırdığı hız onu tedirgin etmişti. Ama tam önünde oldukça kolay ilerleyen o kıza karşı bir korkak gibi görünmeyecekti.

Koyun açıklarında küçük bir ada, ılık kızıl kahve bir kaya kümesi, beyaz köpükler arasında yükseliyordu. Adanın çevresinde, suyun bir kaç kulaç altında dağınık kayalar yatıyor ve üzerlerinde, dengelenmiş zıpkınlarıyla, aşağı bakarak balık görmeye çalışan yeni bir kurbağa -insan nesli yüzüyordu. Mary kabarcıkların arasından bakarken kıyı ona çok uzak ve çizgili şemsiyeleri, dönen esmer gövdeleri, suda oynayan çocuklarıyla çok sıradan gözüktü. Orası başka bir denizdi. Burası başka. Burada güvenlikli kumsalları küçümseyen, deniz maceracıları ve kaşifleri vardı.

Mary kendini suyun üzerine bırakıp aşağıya baktı. Bu deniz altı dünyası, güneşin ışıttığı suda her tarafları yeşil yeşil dalgalanan kocaman vadileri ve kayalıklarıyla muhteşemdi. Beyaz kumlu, parlak bir alanda-yaklaşık altı metre aşağıda gibiydi- kıyıdaki gün ışığında büyümüşçesine taze ve parlak çimenler fışkırıyordu. Sanki elini uzatsa dokunacaktı. Daha ileride uzun eğreltiler salınıp yalpalıyordu, adeta bir orman. Mary yumuşak dokunuşlarıyla omuzlarına ve dizlerine değmelerinden tiksinerek üstlerinden yüzdü. Şimdi tam altında, kalın bir örtüyle kaplanmış bir kaya vardı. Balon gibi şişip, flama gibi salınan soluk gri-yeşil şekiller; gümüşsü hava kabarcıkları çıkaran muhteşem sütlü kahve çiçekler ve yıldızlar; beyaz ince zarlı, yumuşak, kabarık memecikler ve kesecikler, ağır dip hareketleriyle sallanıyor ve sürükleniyorlardı. Mary hayran kalmıştı, yeni bir dünyaydı bu. Ama aynı zamanda hoşlanmamıştı da. Kulaklarında dalgaların şıkırtısı ve bu şıkırtı içinde çok uzaktan gelen seslerden başka hiçbir ses yoktu. Şimdi altındaki kayalar çok yakındaydı. Birden, hemen altında, ince esmer bir kol aşağıya uzanıp karanlık bir kaya oyuğuna daldı ve kıvranan bir yosunu andıran gri benekli bir et yığınını dışarı çıkarttı. Mary

tiksintiyle kaçarken debeleniyordu. Farkına varmadan adacığın yakınlarına sürüklenmişti ve yukarıdaki kayalarda, yakaladıkları ahtapotu durmadan kocaman bir kayaya çarparken heyecanla bağırıp çığlık atan bir grup esmer, yarı çıplak oğlan duruyordu. Onu yiyeceklerdi, Mary'nin duyduğu kadarıyla akşam yemeğinde. Hayır, bu çok fazlaydı. Paniğe kapıldı. İğrenç yaratık on beş santim altında durmuştu. Ona dokunabilirdi. Bir kayaya tırmandı ve elli adım uzaktaki bir kayanın üzerinde yatarken tekrar tekrar dalan Francis Clarke'a dipteki bir şeyleri gösteren, Tommy' yi aradı. Francis küçük çizgili bir balıkla dışarı çıkınca, Tommy ve Betty Clarke heyecanla bağırdılar.

Sonra saçaklı, gri bir paçavra gibi kayanın üzerinde kıvrım kıvrım yatan ahtapota baktı; ve kocasını çağırıp, gözlüğü, paletleri ve tüpü verdi ve yavaş yavaş kıyıya yüzdü.

Orada da kaldı. Hiçbirşey onu tekrar açılmaya ikna edemezdi.

O gün Tommy balık avlamak için bir zıpkın aldı. Mary ilk olarak, bu vahşi alet için beş paund harcamanın pek te hoş olmadığını düşündü ve sonra da bu gidişle Noel'de pek eğlenemeyeceklerini.

İki gün geçti. Mary bütün gün yalnız kaldı. Öyle görünüyordu ki, Betty Clarke, sadece kendisi istediği zaman bir deniz dulu oluyordu, çünkü kızıl kayalı adayı Mary'le oturmaya tercih etmişti. Yine de, arada bir, yaklaşık yarım saatini Mary'ye ayırıyor ve sonra telaşla özür dileyerek, erkeklere katılmak için mavi dalgalara atlıyordu.

Kısa bir süre sonra, Mary Tommy'ye : "Gitmemize üç gün kaldı." diyebildi.

"Keşke bu aleti daha önce denemiş olsaydım," dedi Tommy. "Gelecek yıl daha iyi kullanabilirdim."

Ama her nedense gelecek yıl düşüncesi Mary'yi pek te öyle büyülemedi. "Buraya bir daha gelmesek iyi olur." dedi Mary. "Bu kadar moda olunca bayağı bozulmuş."

"Hiç farketmez, kayaların ve balıkların olduğu her yer olabilir."

Ertesi gün, iki erkek ve Betty Clarke, sabahın yedisinden, dolu mideyle yüzmek tehlikeli olduğundan istemeye istemeye on dakika ayrıdıkları, öğle yemeği vaktine kadar kayalık adadaydılar. Sonra da denize karanlık çökene kadar gelmediler. Tüm bu zaman boyunca, Mary Rogers, havlusunun üzerinde döne döne güneşin altında yattı. Şimdi her tarafı kırmızı altın rengindeydi. Bayan Baxter'ın nasıl 'İyi yanmışsın,' diyeceğini düşündü ve sonra dayanamayıp 'Burada pek da-

yanmaz, değil mi?' diyecekti. Mary ağlamak üzere olduğunu hissetti. Tommy bu insanlarda ne buluyor? diye sordu kendi kendine. Mesela şu genç Francis, şimdiye kadar onun balıkların ağırlıkları, çeşitleri ya da davranışlarından başka bir şey konuştuğunu duymamıştı.

Tommy, o gece genç çifti Plaza'da akşam yemeğine çağırdığını söyledi.

"Biraz düşüncesizce değil mi?"

"Bir kez olsun doğru düzgün yemek yiyelim. Sadece iki gün kaldı."

Mary 'doğru düzgün' yemek fikrine karşı çıkmıyordu. Ama "Onların arkadaşlık yapılabilecek cinsten insanlar olduğunu sanmıyorum." dedi.

Bir korku bulutu Tommy'nin yüzünü allak bullak etti. "Neden ki?"

"İngiltere'de sanmam ki..."

"Hadi Mary!"

Dört yıl önce günde üç öğün yedikleri, Plaza'nm büyük bahçesinde, denize bakan bir masanın etrafında buldular kendilerini. Bir orkestra vardı ve garsonlar konuklardan daha çoktu, ya da en azından öyle görünüyordu. İlk kez mayodan başka birşey giymiş olan Betty Clarke'ın güzelliği ortaya çıkmıştı. Mary Rogers'ın bile beğendiği beyaz dökümlü elbisesi ince esmer omuzlarını açıkta bırakıyor ve büyük mavi gözleri esmer yüzünde parlıyordu. Mary Rogers: Eğer yirmi -yirmi beş yaş daha genç olsaydım ikimizi kardeş zannederlerdi, diye düşündü.

Tommy'se neredeyse onlar kadar genç görünüyordu. Bu hiç hoş değil diye düşündü Mary. Onlar su altında mesafe ayarlamaktan ve bazı aletlerin faydalarından söz ederken, öylece oturup dinledi.

Onu da aralarına almaya çalıştılar; ama o, sessiz ve ağırbaşlı, oturdu. Francis Clarke'ın giysileri içinde kaba ve sıradan göründüğüne karar verdi, hiç de kumsalların genç ve yakışıklı deniz tanrısına benzemiyordu. Kızın da kıkırdaması onu irkiltiyordu.

Kendilerini rahatsız hissetmeye başlamışlardı. Betty Londra'dan söz açtı ve Mary sadece evet ve hayır kelimelerini kullanırken, üçü samimiyetle Londra'dan konuştular.

Genç çiftin Clapham'da yaşadığı anlaşılıyordu; ayda bir kere bir gösteri seyretmek için kasabaya gidiyorlardı.

"Şimdilerde pek de iyi bir gösteri çıkmıyor," dedi Betty. "Şu Princes'teki dışında"

"Biz bu sıralarda hiç gösteriye gitmiyoruz," dedi Tommy. "Trenle beş saat sürüyor. Her neyse, zaten ilgi alanıma girmiyor."

"Kendi adına konuş;" dedi Mary.

"Oh, fırsatını buldukça matinelere gittiğini biliyorum."

Mary'nin sinirli bakışı, Clarke'ları tedirgin etti; Betty anlayışla, "Tiyatroya gitmeyi seviyorum, konuşulacak bir şeyler çıkıyor." dedi.

Marry sessiz kaldı.

"Karım" dedi Tommy, 'tiyatro hakkında çok şey bilir. Bir tiyatro grubundaydı ya da onun gibi bir şey"

"Oh, ne kadar ilginç!" dedi Betty istekle.

Mary ayartılmamak için çabaladı ama kaybetti. 'Princes'teki gösterinin dekorunu yapan adamın burada bir villası vardı. Onu arada bir ziyaret ederdik.' dedi.

Tommy karısına ürkek ve uyaran bir bakış fırlattı: "Tanrım, keşke bu kadar sarımsak kullanmasalardı." dedi.

"Eğer yemek konusunda bu kadar dar fikirli davranacaksan;" dedi Mary "Fransa'ya hiç gelme".

"Evde hiç Fransız yemeği yapmıyorsun" dedi Tommy "Eğer bu kadar seviyorsan neden yapmıyorsun?"

"Nasıl yapayım? Yaptığımda yemeklerine karışılmasından hoşlanmadığını söylüyorsun."

"Ben de sarımsağa tahammül edemem", dedi Betty suçunu itiraf ediyormuş gibi "Evime dönüp istediğim yemekleri yeme fikrinin beni mutlu ettiği bir gerçek"

Tommy endişeyle, yalvaran bir bakış fırlattı karısına ama Mary: "Neden Brighton ya da benzeri bir yere gitmiyorsunuz o zaman?" diye sormuştu bile.

"Keşke hep Brighton'a gitsem," dedi Francis Clarke. "Ya da Cornwall'a. Cornwall'da cehennem gibi balık çıkar. Ama Betty beni buraya sürüklüyor. Bence Fransa çok kalabalık."

"Gerçekten de evde oturmak sizin için daha iyi olurmuş" dedi Mary.

Ama Francis, Mary Rogers tarafından terslenmeyi kabul edemezdi. "Fransızlara gelince" dedi saldırganca "midelerinden başka birşey düşünmüyorlar. Eğer yemek için harcadıkları zamanda işe yarar bir

şeyler yapsalar daha iyi olurdu. Ben böyle düşünüyorum."

"Mesela balık tutmak mı?"

"Evet bunun nesi var? Ya da.....mesela' Durup sorunu gerçekten düşündü. 'Mesela şu Hükümetleri. Bu konuda bir şey yapabilir."

Yanık teninin altında kızarmış olan Betty, mavi gözlerini çevirdi ve yüksek sesle mahçup bir kahkaha attı. "İnsanların söylediklerini göz önünde bulundurmalısın. Fransa çok gözde."

Bir sessizlik. Sıkıntılı anın geçtiği umuluyordu. Ama hayır; çünkü Francis Clarke bazı şeylerin açıklanması gerektiğini düşünüyordu. Karısına karşı, yeniden canlanan bir yiğitlikle; "Betty başarıya taktı." dedi.

"Tamam," diye bağırdı Betty, "İyi bir etki bırakıyor, kabul et bunu. Ve Bay Beaker- Bay Beaker kocamın patronu" diye açıkladı. Mary'ye. "Bay Beaker'la vist oynarken, ona Güney Fransa'ya gideceğini söylediğinde etkilenmişti, sen ne dersen de."

Tommy karısına hain alaycı bir sırıtmayla baktı.

"Bir kadın kocasının mesleğini düşünmelidir." dedi Betty. "Bu doğru değil mi? Ve ben Francis'e çok yardımcı olduğumu biliyorum. Eğer iyi bir etki bırakmasaydı bu kadar yükselemezdi. Hem burada çok hoş insanlarla tanışılıyor. Geçen sene, Ealing'de yaşayan birileriyle arkadaş olduk, daha doğrusu tanıştık. Daha fazlası olamadı çünkü. Film işleriyle uğraşıyor."

"Kameraman" dedi Francis, kesinlemek için.

"Peki bu da filmlerle ilgili değil mi? Bizi de bir partiye davet ettiler. Bilin bakalım kim vardı orada?"

"Bay Beaker mi?" diye sordu Mary nazikçe.

"Nasıl tahmin ettiniz? Evet görebiliyorlardı değil mi? Francis'in müşteri olmaması beni şaşırtmayacaktı, artık onun yabancılara alışık olduğunu biliyorlardı. Fransızca öğrenmesi gerektiğini söylüyorum ona hep."

"Tek kelime bile bilmiyorum." dedi Francis. "Buna dayanamıyorum, laklak, laklak, laklak."

"Oh ama Bayan Rogers Fransızca'yı çok güzel konuşuyor" diye bağırdı Betty.

"Biraz çatlaktır." dedi Francis neşeyle karısını göstererek "Senenin yarısını deniz kenarındaki üç haftalık tatil için giysiler yapmakla geçirir. Sonra diğer yarısını da küçücük şeylerden Noel hediyeleri ya-

parak. Bütün yaptığı bu"

"Oh, ama insanlara kendi yaptığım hediyeleri vermek çok güze"' dedi Betty.

"Eğer zamanını harcamak istiyorsan, seni tutan yok." dedi Francis "Seni tutmuyorum. Bu senin cenazen."

"Onlar için yaptıklarımıza minnet duymuyorlar." dedi Betty gözyaşlarıyla boğuşurken, kendisinden yaşlı olan diğer kadınla ittifak kurmaya çalışarak. "Eğer bu kadar çok çalışmasaydım, sahip olduğumuz arkadaşlara gücümüz yetmezdi..."

Ama Mary Rogers yerinden kalkmıştı. "Sanırım yatma zamanım geldi" dedi. "İyi geceler Bayan Clarke. İyi geceler Bay Clarke." Kocasına bakmaksızın yürüdü.

Tommy Rogers aceleyle kalktı, hesabı ödedi, genç çifte sıkılarak iyi geceler diledi ve karısının peşinden koştu. Onu villaya giden dik yolun dönemecinde yakaladı. Yıldızlar tepede parlaktı, palmiyeler yumuşak esintide büyülü büyülü sallanıyorlardı.. "Pek de kibar davrandığını düşünmüyorum." dedi kızgınlıkla.

"Bu tür şeylere tahammülüm yok", dedi Mary. Sesi tiz ve ağlamaklıydı. Tommy şaşkınlık içinde ona baktı ve sessizliğini korudu.

Ama ertesi gün balık avlamaya gitti. Mary için tatil bitmişti. Bavulları topluyordu ve kumsala gidemedi.

O akşam Tommy: "Bizi yemeğe çağırdılar." dedi.

"Sen git ben yorgunum."

"Gideceğim," dedi meydan okuyarak, gitti de. Çok geç vakitlere kadar geri dönmedi.

Sabah treni erkenden yakalamak zorundaydılar. Küçük istasyonda, tatilin bittiğine üzülen bir sürü insanın arasında, bavullarıyla durdular. Ama Mary hiçbir şeye üzülmüyordu. Tren gelir gelmez bindi, Tommy'yi el sıkışırken bıraktı. Son dakikada genç Clarke'lar mayoları içinde güle güle demeye geldiler. Trenin penceresinden kaskatı bir selam verdi ve bavulları düzenlemeye devam etti. Sonra tren hareket etti ve kocası içeri girdi.

Kompartıman doluydu, yani konuşmamak için bir bahane vardı. Sessizlik devam etti ama çok geçmeden Tommy onu endişeyle izlemeye ve kuzeye doğru gidildikçe kötüleşen hava hakkında konuşmaya başladı.

Paris'te geçirmeleri gereken beş saat vardı.

Mary çanak çömlek satan bir tezgahın önünde durduğunda, nehir kıyısında bir açık hava pazarında geziniyorlardı.

"Şu büyük çanak" diye bağırdı, sesi yeniden canlanmıştı, "Şu büyük kırmızı olan, şuradaki tam Noel ağacına göre."

"Ya öyle, git de al, ihtiyar," wdiye hemen katıldı Tommy, sonsuz bir rahatlamayla.

HAFİF BİR ÇEKİRGE İSTİLASI

O sene yağmurlar iyi olmuştu, tam ekinlerin onlara ihtiyacı olduğu zamanda yağıyorlardı ya da, adamlar pek te kötü olmadıklarını söylediğinde, Margaret bunu çıkartmıştı. Hava durumu gibi konularda hiç kendi fikri olmamışu, çünkü hava durumu gibi basit görünen bir konuda bile bazı şeyler bilmek için deneyim gerekliydi. Bu da Margaret'te yoktu. Adamlar, kocası Richard ve uzaklarda çiftçilik yapan, Richard'ın babası, ihtiyar Stephen'dı; bu ikisi saatlerce yağmurların ekinleri harap mı ettiğini, yoksa sadece alışılmış şiddetli yağmurlardan mı olduğunu tartuşabilirlerdi. Margaret üç senedir çiftikte yaşıyordu. Adamların, ne hava, ne toprak, ne de Hükümet için bir tek iyi kelime bile söylemezken, nasıl tümüyle iflas etmediklerini hâlâ anlayamıyordu. Ama yavaş yavaş bu dili öğreniyordu. Ne iflas ediyorlar, ne de çok zengin oluyorlardı. Rahatça, yuvarlanıp gidiyorlardı.

Mısır yetiştiriyorlardı. Çiftlikleri, kışları soğuk ve tozlu olan ama şimdi bu nemli mevsimde, millerce uzanan ıslak, yumuşak yeşil yaprak dalgalarından yükselen sıcakla buğulanan, kuru rüzgarların estiği, yüksek bir bölgede, Zambesi kayalığına uzanan sırtlar üzerinde üç bin dönüme yayılıyordu. Yukarıda gök mavisi ve berrak hava boşlukları, aşağıda yeşil arazi kıvrımları ve çukurları, ırmakların yirmi mil ötesinde de keskin ve çıplak yatan dağlarıyla, güzel görünüyordu. Gökyüzü gözlerini acıtıyordu, alışık değildi buna. Geldiği şehirde gökyüzüne o kadar da çok bakılmazdı. Bu yüzden o akşam "Richard 'Hükümet aşağıdaki yetiştirme çiftliklerinden Kuzey'e çıkması beklenen çekirgeler hakkında, uyarılar yolluyor" dediğinde, ilk hareketi çevresindeki ağaçlara bakmak oldu. Böcekler - binlercesi - korkunç! Ama Richard ve yaşlı adam gözlerini kaldırmış dağın üzerine bakıyorlard."Yedi yıldır çekirgeler gelmemişti" dediler.Daire çizerek hareket eder bu çekirge-

ler,' sonra da 'Bu mevsimki ürünümüz gitti!"

Ama, her zamanki çiftlik işlerini sürdürdüler, ta ki bir gün yoldan çiftlik evine gelirlerken, ihtiyar Stephan durup, parmağını kaldırına ve:"Bakın, bakın, oradalar"diye gösterene kadar.

Margaret tepelere bakarak, onlara katılmak için dışarıya koştu. Uşaklar mutfaktan çıkıp geldiler. Hepsi durup dikkatle baktılar. Dağın kayalık basamakları üzerinde düzensiz pas rengi bir hava çizgisi vardı. Çekirgeler gelmişlerdi işte.

Richard hemen ahçı yamağına bağırdı. İhtiyar Stephen uşağı çağırdı. Ahçı yamağı, kriz anlarında işçileri çağırmak için kullanılan bir ağaç dalına asılı saban demirini çalmaya koştu. Uşak, kilere teneke kutularla, eski metal parçaları toparlamaya gitti. Çiftlik gong sesiyle çınlıyordu, işçilerin, tepelere işaret edip heyecanla bağırarak, avludan dışarı aktıklarını görebiliyorlardı. Çok geçmeden hepsi evin yanına gelmişlerdi, Richard ve ihtiyar Stephen onlara emirler veriyorlardı."Çabuk, çabuk, çabuk."

İki beyaz adamla birlikte tekrar koşup gittiler. Birkaç dakika sonra Margaret çiftlik topraklarından yükselen ateşlerin dumanlarını görebiliyordu. Oralarda odun ve saman yığınları hazırlanmıştı. Yedi tane temizlenmiş arazi parçası vardı, sarı ve öküz kanı renginde; parlak yeşil bir tabaka oluşturarak, henüz çıkmakta olan mısırların olduğu yerler pembeydi, herbirinin çevresinde kalın duman bulutları sürükleniyordu. Şimdi, siyah ve buruk yapmak için, ıslak yaprakları ateşlere atıyorlardı. Margaret tepeleri seyrediyordu. Şimdi, hâlâ pas rengindeki, o bakarken ileri geri kabaran, uzun alçak bulut yaklaşıyordu. Telefon çalıyordu. Komşular - çabuk, çabuk, çekirgeler geldi. İhtiyar Smith'in ürünlerinin hepsi yenmişti. Çabuk, ateşlerinizi yakın. Çünkü tabi ki, her çiftçi çekirgelerin kendi çiftliğini atlayıp diğerine geçmesini umduğu için, birbirlerini uyarmalar sadece dürüstlüktendi, insan dürüst olmalıydı. Elli mile kadar olan her yerde, sayısız ateşten dumanlar yükseliyordu. Margaret telefonları cevapladı, orada dikilip çekirgeleri seyretti. Hava kararıyordu. Tuhaf bir kararma, çünkü güneş parıldıyordu- hava dumanla ağırlaştığındaki, bir bozkır ateşinin karanlığına benziyordu. Güneş ışığı bozularak geliyordu, kalın sıcak bir portakal gibi eziciydi ve bir fırtınanın ağırlığını taşıyordu. Çekirgeler hızla geliyorlardı. Şimdi göğün yarısı kararmıştı. Sürünün öncüleri olanlar öndeki kırmızımsı örtülerin ardındaydı. Neredeyse güneşe

erişen, gerçek sürü ise yoğun siyah bir bulut gibi görünüyordu.

Margaret yardım etmek için ne yapabileceğini düşünüyordu. Bilmiyordu. Sonra ihtiyar Stephen tarladan geldi. "İşimiz bitti, Margaret, bitti! Bu sefiller çiftlikteki her yaprağı ve otu yarım saat içinde tüketebilirler! Üstelik henüz öğleden sonra- güneş batana kadar yeterli gürültü, yeterli duman çıkarabilirsek, başka bir yere yerleşirler belki...."Ve sonra: "Çaydanlığı ateşe koy. Bu iş adamı susatıyor."

Bunun üzerine Margaret mutfağa gitti, ateşi canlandırdı, suyu kaynattı. Şimdi, mutfağın teneke çatısına düşen çekirgelerin patırtılarını, ya da birisinin kayarken çıkarttığı kulak tırmalayıcı gıcırtıyı duyabiliyordu. İlk çekirgeler gelmişlerdi. Aşağıdaki tarlalardan, yüzlerce benzin kutusu ve metal parçasının tangırtıları geliyordu. Stephen bir petrol kutusu, sıcak, tatlı, portakal renkli çayla, bir diğeri de suyla doldurulurken sabırsızca bekledi. Bu sırada, Margaret'e yirmi yıl önce ekinlerinin nasıl talan edildiğini, çekirge orduları yüzünden iflas ettiğini anlattı. Sonra da konuşmayı kesmeksizin her bir benzin kutusunu, köşelemesine takılmış tahta saplarından kaldırdı ve susamış işçilere koştu. Artık çekirgeler mutfağın çatısına dolu taneleri gibi düşüyorlardı. Şiddetli bir fırtınaya benziyordu. Margaret dışarı baktı ve havanın böceklerden oluşan bir çarpıyla kararmış olduğunu gördü, dişlerini sıktı, dışarıya, onların içine koştu- erkeklerin yapabildiği herşeyi o da yapabilirdi. Yukarıda hava ağırdı, her yer çekirge doluydu. Çekirgeler üzerine düşüyordu, o da sert tırtıklı bacaklarıyla üzerine yapışıp, boncuk gibi yaşlı adam gözleriyle ona bakan, ağır kızıl kahve yaratıkları üzerinden silkeliyordu. Tiksintiyle nefesini tuttu ve onların arasından eve koştu. Orası, tarlalardan daha da fazla şiddetli bir fırtına içinde olma duygusu veriyordu. Demir çatı titreşiyordu, tarlalardan gelen demir tangırtısı gök gürültüsü gibiydi. Dışarıda, bütün ağaçlar tuhaf ve kımıltısızdı, böceklerle kaplı dalları ağırlıktan yere sarkıyordu. Yer kımıldıyor gibi görünüyordu, çekirgeler her yerde sürünüyordu, sürü o kadar kalabalıktı ki tarlaları göremiyordu. Dağlar rüzgarlı bir yağmur ardında gibi gözüküyordu; hatta o seyrederken güneş onların yeni bir saldırısıyla lekelendi. Sanki gece olmuştu azgın bir karanlık vardı. Sonra çalılıktan keskin bir çatırtı geldi- bir dal kırılmıştı. Sonra bir tane daha. Yokuştaki bir ağaç ileriye doğru eğildi ve bütün ağırlığıyla yere devrildi. Böceklerin oluşturduğu doludan bir adam koşarak geldi. Daha fazla çaya, daha fazla suya ihtiyaç vardı. İstenenleri gönderdi.

Ateşleri canlı tuttu ve tenekeleri sıvıyla doldurdu, saat dört olmuştu, çekirgeler iki saattir yukarıdan akıyorlardı. İhtiyar Stephen, her adımıyla çekirgeleri ezerek, tekrar geldi, her tarafından çekirgeler sarkıyordu, o da lanet okuyor ve küfrediyor, eski şapkasıyla havayı dövüyordu. Eşikte kısa bir süre, aceleyle üzerindeki böcekleri toplayarak ve silkeleyerek oturdu, sonra çekirgesiz oturma odasına daldı.

"Bütün ekinler bitti. Hiçbir şey kalmadı," dedi.

Ama gonglar hâlâ çalıyor, adamlar hâlâ bağırıyordu Margaret sordu. "Öyleyse neden hâlâ devam ediyorsunuz?"

"Ana sürü yerleşmiyor. Yumurtaları onları ağırlaştırıyor. Yerleşecek, kalacak bir yer arıyorlar. Herşey ana sürünün çiftliğe yerleşmesini engellememize bağlı. Eğer yumurtalarını bırakma şansına sahip olurlarsa, çıkan yavrular sonradan bütün herşeyi sonuna kadar tüketirler." Gömleğindeki sürüden ayrılmış çekirgeyi eline aldı ve başparmağının tırnağıyla uzunlamasına yardı."İçi yumurtalarla kaplıydı. Bunun milyonlarca çoğaldığını düşün. Bir yavru çekirge sürüsünü hiç ilerlerken gördün mü? Şanslısın".

Margaret yetişkin bir sürünün bile yeterince kötü olduğunu düşündü. Şimdi dışarıda yeryüzüne düşen ışık, kımıldanan bir gölgeyle kaplanmış, soluk hafif bir sarıydı. Kımıldanan böceklerin oluşturduğu bulutlar, rüzgarla dökülen bir yağmur gibi, yoğunlaşıyor ve hafifliyordu. İhtiyar Stephen: "Rüzgarı arkalarına aldılar, işimiz iş" dedi.

"Çok mu kötü?" diye sordu Margaret korkuyla, ihtiyar adam da kesin olarak: "İşimiz bitti. Bu sürüyü atlatabiliriz, ama bir kere başladılar mı, artık birbirlerinin ardı sıra Kuzey'den ineceklerdir. Ve sonra sıçrayan yavrular -iki ya da üç sene- böylece sürebilir" dedi.

Margaret çaresizlik içinde oturdu: "Pekala, bu herşeyin sonuysa, her şeyin sonudur. Ya şimdi? Üçümüz de kasabaya geri dönmek zorunda kalacağı..." diye düşündü. Ama bu düşünce İhtiyar Stephen'a hızlı bir bakış fırlatmasına sebep oldu. Bu bölgede kırk yıldır çiftçilik yapmış olan bu yaşlı adam, iki kere iflas etmişti, hiçbir şey onu kasabaya götürüp bir memur olmasını sağlayamazdı. Yine de kalbi onun için sızladı, yaşlı adam çok yorgun görünüyordu, yüzündeki endişe çizgileri burnundan ağzına derinleşmişti. Zavallı ihtiyar her nasılsa cebine girmiş olan bir çekirgeyi tek bacağından tutarak havaya kaldırdı. "Şu bacakların da çelik bir yayın gücünü taşıyorsun," diyordu çekirgeye sakin sakin. Sonra, son üç saatir çekirgelerle savaşmasına, çekirge-

leri ezmesine, çekirgelere bağırmasına, onları yanmaları için ateşe sürüklemesine rağmen, çekirgeyi kapıya taşıdı ve sanki saçının teline bile zarar vermek istemezcesine, arkadaşlarına katılması için dikkatle dışarı attı. Bu Margaret'ı rahatlattı, aniden kendini akla sığmaz ölçüde neşelenmiş hissetti. Bunun son üç yıldır adamların son ve kaçınılmaz felaketi haber verdikleri ilk durum olmadığını hatırladı.

"Bana içki getir, kızım," dedi sonra, Margaret de viski şişesini onun yanına koydu.

Bu arada, böceklerin yarattığı etten fırtına içindeki kocası, gongu çalıyor, böcekler üzerine tırmanırken ateşleri yapraklarla besliyordu - ürperdi. "Onların size dokunmasına nasıl tahammül ediyorsunuz?" diye sordu. Yaşlı adam onaylamayan gözlerle baktı ona. Kendini yeterince aptal hissetti -tıpkı yaşlı adam, kendisinin dalgalı ve altın rengi saçlı, kırmızı ve sivri tırnaklı şehir görünümüne, iyice baktığındaki gibi. Artık, makul ayakkabıları ve düz kesimli eteğiyle, tam bir çiftçi karısıydı. Çekirgelerin üzerinde durmasına bile izin verebilirdi- zamanla.

Bir kaç bardak viskiyi yuvarladıktan sonra, ihtiyar Stephen, çekirgelerin parlayan kahverengi dalgaları arasında kaybolarak, savaşa geri döndü.

Saat beş, güneş bir saate kadar batacaktı. Sonra sürü yerleşecekti. Sürü her zamanki kadar yoğundu. Ağaçlar parlak kahverengi kümelerle kaplanmıştı.

Margaret ağlamaya başladı. Tümüyle umutsuzdu -mevsim kötü geçmezse çekirgeler geliyordu, çekirgeler gelmezse tırtıllar, ya da bozkır ateşleri. Her zaman birşeyler vardı. Çekirge ordularının hışırtısı fırtınada bir ormanın hışırtısı gibiydi, çatıya yerleşmeleri yağmur damlalarının vuruşuna benziyordu. Kahverengi toprak kaygan kabaran bir dalganın altında kaybolmuştu, bu iğrenç kahverengi sele kapılıp çekirgelerin içinde boğulmak gibi bir şeydi. Sanki çatı onların ağırlığıyla çökecekti, kapı yaptıkları basınca dayanamayıp kırılacaktı ve odalar onlarla dolacaktı. Herşey o kadar kötüye gidiyordu ki... yukarı baktı. Hava daha açıktı, siyah kımıldanan bulutların içinden mavi boşluklar görünüyordu. Mavi boşluklar soğuk ve inceydi; güneş batıyor olmalıydı. Böceklerin oluşturduğu sisin içinden yaklaşan karaltılar gördü. Önde cesaretle yürüyen ihtiyar Stephen, arkada yorgunluktan bitkin düşmüş kocası. Arkalarında uşaklar. Hepsi böceklerle kaplan-

mıştı. Gongların sesi durmuştu. Milyonlarca kanadın kesintisiz hışırtısından başka hiçbir şey duyamıyordu.

İki adam böcekleri silkeleyip içeri girdiler.

"Evet," dedi Richard, onu yanağından öperek, "ana sürü gitti."

"Tanrı aşkına," dedi Margaret kızgınlıkla, hâlâ yarı ağlamaklı, "bu da yeterince kötü değil mi?" Çünkü akşam havası, orada burada uçuşan bir kaç böcek dışında artık siyah ve koyu değil, açık bir maviydi, onun dışında herşey -ağaçlar, binalar, çalılar, toprak, kımıldanan kahverengi kütlelerin altında kaybolmuştu.

"Eğer geceleyin yağmur yağmaz ve onları orada tutmazsa ve onları suyla ağırlaştırmazsa, yarın sabah güneş doğduğunda gitmiş olurlar."

"Burada bir kaç yavru kalır. Ama ana sürü değil, bu da birşeydir."

Margaret ayağa kalktı, gözlerini sildi, ağlamamış gibi davrandı ve uşaklar kımıldayamayacak kadar bitkin oldukları için, onlara biraz yemek getirdi. Onları evlerine dinlenmeye yollamıştı.

Yemeği dağıttı, kulak keserek oturdu. Bir tek mısır bitkisinin bile kalmadığını öğrendi. Bir tane bile. Adamlar çekirgelerin gittiği dakika tohum ekme makinalarını çıkaracaklardı. En baştan başlamaları gerekiyordu.

Eğer bütün çiftlik çekirge yavrusu kaynayacaksa, "Bunun ne yararı var?" diye düşündü Margaret. Ama çekirgelerle nasıl baş edileceğini anlatan Hükümet broşürünü tartışmalarını dinledi. Çiftliğin her tarafında, bitkilerin arasındaki hareketi izleyen adamlar bulundurmanız gerekiyordu. Bir grup çekirge yavrusu bulduğunuzda, cırcırböcekleri gibi, küçük canlı siyah şeyler; o zaman etraflarına hendekler kazacaktınız ya da Hükümet tarafından sağlanan pompalarla onlara zehir püskürtecektiniz. Hükümet onlardan, bu felaketi sonsuza kadar engellemek için yapılan dünya planına katılmalarını istiyordu. Çekirgelere en başta saldırmak gerekiyordu. Yani, yavruyken. Adamlar bir savaş planlıyor gibi konuşuyorlardı, Margaret şaşırarak dinledi.

Gece sakindi, bazen bir dalın kırılması, ya da devrilen bir ağacın sesinin duyulması dışında, yerleşmiş ordulardan hiç iz yoktu.

Margaret, öğleden sonraki savaşta bitkin düştüğü için ölü gibi uyuyan Richard'ın yanında, uykusuz bir gece geçirdi. Sabahleyin yatağın üzerine düşmüş sarı gün ışığına uyandı, üzerindeki gölgenin arada

bir kımıldanan lekesiyle, parlak gün ışığı. Pencereye yürüdü. İhtiyar Stephen ondan önce davranmıştı. Orada, çalılığa bakarak, dışarıda duruyordu. Margaret şaşırmış ve elinde olmaksızın, büyülenmiş bir halde etrafa baktı. Çünkü her ağaç, her dal, bütün toprak sanki soluk alevlerle aydınlanmış gibi duruyordu. Çekirgeler, akşam çiylerinden kurtulmak için, kanatlarını çırpıyorlardı. Her yerde kırmızıyla karışık altın rengi bir ışık parlıyordu.

Böceklerin arasından dikkatle yürüyerek, yaşlı adamın yanına gitti. Dikilip seyrettiler. Yukarıda gökyüzü maviydi, mavi ve açık.

"Güzel,"dedi. İhtiyar Stephen, keyifle.

"Pekala," diye düşündü Margaret, "felakete uğramış, iflas etmiş olabiliriz, ama kaç kişi şafakta kanatlarını çırpan bir çekirge ordusu görmüştür."

Uzaktaki yamaçların üzerinde, uçuk kırmızı bir leke görüldü, büzüldü ve yayıldı. "İşte gidiyorlar," dedi. İhtiyar Stephen "Ana ordu gidiyor, Güneye!"

Ve şimdi ağaçlardan, onları çevreleyen topraklardan çekirgeler havalanıyordu. Yeterince kuru olup olmadıklarını anlamak için kanatlarını denerlerken, kalkış için manevra yapan küçük uçaklara benziyorlardı. Kalktılar. Millerce uzunluktaki çalılardan, tarlalardan, topraktan, kırmızımsı kahverengi bir leke yükseliyordu. Güneş ışığı tekrar kararttı.

Çekirgeler kalktıkça, dalların üzerindeki yük hafifledi, dalların ağaçların siyah omurgalarından başka geriye hiçbir şey kalmamıştı. Hiç yeşil yoktu, hiçbir şey. Bütün sabah, üçü şimdi göğün güneyinde kahverengimsi -kırmızı bir leke halini almış olan ana orduya kavuşmak için havalanırken, incelen, ayrılan ve çözülen kahverengi kabuğu seyrettiler. Taze narin mısır bitkileriyle, yemyeşil kaplanmış olan tarlalar, ölü ve çıplaktılar. Bütün ağaçlar soyulmuştu. Harap olmuş bir arazi. Hiç yeşil yoktu, hiçbir yerde yeşil yoktu.

Öğleyin kırmızımsı bulut gitmişti. Sadece arada bir çekirgenin biri iniyordu. Yerde cesetler ve yaralılar vardı. Afrikalı işçiler, bunları dallarla süpürüyor ve tenekelere dolduruyorlardı.

"Hiç güneşte kurutulmuş çekirge yedin mi?" diye sordu İhtiyar Stephen. "Yirmi yıl önce meteliksiz kaldığımda, üç ay boyunca mısır ve kurutulmuş çekirge yiyerek yaşadım. O kadar da kötü değiller - nasıl olduğunu düşünüyorsan, daha çok islenmiş balığa benziyor."

Ama Margaret düşünmemeyi tercih etti.

Öğle yemeğinden sonra erkekler tarlaya gittiler. Herşeyin yeniden ekilmesi gerekiyordu. Biraz şansları varsa aynı yoldan başka bir sürü geçmeyecekti. Ama, yeni çimlerin yeşermesi için, hemen yağmur yağmasını umut ediyorlardı, çünkü böyle olmazsa sığırlar ölecekti- çiftlikte bir tek ot bile kalmamıştı. Margaret'e gelince, üç veya dört yıl boyunca çekirgelerle yaşama fikrine alışmayı deniyordu. Çekirgeler kötü hava gibi olacaklardı, bundan böyle, hep bekleneceklerdi. Kendini savaştan canlı çıkmış biri gibi hissediyordu- eğer bu harap olmuş ve dümdüz edilmiş arazi bir yıkıntı değilse, o zaman, yıkıntı olan neydi?

Ama adamlar yemeklerini iştahla yediler.

"Daha kötü olabilirdi," dediler. "Çok daha kötü olabilirdi."

TANIK

Sabahları, Bay Brooke şapkasını dikkatle masasının üzerindeki çiviye astığında ve piposuyla tütününü kolunun üzerinde düzene koyduğunda, diğerlerine döner ve umutla: " Bu gün Twister'ı görmeliydiniz. Gazetemi eşikten bana kadar bir kere bile düşürmeden getirdi." derdi. Sonra kibar düşman yüzlere bakıp, kısa, sinirli bir kahkaha atar, başını kağıtlarına eğerdi.

Özel sekreter Bayan Jenkins'in, Darling adında bir Pekin köpeği vardı; herkesin kulak kesilmesi ve gülmesi için ondan şöyle bir söz etmesi yetiyordu. Richard ise nişanlıydı, ona bu konuda takılırlardı. Her seferinde kızarır ve masanın ardında memnuniyetle kımıldanırdı. Kendine özgü, gururlu ve cüretli bir yaşam sürmüş olan, aksi, hiç evlenmemiş, muhasebeci Bayan Ives'in bir bahçesi vardı. Ağaçlar hakkında konuştuğu zaman ofistekiler saygıyla susarlardı. Çiçek sergilerinde ödüller kazanmıştı. Onu kaale almamak imkansızdı.

Sekizde gün için hazırlanırken, on birde tabaklarına dökülmüş çaylar fincanlarda geldiğinde, öğleden sonra saat üçte pasta yerlerken, hep bir şeyleri vardı.

Bay Brooke, terier Twister'ı sadece, arada bir kendisini de farketsinler diye almıştı. İlk önce bir kanaryası vardı, ama sonra kanaryaların ilginç olmadığına karar verinişti. Bayan Jenkins, Pekin köpeğinin yemekten başka hiç bir şey yapmamasına rağmen, her gün onun hakkında konuşabiliyor ve dinleyici topluyordu, ama o zamanlar çok çekici bir kızdı. Öyle olmasaydı, patronun özel sekreteri olamazdı. Bay Brooke'un köpeği her şeyi yapıyordu. Şeker istemeyi iki ayağının üzerinde dengede durmayı, şeker için beklemeyi, ona geceleri odasında öğretmişti. "Yirmi yıllık çalışmanın sonucunda ofisin bana verdiği saatle on dakika hiç kımıldamadan durabildiğini söylediğimde, hepsi

yerlerinden zıplayacak" diye düşünerek, memnuniyetle kulaklarını ovardı. Onların ilgisini çekmeye çalışmaktan vazgeçtikten çok sonra bile kendi kendine böyle şeyler söylerdi.

Hem aslında, yalnız da değildi, otuz yıldır, yaşamaya değer bir şeyler yapmaksızın, sabahın sekizinden akşamın dördüne kadar rakam üstüne rakam eklemiş değildi. Kanaryayı evde tutmaya karar vermişti, çünkü fazla yer kaplamıyordu, çünkü o da bir çeşit arkadaştı. Onlardan kurtulmamasının gerçek sebebi, durmadan çekiştiği ev sahibini sinirlendiriyor olmalarıydı. Ofisten çıktıktan sonra, yemekten sonra köpeği havlatacağını, bunun üzerine de ev sahibinin geleceğini ve olay çıkaracağını düşünerek eve yürürdü. Bu olaylar genellikle kadının ağlamasıyla sonuçlanırdı, sonra Bay Brooke da: "Bu dünyada ben de yalnızım, canım" diyebilirdi. Bazen ev sahibi "Eğer sen kendine bakmayacaksan herhalde birileri bu işi yapmalı. Ama o kahrolası köpeğin yere dökmesine izin verme" diye acı acı söylenerek, yatmadan önce ona bir fincan çay yapardı.

Ev sahibi yattıktan ve ona koridorda rastlama olasılığı kalmadıktan sonra, dergilerden resimler keser, onun meraklı gözlerinden sakladığı adreslere posta siparişleri gönderirdi ve kendinden hiç utanmazdı. Bundan gurur duyardı; her cuma sarhoş olmak gibi cüretli bir hareketti bu. Cuma gününü sevmişti, çünkü cumartesi sabahları, gerçekten de iş yapamaz bir halde olduğunda, "Dün gece ipin ucunu kaçırdım" diyerek Bayan Ives'i kızdırabilirdi. Sonra bir şekilde zaman geçirirdi. Bir erkek bazı şeylerle uğraşmalıydı, onun uğraş alanına bahçeler girmiyordu.

Haftanın geri kalan bölümünde, diğerlerinin kendisi sanki orada değilmiş gibi konuşmalarını izleyerek, sessizce masasında oturur ve Bayan Jenkins'in köpeğinin hastalanmasını ve gelip kendisine akıl danışmasını, ya da Bayan Ives'in: "Defteri tutmama yardım edin; sizin kadar hızlı hesap yapan birisini hiç görmedim" demesini; ya da Richard'ın nişanlısıyla kavga edip kendisine açılmasını dilerdi. Kendisini: "Kadın milleti, Tabii ya! Avucumun içi gibi bilirim hepsini " derken düşünürdü.

Diğer zamanlarda, dinlemiyormuş gibi, umrunda değilmiş gibi davranıp arkasında konuşulanları dinleyerek, pencereden bakardı. İki kat aşağıda sokakta yaşam aceleyle geçip giderdi. Kendini hep pencerelerden bakıyormuş gibi hissederdi. Sıkça, aşağıda iki arabanın birbi-

rine çarpacağını, kendisinin de tek tanık olacağını hayal ederdi. Polisler ellerinde defterleri koşarak basamakları çıkacaklardı, not tutanlar açgözlülükle: "Tam olarak neler oldu, Bay Brooke?" diye soracaklardı, patron eliyle omzuna vuracak ve:"Görmen ne büyük şans. Sen olmasan ne yapardım bilmiyorum." diyecekti. Kendisini mahkemede ifade verirken hayal ederdi. "Evet, Sayın Hakim, günün o saatinde her zaman pencereden dışarı bakarım. Adet edindim bunu. Herşeyi gördüm..."

Ama hiç kaza olmazdı, polis sadece bir kere gelmişti, o da Pekin köpeği kaybolduğunda, Bayan Jenkins'la konuşmak için, Bay Jones'u da sadece selam verdiği zamanlarda görürdü. Gerçek patronu Bayan Ives'ti.

Her sabah patron içeri girerken, Bay Brooke daktiloların odasına açılan kapıdan içeriye göz atar, kıskançlık dolu bir hayranlıktan hasta olurdu.

Bay Jones, kulakları üzerindeki saçları beyazlamış, kırmızı yüzlü, iri yarı bir adamdı, her gün öğle yemeğinden sonra bira kokardı. Yine de, kızlar onun için ne olsa yaparlardı. Neşeyle: "Ee, bugün nasılsınız?" derdi. Arada bir kolunu en güzel olanın omzuna dolar ve: "Burada fazla kalamayacak kadar tatlısın. Yakında evlenirsin...." derdi. Bunu sanki madalya verir gibi söylerdi, insanın yapması gereken birşey, mesleğinin bir parçasıymış gibi. Bu sadece onların daha sıkı çalışmasını sağlamak için, diye düşünürdü. Bay Brooke acıyla, gizlice kapıyı kapatır, ve Bay Jones gider gitmez çılgınca ukırdamaya başlayan daktiloların sesini dinlerdi. Sonra tuvalete gider ve aynadan kendi yüzüne bakardı. Hiç beyaz saçı yoktu: oldukça iyi göründüğünü düşünürdü. Ama eğer kolunu kızlardan birinin omuzuna atacak olursa, suratına tokatı yiyeceğinin farkındaydı.

Elli beş yaşına geldiği sene, emeklilik zamanı geldiğinde, okuldan yeni mezun olmuş Marnie de kıdemsiz olarak işe başladı. Bay Brooke işi bırakmak istemiyordu. Şimdiye kadar biriktirdikleriyle yaşaması olanaksızdı; bunun yanı sıra ofis onun herşeyiydi. Bir kaç hafta boyunca korkudan çökmüş bir hali vardı, ama Bay Jones birşey demedi, o da bir süre sonra yeniden cesaretlendi. Bu konuyu düşünmek istemiyordu, hem ayrıca, Marnie'nin orada oluşu her şeyi değiştirmişti. Ertesi sabah ofiste değişik bir hava vardı.

Millerce ötedeki bir köyden gelen on sekiz yaşında bir kızdı, on

kardeşin en küçüğü. Her zaman sevinçli bir beklenti taşıyan küçük dolgun, taze bir yüzü, tiz, ifadeli bir sesi vardı, ve bir balık kadar narin ve hızlıydı. Herhangi birinin zamanını ona harcamaktan hoşlanmayacağını hiç düşünmemişçesine, personelle gevezelik ederek, odada cirit atıyordu. Ailesi hakkındaki dedikodularıyla ana ofisin kutsal sessizliğini bozuyor, masaların üzerine oturup, bacaklarını sallıyor, telefonların yanına çiçeklerle dolu vazolar koyuyordu. Bayan Ives bile gözlüklerini çıkarıp onu seyrediyordu. Hepsi onu seyrediyordu, özellikle de masasından kalkmak için bir sürü bahane bulan Bay Jones, bütün o korkusuzluk ve çekiciliğin sonunda nereye varacağını haırlayarak, bir çocuğa bakarken takınılan şımartıcı, keyifli hafifçe ironik gülümsemesiyle bakmıştı. Bay Brooke ise gözlerini ondan ayıramıyordu. Bir süre konuşmaya korktu, çünkü Marnie de diğerleri gibi onun varlığının farkında değildi sanki; konuştuğunda da, ona ürkek bir tiksintiyle bakıyordu, her ne kadar kendisi hakkında hissettiklerine uymasa da Bay Brooke bu bakışa alışıktı. Benim kızım olabilecek yaşta, dedi kendine savunma yaparcasına; sevgilisinin neler yaptığından bahsetmenin bile bu yaptığı şeylerin tehdidini sona erdireceğini, onun kendisiyle paylaşmadığı olağanüstü ve muhteşem yaşamını bir şekilde kendisinin kılacağını hissettiği için sevgilisi hakkında konuşmadan edemeyen kıskanç bir aşık gibi, ona öğle yemeğini kiminle yediğini, bir gece önce hangi filmi gördüğünü sormayı adet edindi. Ama.... Marnie kısa yanıtlar veriyordu, ya da burnunu kırıştırarak hiç yanıt vermiyordu.

Bay Brooke bunu bile etkileyici buluyordu. Onu bu kadar çekici yapan dobralığı, tepkilerinin basitliğiydi. Sekreterleri Bay Jones'la başka Bayan Ives'le başka sesle konuşturan ofisteki gizli dalkavukluktan haberi yoktu. Herkese onları eskiden beri tanıyormuş gibi davranıyordu. Bir çocuk gibi herkese güveniyordu, mektuplarını yüksek sesle okuyor, evden paketler geldiğinde neşeyle sıçrıyor, ve birisi ona nazikçe işini daha iyi yapabileceğini söylediğinde ağlıyordu.

Çünkü felaket denebilecek ölçüde beceriksizdi. Sözde dosyalamayı öğrenmesi gerekiyordu; ama aslında çay yapıyor, günde on kere kremalı keklerden almak için yolun karşısındaki pastahaneye gidiyor, insanlara nezleleri ya da nasıl giysi yapmaları gerektiğiyle ilgili öğütler veriyordu.

Ne de olsa doğal düşmanları olan diğer sekreterler şaşkınlığa uğ-

ramışlardı, ona en şefkatli hoşgörüyle davranıyorlardı. Bunun sebebi kimsenin onun bir aydan daha fazla kalabileceğini düşünmemesiydi. Ama Bayan Ives oldukça cömert olan ikinci çeki sert bir yüzle hazırladı ve ağlayana kadar onu aşağıladı.

En sonunda Bay Jones'un ofisine dalıp çocuğun ümitsiz olduğunu ve hemen işi bırakması gerektiğini söyleyen, hiçbir şeyden korkmayan Bayan Ives olmuştu. Böyle giderse, dosyaların düzeltilmesi aylar alacaktı. Kimse aradığı şeyi bulamıyordu.

Masasına geri döndüğünde her zamankinden daha suratsız görünüyor, dudakları titriyordu.

Kızgın bir sesle "Bu Mart'ta yirmi yedi yıldır çalışıyor olacağım. Hiçbir şeyim olmadı. Kaç kadında benim sahip olduğum nitelikler var. Güzel bir yüzüm olsaydı keşke" dedi. Sonra gözyaşlarına boğuldu. Yumuşak bir histeriydi bu. Telaşla su ve mendil getiren ilk kişi Bay Brooke oldu. Şimdiye kadar kimse Bayan Ives'i ağlarken görmemişti.

Hem de niye? Bay Jones'un bütün söylediği Marnie'nin eski bir okul arkadaşının kızı olduğu ve onu gözetmeye söz verdiğiydi. Eğer dosyalamayı beceremiyorsa, o zaman ona daha basit işler verilmeliydi.

"Burası ofis mi, yardım severler derneği mi?" diye sordu Bayan Ives. "Hiç böyle bir şey görmedim, hiç." Sonra da beceriksizce ona doğru eğilmiş olan Bay Brooke'a dönüp: "Gitmesi gereken başka insanlar da var. Herhalde Bay Jones babanızın bir arkadaşıydı? Sarhoş olmalar, patlayana kadar yemeler. Masanızda kız resimleri, tuvaletlerde saçınıza biryantin sürmeler....?"

Bay Brooke bembeyaz kesildi, söyleyecek bir şeyler bulmaya çalıştı, çaresizce Bayan Jenkins ve Richards'tan destek bekledi. Onlar gözlerine bakmıyorlardı. Yüzüne görünmeyen darbeler indiriyorlarmış gibi hissetti, ama bir kaç dakika sonra Bayan Ives mendilini bir kenara bıraktı, katlanacağını gösteren bir hareketle kalemini eline aldı ve defterine geri döndü. Kimse Bay Brooke'a bakmadı.

Bay Brooke bunu kendine unutturdu. İsteriğin teki dedi. Kadınlar herşeyi söyler. Erkeklerin anlattıklarından, kadınları hiç önemsememesi gereken bazı zamanlar olduğunu biliyordu. Hem de kızkurusu, dedi öc alırcasına, yüksek sesle söylemeyi isteyerek, onun da zayıflığından güç aldığını, ve onun kendisini incitemeyeceği gibi kendisinin de ona uzun boylu acı veremeyeceğini unutarak.

Ama bu tek isteri olayı değildi. Bu insanların senelerce, hep aynı şakaları yapıp, birbirlerinin sıhhatini sorarak, birbirlerinin eşyalarını ödünç alarak, birlikte çalışmış olmaları mucize gibi görünüyordu; herşey gün be gün kötüye gidiyordu.

Mesela sekreterlerden biri Bay Jones bir mektubu tekrar daktilo edilmesi için geri yolladı diye, bütün bir sabah öfkeyle ağlamıştı. Böylesi bir şey daha önce hiç olmamıştı. Bay Jones azarlaması bile övmesi kadar sıcak olacak şekilde davranırdı.

Marnie ise neden tokatlandığını anlamayan küçük bir çocuğa benziyordu. Şans eseri Bay Jones onu görüp, ne sorunu olduğunu sorana kadar, hafif hafif burnunu çekerek, ofisin içinde dolanıyordu. Sonra ağlamaya başladı, Bay Jones da onu odasına aldı. Müşteriler beklediği halde kapı bir saatten fazla kapalı durdu. Boyun eğmiş ama neşeli bir halde dışarı çıktığında, sekreterler ona soğuk davrandılar. Sonra Bayan Ives'e koşup diğer kızlar ona "kötü davrandıkları" için, masasını ana ofise taşıyıp taşıyamayacağını sordu. Doğal olarak Bayan Ives anlayışsız davrandı, o da Bay Brooke'un masasında başını kağıtların arasına sokup yeniden ağladı. En yakın masa onunkiydi.

Öğle yemeği vaktiydi. Marnie ve Bay Brooke dışında herkes çıktı. Yağlı soluk saçları, çatlak beyaz elleri, sinsi çirkin gözleri olan bu yaşlı adama karşı duyduğu tiksinti, mutsuzluğunun şiddetinde eridi. O sabah Bay Jones'un omuzunda ağladığı gibi onun omzunda da ağladı.

"Kimse beni sevmiyor" diye hıçkırdı.

"Tabi ki herkes seni seviyor"

"Sadece Bay Jones seviyor beni."

"Ama Bay Jones patron ...." diye kekeledi Bay Brooke, kızın inanılmaz saflığından dehşete düşerek. Onun için kalbi sızladı. Masasının üzerindeki karışık nemli yığını bir baba tavrıyla okşadı, sadece onu sakinleştirmek istiyordu. "Sadece buranın bir ofis olduğunu unutmaman gerekiyor, Marnie"

"Bir ofiste çalışmak istemiyorum. Eve gitmek istiyorum. Annemi istiyorum. Bay Jones'un beni eve göndermesini istiyorum. Gidemeyeceğimi söylüyor. Beni gözeteceğini söylüyor...."

Basamaklarda ayak seslerini duyduklarında Bay Brooke suçluluk duygusuyla köşesine çekildi, Marnie de, kendisini yok sayan Bayan Ives'le karşılaşmak için asık bir suratla, meydan okurcasına

ayağa kalktı. Marnie ayaklarını sürüyerek sekreterlerin odasına yürüdü.

"Eminim onu cesaretlendiriyordunuz," dedi Bayan Ives. "İyi bir dayak istiyor. Yakında bunu ona ben yapacağım."

"Evini özlüyor," dedi Bay Brooke.

"Buradaki üvey babasına ne dersin?" diye terslendi Bayan Ives, başıyla Bay Jones'un odasını göstererek.

"Onun için üzülüyor, " dedi Bay Brooke, kıza karşı yeni duyduğu koruma duygusunu savunarak.

"Bazılarının kafalarında gözleri olmuyor," dedi hoş olmayan bir tonla. "Onu sinemaya götürmek. Onu her gece yemeğe götürmek. Bunlar da onun için üzülmek oluyor ha?"

"Evet, öyle," dedi Bay Brooke sertçe. Ama kızgınlık ve sıkıntıdan midesi bulanıyordu. Bayan Ives'i dövmek, Bay Jones'un odasına girip onu da dövmek, gözü dönmüş biri gibi davranmak istiyordu. Ama masasına oturdu ve rakamları toplamaya devam etti. Her zamanki gibi geç kalmıştı. "Yavaş ama emin, ben buyum işte," dedi kendi kendine, her zamanki gibi, iş önüne her yığıldığında yetişemediğinde dediği gibi. Ama o öğleden sonra Bayan Ives üç hesap kağıdını ona geri verip "Biraz daha az hata yapmaya çalışın, Bay Brooke, tabi i lütfederseniz" dedi.

Saat dörtte, Bay Jones eve gitmek üzere ön ofisten geçerken, Marnie onun gözlerini yakalamak için bekliyordu. Gülerek durdu; sonra bütün personelin onu seyrettiğini farketti ve kızararak yoluna devam etti.

Marnie'nin dudakları yine büzüldü.

"Yine yağmur geliyor," dedi Bayan Ives ters ters.

"Seni otobüs durağına götürebilir miyim?" diye sordu Bay Brooke, Bayan Ives'e meydan okurcasına. Sekreterlerin açık kapısından bir kahkaha yükseldi. Bay Brooke bir odadan çıktığında, ardından böyle kahkahalar duymaya o kadar alışmıştı ki hiç umursamadı. Marnie başını birden Bayan Ives'e çevirdi. "Sevinirim," dedi nazik bir tavırla.

Marnie önden koşturarak, Bay Brooke da ona yetişmeye çalışarak, merdivenleri indiler. Sokakta dans ediyor gibiydi; güneş parlıyordu; parlak saçlarında ışıldıyordu. Bay Brooke hızlı hızlı nefes alıyor, gülümsüyor, konuşmak için nefesini toplamaya çalışıyordu. Başlarının üzerinde Bayan Ives ve diğerlerinin pencere kenarına yaslanmış kü-

çümseyen ve iğrenen yüzlerle onları seyrettiklerini biliyordu. Umrunda değildi; ama Bay Jones'un sanki Marnie'yi beklercesine bir dükkandan çıktığını görünce, suçlu suçlu durdu ve "İyi akşamlar efendim." dedi.

Bay Jones ona bakmadan selam verdi. Marnie'ye tatlı tatlı gülümseyerek, "Daha iyisin değil mi? Merak etme, ofiste pek fazla kalmazsın. Şanslı bir adam yakında seninle evlenir" dedi. Bu sekreterlerine hep söylediği birşeydi. Ama şimdi söylediği gibi değil.

Marnie güldü, ona koştu, yanağını öptü.

"Pekala!" dedi Bay Jones anlamsızca mutlu görünerek.

Marnie'nin başı üzerinden, emir almışçasına etrafına bakmadan sokaktan aşağı doğru hızla yürüyen Bay Brooke'a baktı. Bay Brooke çok geçmeden Marnie'nin hızlı adımlarla arkasından geldiğini duydu.

"Bunu yapmamalıydın" dedi sitemli bir sesle.

Marnie'nin yüzü mutlu, tasasızdı. "Benim babam gibi" dedi.

Otobüs durağında Bay Brooke birden onun gitmesine dayanamadı. Kolunu yakaladı, "Benimle gel de köpeğim Twister'ı gör. Onu seversin" dedi.

"Biliyorsun seni ilk başta sevmiyordum. Şimdi seviyorum" dedi Marnie.

"Köpeğim sabahları gazetemi getirebiliyor," dedi. "hiç yırtmıyor."

"Köpekleri severim," dedi Marnie sır verircesine, sanki bu dünyanın en şaşırtıcı haberiymiş gibi.

Odasına geldikleri de o kadar gurur duyuyordu, o kadar aklı başından gitmişti ki sadece Marnie'ye bakıp gülümseyebiliyordu. Titreyen ellerle kapıyı açtı ve ev sahibinin merakla pencereden baktığını görünce anahtarı düşürdü. Marnie anahtarı yerden aldı, sahiplenirmiş gibi odaya onun önünden girdi.

"Ne kadar sevimli bir oda," dedi. "Ama çok küçük, eğer yatağı şuraya çekseydin...."

Bir çırpıda Bay Brooke'un üzerinde uyuduğu divana gidip onu bir köşeye itti. Sonra yastıkları kabarttı, bir iskemlenin yerini değiştirdi ve ona döndü. "Böylesi çok daha iyi," dedi. "Böyle şeyleri iyi yaparım. Ben bir ev kızıyım. Annem böyle der. Ofise gelmemi de istememişti. Babam ve Bay Jones ayarladılar."

"Annen oldukça haklı." dedi Bay Brooke sonuna kadar inanarak.

Marnie'nin etrafına bakmak için durması bundan sonraydı ve bundan sonra yüzü değişti. Bay Brooke da yavaş yavaş buz kesti. Odayı Marnie'nin gözlerinden gördü ve kendisini de, bundan sonra Marnie'nin onu göreceği şekilde gördü.

Desenli duvar kağıtları olan küçük bir odaydı, hep güller ve kurdelalar. Kanarya pencerede asılıydı, köpeğin sepeti yatağın altında. Bundan önce bir çok kişi tarafından kullanılmış olan odada Bay Brooke'a ait başka bir şey yoktu. Duvar kağıdının büyük kısmını kaplayan resimler dışında.

Marnie bir esinti gibi rahatsızca omuzlarını kamburlaştırarak yavaşca ilerledi; Bay brooke da bilinçsizce ellerini onun ardında yalvarırcasına kaldırıp, arkasından gitti.

"Bir kaç resim alsam iyi olur" dedi, öylesine söylüyor havası vererek.

Film yıldızları, banyo yapan güzeller, yarı çıplak kadınlarla doluydu duvarlar, düzinelerle.

İçgüdüsel olarak, onun kendisinden acıma beklediği, gibi kendisinin de ondan acıma beklemesi gerektiğini biliyordu. "Resim alacak param yok." dedi.

Ama sonunda Marnie ona döndüğünde, yüzündeki ifadenin yanlış olduğunu anladı, çünkü Marnie yüzünü inceledi, hoş olmayan birşeyin üzerine basmış gibi bir hali vardı.

"Onları unutmuştum," diye bağırdı umutsuzlukla, doğruyu söylüyordu. Sonra: "Ben böyle değilim Marnie, gerçekten değilim."

Marnie'nin eli havada savruldu ve yanağına çarptı, "Seni pis ihtiyar" dedi. "Seni pis, pis ihtiyar."

Odasından dışarı koştu, o çıktığı sırada ev sahibi içeri girdi.

"Küçük kızları mı tavlıyorsun?" dedi. "Buraya kadın alamayacağını söylemiştim"

"Benim kızım" dedi Bay Brooke.

Kapı çarptı. Yatağına oturup duvarlara baktı, bir kaç dakika boyunca, kendini yaşlı ve aptal ve küçük hissetti. Sonra kendini toparladı ve yüksek sesle: "Pekala ne bekliyordunuz, beni yalnız bırakarak?" dedi. Sadece Marnie ve evsahibine değil, sokakta, ekranda, ya da yan masada yemek yerken gördüğü bütün kadınlara sesleniyordu.

"Yine de kalmazdınız zaten," diye mırıldandı en sonunda. Duvarlardan resimleri koparmaya başladı. Sonra yavaş yavaş onları eski yer-

lerine yapıştırdı. Hatta bir reklam üzerine sipariş ettiği *Parisian Fancies* adlı dergiden yeni bir tane kesti ve hemen yatağının üzerine astı. "Bu sizi biraz düşündürür," dedi, yan odada dolanıp duran ev sahibine. Sonra dışarı çıktı ve gerçekten çok sarhoş oldu.

Ertesi sabah o banyodayken ev sahibi resmi gördü, eğer gitmezse polis çağıracağını söyledi. "Edepsizlik bu" dedi.

"Umursadığımı mı zannediyorsun?" dedi Bay Brooke.

Ofise geldiğinde hâlâ biraz sarhoştu. Saldırganca içeri yürüdü; Bayan Ives o anda kokuyu alıp ona baktı. Hemen kalktı ve Bay Jones'un odasına gitti. Bay Jones onunla birlikte dışarı çıkıp "Eğer bunu tekrar yaparsan, Brooke, gidersin. Herşeyin bir sınırı var" dedi.

Bay Brooke açık kapıdan, Marnie'nin Bay Jones'un büyük sandalyesinde şeker yiyerek dönüp durduğunu gördü.

Öğleye doğru Bayan Jenkins ağlamaya başladı ve "ya o gider ya da ben" dedi.

"Merak etme," dedi Bayan Ives. Anlamlı bir biçimde kafasını aşağı yukarı salladı. "Bu böyle sürmez. Öyle ya da böyle birşeyler olacak. Herşey böyle devam edemez". Bayan Jenkins, başının ağrıdığını söyleyerek eve gitti. Richards birşeyler söylemek için Bay Jones'un odasına girdi ve konuşamayacak kadar büyük bir kızgınlıkla dışarı çıktı. Yan odadaki sekreterler sessizdi. Bayan Ives dışında hiç kimse çalışmıyordu. Herkes bekliyor gibiydi.

Öğle vakti hepsi erken çıktı. Bay Brooke ofiste kaldı. Başı ağrıyordu, her yeri kaskatıydı, iki kat inmeyi göze alamamıştı. Sandviçlerini yedi ve masanın üzerine başını koyup uyuya kaldı. Uyandığında hâlâ yalnızdı. Doğru dürüst düşünemiyordu, bir süre nerede olduğunu anlayamadı. Sonra kağıtlarının üstündeki kırıntılara sineklerin toplandığını gördü ve bir bez almak için kaskatı ayağa kalktı. Sekreterlerin odasına açılan kapı kapalıydı. Onu bir kaç santim açtı ve dikkatle içeri baktı. Bir an hala uykuda olduğunu düşündü, çünkü Marnie ve Bay Jones oradaydılar. Bay Jones'un yüzü Marnie'nin saçlarına gömülmüştü ve "Lütfen Marnie, lütfen, lütfen, lütfen...." diyordu, sanki sarhoşmuş gibi.

Bay Brooke gözlerini güçlükle odaklayarak baktı. Sonra Marnie küçük bir çığlık attı, Bay Jones ayağa sıçrayıp ona doğru geldi. "Gözetlemek ha" dedi öfkeyle.

Bay Brooke'un nefesi kesilmişti. Çenesi düştü, elleri çaresizce iki

yana açıldı. Sonunda, Marnie'ye "Neden onun yüzüne de tokat atmadın?" dedi.

Marnie bağırarak ona doğru koştu, "Seni pis ihtiyar, seni pis ihtiyar"

"O benden daha yaşlı"

"Kapa çeneni, Brooke," dedi Bay Jones.

"Yetişkin çocukları var. Torunları var, Marnie"

Bay Jones yumruğunu kaldırdı; ama o an Marnie bir zafer ifadesiyle "Onunla evleneceğim. Evleneceğim. Tamam mı?" dedi. Bay Jones'un kolu düştü, kızgın kırmızı yüzü yavaş yavaş uysal, minnettar, tapınır bir hale geldi.

Bay Brooke Marnie'nin bunu ilk kez söylediğini, eğer o girmeseydi belki bunu hiç söylemeyeceğini anladı.

Bay Jones'a baktı ve hafif bir kıskançlık dışında, kendisi hakkında bildikleri yüzünden ondan nefret etti. Kafasındaki karışık düşünce şuydu: "Eğer resimleri varsa dikkatli olup onları iyi saklamalı"

Bir süre sonra, yarı acıma yarı kin duygusuyla Marnie'ye "Sen küçük sersem bir kızsın. Pişman olacaksın" dedi. Sonra döndü, duvarlara tutunarak dışarı çıktı.

O öğleden sonra Bayan Ives ona bir çek getirdi. On paundluk bir bonoyla işten çıkarılmıştı. Otuz yıllık çalışma için on paund! Bunu farkedemeyecek kadar uyuşmuştu.

"Evleneceklerini biliyor muydun?" diye sordu Bayan Ives'e onu kızdırmak için.

Ama o memnun görünüyordu. "Demin söyledi bize"

"Benden daha yaşlı...."

"Tam ona göre," dedi Bayan Ives. "Onun gibi küçük bir aptal. O sadece bu işe yarar. Evlenmeye. Bütün kızlar bunu düşünüyor. Erkeklerin ne olduğunu öğrenecek."

Sonra Bay Brook'e şapkasını verip nazikçe kapıya doğru itmeye başladı. "Gitsen iyi olur." dedi, ama kaba değildi. "Seni tekrar görmek istemiyor. Öyle dedi. Hem kendine bakabilirsin. Bu yaşta o kadar içmesen iyi olur."

Sonra kapıyı onun arkasından kapattı. Koridorda yalnız olduğunu görünce Bay Brooke gülmeye başladı. İsteri krizine tutulmuş gibi bir süre güldü. Sonra bir elinde şapkasını diğerinde dolma kalemini tutarak yavaşça ve dikkatle merdivenleri indi. Sokaktan aşağı doğru yürü-

meye başladı, ama köşeden geri döndü ve merdivenlerin en altında beklemeye başladı. Bu kadar uzun süre birlikte çalıştığı insanlara hoşçakal demek istiyordu. Onları sekreterlerin odasında konuşurken hayal edebiliyordu: "Ne! ihtiyar Brokke gitmiş, öyle mi? Gitmeden önce göremediğime üzüldüm."

SÜRGÜN TADI

Sebze bahçesi tepenin dibindeki kuyunun yanındaydı, her sene, toprağın zenginliğinden, mısırların üç metre yüksekliğe ulaştığı Büyük Tarlanın kenarından çitle ayrılmış bir dönümlük toprak. Bu muazzam topraktan beslenerek, o zamandan beri eşine rastlamadığım bir lezzet alan havuçlar, pancarlar, kıvırcıklar masamızı ve komşularımızın masalarını doldururdu. Arada bir bahçıvan öğle yemeği malzemesini geç getirdiğinde, tepenin arkasındaki ağaçların arasından dik keçi yolunun çakıl taşları ve araba yolunun kızıl tozu boyunca koşardım, ta ki saman çatısı altındaki çıkrığı görene kadar. Orada dururdum. Gübre kokusu, yaprakların üzerindeki güneş kokusu, buharlaşan suyun kokusu başıma yükselirdi: iki adım daha atıp karnıbaharların beyazıyla köpüklenmiş, patlıcanların mor küreleri ve domateslerin zengin kızılıyla süslenmiş, zümrüt yeşili serpiştirilmiş çikolata rengi zengin toprağı, uzun kamış kazıklar içindeki sebze bahçesini görebilirdim. Çitin çevresinde limonlar, papatyalar, muzlar, yeşil şekiller arasındaki sarı ve altın rengi bitkiler yetişirdi.

Beş dakika sonra topraktan yirmibeş santim uzunluğunda havuçlar çıkarıyor olurdum; havuçlar o kadar körpeydi ki iki parmak arasında kırılırlardı. Anneme göre, ahçı tarafından haşlanmadan ve beyaz unlu sosa bulanmadan ve Londra'daki eski evden getirilen Çin porselenlerinde servis edilmeden havuçlar havuç sayılmadığı için, kendi payımı önceden yerdim.

Ona göre, bu bahçe bir yenilgiyi temsil ediyordu.

Aile çiftliğe ilk geldiğinde, evin kenarındaki tepeciğe sebze tarhları yapmıştı. Aklında belki de, civcivlerini koruyan bir tavuk gibi, dış binalar ve bahçelerle çevrilmiş bir çiftlik evi imgesi vardı.

Tepecik taştan ibaretti. Evin durduğu yerde tepesindeki çimler te-

mizlenir temizlenmez, yoğun yağışlar toprağı alıp götürdü. Bu ilk sebze tarhları çakıl taşıyla çevrili ince elenmiş topraktandı. Su kuyudan su arabasıylagetiriliyordu.

"Su altın değerinde" diye söylenirdi babam, bir ağız dolusunun bir şilin ettiğini düşündüğü bezelyeleri yerken. "Su altın değerinde" diye bağırmıştı en sonunda, annem bu gönülsüz tarhları çapalayıp, onlarla uğraşırken. Ama annem onlardan, aşağıdaki bahçenin tükenmez bolluğundan daha fazla zevk aldı.

Sonunda eski tarhların bulunduğu, çalılıklar arasındaki boşluklar, salkım saçak ya da vahşi bitkilerle tohumlandı, biz çocuklar da oralarda oynadık. Birileri bektaşi üzümlerini sökmüş olmalıydı, çünkü çok geçmeden alçak çalılıklar toprağı kapladı. Onların altına girerdik, William MacGregor ve ben, dümdüz sırtüstü yatar ve çevremizde duran kağıt beyazı kılıfları içindeki ince, tatlı sarı meyvalara uzanan parlak göğe, yaprakların arasından bakardık. Yaprakların kokusu baharlıydı. Bizi sarhoş ederdi. Güler, bağırır, sonra da kavga ederdik; William barışmak için iki avuç dolusu meyvayı soyar ve eteğime boşaltırdı, en büyük taneleri birbirimizin üzerinde ezerek, birlikte yerdik. Artık yiyemeyecek hale geldiğimizde, sepetleri doldurur ve onları -eğer tavada yeterince pişirilirse- dünyanın en güzel reçeli olmaları için mutfağa taşırdık; berrak tatlı kehribar rengi, arıların balda kalmış iğneleri gibi yapışkan bir sertliğe sahip olan topaklarıyla dünyanın en güzel reçeli...

Ama annem onu sevmezdi. "Cape bektaşi üzümleri!" derdi acı acı. "Bunlar bektaşi üzümü bile değil. Ah size birkez gerçek İngiliz üzümünden yapılmış bir turta tattırabilseydim."

Bu sırada, uygarlığın mucizeleri bunu gerçekleştirdi; annem istasyondaki Yunan mağazasından bir kutu bektaşi üzümü buldu ve bize bir turta yaptı.

Ailem ve William'lar turtayı tümüyle dini bir duyguyla yediler.

Beni Brüksel lahanalarına karşı dikkatli davranmaya zorlayan da bu bektaşi üzümü deneyimi oldu. Seneler senesi annem, adı bana egzotik ve erişilmez şeyler temsil etmeye başlayan, Brüksel lahanaları için delice bir özlem duymuştu. Sonunda, oldukça soğuk geçen bir kışta, bu bitkilerden yarım düzinesini yetiştirmeyi başarınca, tabii ki MacGregorlar'a da ziyafeti paylaşabilmeleri için bir not gönderdi. Onlar da Glasgow'dan, memleket'ten geliyorlardı; nostalji diline ortak olabilirlerdi. Masada dört yetişkin acı küçük lahanaları yediler, sonra da Afrika

toprağının doğru düzgün tadı olan hiç bir bitki yetiştiremediği kararına vardılar. Ben küçümseyerek neden bu kadar abarttıklarını anlayamadığımı söyledim. Ama benden üç yaş büyük olan William, tabağını uzattı ve onları lezzetli bulduğunu söyledi. Bu bir ihanet gibiydi; neden sonra ona bu kadar tatsız birşeyi nasıl sevebileceğini sordum. Bana gülümsedi ve beğenmiş gibi görünmenin bize birşey kaybettirmeyeceğini söyledi.

Oldukça yumuşak, biraz da garip bu gülüş bana ders oldu ve sıra kiraz macerasına geldiğinde bunu hatırladım. Annem mağazada bir kutu kiraz bulmuştu, onları kremayla yedik; annem Londra sokaklarında tepeleme kirazla dolaşan seyyar satıcıların arabalarını hatırlayıp iç geçirirken, ben de onunla iç geçirip, coşkuyla yedim ve gözlerinin içine bakmamak için elimden geleni yaptım.

"Narlar yakında meyva verecek" dediğinde de aşağıya koşup ne kadar gelişme olduğuna bakardım ve incelemeden: "Çok uzun sürmez, gerçekten, belki seneye" diyerek dönerdim.

Gerçekte, narlara karşı hissettiklerim tümüyle de William'ın bana nezaketle verdiği güzel dersten kaynaklanıyordu. Brüksel lahanaları, kirazlar, İngiliz bektaşi üzümleri, bunlar annemindi; bunlar konuşmalarında "gerçek bir Londra bezelye çorbacısı", ya da "ateşte pişmiş kestaneler" ya da "Kew'de çiçek açmış kirazlar" diye geçerdi. Artık bunları ona çok görmüyordum; sadece dinliyor ve kendi mirasım olan platoyu ve güneşi düşündüğümü belli etmemeye çalışıyordum. Ama narlar anneme göre yerli değillerdi; bu yüzden bunları onunla paylaşmak daha kolaydı. Anlaşıldığı kadarıyla, nar suyunun derelerden aktığı İran'da bulunmuştu. Küçük bir memurun eşi olarak, taş kanallarla dağlardan indirilen suyun soğuttuğu kocaman taş bir evde, güller ve yaseminler, ceviz ve nar ağaçları arasında yaşamıştı. Ama, ne yazık ki, çok kısa süre.

Neden burada, Afrika'da nar yoktu? Neden?

Dört ağaç ilk sebze tarhlarıyla aynı zamanda ekilmişti; ikisi hemen kurumuştu. Üçüncüsü iki mevsim dayandı ve sonra beyaz karıncalara teslim oldu. Dördüncü, Cape bektaşi üzümleri arasında, meyva vermeden kalmış ve sonra unutulmuştu.

Sonra bir gün annem Bayan MacGregor'a tavuklarını gösteriyordu, eteklerini iki elleriyle kaldırıp çalıların arasından geri dönerken annem bir çığlık attı: "Hey, şuna bakın sonunda nar ağacı meyva vermiş. Bakın, bakın işte!" Bizi, çocukları çağırdı ve biz koşarak gittik; küçük, dikenli bir ağacın çevresinde oturduk ve pas kırmızısı renkli bir

çocuk yumruğu büyüklüğündeki meyvaya baktık. "Olgunlaşmış" dedi annem ve koparttı.

Evde hepimize çay tabakları içinde birer düzine tanecik verildi. Buruktular, ama şeker almak istemedik. Bayan MacGregor nazikçe: "Harika, bütün bunları ne kadar özlüyorsun kim bilir!" dedi.

"Güller!" dedi annem. "Ve yığınla ceviz...ve erimiş kar suyu ile nar suyu içerdik... buradaki hiçbir şey de o tat yok. Toprak kötü"

Karşımda oturan William'a baktım. Kafasını çevirdi ve gülümsedi. Aşık oldum.

O zaman onbeşindeydi, tatillerde eve gelirdi. Düşünceli, sessiz bir çocuktu; derin gri gözlerindeki sakinlik, bana şimdiye kadar hiç bilmediğim bir sıcaklık ve anlayış vaadi gibi gelirdi. Göğsüm sıkışmıştı, çünkü onun içinde yaşadığı basit şefkat dünyasının dışına kapatılmak bana acı veriyordu.Orada, karşısında oturdum ve onu bütün yaşamım boyunca tanıdığımı ve yine de şu ana kadar gerçekte ne olduğunu hiç anlamadığımı farkettim. Gri çakıllar üzerinden akan su gibi berraktı gözleri, onu gözlediğimin farkında olduğunu gösteren yavaş, doğrudan bakışına kadar, onu seyrettim. Bu bir uyarıya benziyordu, sanki bir kapı kapanmış gibi.

MacGregor'lar gittikten sonra, çalıların arasından nar ağacına gittim. Benim boylarımda, sert, inatçı görünüşlü bir şeydi; dalların birinden ceviz büyüklüğünde sarı bir top sarkıyordu.

Küçük çirkin ağaca baktım ve Narları düşündüm! Nar gibi göğüsler ve buğday yığını gibi bir karın! Güneşin altın narları, diye düşündüm.... kan kırmızısı narlar.

Ateşim vardı, bayağı çıldırmıştım. Ağaçların arasındaki çimenlikler ve bektaşi üzümü çalılıklarında William'ın hayaleti vardı, derin, sakin gri gözleri bananar ağacından bakıyordu.

Ertesi gün ağacın altına oturdum. Hiç gölge yapmıyor, ama yakıcı güneşi engelliyor ve yere lekeler düşürüyordu. Gümüşsü ölü çimenlerin kapladığı sert kırmızı, çatlak bir topraktı. Çimenlerin altında kırmızı tanecikler ve yarım, sert, kahverengi bir kabuk gördüm. Anlaşılan bu meyva olgunlaşmış ve bizim haberimiz olmadan patlamıştı, evet, yaşlı yumuşak çimlerin her yerinde ince kızıl tohumlar vardı. Bir tanesini tattım; ılık tatlı su kapladı dilimi. Onları topladım ve ağzım kuru tohumlarla dolana kadar yedim. Onları tükürdüm ve bu ağızdolusu tohumlardan bir sürü nar ağacının büyüyeceğini düşündüm.

Seyrederken, küçük siyah karıncaların çimenlerin diplerinden telaşla, çatlaklardan atlayarak, tohumları almaya geldiklerini gördüm. Dirseğime yaslanıp seyrettim. Bir düzinesi henüz bozulmamış bir tohuma saldırıyorlardı. Bir kıymığın üzerinden geçirirken henüz bozulmamış narin doku birden patladı ve karıncalar kendilerini kırmızı, yapışkan bir sıvının içinde buldular.

Karıncalar bu tohumları yüzlerce metreye öteye taşıyacak ve bir nar tanesi büyüyecekti. William MacGregor ailesiyle ziyarete gelecek, beni nar ağaçlarının altında bulacaktı, deve çanları ile dökülen suyun şırıltısına karışan ağırbaşlı sesini duyar gibi oluyordum.

Hergün ağaca gittim, dalında olgunlaşan tek sarı meyvayı seyrederek altında yattım. Patlayıp, kırmızı tohumları saçacağı zaman mutlaka gelecekti; o zaman orada olmalıydım; sanki bütün yaşamım yoğunlaşmıştı ve bu tek meyvayla birlikte olgunlaşıyordu.

Ağacın altı çok sıcaktı. Başım ağrıyordu. Güneş tenimi acıtıyordu. Yine de, küçük karıncaların işlerini yaparken seyredip: bacaklarımın üzerinden geçmelerine izin vererek, bütün gün orada oturdum; narın olgunlaşmasını bekledim. Yavaş yavaş büyüyor, mükemmele ulaşacak gibi görünüyordu, çünkü diğerinin koparılmış olduğu büyüklüğe eriştiğinde, rengi hala koyu sarıydı ve kabuğu yumuşaktı. İki yumruğum büyüklüğünde, kocaman bir meyva olacaktı.

Sonra korkunç birşey oldu. Bir gün asıldığı ince dalın ağaçtan ayrılmakta olduğunu gördüm. Küçük, kuru ağaç kendi meyvasının ağırlığını taşıyamıyordu. Eve gidip, ilaç kutusundan sargı bezleri getirdim ve küçük dalı, ağırlığı çekebilecek şekilde, sıkıca ağaca bağladım. Sonra şefkatle, sargı bezini ıslatım ve William'ı düşündüm, William, William. Bezleri her gün ıslattım ve onu düşündüm.

William hakkında düşündüklerim, çevremdeki her şeyden daha güçlenip, bir dünya haline geldi. Yine de çıldırmış olduğumdan, zayıflığımdan, bir dokunuş yetiyordu onu ortadan kaldırmaya. Mesela, bir keresinde onu, kamyonun içinde, babasıyla istasyona giderken gördüm. O muhteşem, çılgın dünyanın ileriye bakıp dişleri arasındaki otu çiğneyen tozlu haki giysileri içindeki tam büyümemiş bir oğlan üzerine kurulu olduğunu düşünmenin beni utandırdığını hatırlıyorum. İşler şuna vardı: bu düşü koruyabilmek için William'ı görmemem gerekiyordu. Onun da bu tür bir şeyler hissettiği anlaşılıyordu, çünkü bütün o haftalar boyunca hiç yanıma gelmedi, oysa eskiden her gün gelirdi. Yine de

şuna inanıyordum ki William ve narın patlaması aynı ana denk gelecekti.

Meyva büyümesini sürdürürken, bunun binlerce yolunu hayal ettim. Artık, üzerinde hafif pas rengi lekeler olan koyu sarı bir meyva olmuştu. Kabuk o kadar inceydi ki, içinde büyümekte olan taneler şekillendiriyordu onu. Meyva, emziren bir göğüs gibi, yumrulu ve damarlı görünüyordu. Daha önceden çiçeği korumakta olan, meyvayı ağacın gövdesine tutturan taç, hâlâ yeşildi. Sertleşmeye ve demir grisi dikenler halini almaya başladı.

Yakında, yakında olgunlaşacak. Büyük bir hızla, kabuk yumuşak inceliğini kaybetti. Yaşlı bir çiftçinin sertleşmiş, yanık derisi gibi, kalın gözenekli bir görünüme büründü. Parlak bir kızıla dönüşmüştü artık, dokunulamayacak kadar sıcaktı. Küçük bir çatlak oluşup , bir gün içinde o kadar genişledi ki, neredeyse fırlamaya hazır olan kırmızı tohumlar görülebiliyordu içinden. Ağaçtan ayrılmaya cesaret edemiyordum. Sabah saat altıdan güneş batana kadar oradaydım. Geceleyin, gecenin soğuğunda patlamayacağını, sonunda onu güneşin dayanılmaz bir hamlesinin yırtacağını düşünmeme rağmen, geceleyin bile elimde mumla yanına iniyordum.

Üç gün boyunca hiçbir şey olmadı. Çatlak aynı kaldı. Karıncalar ağaca, dallara, oradan da meyvaya tırmandılar. Yara, karıncaların içinde yüzüp, çırpındığı kırmızı bir sıvı salgıladı. Her an patlayabilirdi. Ve William gelmiyordu. Geleceğinden emindim: dişleri arasıda bir parça otla, sallana sallana, bana ve nar ağacına gelmesini bekleyerek, ümitsizce yola bakıyordum. Ama gelmiyordu. Bir gecede, çatlak yarım santim daha büyüdü. Kırmızı bir tanenin çatlaktan dışarı çıktığını ve düştüğünü gördüm. Karıncalar anında ona saldırıp otlara taşıdılar.

Eve gittim ve anneme MacGregorlar'ın ne zaman çaya gelecekleri-ni sordum.

"Bilmiyorum, hayatım, neden?"

" Çünkü. Düşündüm de...."

Bana baktı. Gözleri tehlikeli bakıyordu. Bir dakika içinde William diyebilirdi. İlk darbeyi ben vurdum. William'ı ve o anı birlikte yakalamak için, aile tanrılarına haraç ödemem gerekiyordu. "Neredeyse olgunlaşmış bir nar var, Bayan MacGregor'ın da ne kadar ilgilendiğini biliyorsun..."

Şüpheyle bana baktı. "Kopart ta ondan içecek bir şeyler yapalım"

dedi.

"Oh, hayır, tam hazır değil. Tümüyle değil..."

"Sersem çocuk" dedi sonunda. Telefona gitti ve Bayan MacGregor, şu benim kızım, kafasına koymuş, çocukların nasıl olduklarını bilirsiniz" dedi.

Umursamadım. O öğleden sonra saat dörtte nar ağacının yanında bekliyordum. Arabaları tepenin üzerine uzanan dik yolu zorlanarak çıktı. Hakileri içinde Bay MacGregor, en iyi öğleden sonra elbisesiyle Bayan MacGregor ve William. Yetişkinler el sıkışıp, öpüştüler. William dönüp bana bakmadı. Düşlediklerimin ona ulaşacak kuvvette olmaması, ne yapması gerektigi konusunda hiçbirşey bilmemesi, bu olanaksızdı, canavarcaydı.

Sonra yavaşça kafasını çevirdi ve yamaçtan aşağı, benim durduğum yere doğru baktı. Gülümsedi. Beni görmemiş olmalıydı, çünkü gözleri beni geçti, yetişkinlere döndü. Onlar birbirlerini selamlayıp, son haberleri anlatırken bir kenarda durdu; sonra dördü de güldüler ve bana ve ağacıma baktılar. Bir an hepsinin geldiğini zannettim. Neyse ki hemen eve girdiler, William da kaşlarını çatarak onları izledi.

Bir dakika sonra içeride olacaktı; eski evin önü boşalacaktı. "William!" diye bağırdım. Onu çağıracağımı hiç düşünmemiştim. Büyük öğleden sonra güneşinde sesim çok kısık çıktı sanki.

Duymamış gibi devam etti. Sonra düşünür gibi durdu, ben endişeyle yüzünü incelerken, tepeden inerek bana doğru geldi. Karmakarışık alçak bektaşi üzümü çalılıkları ayaklarına dolandı, o da sert bir küfür savurdu.

"Nara bak," dedim. Ağacın yanında durakladı ve baktı. Berrak gri gözlerinde, Brüksel lahanaları ve o ilk olgunlaşmamış nar için anneme gösterdiği hoş görüden bir iz arıyordum. Artık tek istediğim şey hoşgörüydü, herşeyden vaz geçmiştim.

"Karınca dolu" dedi sonunda.

"Sadece biraz, sadece çatlağın olduğu yerde."

Kaşlarını çatıp, ot parçasını çiğneyerek dikildi. Dudakları dolgun ve ince deriliydi; otun kestiği soluk yerin çevresindeki kalın ve koyu kanı görebiliyordum.

Karıncalarla kaplanmış nar, asılı duruyordu.

"Şimdi" diye düşündüm vahşice, "Şimdi, şimdi çatla"

En ufak bir ses bile yoktu. Güneş, otların kokularını sürükleyerek

sıcak ve sarı, dökülüyordu. Aynı zamanda, narın mayalanmış suyundan yükselen hafif ekşimsi bir koku da vardı.

"Kötü" dedi, William, rahatsız, kızgın sesiyle. "Hem bu kirli bez parçası da ne?"

"Kırılıyordu, dal kırılıyordu onu bağladım."

"Deli" dedi, kenara doğru. "Bayağı delirmiş." Otların arasında birşeyler arıyordu. Uzanıp bir sopa aldı.

"Hayır" diye bağırdım, o ağaca vururken. Nar havada uçtu, ve kırmızı taneler, mayalı bir su ve siyah karıncalara ayrılarak patladı.

Çatlamış kabuk, hafifçe nar suyuna bulanmış beyaz temiz görünüşlü iç derisiyle, iki parça halinde ayaklarımın dibine düştü.

Somurtarak, ortalığa yayılmış olan kızıl tohumları karıştırıyordu.

Sonra bana baktı. O berrak gözleri yine ağırbaşlı, düşünceli ve yargılayıcı olmuşlardı. Daha önce de görmüş olduğum uyarıyı taşıyorlardı.

"İşte senin narın" dedi sonunda.

"Evet" dedim.

Gülümsedi, "Eğer çay içmek istiyorsak, gitsek iyi olur" dedi.

Birlikte tepeyi urmanıp eve gittik, yetişkinlerin çay fincanlarıyla oturdukları odaya girer girmez, ondan önce, büyük bir çabuklukla ben konuştum. Neşeli, umursamaz bir sesle: "Tümüyle bozulmuş, karıncalar saldırmış. Daha önce koparılmalıydı" dedim.

HAVA DEĞİŞİKLİĞİ

Seneler sonra, o balo gecesinde, Bayan Slatter, lambanın ışığı alçağa odaklandığı için beni göremeyerek, onu bu kadar uzun zaman gündüzleri ve ziyaretler sırasında gördükten sonra onun olamayacağına inandığım korkunç ve soğuk bir yüzle, gece yarısı yatak odasına girdi; - o gece, hâlâ benim orada olduğumun farkına varmaksızın kendini dışarı sürüklediğinde, kendi yüzümü görmek için aynaya gittim. Lambayı mümkün olduğu kadar yakın tutup yüzüme baktım. Çünkü o zaman kadar, Molly Slatter'ınki gibi tüm o yıllar boyu acılı olsa bile, hiçbir insan yüzünün bir an yumuşak ve rahat olduğunu, hemen sonra da, insanlardan uzakta (o gece çok fazla içki içmişlerdi ve şarkıları bana dolunayda uluyan köpeklerin seslerini hatırlatıyordu.) sertleştiğini, yaşlı ve sabırlı bir taşa dönüştüğünü hiç görmemiştim. Evet, yüzü yağmurun üzerinden aktığı ve mevsimler boyu aşındırdığı beyaz bir taş gibi görünüyordu.

Benim yüzüm, o gece aynada, camın suya benzer koyu boşlukları önünde, lamba ışığının tozlu sarı rengini taşırken, ilk kez uzun elbise giymiş ve genç insanlarla birlikte dans etmiş olan genç bir kızın pohpohlanmış, şımarık bakışlarıyla, yumuşak ve soruşturur bir hâl almıştı. İçinde hiçbir şey yoktu, bir kız yüzü, boş. Yine de hemen ondan önce ağlıyordum, o zaman karanlığa gitmeyi ve orada sonsuza dek kalmayı istemiştim. Yine de Molly Slatter'ın korkunç yüzü, sanki kendi, gerçek yüzüymüş gibi tanıdık gelmişti. Bu yüzü biliyordum sanki. Bu da, bunca yıl onu bütün dertlerine rağmen rahat ve sıcak bir insan olarak tanıyışımın onun hakkında bana başka birşeyler söylemiş olduğunu gösteriyordu. Ama ancak şimdi hazırdım dinlemeye.

Aynanın yanından ayrılıp, lambayı tuvalet masasının üzerine yerleştirdim, koridora çıktım, insanların arasında onu aradım, oradaydı, kırmızı saten elbisesi içinde her zamanki gibi görünüyor, eli babamın

sandalyesinin arkasında gülümseyerek onunla konuşuyordu.

"Kötü bir mevsim olmadı, Bay Farqu," diyordu, "yağmurlar bize hiç te acımasız davranmadılar."

O gece arabayla eve giderken, annem sordu: "Molly sana ne söylüyordu?"

Babam da: "Oh, bilmiyorum, gerçekten bilmiyorum" dedi. Sesi üzgün ve öfkeliydi.

Annem: "Şu giysisi. Gece elbisesi ucuz bir gece klubü giysisi gibi" dedi

Babam, sıkıntı ve üzüntülüydü, "Evet, aslında ona bazı şeyler söyledim" dedi.

"Birileri bunu yapmalıydı."

"Hayır" dedi, hızla, soğuk yergi dolu sese karşı. "Hayır. Rengi güzel. Ama ona "Bu giysiden pek fazla yok, değil mi?" dedim.

"O ne dedi?"

"Kırıldı. Bunu söylediğime üzüldüm."

"Hım" dedi annem, küçük bir kahkahayla.

Babam direksiyondan kafasını çevirdi, arabanın farları bir an çılgınca tekerlek izli yolun üzerinden savruldu ve anneme: "İyi bir kadın, hoş bir kadın." dedi.

Ama annem kendini zorlayarak kızgın bir kahkaha daha attı. Hatalı olduğunu bilse de, bunu kabul etmeyeceği için, kendi söylediklerinde ısrar eden bir kadın gibi.

Bense, yaşlanan beyaz deri üzerindeki terden koyulaşmış çapraz şeritli o giysiyi yeniden görüyordum, babam eleştirdiğinde de Bayan Slatter'ın yüzünü. Oradaymışım gibi, bütün açıklığıyla görüyordum. Kızardı, kafasını kaldırdı, gözyaşlarını göstermemek için göz kapaklarını indirdi ve "Böyle düşündüğünüze üzüldüm, Bay Farquar" dedi. Ağırbaşlı bir tavırla söyledi bunu. O giysiyi birşeyler söyleyebilmek için giymişti. Ama babam onaylamadı. Öyle dedi.

Babamın ne dediğine önem veriyordu. Birbirlerini çok önemsiyorlardı. Babama her zaman Bay Farquar derdi, babam da ona Molly derdi; Slatter'lar çaya geldiğinde ve Bay Slatter kabalaştığında, babamın tavırlarında Bay Slatter'ın bile hissettiği ve arada bir, söylediklerini tekrarlarken hâlâ sabırsız olmasına karşın, sesini alçaltmasını sağlayan, bir saygı ve yumuşaklık olurdu.

Babamın, Moll Slatter'a acıdığını ve annemin bunu ona çok gör-

düğünü ilk anladığımda yedi sekiz yaşlarındaydım. Evleri platoda altı mil uzaktaydı, yoldan gidince on mil. Evleri bizimki gibi bir tepenin üzerindeydi. Yaz mevsiminin sonunda, ağaçlar alçakken ve yapraklar dökülürken, arazinin millerce ötesinde alçak ve sarı ışıklarını güneş batımında yaktıklarını görürdük. Babam, Bay Slatter'ı bazı çiftlik işleri için görmeye gittikten sonra, pencerede durup ışıklarına baktı, annem de onu seyretti. Sonra: "Belki de Molly ona karşı koymalı? Hayır, bu değil. Zaten kendince koyuyor. Aman Tanrım, çok kaba bir herif, şu Slatter" dedi.

Annem, başı nakışının üzerine eğilmiş: "Onunla evlendi" dedi.

Babam gözlerinin anneme dönmesini engellemedi, ürkmüştü. Sonra güldü. "Doğru, onunla evlendi"

"Eee?"

"Hadi, bırak artık ihtiyar" dedi neredeyse neşeyle, gülerek ve sert. Sonra hâlâ kızgın kızgın gülerek annemin yanına gitti ve yanığından öptü.

"Molly'yi severim" dedi annem, savunurcasına. "Onu severim. Nasıl derler, muhabbeti pek hoş değil ama severim."

"Slatter'la yaşarken sanırım çenesini tutmaya alışmıştır."

Molly Slatter anneme misafirliğe geldiğinde, saatlerce hevesli hevesli ev işleri hakkında konuştular. Sonra babam içeri girdiğinde, ona anlayışla baktı ve annem, babam sadece bir dakikalığına Bayan Slatter'ın yanına oturup "Ee Molly? Herşey yolunda mı?" derken, alaycı görünüyordu.

"Çok iyiyim, teşekkürler, Bay Farquar, çocuklar da iyi."

Bir çok kişi Bay Slatter'dan korkardı. Dört oğlu vardı ve yaşlı adam sinirlenip her zaman yanında taşıdığı kamçısını sallamaya başladığında, çalılıklara koşarlar ve o sakinleşene kadar orada beklerlerdi. Çiftlikteki bütün yerliler ondan korkardı. Bir keresinde uşaklarının biraz sabun çaldığını anlayınca, onu su ve yemek vermeden bütün gün ve gece bahçedeki bir ağaca bağlamış; çocuk itiraf edene kadar da her yanından geçişte onu kırbaçlamıştı. Bir keresinde de, çiftlikte çalışan bir çocuğu dövdüğünde ve çocuk da onu polise şikayet ettiğinde, Bay Slatter çocuğu atına bağlamış ve oniki mil ötedeki polis istasyonuna kadar, çocuğu arkadan koşturarak, dört nala gitmiş ve eğer bir daha polise şikayet ederse onu öldüreceğini söylemiş. Sonra on şilinlik cezayı ödeyip, çocuğu bütün dönüş yolu boyunca da arkasından koşturmuş.

Ondan o kadar korkuyordum ki, arabasının çiftlik arazilerinden gelen yolu döndüğünü görünce titremeye başlıyordum.

Tozlu göz kapakları altında küçük mavi gözleri ve küçük çatlak dudakları olan, sağlam yapılı sarışın bir adamdı, çirkin kırmızı elleri vardı. Hafifçe sırıtıp bize bakarak, verandanın parlak kırmızı basamaklarını çıkardı. Sonra en yakında olan oğullarının ikisinin kıtık-saçlarını, her biri bir elinde, avuçlar; onlar da gittikçe dolmakta olan gözlerle sırıtarak ona bakarlarken, tek kelime bile söylemeksizin, yumruklarını gittikçe sıkardı. Onların başları üzerinden, hiçbir şey söylemeden oturan Molly Slatter'a sırıtarak bakardı. Sonra, çocuklardan biri acıdan inleyince Bay Slatter zafer dolu bir sırıtmayla küçük kararmış dişlerini gösterip, onları bırakırdı. Sonra büyük çiftlik çizmeleriyle eve girerdi.

Bayan Slatter oğullarına: "Ağlamayın. Babanız kendi gücünün farkında değil. Ağlamayın." derdi. Sonra da soğukkanlı ve solgun nakışına devam ederdi.

Bir keresinde kasabada, Slatter'ın arabası ve bizimki yanyana dükkanın önüne parkedilmişti. Bayan Slatter önde, sürücü koltuğunun yanında oturuyordu. Bizim arabayı babam kullanıyordu, yanında da annem vardı. Biz çocuklar arkadaydık. Bay Slatter Bayan Pritt'le birlikte bardan çıktı ve onunla konuşarak dükkanın verandasında durmaya başladı. Kadının önünde, kendi duruş şekliyle, ayakları açık, başı arkada omuzları üzerinde, gözlerini kısıp, sırıtarak, kırmızı yumruklarını iki yana sarkıtarak durdu ve yaklaşık bir saat birşeyler anlattı. Bu sırada Bayan Pritt ağırlığını bir kalçası üzerine vermiş ve iyice rahat bir pozisyon almıştı. Sıkı yeşil elbisesi o kadar kısaydı ki narin diz kapakları görünüyordu.

Bütün alışverişlerimizi tamamladığımızdan yola çıkabilecek durumda olmamıza karşın, babam arabanın penceresinden başını çıkarttı ve kocasına bakmaksızın sakince kendisiyle ve annemle konuşan Bayan Slatter'la kibarca sohbete başladı. Bay Slatter Bayan Pritt'i bırakıp; kendini soför koltuğuna kapatana ve arabayı çalıştırana kadar konuşmayı sürdürdüler.

Bayan Pritt'i sevmezdim ve annemle babamın da onu sevmediğini biliyordum. Kısa siyah saçları olan, uzun, ince, kuvvetli bir kadındı. Keskin, bilmiş bir yüzü ve bacağından yakalanmış bir tavuğun çığlığına benzeyen bir kahkahası vardı. Her zaman yüksek sesle konuşur, durmadan kahkaha atardı.

Ama onu Bay Slatter'la görmek ikisinin birbirine ne kadar yakıştığını anlamaya yetmişti. Bayan Slatter gibi düşünceli ve nazik değildi. Bay Slatter gibi kendine özgü bir kabalığı vardı. Herhangi birinden duymadan önce, ilk kez annemin söylediği gibi, birbirlerinden hoşlandıklarını anlamıştım. Anneme gerçeği söyletmek için, Bay Slatter'ın neden hep Bay Pritt uzaktayken oraya gittiğini sormuştum, o da bana "Sanırım Bayan Pritt'ten hoşlanıyor" demişti.

Bizim oralarda, yüz elli kilometrekareye yayılan çiftliklerdeki otuz ya da kırk aile arasında, hiçbir şey gizli kalmazdı. İstasyondaki o gün, on ya da on bir yaşında olmalıydım, ama bu annem ve babam arasındaki o konuşmayı ne ilk ne de son duyuşumdu.

Babam: "Sanıyorum bu Molly'nin işini kolaylaştıracak."

Sonraannem:"Öyle mi?"

"Ama eğer bir ilişkiye girecekse, umarım hepimizin burnundan getirmez, Molly'nin iyiliği için."

Annem: "Bir ilişkiye girmek zorunda mı ki?"

İlişki kelimesini güçlükle söylemişti. Bu dil ona yabancıydı. Hem karşı çıktığı da buydu, babama da. Çünkü ikisi de tutucu ve dindar insanlardı. Yine de kriz anlarında, skandal ve karışıklık anlarında, babam sanki onun için yaratılmışçasına serinkanlı ve tarafsız, bu dili kullanırdı.

"Slatter gibi bir adam," düşünceli sanki başka bir erkekle konuşur gibi, "çok açık. Ve Emmy Pritt. Evet Kesinlikle, kesinlikle! Ama herşey Molly'nin bunu nasıl karşılayacağına bağlı. Çünkü yanlış bir tutum takınırsa, hayatı cehenneme döner."

"Yanlış bir tutum" dedi annem, parlak, karşı çıkan gözlerle, babam cevap vermedi.

Arada bir tatillerde Bayan Slatter'la kalırdım. Siyahların yollarından, küçük bir valizdeki giysilerimle, yürüyerek ya da bisiklete binip araziyi geçerdim.

Oğlanlar, Bay Slatter'la uğraşmaktan kaba ve duyarsız bir hal almışlardı, çiftlikte kapalı bir çete halinde geziyorlardı. Onbeş yaşına gelmeden büyük adam işleri yapıyor, traktör kullanıp, diğer oğlanların çetelerini yönetiyorlardı. Ben Bayan Slatter'la kaldım. Bir sürü yemek pişiriyor, nakış işliyor, bahçeyle uğraşıyordu. Günün büyük bir bölümünü verandada oturup nakış işleyerek geçiriyordu. Pek fazla konuşmuyorduk. Bölgedeki bütün kadınların giydiklerine benzeyen keten, emprime ve soluk pamuklulardan kendine giysiler yapıyordu. Bay Slat-

ter'ın haki çiftlik gömleklerini ve oğlanların gömleklerini de o dikiyordu. Bir keresinde kendine küçük gelen bir iç etek dikmişti, Bay Slatter da onu iç etekle aynanın önünde boğuşurken gördü ve masaya oturduğumuzda: "Zambak beyazı ellerinle bugün ne yaptın, Çuhaçiçeği?" dediği gibi "Kendi bedenini ne zannediyorsun, Çançiçeği?" dedi. Bayan Slatter, sanki o gerçekten bir soru soruyormuşçasına, o gün ne yaptığını anlatırdı: "Bir kek yaptım" Ya da: "Bugün kasabadaki kasaptan biraz tuzlanmış et aldım, salamuradan yeni çıkmıştı." derdi. İç etekle ilgili olarak: "Evet, düştüğümden daha fazla kilo almış olmalıyım." dedi.

Yaklaşık on iki yaşlarına geldiğimde, oğlanların annelerine karşı bir tavır aldıklarını farkettim, ona kaba davranmıyorlardı, ama babaları gibi ona Çançiçeği, ya da Fuardaki tombul kadın diyorlardı. Onları böyle derken duymak çok tuhaftı, çünkü sadece, anne diyor gibiydiler. Bir kere bile onlara karşı sabrını yitirdiğini görmedim. Anladığım kadarıyla onları Bay Slatter'a karşı duyduklarının bir parçası haline getirmemeye kararlıydı. Bu süre zarfında, sadece yemek için giren beş adamın yanısıra, benim evde bulunmamdan hoşlandığını biliyordum.

Uzun süreli ziyaretim sırasında bir akşam, oğlanlar yemekten sonra oyun oynamak için odalarına çekilmişlerdi; Bay Slatter karısına "Gidiyorum. Yarın kahvaltıya gelirim" dedi. Karanlık ve ıslak geceye çıktı. O gece yağmur çok şiddetliydi. Pencere camları yağmurla yol yol oluyor ve rüzgârdan titriyordu. Bayan Slatter bana baktı ve bu Bay Slatter'ın yemeklerden sonra ne kadar sık gidip, güneş doğar doğmaz geldiğinden, ya da iki üç gün hiç gelmediğinden ilk söz edişiydi. "Şunu hatırlamalısın. Bazı adamlar vardır, Bay Slatter gibi, enerjileri fazla olunca ne yapacaklarını bilemezler. Nasıl başladı biliyor musun? Ben ona rastladığımda, birbirimize kur yaparken, köşedeki kasabın yanında çalışıyordu. Şimdiyse çevredeki bütün adamlarla boy ölçüşebilir" dedi.

"Evet" dedim, ilk kez onun Bay Slatter'la gurur duyduğunu anlayarak.

Benden birşeyler daha söylememi bekledi ve sonra: "Evet, gençken bir sürü şey düşünürüz. Ama Bay Slatter kendi gücünü bilmeyen bir adam. Anlayamadığı bazı şeyler var, hepsi bu yüzden. Diğer insanların kendisi kadar güçlü olmadığını hiç anlayamıyor."

Büyük oturma odasındaydık. Üzerinde kilimler ve postlar olan taş bir zemini vardı. Taşın üzerinde bir çizme gıcırdadı, baktık, Bay Slatter oradaydı. Dişleri görünüyordu. Islaklıktan parlayan siyah çizmelerini

giymişti, siyah muşamba ceketi ışıldıyordu. "Kâhya nehirin yükseldiğini söylüyor" dedi. "Bu gece karşıya geçmeyeceğim" Bayan Slatter'ın cilalanmış taş zeminine, sularını saçarak muşambasını ve çizmelerini çıkartıp; muşambasını asıp, çizmeleri de onun altına koymak için koridora çıktı, geri döndü.

Slatter'ların ve Pritt'lerin çiftlikleri arasında iki nehir ve on iki mil vardı, sular yükseldiğinde saatlerce geçilemezdi.

"Demek kendi gücümün farkında değilim?" dedi. Bayan Slatter'a dümdüz, sesi yumuşaktı, şimdiye kadar ondan duyduğum en korkunç ses, çünkü sırıtan dişleri yine ortadaydı, büyük yumrukları iki yana sarkıyordu.

"Hayır" dedi hemen, "Farkında olduğunu sanmıyorum." Gözlerini kaldırmadan, lambanın altındaki divanın bir köşesinde sakin sakin oturuyordu. "Yalnız değiliz" diye ekledi hızla; artık onu uyarırcasına bakıyordu.

Bay Slatter başını çevirdi ve bana baktı. Hemen kapıya yöneldim. Bayan Slatter'ın "Lütfen. Nehrin yükselmesine üzüldüm. Ama beni rahat bırak, lütfen" dediğini duydum.

"Demek, nehre üzüldün"

"Evet"

"Ve ben kendi kuvvetimi bilmiyorum?"

Kapıyı kapadım. Ama hiç kapanmayan bir kapıydı ve yeniden ardına kadar açıldı ve o: "Demek bu yüzden yatak odanın kapısını kilitli tutuyorsun, Lady Godiva, bu yüzden mi?" derken, koridorda koşuyordum.

Bayan Slatter çığlık atıyordu: "Ah, beni rahat bırak. Ne yaptığın umrumda değil. Artık önemsemiyorum. Ama beni kullanamayacaksın. Beni kullanmana izin vermeyeceğim."

Heryere dağılmış odaları olan büyük bir evdi. Oğlanların iki odası ve uzun taş bir koridorun sonunda bir tane oyun odaları vardı. Süthane, kiler ve mutfak koridora açılıyordu. Sonra bir yemek odası, birkaç büro ve çalışma odası vardı. Sonra oturma odası. Başka bir açıda diğer bir koridor vardı, benim uyuduğum oda ve onun yanında Bayan Slatter'ın çift kişilik yatağı olan büyük yatak odası, ondan sonra da iş odası denilen, ama Slatter'ın eşyaları ve yatağının olduğu normal bir oda vardı bu koridorda.

Daha önce aynı odayı paylaşmadıklarını düşünmemiştim. Çevrede

ayrı odalarda yatan hiçbir çift yoktu, bu yüzden de Bay Slatter'ın yattığı ayrı bir oda olduğunu hiç düşünmemiştim.

Kapımı kapattıktan biraz sonra, koridordan geldiklerini duydum, yandaki odadan sesler geliyordu. Bayan Slatter'ın sesi yalvarır gibi çıkıyordu. Bay Slatter'ın sesi yüksekti ve durmadan gülüyordu.

Sabahleyin kahvaltıda Bayan Slatter'a baktım, ama o biz çocuklarla hiç ilgilenmiyordu. Solgundu. Bay Slatter'a kahvaltısını hazırlıyordu. Bay Slatter her zaman kalın jambon parçaları ve sonra da dilim dilim ekmekle, üç yada dört yumurta yer ve çaydanlıktan çıkabilecek en koyu çaydan altı fincan içerdi. Bayan Slatter biraz ekmekle bir fincan kahve içti ve onun yemek yiyişini seyretti. Bay Slatter çalışmaya giderken onu öptü, o da kızardı.

Kahvaltıdan sonra verandaya çıktık, nakış işlerken bana özür dilercesine ve yanakları pembeleşerek: "Umarım dün gece hakkında bir şey düşünmüyorsundur. Evli insanlar genellikle kavga ederler. Bunun bir anlamı yoktur" dedi.

Annemle baban kavga etmezlerdi. En azından, ben onları kavga ederken hiç düşünmemiştim. Ama Bayan Slatter öyle dediği için, onların fikir birliğine varmadığı ve belki de seslerini yükselttikleri ve sonunda gülerek birbirlerini öptükleri zamanları hatırladım. Evet, diye düşündüm, evli çiftler kavga edebilirler, ama bu onların birlikte mutlu olmadıklarınıgöstermez.

O gece yemekten sonra oğlanlar odalarına gittiklerinde, Bay Slatter, "Nehirler alçaldı, gidiyorum" dedi. Bayan Slatter, lambanın altında sessizce oturarak, gözlerini aşağıya indirdi ve hiçbir şey söylemedi. Bay Slatter orada ona bakarak durdu. Bayan Slatter: "Pekala, bunun ne demek olduğunu biliyorsun, değil mi?" dedi.

Birşey demeden dışarı çıktı, kamyonun çalıştığını duyduk ve farlar, camları şiddetle bir anlığına parlatıp altın rengi yaparak savruldular. Sonra camlar yeniden karardı.

Bayan Slatter hiçbir şey söylemedi. Böylece benim çok kötü bir şey olduğuna dair hislerim yavaşça kayboldu. Sonra Londra'daki çocukluğundan söz etmeye başladı. Bay Slatter'a rastlamadan önce bir dükkanda tezgahtarmış. Daha çok ailesinden ve yaşadıkları sokaktan bahsettiği için, onun evini özleyip özlemediğini merak ettim, ama hiç Londra'ya gitmemişti, belki de pek özlemiyordu.

Bundan kısa bir süre sonra Emmy Pritt hastalandı. İnsanın hasta

olduğunu düşünebileceği kadınlardan değildi. Bir çeşit ameliyat geçirdi ve herkes onun bir tatile ihtiyacı olduğunu söyledi, daha alçak bir yerlere gitmesi gerekiyordu. Bizim bulunduğumuz Orta Afrika yüksekti, neredeyse ikibin metre, hepimiz birisi hasta olduğunda onun bu yüksekliktен inip deniz seviyesinde dinlenmesi gerektiğini bilirdik. Bayan Pritt Cape'e gitti, çok geçmeden Bay ve Bayan Slatter da dört çocuklarını alıp ardından gittiler, hep birlikte aynı otelde tatil yaptılar.

Geriye döndüklerinde Slatter'lar çiftlikte onlara yardım edecek birini de yanlarında getirmişlerdi. Bay Slatter çiftlik işlerini idare edemediğini söyledi. Babamın da Slatter'ın artık biraz fazla olduğunu söylediğini duydum; Cuma gecesinden Pazartesi sabahına kadar her hafta sonu ve hemen her gece akşam yemeğinden sabah kahvaltısına kadar Pritt'lerdeydi. "Slatter" dedi babam, "bir boğa sürüsü kadar kuvvetli olabilir, ama kimse bu kadar ileri gidemez ve her koşulda, insan haddini bilmeli" Bay Pritt'ten hiç söz edilmiyordu, yine de bunun ne demek olduğunu anlamam seneler sürmedi. Onu kasabanın çevresinde ya da yarışmalarda görürdük. Çiftçiye benzemeyen, sıradan bir adamdı, çünkü çiftçileri herşeyi yapabilen adamlar olarak görürdük, herhangi biri olabilirdi, büro memuru filan. Solgun saçlarının yüksek ve kemikli gösterdiği kafasıyla, zayıfça, orta boylu bir adamdı. Aynı zamanda muhasebeciydi de. Herkes Charlie Slatter'ın Emmy Pritt'e çiftliklerinde yardım etliğini söylüyordu, Bay Pritt büyük çoğunlukla hesaplarını tutmak için yakın çiftliklerde kalıyordu.

Yeni yardımcı Bay Andrews'tu, Bayan Slatter'ın anneme çaya geldiğinde söylediğine bakılırsa bir beyefendiydi. İngiltere'de Cambridge'de okumuştu. Yine de orta halli bir aileden geliyordu, çünkü sadece bir kaç yüz pound sermayesi vardı. İki sene boyunca yardımcılık yapacak ve sonra kendi çiftliğini kuracaktı.

Bir süre Bayan Slatter'la kalmaya gitmedim. Bir kaç kere anneme benim gitmemle ilgili bir şey söyleyip söylemediğini sordum, annem de benim cesaretimi kırmak için kuru bir sesle, "Hayır, hiçbir şey söylemedi" dedi. Babam: "O kadar da kötü olmayabilir. Bir kere iyi bir çocuk, ikincisi Slatter'ın bazı şeyleri daha değişik görmesini sağlayabilir" dediğinde anladım. Başka bir seferde: "Belki Slatter Molly'den boşanır? Ne de olsa, Pritt'lerde yaşıyor. Molly'nin de sonunda kendine ait bir yaşamı olabilir."

"Ama çocuk yirmi beşinde bile değil" dedi annem. Babamın yanlış

düşündüğünü ya da mantıksız konuştuğunu hissettiği zamanlarda çıkarttığı kısık inatçı sesten anlaşılıyordu ki gerçekten şoke olmuştu, bir çeşit tehdit. "Peki çocuklar? Dört çocuk var ortada!"

Babam buna karşılık vermedi, ama bir kaç dakika sonra ne düşündüğünü şöyle ortaya koydu: "Umarım Molly makul davranıyordur. Umarım. Çünkü öyle yapmıyorsa kendine bir cehennem hazırlıyor" dedi.

George Andrews'u yarışmada Bayan Slatter'la demiryolunun yanında dururken gördüm. İngiliz olmasına karşın teni kararmıştı bile, giysileri bizim erkeklerinki gibi bol ve rahattı. Bu yüzden ilk bakışta ondan hoşlanmamayı gerektirecek bir şey yoktu. Biraz kısaydı, şişman değildi ama genişti, şişmanlayacağı belli oluyordu.

Güneşin kahverengi bir parlaklık verdiği kırmızı yüzü ve berrak mavi gözleriyle çok sağlıklı görünüyordu, kürk gibi parlayan saçları gür ve kısaydı. Ondan hoşlanmak istedim, hoşlandım da. Omuzunda Bayan Slatter'ın ceketiyle işaretlemesi için kendi programını uzatırken, ona doğru nasıl eğildiğini gördüm. Bayan Slatter'ın, Bay Slatter'dan sonra, kendisi için kapıları açan, o içeri girdiğinde ayağa kalkan bir beyefendiden hoşlanacağını düşünüyordum. Onunla olmaktan gurur duyduğu belli oluyordu. Bu yüzden ağzından hoşlanmayışıma karşın onu sevdim; dudakları pembe ve nemliydi. Uzunca bir süre dudaklarına tekrar bakmadım. Onu sevdiğim için de, babam yarışmadan sonra "Bilmiyorum. Bundan pek te hoşlanmadım. Cambridge'ten olsa da olmasa da genç bir ukalaya benziyor." dediğinde, biraz bozuldum.

George Andrews'un bölgeye gelişinden altı ay sonra, Slatter'ların evinde gençler için bir balo düzenledi. Bu ilk baloydu. İki büyük oğlan on yedi ve on sekiz yaşlarındaydılar ve kız arkadaşları vardı. Küçük oğlanlar on üç ve on beş yaşlarındaydılar ve kızları hor görüyorlardı. O zaman on beş yaşındaydım bütün bu oğlanlar benim için çok gençti, büyük oğlanların kız arkadaşları neredeyse yirmi yaşındaydılar. Bizim yaşlarımızda hemen hemen on altı kişi vardı, evli olanlarsa her zamanki gibi otuz ya da kırk kişiydiler. Evliler oturma odasında oturup, orada dans ettiler, biz de verandada. Bay Slatter Emmy Pritt'le ve arada bir başka kadınlarla dans ediyordu, Bayan Slatter ise ev sahipliği yapmak ve George Andrews'la dans etmekle meşguldü. Ben hâlâ kısa bir elbise giyiyordum ve mutsuzdum, çünkü nehirlerin arasındaki çiftliğin yardımcılarından birine tutulmuştum; uzun bir elbise giyene kadar da beni

fark etmeyeceğini biliyordum. Sonradan Bayan Slatter'ın yatak odasına girdim, çünkü tek boş oda oymuş gibi görünüyordu, pencereden karanlık, ıslak geceye baktım. Yağmur mevsimiydi, kabarmış, gürültülü derenin üzerinden geçmiştik, tekerleklerimiz de yol boyunca yağmur suyuyla yıkanmıştı. Hâlâ yağıyordu, lamba ışığı yağmur sularını öyle aydınlatıyordu ki kafamı oraya buraya çevirdikçe, siyah ve altın rengi su çizgileri kayıyordu önümde ve düşündüm (ve şimdiye kadar böyle şeyleri hiç bu kadar sade düşünmemiştim): Evdeki bu kocaman oğlanlarla nasıl başa çıkıyorlar? Bahse girerim, hiçbiri on birden ya da şu sıralar yarımdan önce yatmıyordur, Bay Slatter da umulmadık bir zamanda Emmy Prift'ten geri dönüyordur, zordur herhalde. Sanırım herkes uyuyana kadar beklemek zorunda kalıyorlar. Her an oğlanların durumu anlayıp anlamadığını merak etmek korkunç olmalı... Pencereden döndüm ve pembe güller ile kaplı büyük, alçak yatağa, kırmalı pembe kılıfları içinde kabartılmış yastıklarıyla, büyük alçak tavanlı, rahat odaya baktım, seneler boyu süren ziyaretlerimde bu odada bulunmama rağmen, bana tuhaf gözüktü, hem de çirkin. Bayan Slatter'ı çok seviyordum. Çevredeki bütün kadınlar içinde en düşünceli olanıydı, bana da her zaman iyi davranmıştı. Ama o an ondan nefret ettim ve iğrendim.

Yatak odasından çıkmaya hazırlanıyordum, ama kapıda durdum, çünkü Bayan Slatter koridor duvarına yaslanmıştı; George Andrews'un kolları ona sarılmıştı ve yüzü boynuna gömülmüştü. Bayan Slatter 'Lütfen yapma George, lütfen yapma, lütfen, oğlanlar görebilir." diyordu. George ise onun boynunu öpüyor ve hiçbir şey söylemiyordu. Bayan Slatter yüzünü ve boynunu kaçırmaya çalışıyor ve onu itiyordu. Sanki onu kuvvetlice itmiş gibi, geriye doğru sendeledi, ama bunun sebebi sarhoş ve dengesiz olmasıydı: "Oh, hadi bir dakikalığına yatak odana girelim. Kimse anlamaz" dedi. Bayan Slatter, "Hayır, George neden balonun ortasında beş dakika kaçamak yapalım ki, [illegible]pkı"

"Tıpkı ne?" dedi sırıtarak. Büyük odadan koridora taşan ışığın dudaklarını nasıl parlattığını görebiliyordum.

Bayan Slatter sitemle ona baktı, o da "Molly, biliyorsun bu biraz fazla olmaya başladı. Çalar saatimi gecenin birine ayarlıyorum ve sonra canım çıkıyor. Kendimi yatağımdan dışarı sürüklüyorum sense saatini sabahın dördüne ayarlıyorsun; Tanrı bilir ya senin moruk için çalışmak, insanda bütün gece oynaşma isteği bırakmıyor." dedi. İnsanların dansettiği büyük odaya doğru yürümeye başladı. Bayan Slatter arkasından

koştu; kolunu yakaladı. Ben Bayan Slatter'ın odasına geri çekildim, o da neredeyse aynı anda George'u yakalayıp kendine çevirerek öpmeye başlamıştı. Büyük odadaki insanlar, dikkat etseler görebilirlerdi.

O gece Bayan Slatter, askılarında elmaslar ve kalçalarında çiçek desenleri olan elektrik mavisi krep bir elbise giymişti. Genelde sıkı korseler giymesine rağmen, krepin altındaki serbetçe sallanan göğüslerini gösteren derin bir V yakası vardı. Sırtı beline kadar açıktı. İkisi dönüp gelirlerken, George elini giysinin içine soktu ve Bayan Slatter'ın sol memesini dışarı çıkarttığını gördüm, ağzı yine onun boynundaydı. Bayan Slatter umutsuz görünüyordu, ama bu beni şaşırtmadı, çünkü utandığını biliyordum. Ondan nefret ettim, çünkü George'un elinde gevşek unlu bir hamur parçası gibi duran beyaz uzun göğsüyle, yirmi yıldır tanıdığı erkeklere bile "Bay" diye hitap eden ve gerçekten çok utangaç olan (Bay Slatter'ın onu kızdırmaktan daha çok sevdiği bir şey yoktu, çünkü küfür ettiğinde hep kızarırdı) o Bayan Slatter'a hiç benzemiyordu. "Niye bu kadar tantana yaptın ki?" diyordu George Andrews sarhoş ağzıyla. "Kapıyı kilitleyelim".

"Evet, kapıyı kilitleyelim" diye yanıtladı aynı şekilde, gülerek.

Küçük çocukların da bulunduğu evli insanların yanına gittim, annemin yanına oturdum; sadece beş dakika sonra, her zamanki görünümündeki Bayan Slatter bir kapıdan sonra da George Andrews bir diğerinden içeri girdiler.

Bir kaç ay boyunca tekrar Slatter'lara gitmedim. Birincisi okuldaydım, ikincisiyse insanlar Bayan Slatter'ın hastalandığını ve bir süreliğine hava değişikliğine ihtiyacı olduğunu söylüyorlardı. Babam bu sırada Slatter'lardan söz etmiyordu, çünkü onlar yüzünden annemle kavga etmişti. Kavga ettiklerini biliyordum, çünkü ne zaman Molly Slatter'ın lafı geçse, annem çenesini sıkıyor ve konuyu değiştiriyordu.

Bu yıl böyle geçti. Noel'de yeni bir davet verdiler, ben ilk uzun elbisemi giydim; Slatter'larda olup olmadığına aldırmaksızın gittim o baloya. Bu benim genç insanlardan biri olduğum ilk balomdu. Tabii ki gecenin büyük bölümünü, arada bir üzerimize yağmur savrulmasına karşın, verandada dans ederek geçirdim. Yağmur mevsiminin tam ortası olduğu için hava yağışlıydı, gökyüzü, bulut kümeleri arasından bir bıçak gibi parlayan ve sonra tekrar kaybolup birbirimizi görebilecek kadar bile ışık bırakmayan ayla ağırlaşmış ve kararmıştı. Bir ara, küçük bir bebekleri olduğu için eve erken gitmeleri gereken bir komşumuzu

geçirmek için basamakları indim, merdiveni tekrar çıkarken Bay Slatter oradaydı ve Bayan Slatter'ın kolunu tutuyordu. "Hadi, Lady Godiva" diyordu. "Bir öpücük ver bakalım bize?"

"Oh, git başımdan" dedi. Bayan Slatter, neşeli görünüyordu. "Git başımdan, beni rahat bırak"

Bay Slatter biraz sarhoştu, çok fazla değil. Bayan Slatter'ın kolunu çevirdi. Hafifçe bükmüş gibi duruyordu ama Bayan Slatter birden ona yakınlaştı, geriye doğru eğilmişti, kalçaları ve bacakları ona yapışmıştı, Bay Slatter onu orada tuttu. Bayan Slatter'ın yüzü hasta gibiydi ve çığlık atarcasına: "Kendi gücünün farkında değilsin" dedi. Ama Bay Slatter onu bırakmadı, o da öyle durdu, büyük gökyüzünden azıcık fırtınalı bir ayışığı sızıyordu, yüzlerini ancak görüyordum, onun sırıtan dişlerini de. "Senin, kahrolasıca gururun, Lady Godiva" dedi, "Kimi mahvettiğini düşünüyorsun kahrolasıca kapını kilitlediğin için kimi kaybettiğini düşünüyorsun?" Bayan Slatter hiçbir şey söylemedi, gözleri kapalıydı. "Şimdi George'u da ittin bir kenara. Sorun nedir, senin için o da mı yeteri kadar iyi değil?" Kolunu şiddetle büktü, Bayan Slatter acıyla nefesini tuttu, ama sonra dudaklarını yeniden kapattı, Bay Slatter: "Demek artık, kendine peri masalları anlatarak düzgün yatağında tek başına uyuyorsun, Hemşire Theresa, küçük çiçek" dedi.

Onu birden bıraktı, Bayan Slatter sendeledi, onun düşmesini engellemek için diğer eliyle tuttu, dengesini sağlayanakadar da bırakmadı. Onun yere düşmemesine dikkat etmesi ve düşmesini engellemek için elini öyle tutması bana garip göründü.

Onları bırakıp verandaya geri döndüm. Bütün gece, iki nehrin arasındaki çiftliğin yardımcısıyla dans ettim. Uzun elbise konusunda haklıydım. Bütün bu aylar boyunca, ne kasabada ne de yarışmalarda, beni hiç farketmemişti. Ama o gece beni gördü, beni öpmesini istiyordum. Ama öptüğünde yüzüne bir tokat attım. Çünkü o sırada sarhoş olduğunu biliyordum. Herkes öyle olduğu için, onun da sarhoş olması doğaldı, ama yine de onun sarhoş olacağını hiç düşünmemiştim. Ama beni öpüşü hiç te düşündüğüm gibi olmadı. "Çok özür dilerim" dedi, onu geçip koridora girdim, sonra da oturma odasına. Ama orada çok fazla insan vardı ve benim de gözlerim yaşarıyordu, ben de diğer koridora çıktım ve orada, aynı geçen seneki gibi, sanki bütün bir yıl hiçbir şey olmamışçasına, Bayan Slatter ve George Andrews vardı. Bunu görmek istemiyordum, istemiyordum.

"Ama neden olmasın?" diyordu, boynuna gömülerek.

"Oh, George, aylarca önce bitti, aylarca önce!"

"Hadi, Molly ne yaptığımı bilmiyorum, hiç açıklamaya tenezzül etmedin ki"

"Hayır" ve sonra bağırarak, "Koluma dikkat et"

"Koluna ne oldu"

"Düştüm, burkuldu."

Bunun üzerine, George onu bıraktı, "Pekala, güzel perde arası için teşekkürler ihtiyar, yine de teşekkürler" dedi. Onu incitmek istediğini biliyordum, çünkü söylediklerinin beni bile incittiğini hissediyordum. George tek başına oturma odasına gitti, Bayan Slatter da arkasından, ama başka biriyle konuşmak için, ben de yatak odasına girdim. Boştu. Lamba yatağın kenarındaki alçak bir masanın üstündeydi, ters çevrilmişti, pencerelerden görünen gökyüzü siyah ve ıslaktı, hiç ışık vermiyordu.

Sonra Bayan Slatter geldi ve yatağın üzerine oturdu ve başını ellerinin arasına koydu. Ben kımıldamadım.

"Tanrım!" dedi. "Tanrım, Tanrım!" Sesi bana yabancı geldi. Yumuşak olmasına karşın şefkat gitmişti sesinden, yumuşaklığı nefessiz kalışından kaynaklanıyordu.

"Tanrım!" dedi, uzun bir sessizlikten sonra. Yatağın üzerinden bir yastık aldı, kollarını çevresine doladı, başını üzerine koydu. İnsanlar sarhoş ya da yarı sarhoş olduğu için, büyük odadan gelen ulumaya benzer şarkı seslerine karşın bu oda sakindi. Şarkı insanların sarhoş olduklarında çıkarttıkları melankolik vahşi sesleri taşıyordu. Uluyan hayvanların sesi gibi korkunçtu.

Sonra yastığı, özenle olması gerektiği yere koydu ve hafifçe öne arkaya sallanarak: "Tanrım, beni hemen yaşlandır, yaşlandır. Buna dayanamayacağım, daha fazla dayanamam" dedi.

Ve, dışarıdaki şarkının uğultusuyla, dansedenlerin ayaklarının verandanın betonunda çıkarttığı sese karışan bir başka sessizlik.

"Yaşamaya devam edemeyeceğim" dedi Bayan Slatter, lamba ışığının dar aydınlığı üzerindeki karanlık boşluğa. Fiziksel bir acı çekiyormuş gibi, iki kat oldu, elleri topuklarını kavramış, dağılmasını engelliyordu ve dertop olmuş biçimde, yüzü dimdik duvara bakarak, lambayla aynı hizada oturdu. Artık yüzünü görebiliyordum. Bu yüzü hiç tanımıyordum. Taştandı, beyaz taştan, ama gözleri, hafif bir titremeyle, orada

siyah siyah parlıyordu. Hiç beyazlaşmamış parlak siyah saçları serbest bırakılmıştı, düzensiz çizgiler halinde beyaz taştan yüzün çevresinde asılı duruyorlardı.

"Dayanamıyorum buna" dedi tekrar. Sesi bana yabancı gelmişti. Biriyle konuşuyor gibiydi. Bir an için, beni gördüğünü ve benimle konuşarak, kendini açıklamaya çalıştığını bile düşündüm. Neden sonra, yavaşça çözüldü ve tekrar dışarı, dansa gitti.

Lambayı aldım ve aynaya mümkün olduğu kadar yaklaştırdım, eğilip, yüzüme baktım. Ama yüzümde hiçbir şey yoktu.

Ertesi gün babama Bayan Slatter'ı yaşamaya devam edemeyeceğini söylerken duydum dedim. "Oh Tanrım, umarım elbisesi hakkında söylediklerimden değildir" dedi, ama ben "hayır" dedim, bu onun giysiyi beğenmediğini söylemesinden önceydi. "O zaman" dedi, "Sanırım benim söylediklerim onu daha da kötü yapmıştır." Sonrada: "Ah zavallı kadın, zavallı kadın!" Eve girip annemi çağırdı ve bu konuyu konuştular. Sonra telefon açıp Bayan Slatter'dan kasabaya giderken bize uğramasını istedi. Anlaşıldığı kadarıyla kasabaya o sabah gidecekti, öğle olmadan bizim verandada babamla konuşuyordu. Babamın anneme orada bulunmaması yolunda pek bir şey demesine karşın, annem orada yoktu. Ben de onların konuşmalarını duyabilmek için verandanın arka kısmınagittim.

"Bak, Molly" dedi, " biz eski arkadaşız. Bugünlerde berbat görünüyorsun. Neden derdini anlatmıyorsun? Bana herşeyi anlatabileceğini bilirsin"

Bir süre sustuktan sonra: "Bay Farquar, hiç kimseye söyleyemeyeceğiniz bazı şeyler vardır. Hiç kimseye" dedi.

"Ah, Molly" dedi babam, "eğer öğrendiğim tek şey varsa, onu da çok erken öğrendim, genç bir adamken, çok kötü günler geçiriyorum o da şu: Herkesin bir felaketi vardır, Molly. Herkesin birlikte yaşamak zorunda olduğu berbat bir şey vardır. Hep birlikte yaşıyoruz ve birbirimizi sürekli görüyoruz, hiçbirimiz de diğer insanın birlikte yaşamak zorunda olduğu o berbat şeyi bilmiyoruz."

Sonra Bayan Slatter: "Ama Bay Farquar, bunun doğru olduğunu sanmıyorum. Kendini mutsuz edecek özel hiçbir şeyi yokmuş gibi görünen bir sürü insan tanıyorum" dedi.

"Bunu nereden biliyorsun Molly? Nereden biliyorsun?"

"Bay Slatter'ı alalım" dedi. "İstediği her şeyi yapan bir adam. Ama

kendi gücünün farkında değil. Ve bu yüzden diğer insaların neler hissettiğini hiç anlamıyor."

"Ama bunu nereden biliyorsun, Molly? Biriyle elli sene birlkte yaşayabilir ve onu hâlâ tanımayabilirsin. Belki, hepimiz gibi, yalnız kaldığında ona acı veren bir şeyler vardır"

"Hayır, olduğunu sanmıyorum, Bay Farquar."

"Molly," dedi, babam birden yalvarırcasına heyecanla. "Kendine karşı çok acımasızsın, Molly."

Bayan Slatter hiçbir şey söylemedi.

Babam: "Dinle, neden bir süreliğine uzaklara gitmiyorsun, deniz kenarına git, bu yükseklik hepimizi biraz delirtiyor. Bir süreliğine alçak bir yerlere git."

Hâlâ bir şey söylemiyordu babam sesini alçattı ve eğer söylediklerini duysa annemin yüzünün nasıl kaskatı ve buz gibi olacağı geldi gözümün önüne. "Oradayken eğlen biraz. Eğlen ve kendini serbest bırak" dedi.

"Ama Bay Farquar, eğlenmek istemiyorum" Eğlence sözcüğünü, sanki kendisinin böyle bir şeyle hiç işi yokmuş gibi söyledi.

"Eğer bu dünyada istediğimize sahip olamıyorsak, o zaman alabileceğimizkadarınıalmalıyız."

"Bu doğru olmaz" dedi sonunda, yavaşça. "İnsanların değişik fikirleri olduğunu biliyorum, kendiminkileri de kimseye kabul ettirmek istemem."

"Ama Molly" diye başladı babam, heyecanla, ya da öyle görünüyordu, sonra da sustu.

Oturduğum yerden hasır sandalyenin gıcırdadığını duyabiliyordum; kalkıyordu. "Önerinizi dinleyeceğim," dedi. "Deniz kenarına gideceğim, çocukları da yanıma alacağım. Küçük olanları."

"Bir kere de çocukları boşver. İhtiyarı da yanına al ve Emmy Pritt'in bu sefer sizinle gelmemesini sağla."

"Bay Farquar" dedi, "eğer Bay Slatter Emmy Pritt'i istiyorsa, onunla olabilir. İkimizden birini seçmek zorunda. Ama ikimizi birden değil. Onu deniz kenarına götürsem bile, eve döndükten on dakika sonra Emmy Pritt'e gider."

"Ah, Molly, siz kadınlar çok sertsiniz. Bir kez olsun acı ona"

"Acımak? Bay Slatter hiç kimsenin acımasına ihtiyaç duymayan bir adamdır. Ama öneriniz için teşekkürler, Bay Farquar. Her zaman

çok düşüncelisiniz, siz ve Bayan Farquar."

Ve babama veda etti, yanına gittiğimde beni öptü, ziyaretine gitmemi istedi ve mağazaya uğramak için kasabaya indi.

Ve Bayan Slatter yaşamını böylece sürdürdü. George Andrews kendi çiftliğini aldı ve evlendi; düğün töreni Slatter'larda yapıldı. Uzun bir süre sonra Emmy Pritt tekrar hastalandı, başka bir ameliyat geçirdi ve öldü. Kanserden. Bay Slatter hayatında ilk defa üzüntüden hasta oldu. Bayan Slatter, çocukları bırakarak, çünkü zaten büyümüşlerdi, onu alıp deniz kenarına götürdü. Çünkü seneler geçmişti. Bayan Slatter'ın saçları beyazlaşmış senelerce önce olmak istediği gibi şişmanlayıp yaşlanmıştı.

BÜYÜK ŞEHRE ÇIKAN BİR YOL

Tren gece yarısı kalktı, altıda değil. Jansen'in memurun hatası yüzünden geçirdiği sinir patlaması daha gişeden uzaklaşmadan geçti; aslında umursamıyordu. Bir haftadır zengin arkadaşlarla, kasabayı onların gözlerinden görerek, bir servet fanusu içinde yaşamıştı. Şimdi, altı saattir, Johannnesburg'un kuru ve sinirli havasından etkilenmeye açıktı. İstasyonun büfesine gitti. Parlak kahverengi duvarları ve düzenli masaları olan çıplak bir yerdi. Kuvvetli, portakal rengi bir bardak çayın önünde oturdu; kararsız yolcuların tutuk, hayal dolu düşünceleri içinde olduğu için, oyun üzerinde dikkatini toplayamayan bir seyirci gibiydi. İnsanların, bu şehirde ne olduklarını, diğer şehirlerde olmayan, nelere sahip olduklarını anlamak için, sokaklarda, onların arasında dolaşmak için -çünkü her yerde kendini orada yaşayan insanların gözleri ve sesleriyle açığa vuran bir şeytanın bulunduğuna inanıyordu - yola koyulmak üzereydi ki birisinin: "Burası boş mu?" diye sorduğunu duydu. Hızla döndü, çünkü seste başka şeylerle karıştırılması mümkün olmayan bir nitelik vardı. Yanında iki kız duruyordu; soruyu soran yanıt beklemeden oturdu, halbuki odada bir sürü boş masa vardı. Dar ve kısa siyah bir giysi, bir sürü pirinç zincir ve yüksek parlak siyah ayakkabılar vardı üstünde. Üzerine parlak bir şeyler sürüldüğü için metal gibi ışıldayan, renksiz, kafasına sıkıca yapıştırılmış saçları olan, uzun, yapılı bir kızdı. Hemen bir sigara yaktı ve arkadaşına: "Tanrı aşkına otur" dedi. Öteki kız, Jansen'in bakmayı engelleyemediği yüzünü gözleyerek, onun yanındaki sandalyeye utanarak ilişti; umduğundan çok farklıydı. Kocaman lüleler halinde omuzlarına dökülen donuk saçlarıyla, tombul, çocuksu bir kızdı, çiçekli ve volanlı bir elbise giymişti, çıplak, güneş yanığı ayaklarında beyaz sandaletler vardı. Yüzünde küçük bir köpeğin neşeli dostluğu vardı. İki kız da yanakları ve alınlarındaki geniş açıklık-

larla Hollandalı özelliği gösteriyorlardı; bir çifti kızıl kirpikler diğeri de siyah cilalanmış saçaklarla çevrelenmiş olsa bile, ikisinin de küçük mavi gözleri vardı.

Garson kız sipariş almak için geldi. Jansen genç kızı kalkıp gidemeyecek kadar merak ediyordu. "Ne alırsınız?" diye sordu. "Brandy" dedi büyük olan hemen. "İki Brandy" diye ekledi, kız kardeşine yine sabırsızca bakarak, kardeş olduklarına şüphe yoktu.

"Hiç brandy içmedim" dedi küçük olan, bir hayret kıkırdamasıyla: "Annemin Noel'de verdiği şeri dışında" Büyük olan çaresizce fısıldayarak: "Aman Tanrım, beni bundan koru!" deyince kızardı.

"Johannesburg'a bu sabah geldim" dedi küçük olan, Jansen'a sır verircesine. "Ama Lila burada bir yıldır hayatını kazanıyor"

"Tanrım!" dedi Lila tekrar. "Sana ne söylemiştim. Sana anlattıklarımı dinlemedin mi?" Sonra bundan faydalanıp, Jansen'e profesyonelce gülümsedi ve: 'Toy! Anlatsam inanmazsınız. Geldiğimde toydum, ama Marie'yle kıyaslanınca...." Kızgın bir sesle güldü.

"Daha önce Joburg'a gelmiş miydiniz?" diye sordu Marie kendi samimi tavrıyla.

"Sadece geçiyorsunuz" dedi Lilla, Marie'ye bakarak. "Nasıl bakılacağını bilirsenizkolaycaanlayabilirsiniz?"

"Tastamam doğru" dedi Jansen.

"Belki yarın gidiyorsunuzdur?" diye sordu Lilla.

"Bu gece" dedi Jansen.

Lilla'nın gözleri anında Jansen'i bırakıp çevresindeki adamların yüzlerini bir bir incelemeye başladı. "Gece yarısı" dedi Jansen, ifadenin değişmesini görmek için.

"Çok zaman var" dedi, gülümseyerek.

"Lilla beni sinemaya götürmeye söz verdi" dedi Marie, gözleri büyüyerek. İstasyon büfesini inceledi, o öyle bakınca Jansen de büfeyi değişik bir gözle görmeye çalıştı. Başaramadı. Orası onun için hâlâ kötü giyinmiş, sıkıcı insanlarla dolu, çıplak kahverengimsi, kirli bir yerdi. Sokakta mırıldanarak dolanan yaşlı bir kadın, ya da çiçek açmış bir ağaç karşısında, gözleri dehşet ya da hayranlıkla açılmış bir çocukla beraber miş gibi hissetti kendini. Kim bilir hangi peri masalının kambur koca karısını, hangi kutsal ağacı görüyordur çocuk? Marie büyülü bir hayranlıkla gülümsüyordu.

"Pekala" dedi Jansen, "hadi sinemaya gidelim"

Lilla, sert mavi bakışı Jansen'den Marie'ye kayarak, bir dakikalığına hesap yaptı. "Sen Marie'yi al" diye önerdi, kardeşi Marie, dehşete kapılarak doğruldu. "Beni bırakamazsın" dedi.

"Aman Tanrım!" dedi Lilla boyun eğerek. "Oh, pekala. Otur, bebek. Ama görmem gereken bir arkadaşım var. Sana söyledim"

"Ama ben daha yeni geldim."

"Pekala, pekala. Otur, dedim. Seni ısırmaz."

"Nereden geliyorsun?" diye sordu Jansen.

Marie hiç duymadığı bir isim söyledi.

"Bloemfontein yakınlarında" diyeaçıkladıLilla.

"Bloemfontein'e bir kere gitmiştim" dedi Marie, Jansen'e bu deneyimi sunarak. "Oradaki sinema büyük. Evin ordaki gibi değil"

"Evin orası nasıl?"

"Ama o küçük" dedi Marie.

"Baban ne iş yapıyor?"

"Demiryolunda çalışıyor" dedi Lilla hemen.

"Ustabaşı" dedi Marie, Lilla da gözlerini yukarı kaldırıp iç geçirdi.

Jansen ustabaşıların kulübelerini, görmüştü. Bahçedeki tarhların üzerindeki iplerde beyaz beyaz çamaşırların sallandığı bir efsanevi kasabadan diğerine çığlık çığlığa giden trene el sallamak için içlerinden çocukların dışarı fırladığı ince, küçük barınaklardı.

"Annem eski moda" dedi Marie. Eski moda lafını dikkatle söylemişti; bu onun değil, Lilla'nındı; hoşlanmaya karar verdiği brandy'yi denerken yudumlaması gibi, bu kelimenin de tadına bakıyordu. Ama duygu tümüyle kendisinindi; bütün yılların hüsranı içindeydi, patlayıp büyük bir neşeye dönüşmeye hazır. "Bizim Joburg'da olmamızı istemiyor. Kızlar için yanlış olduğunu söylüyor"

"Kaçtın mı?" diye sordu Jansen.

Çocuğun yüzünü şaşkınlık kapladı. "Nereden anladın kaçtığımı?" Sıcak hayran bir gülümsemeyle Lilla' yı işaret edip. "Parayı ablam gönderdi. Benim hiç yoktu. Babam ve annemle yalnızdım, erkek kardeşlerim de bakır madeninde çalışıyorlardı." dedi.

"Anlıyorum!" Jansen, tavuklara bakmaya ve yemek yapmaya yardım eden, umutsuzca moda dergilerine bakan, dışarı çıkıp el sallamak ve bağırmak için çok büyük olduğundan, trenleri seyreden ama pencerelerde oturan şanslı insanlara kin dolu bir kıskançlıkla bakan, her hafta Lilla'dan gelen mektupları okuyan.(Bir büroda iş buldum. Yeni bir

giysi aldım. Sevgilim dedi ki....) küçük evdeki yalnız kız geldi gözlerinin önüne. Masada oturan kaba ve yetenekli görünüşlü, güçlü, sağlıklı iki güzel Güney Afrikalı kıza bakıp "Napalım, bu her gün oluyor" diye düşündü. Saatine bakınca Marie hemen:"Sinemaya gitmek için zaman var, değil mi?" diye sordu.

"Sen ve şu senin sineman" dedi Lilla. "Seni yarın öğleden sonra götürürüm." Ayağa kalktı, hiç düşünmeden Jansen'e "Geliyor musun?" diye sordu ve kapıya doğru yürüdü. Jansen durakladı, sonra Marie'nin şüpheci ama dostça gülümsemesini izledi.

Üçü sokağa çıktılar. Renkli parlak ışıktan çerçeveler içinde sinema oyuncularının öpüştüğü beyaz bina çok uzakta değildi. Yüzlerce şık insan, onları üniformalı muhteşem adamların karşıladığı, soylu mermer basamakları çıkıyorlardı. Jansen Marie'nin yüzüne baktığında bunları gördü. Lilla güldü ve: "Eve gidiyoruz, Marie. Filmler hiçbir şey değil. Onları seyretmektense daha iyi işler var" dedi. Jansen'e göz kırptı.

Banliyölerden birinde iki odalı bir daireye gittiler. Mac'ın Altın Mağazası adındaki bir bakkal dükkanının üzerindeydi oda. Vitrinde kutulanmış şeftaliler, kurutulmuş meyvalar, oyuncak bebekler ve kumaş topları vardı. Dairedeki mobilyalar yeniydi. Şişelerin ve bir radyonun durduğu bir büfe vardı. Radyoda: "İster miydin salınmak bir yıldızda, ay ışığını götürmek eve bir kavanozda, zengin oluvermek bir anda..." çalıyordu.

"Sözleri sevdim" dedi Marie Jansen'e, onları yumuşak birhayranlıkla dinleyerek. Lilla: "Kusura bakmayın, ama arkadaşıma telefon etmem gerekiyor" dedi ve dışarı çıktı.

Marie: "Bir şeyler iç" dedi. Dikkatle söylemişti. Dilinin ucu dişlerinin arasında, brandy koydu ve suyu yere döktü. Bardağı Jansen'a götürdü, yanına otururken bilinçsiz bir zaferle gülümsedi. Sonra: "Bekle" dedi ve yatak odasına gitti. Jansen kendini büyük bir koltuğun kaygan döşemesine yerleştirdi. Kendisini burada bulmak onu endişelendiriyordu. Neden? Yarar neydi? Büfenin üzerindeki aynada kendine baktı. Gri bir takım giymiş ve çok çirkin bir koltukta rahatsız oturan, yıpranmış, hoşgörülü, bir yüzü olan orta yaşlı bir adam gördü. Ama Marie ona baktığında ne görüyordu? Çok geçmeden, geniş ayaklarında bir çift parlak siyah ayakkabı ve sıkı kırmızı bir elbiseyle ve kendi açık dürüst yüzü üzerine çizdiği güzel bir yüzle geldi. Lilla'dan gördüğü gibi, başının ve omuzlarının duruşunu ayarlayarak, Jansen'in karşısına oturdu.

Ama, liseli kızlarınki gibi rahatça önünde duran bacaklarını unutmuştu.

"Lilla giysilerini giyebileceğimi söyledi" dedi, ablasının cömertliği üzerinde durarak. Bugün daireme çıkabilecek parayı kazanana kadar burada kalabileceğimi söyledi. Çok geçmeden yeterince para kazanabilirimişim." Nefesini tuttu. "Annem çıldıracak"

"Sanırım çıldırır" dedi. Jansen kuru bir sesle ve Marie'nin kendisini dinlemediğini gördü. Kırmızı eteklerini yaymıştı ve başlamasını bekleyerek, kibarca Jansen' e bakıyordu.

Lilla içeri girdi, hesaplı, sakin gözlerini kardeşinden Jansen'a çevirdi, gülümsedi ve "Kısa bir süre dışarıda olacağım. Oh, sakin ol. Hemen dönerim. Arkadaşım beni yürüyüşe çıkarıyor." dedi.

Arkadaş içeri girdi ve Lilla'nın kolunu tuttu. Yakışıklı, yanık tenli, iri bir adamdı, Merhaba dercesine gülümseyerek Marie'ye baktı. Marie gözlerinde öyle tutkulu bir hayranlıkla yanıt verdi ki Jansen hemen onun kendisine baktığında göremediği şeyleri anladı. "Vay, vay" dedi genç adam Marie'ye rahat bir sıcaklıkla. "Çok çabuk öğreniyorsun, anladığıma göre"

"Döneceğiz" dedi Lilla Marie'ye. "Söylediklerimi hatırla." Sonra, bir satıcı gibi Jansen'e "Fena değildir. Zaten burada evde başına iş açamaz." Genç adam kolunu beline doladı ve diğer eliyle büfeden bir bardak aldı. Radyoyla mırıldanarak, kendine brandy koydu: "Gölgeler diyarında şırıldayan dere kenarında... " Kafasını arkaya atıp brandy'yi yuvarladı. Jansen ve Marie'ye bakıp güldü, göz kırptı ve "Görüşürüz. Saati kurmayı ve kediyi dışarı çıkartmayı unutmayın." dedi. Dışarıda Lilla ve o şarkı söylüyorlardı. "Ay ışığını götür eve bir kavanozda, zengin oluver bir anda...." Şarkı söyleyerek sokağa, çıktılar. Bir arabanın kapısı kapandı, bir motor çalıştı. Marie pencereye fırladı ve acı acı: "Sinemaya gittiler" dedi.

"Sanmıyorum" dedi Jansen. Marie sorumluluk duygusuyla, kaşlarını çatarak geri geldi. "Bir içki daha ister misin?" diye sordu, Lilla'nın ona söylediklerini hatırlayarak. Jansen başını salladı ve isteksizlikten ağırlaşmış bir halde, bir dakika kımıldamadan oturdu. Sonra: "Marie beni dinlemeni istiyorum" dedi. Marie dinlemeye hazır, uysalca öne eğildi. Ama diğer adama, sıcak, cömert, gülen şarkı söyleyen adama baktığı gibi bakmıyordu. Jansen dilinin ucuna kadar gelen birçok kelimeyi beğenmedi ve baklayı ağzından çıkardı "Marie, bu gece seni eve yollamama izin vermeni istiyorum." Marie'nin yüzü durgunlaştı.

"Hayır, Marie, gerçekten dinlemelisin" Donuk direnişi ardında, kibarca dinliyordu. Jansen, hissettiği dostluğun inceliğinden, kelimeleri dikkatli kullanıyor, ama onların kendisi ile Marie arasındaki uzaklığın anlamsızlığında nasıl kaybolduğunu görüyordu. Sonra acımasız ve umutsuz bir tavır takındı, çünkü ona ulaşmak zorundaydı. "Böyle yaşamak göründüğü kadar eğlenceli değil" ve "Dünyanın her yerindeki binlerce kız aptal olduklarından kolay yolu seçiyorlar sonra da pişman oluyorlar" dedi. Marie gözlerini indirip, ayaklarındaki yeni yüksek ayakkabılara baktı; ama kendini Jansen'e kapadı. Jansen orospu ve fahişe kelimelerini kullandı; ama Marie onlara küfür kelimeleri olmalarından başka bir anlam yüklemiyor ve kendisiyle bağlantılarını kuramıyordu. Durmadan tekrarlamaya başladı: "Ablam sekreter, büroda çalışıyor"

"Bir sekreter maaşıyla böyle yaşayabilir mi zannediyorsun" dedi Jansen öfkeyle.

"Arkadaşı ona bazı şeyler veriyor, çok cömert, bana anlattı" dedi Marie şüpheyle.

"Kaç yaşındasın Marie?"

"On sekiz" dedi, Lilla'nın bileziğinin parladığı çilli bileğini çevirerek.

"Yirmi beşine geldiğinde sokaklarda olacaksın, her gördüğün adamı tutup, otellere götüreceksin..."

"Otel" kelimesini duyunca Marie'nin gözleri büyüdü, Jansen onun şimdiye kadar hiç bir otelde kalmadığını hatırladı; sinema perdesinde sevimli görünüyorlardı.

"Otuz yaşına geldiğinde yaşlı bir kadın olacaksın"

"Lilla bana bakacağını söyledi. Bana söz verdi" dedi Marie, Jansen'in soğukluğundan dehşete düşerek. Ama söyledikleri Jansen için hiç anlam taşımıyordu, hem de hiç. Jansen büyük ihtimalle kızın, fahişe kelimesinin anlamını bilmediğini; Lilla'nın ona öğrettiklerini, onun için sadece bu şehrin zevkine varabilmesini sağlayacak dersler olduğunu anladı.

"Neden buradayım biliyor musun? Ablan giysilerini çıkarmanı ve yatağa girmeni ve....." Durdu. Gözleri kocaman açılmış, üzerinde kenetlenmişti, ama korku değil, doğru davranmadığı için telaşlanan küçük bir kızın endişeli dalgınlığı vardı onlarda. Elleri kemerinin tokasına gitmişti, açıyordu.

Jansen ayağa kalktı ve konuşmaksızın, onun olduğu belli olan giy-

sileri, mobilyalardan ve yerden topladı. Yatak odasına girip bir bavul aldı ve eşyaları içine koydu. "Seni bu gece trene bindireceğim" dedi.

"Ablam sana izin vermez" diye bağırdı Marie. "Seni durdurur."

"Senin ablan kötü bir kız" dedi Jansen ve şaşırarak Marie'nin yüzünün sonunda korkulu olduğunu gördü. Bu iki kelime, "kötü kız" bütün o söylevden daha fazla etki yapmıştı.

"Böyle şeyler söylememelisin" dedi Marie, ağlamaya başladı."Hiçbir zaman birinin kötü kız olduğunu söylememelisin. Anlaşılan, bunlar, annesinin sözleriydi; ulaşılabilinen bir yerden onu oldukça etkilemişlerdi. Ağlayarak, hiç direnmeden, odanın ortasında kayıtsızca duruyordu. Jansen onu kolundan tuttu ve merdivenlerden indirdi. "Yakında iyi bir adamla evlenirsin, Marie" diye söz verdi. "Her zaman tren yolunun yanında yaşamayacaksın"

"Babamdan başka hiçbir erkeğe rastlamıyorum" dedi, yeniden kolunu çekiştirmeye başlayarak.

Bir taksiye binene kadar Jansen onu sıkıca tuttu. Orada, koltuğun bir köşesine büzülmüş, hızla kayan umutların şehrini seyrederek, oturuyordu. İstasyonda, Jansen sıkıca tutarak birbilet aldı ve ona beş paund verdi, onu bir kompartımana oturttu ve "Benden nefret ettiğini biliyorum. Bir gün doğruyu yaptığımı anlayacaksın ve mutlu olacaksın." dedi. Marie hafifçe gülümsedi ve kendini, üşümüş küçük bir hayvan gibi, koltuğa bırakarak, üzüntüyle pencereden dışarı baktı.

Jansen çoktan yandaki platforma yanaşmış olan kendi trenini yakalamak için koşarak, Marie'nin yanından ayrıldı.

Tren istasyondan çıkarken garda ümitsizce uzun topukları üzerinde sendeleyen, omuzunun üzerinden ürkek bakışlar fırlatan Marie'yi gördü. Gözleri karşılaştı; Marie ona özür dileyen bir bakış fırlattı ve koşmaya başladı. Elinde serbestçe tuttuğu paralarla, kalabalıklar arasından, ışıklara, aşka, vaadedilmiş şehrin neşeli sokaklarına dönmek için, kendine yol açmaya çalışıyordu.

UÇUŞ

Yaşlı adamın başı üzerinde güvercinlik vardı, bir sürü kurumla yürüyen ve gagasıyla tüylerini düzelten kuşla dolu, ayaklar üzerinde duran uzun telörgülü bir raf. Güneş kuşların gri gögüsleri üzerinde küçük gökkuşaklarına dönüşürdü. Yaşlı adamın kulakları onların şarkısıyla dinleniyordu, elleri gözdesine uzanmıştı, onu gördüğünde kıpırdamadan duran ve zeki parlak gözünü ona diken, tombul gövdeli genç bir kuştu, bir haber güvercini.

"Güzelim, güzelim, güzelim" dedi, kuşu yakalayıp, soğuk kızıl pençelerinin parmağı etrafına sarıldığını hissederek onu aşağı indirirken. Memnuniyetle, kuşu yavaşça göğsüne yasladı ve güvercinliğin arkasındaki geç ikindi manzarasına bakarak, bir ağaca yaslandı. Güneş ışığı ve gölgenin tümsek ve çukurlarında, büyük keseklere bölünmüş kırmızı toprak, uzun bir ufukta boydan boya uzanıyordu. Ağaçlar vadinin şeklini belirliyordu; zengin yeşil bir çim seli de yolunkini.

Gözleri eve gelene kadar yolu taradı. Orada da bir ekmek ağacının altındaki bahçe kapısında sallanan torununu gördü. Saçları omuzlarına bir güneş ışığı dalgası şeklinde dökülüyor, uzun çıplak bacakları, solgun çiçekler arasındaki parlak kırmızı ekmek ağacı gövdelerinin açılarını yineliyordu.

Pembe çiçeklere, köy yolu üzerindeki, içinde yaşadıkları tren yolu kulübesine bakıyordu.

Yaşlı adamın ruh hali değişti. Kuşun uçması için bileğini kaldırdı; kanatlarını açtığı anda onu yeniden yakaladı. Parmaklarının altında, uğraşıp çabalayan tombul şekli hissediyordu; ani bir kin nöbetiyle, kuşu küçük bir kutuya koyup kapattı. "Kal bakalım orada" diye mırıldandı ve kuşların durduğu rafa sırtını döndü. Başı omuzları üzerinden sarkmış, şarkı söyleyerek, kapının üzerinden sarkan torununa doğru yaklaşarak,

ihtiyatla çitin kenarından yürüdü. Hafif neşeli ses kuşların şarkısıyla karışıyordu, kızgınlığı azaldı.

"Hey !" diye bağırdı; kızın sıçradığını, geri baktığını ve kapıdan indiğini gördü. Gözleri kendilerini örttüler, şımarık ve yumuşak bir sesle: "Selam, büyükbaba" dedi. Oyalanarak arkasına, yola baktıktan sonra, saygıyla dedesine doğru yürüdü.

"Steven'ı mı bekliyorsun?" diye sordu, parmaklarını pençe gibi avuçlarınakıvırarak.

"İtirazın mı var?" diye sordu kız hafifçe, ona bakmadan geçti; adam,kurumla yürüyen kuşları, güneşi, çiçekleri, kızın kendisini kapsayan sert bir acı düğümü içinde kaskatı oldu. "Oynaşacak kadar büyük olduğunu düşünüyorsun ha" dedi.

Kız bu eski moda cümle karşısında başını sallayıp somurttu, "Aman Büyükbaba!"

"Evden ayrılmayı istediğini düşünüyorsun ha? Geceleri kırlarda dolaşabileceğini mi düşünüyorsun?"

Kız gülümseyince, bu sıcak Ağustos ayının her akşamı olduğu gibi, onu, postahane şefinin oğlu olan, kırmızı elli, kırmızı boyunlu, vahşi gövdeli gençle, el ele köye giden yolda yürüyormuş gibi gördü. Kanı beynine sıçradı, öfkeyle bağırdı: "Annene anlatacağım!"

"Anlatırsan, anlat" dedi gülerek ve kapıya geri döndü.

Kızın, kendisinin duyabileceği şekilde, şarkı söylediğini duydu:

"Sen tenimin altındasın

Sen kalbimin derinliklerinde..."

"Süprüntü" diye bağırdı. "Süprüntü. Küçük küstah süprüntü"

Homurdanarak, kızı, kızının kocası ve çocuklarıyla paylaştığı bu evde tek sığınağı olan, güvercinliğe döndü. Ama ev artık boştu. Bütün o genç kızlar kahkahaları, atışmaları ve takılmalarıyla birlikte çekip gitmişlerdi. O sert hatlı, sakin bakışlı kadınla, kızıyla, şefkatten uzak ve yalnızbırakılmıştı.

Kendini kaptırmış öten kuşlara gücenip, mırıldanarak güvercinliğin önünde eğildi.

Kız kapıdan bağırıyordu: "Git de anlat! Gitsene, ne diye bekliyorsun?"

Hızlı, acıklı, ısrarlı yalvaran bakışlarla, eve doğru inatla yürümeye başladı. Ama kız o tarafa bakmıyordu bile. Kızın meydan okuyan ama endişeli, genç gövdesi onu sevgi ve pişmanlığa sürükledi. Durdu.

"Ama öyle demek istememiştim..." diye mırıldandı, kızın dönmesini ve ona koşmasını bekleyerek."Öyle demek istemedim..."

Ama torunu ona dönmedi. Onu unutmuştu. Yoldan genç Steven geliyordu, elinde bir şey vardı. Kıza bir hediye almıştı herhalde. Kapının geriye savruluşunu ve genç çiftin kucaklaşmasını izlerken yaşlı adam kaskatı oldu. Ekmek ağacının narin gölgesi içindeki torunu, bir tanesi, postane şefinin oğlunun kollarındaydı, saçları oğlanın omzundan aşağı akıyordu.

"Sizi gördüm!" diye kinle bağırdı yaşlı adam. Kıpırdamadılar. Tahta verandanın ayakları altında kızgınlıkla gıcırdayışını duyarak, küçük, kireç boyalı eve girdi. Kızı, ışığa doğru tuttuğu bir iğneye iplik geçirerek, ön odada nakış işliyordu.

Bahçeye doğru bakarak, yeniden durdu. O ikisi şimdi de, gülerek, çalıların arasında sallana sallana dolaşıyorlardı. Onları seyrederken, kızın birden cilveli bir hareketle oğlandan kaçtığını, arkasından onu izleyen oğlanla çiçeklerin arasına daldığını, gördü. Önce bağırışlar, kahkahalar, bir çığlık duydu, sonra sessizlik.

"Ama hiç te böyle değil" diye söylendi sıkıntıyla. "Böyle değil. Neden anlamıyorsun? Koşup kıkırdamakla, öpüşüp, koklaşmakla olacak şey değil bu. İş işten geçmiş olacak."

Acı bir nefretle kızına baktı, kendinden nefret ederek. Onlar yakalanmış ve işleri bitmişti, ikisinin de, ama torunu hâlâ özgürce koşuyordu.

"Göremiyor musun?" diye sordu, o an uzun yeşil otların arasında postane şefinin oğluyla yatmakta olan, göremediği torununa.

Kızı ona baktı, göz kapakları yorgun bir sabırla yukarı kalkmıştı.

"Kuşlarını yatırdın mı?" diye sordu, ona takılarak.

"Lucy" dedi sabırsızca . "Lucy..."

"Yine ne var?"

"Steven'la birlikte bahçedeler."

"Sen otur da çayını iç."

Boş tahta zemine, ayağını sinirli sinirli vurup bağırdı: "Onunla evlenecek. Duyuyor musun onunla evlenecek!"

Kızı çarçabuk ayağa kalktı, ona bir fincan getirdi ve bir tabak hazırladı.

"Çay istemiyorum, istemiyorum, duyuyor musun"

"Hadi, hadi," dedi yumuşak bir sesle. "Nesi var? Neden olma-

sın?"

"On sekiz yaşında daha. On sekiz!"

"Ben on yedi yaşında evlenmiştim ve hiç pişman olmadım."

"Yalancı" dedi. "Yalancı. O zaman pişman olmalısın. Neden kızlarını evlendiriyorsun? Bunu yapan sensin. Niçin yapıyorsun bunu? Neden?"

"Diğer üçü iyi evlilikler yaptı. Üçünün kocasıda iyi çıktı. Alice neden yapmasın?"

"O sonuncu" diye yasla inledi yaşlı adam. "Onu biraz daha tutamazmıyız?"

"Hadi, baba. Yolun aşağısında oturacak topu topu. Her gün buraya seni görmeye gelecek."

"Ama aynı şey değil" Birkaç ay içinde neşeli hareketli şımarık çocuklardan, ciddi genç, anaç kadınlara dönüşen diğer üç kızı düşündü.

"Benim evlenmemden hiç hoşlanmamıştın." dedi. "Neden? Hep aynı şey. Evlendiğimde de yanlış bir şey yapıyormuşum gibi hissetmiştim kendimi, senin yüzünden. Kızlarım da öyle. Onları ağlatıp, mutsuz etmiştin. Alice'i rahat bırak. O mutlu." Gözlerini güneşle aydınlanmış bahçede dolandırarak, iç geçirdi. "Gelecek ay evlenecek. Beklemenin lüzumu yok."

"Evlenebileceklerini mi söyledin?" dedi inanamayarak.

"Evet, baba, neden olmasın?" dedi soğukça ve nakışını eline aldı.

Yaşlı adamın gözleri yaşarmıştı, verandaya çıktı. Islaklık aşağıya çenesinin üzerine yayıldı ve yaşlı adam bir mendil çıkardı ve bütün yüzünü kuruladı. Bahçe boştu.

Genç çift bir köşeden çıktı; ama artık yüzleri ona düşman değildi. Postane şefinin oğlunun bileğinde, göğsünde güneş parlayan genç bir güvercin duruyordu.

"Bana mı?" dedi yaşlı adam, çenesindeki damlalar titrerken. "Bana mı?"

"Sevdin mi?" Kız, yaşlı adamın elini tuttu ve ona sarıldı. "Sana, Büyükbaba. Steven senin için getirdi. Gözlerinin yaşarmasını ve mutsuzluğunu dindirmeye çalışarak, ilgi ve şefkatle yanında durdular. Kollarını tuttular ve her biri bir yanında, onu sararak, okşayarak, sözcük kullanmadan, hiç bir şeyin değişmeyeceğini, değişemeyeceğini ve hep onunla olacaklarını anlatarak, onu kuşların yanına götürdüler. Kuş bunun kanıtı, dediler sakin, mutlu gözleriyle, kuşu ona verirlerken.

"Al, büyükbaba, bu senin. Senin için."

Kuşun güneşten ısınmış, yumuşak sırtını okşayıp, kanatlarını kaldırmasına ve kendini dengelemesine bakan büyükbabanın onu bileğinin üzerinde tutuşunu seyrettiler.

"Onu bir süre kapatmalısın" dedi kız içtenlikle. "Buranın evi olduğunu anlayana kadar."

"Tereciye tere satıyorsun" diye homurdandı yaşlı adam.

Yarı kasıtlı öfkesinden rahatlayarak, gülmeye başladılar. "Beğendiğine sevindik." Sonra bahçe kapısına yöneldiler, asıldıkları kapıda, arkaları ona dönük, sakin sakin konuşurlarken, artık ciddi ve niyetliydiler. Büyüklere has ciddiyetlerinden daha fazla hiçbir şey onu dışarıda, yalnız bırakamazdı; aynı zamanda, onu yatıştırdı da, verdikleri taklacı güvercinin ipini çözüp çimin üzerine bıraktı. Onu yine unutmuşlardı. Boğazının düğümlendiğini, dudaklarının titrediğini hissederek, kendini zaten böyle yapmaları gerektiğine inandırdı yaşlı adam. Tüylerinin ipeksi dokunuşunu duymak için, yeni kuşu yüzüne değdirdi. Sonra onu bir kutuya kapatıp kendi gözdesini çıkarttı.

"Artık gidebilirsin" dedi yüksek sesle. Bahçedeki kız ve oğlana bakarak, onu uçmaya hazır, dengede tuttu. Sonra, kaybının acısına tutsak bir halde, bileğindeki kuşu havaya kaldırdı ve onun yükseklere uçuşunu seyretti. Uğultulu bir kanat serpintisi ve bir kuş bulutu güvercinlikten akşama yükseldi.

Kapıdaki Alice ve Steven konuşmayı bıraktılar ve kuşları seyrettiler.

Verandada, o kadın, kızı, gözlerini hâlâ nakışı tutan eliyle gölgelemiş, bakıyordu.

Yaşlı adama, bütün ikindi onun kendine hakim oluşunu görmek için sessizliğe bürünmüş gibi geldi, öyle ki ağaçların yaprakları bile titremeyi kesmişti.

Kuru gözleriyle sakince ellerini iki yana düşürdü ve gökyüzüne bakarak dimdik durdu.

Parlak gümüşsü kuş bulutu, bir toz zerreciği kümesi gibi güneş ışığında yükselip yüzmeye başlayana dek, tiz bir kanat çatlamasıyla, sürülmüş koyu renk toprağın ve daha koyu ağaçlık bölgenin ve parlak çimen kıvrımlarının üzerinden, gittikçe yükselerek uçtu.

Birbirinin ardı sıra ışık patlamaları oluşturan kanatlarını hafifçe eğerek, geniş bir halka yaptılar ve teker teker gökyüzünün yükseklerin-

deki gün ışığından gölgeye düştüler, teker teker ağaçların, otların ve tarlanın üzerinden, vadiye ve gecenin sığınağına dönmekte olan gölgeli toprağa, geri döndüler.

Bahçe geri dönen kuşların telaş ve kargaşasına boğulmuştu. Sonra sessizlik, gökyüzü boştu.

Yaşlı adam acele etmeden, ağır ağır döndü; bahçedeki torununa gururla gülümsemek için gözlerini kaldırdı. Alice ona bakıyordu. Gülümsemiyordu. Gözleri kocamandı ve soğuk gölgede solgundu ve yaşlı adam kızın yüzünden titreyerek dökülen yaşları görebiliyordu.

STALİN'İN ÖLDÜĞÜ GÜN

Bournemouth'taki teyzemden gelen mektuplar yüzünden o gün benim için kötü başladı. Bana, o gün öğleden sonra dörtte kuzenim Jessie'nin fotoğrafını çektirmeye söz verdiğimi, hatırlatıyordu. Gerçekten söz vermiştim, ve tümüyle unutmuştum. Saat dörtte Bill'le buluşmayı kararlaştırdığımızdan, buluşmayı ertelemek için ona telefon etmem gerekti. Bill, Amerikan Aleyhtarı Faaliyetler Komitesi'yle başı derde girip kara listeye alındığından artık orada hayatını kazanamayan ve İngiltere'de oturma izni almaya çalışan Amerikalı bir senaryo yazarıydı. Kendisine sekreterlik yapabilecek birilerini arıyordu. Şimdiye kadar sekreteri hep karısı olmuştu; ama yirmi senelik evlilikten sonra, ortak birşeyleri olmadığı gerekçesiyle onu boşuyordu. Onu Beatrice'le tanıştırmayı planlamıştım.

Beatrice pasaportunun süresi bitmiş Güney Afrika'lı eski bir arkadaşımdı. Kendisini Komünist diye adlandırdıkları için bir kere geri döndü mü tekrar dışarı çıkamayacağını biliyor ve İngiltere'de bir altı ay daha kalmak istiyordu. Ama hiç parası yoktu. Bir işe ihtiyacı vardı. Bill ve Beatrice'in bir sürü ortak şeyleri olacağını ummuştum; ama sonra ikisinin de birbirinden hoşlanmadığı ortaya çıktı. Beatrice, başka bir isim altında TV için seks komedileri yazdığı ve kötü filmlerde oynadığı için Bill'in aşağılık biri olduğunu söylüyordu. Onun mazeretini, yani insanın ekmeğini kazanmak zorunda olduğunu, haklı bulmuyordu. Bill ise kendi açısından, hiçbir zaman politikayla ilgilenen kadınlara katlanamamıştı. Ama ben iki sevgili arkadaşımın bu uyuşmazlığını sonradan öğrenecektim; Bill'i sonunda Lady Hamilton'la ilgili bir filmin provasını yaptığı bir stüdyoda yakalayana kadar, bir saat boyuca o stüdyo senin bu stüdyo benim aradım. Pek te önemli olmadığını, çünkü zaten randevuyu unuttuğunu söyledi. Beatrice'e telefon edemediğimden bir telgraf

yolladım.

Böylece öğleden sonrayı kuzen Jessie'ye ayırdım. Yoldaş Jean arayıp, beni öğleyin görmek istediğini söylediğinde tam işe başlamak üzereydim. Jean senelerdir doğru bir politik görüş edinmem için benim gönüllü klavuzum ya da danışmanım olmuştu. Belki, onun bir sürü gönüllü kılavuzdan biri olduğunu söylemek daha doğrudur. İlk kısa öykü kitabımın çıktığının ertesi günü, şimdi hangisi olduğunu unuttuğum bir öykünün, sınıf mücadelesini yanlış çözümlediğini söylemek için sabah işe gitmeden beni görmeye gelen de Jean'dı. O zamanlar söylediklerinin çoğunun doğru olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum.

O gün öğle vakti bana geldiğinde, kese kağıdı içinde sandviçlerini getirmişti, ama biraz kahveyi de kabul etti ve beni rahatsız etmediğini umduğunu, ama benim söylediğimi duyduğu bir şeyin canını çok sıktığını söyledi.

Bir kaç hafta önceki bir toplantıda, Sovyetler Birliği'nde bir takım kirli işlerin döndüğü yollu pek çok kanıt olduğunu söylemiş olmamdı sorun. Bu ifadenin saygısızca olduğunu ilk önce ben kabul etmeliydim.

Jean ufak tefek, canlı, gözlüklü bir kadındı, işçi sınıfına bağlılığı otuz senedir Parti'ye çalışmasıyla kanıtlamış bir Papaz kızı. Bana hep sabırlı ve nazik davranırdı. "Yoldaş," dedi, "Senin gibi entellektüeller, kapitalizmin kokuşmuş güçlerinin baskısı altında parti kadrosundaki tüm diğer insanlardan daha çok kalıyor. Bu senin suçun değil. Ama tetikteolmalısın."

Tetikte olduğumu düşündüğümü söyledim; ama buna karşın, arada bir, tabı ki tesadüfen, kapitalist basının da gerçekleri söylediğini hissetmeden edemediğimi söyledim.

Jean titizlikle başlamış olduğu sandviçi bitirdi, gözlüklerini düzeltti ve bana işçi sınıfının mutlaka uyanık olması gerektiği konusunda kısa bir nutuk çekti. Sonra gitmesi gerektiğini söyledi; çünkü saat ikide bürosunda olmalıydı. Benim geçmişime sahip olan bir entellektüelin doğru bir işçi sınıfı görüşüne ulaşmasının tek yolunun Parti'de daha sıkı çalışmak; durmaksızın işçi sınıfının arasına karışmak olduğunu söyledi; böylece yazılarım yavaş yavaş sınıf mücadelesi için gerçek bir silah halini alabilirdi. Bana otuzlardaki Duruşmaların harf be harf tutanaklarını göndereceğini, onları okursam, Sovyet adaletine karşı takındığım şüpheci tavrın değişeceğini söyledi. Tutanakları uzun süre önce okuduğumu ve hiçbir zaman ikna edici bulmadığımı söyledim. Merak

etmememem gerektiğini; gerçekten sağlam bir işçi sınıfı tavrının zamanla oluşacağını söyledi.

Bundan sonra gitti. Şu ya da bu nedenle canımın biraz sıkıldığını hatırlıyorum.

Telefon çaldığında, tekrar işe başlamak üzereydim. Kuzen Jessie'ydi, fotoğrafını çektirmek için bir giysi alıyordu, bu yüzden kararlaştırdığımız gibi daireme gelemeyecekti. Yirmi dakikaya kadar onunla mağazanın önünde buluşabilir miydim? Bu yüzden öğleden sonra yapacağım işi bırakıp bir taksi tuttum. Yolda taksi şoförüyle, hayat pahalılığını, hükümet politikasını tartıştık, bütün konularda aynı şeyleri düşündüğümüz ortaya çıktı. Sonra bana kırk beş yaşındaki en iyi arkadaşıyla evlenmek isteyen on sekiz yaşındaki biricik kızından söz etmeye başladı. Bunu onaylamamış; onaylamadığını söylemiş; ve böylece aynı anda hem kızından hem de arkadaşından olmuş. Daha da kötüsü karısının aldığı bir kadın dergisinde psikoloji hakkında bir makale okumuş ve o saat kızında baba saplantısı olduğuna karar vermişti. "Bunu okuduğumda kendimi gerçekten kötü hissettim" dedi. "Böylesi birşeyi birden bire öğrenmek korkunç birşey." Mağazanın girişine dikkatle park etti, indim. "Neden bu kadar üzüldüğünü anlayamadım;" dedim. "Hepimizde baba saplantısı olsa bile şaşırmazdım" "Böyle konuşmamalısınız" dedi, ücret için elini uzatarak, ufak tefek acıklı görünüşü olan bir adamdı, kafası limona, ya da fıstığa benziyordu, küçük mavi gözleri dalgın ve acılıydı. "Karım bana senelerdir Hazel'imizi fazlaca şımarttığımı söyler. Bana öyle geliyor ki doğruyu söylemiş." "Birde şöyle düşün" dedim, "Bir çocuğu çok fazla sevmek çok az sevmekten daha iyidir." "Sevmek mi?" dedi. "Sevmek, öyle mi? Bana sorarsanız bu günlerde yapmacıklı az bir sevgi ya da herhangi birşey yetiyor. Hazel üç ay önce arkadaşım George'le evi terk etti ve nerede ya da nasıl olduğunu söylemek için bir kart bile atmadı."

"Yaşam herkes için oldukça zor" dedim. "Şunun ya da bunu yüzünden ne farkeder."

"Siz bunu söyleyebiliyorsunuz tabi" dedi adam.

Bu konuşma daha da uzayabilirdi, ama kuzenim Jessie'nin kaldırımda durup bizi seyrettiğini gördüm. Taksi şoförüne hoşçakal dedim ve yüzümde hafif bir endişeyle Jessie'ye döndüm.

"Seni gördüm" dedi. "Seni onunla tartışırken gördüm. Yapılacak tek şey de bu. Son zamanlarda çok küstahlaştılar. Benim prensibim,

uzaklığa aldırmaksızın, altı pens bahşiş vermek, eğer karşı çıkarlarsa da kendileri bilir. Daha dün bir tanesi yolun ortasında sadece altı pens bahşiş verdiğim için arkamdan bağırdı. Ama onlarla başa çıkmamız lazım"

Kuzenim Jessie, uzun boylu, geniş omuzlu bir kız, yaklaşık yirmi beş yaşında. Ama on sekizinde gösterir. Yuvarlak, genç ve sivri çeneli yüzünü serbestçe çevreleyen açık kahverengi saçları vardır. Kocaman açık mavi gözleri bakir ve vahşidir. Özellikle otobüs görevlileri, taksi şoförleri ve hamallarla savaşırken, tümüyle bir Viking kızına benzer. O ve Emma teyzem aşağı tabakayla sürekli gerilla savaşı halindedirler; bu eğlenceyi ikisine de çok görmem, çünkü yaşamları korkunç sıkıcıdır. Ayrıca, rakiplerinin de bundan hoşlandığına inanıyorum. Hatırlıyorum bir keresinde, kuzen Jessie ve bir taksi şoförü arasındaki bir mücadele sonrasında, kuzen Jessie omuzlarını sallayarak, sertçe uzaklaşırken, şoför beğeniyle gülmüş ve: "Bu gerçek bir eski moda doğrusu. Bu günlerde hiç böylesi kalmadı." demişti.

"Elbiseni aldın mı?" diye sordum.

"Üzerimde" dedi.

Kuzen Jessie her zaman aynı şeyi giyerdi: iyi kesimli bir takım, yuvarlak yakalı bir kazak, ve bir inci kolye. Bunlar ona sevimli bir görünüş verirdi.

"Hadi gidip şu işi halledelim" dedim.

"Annem de geliyor" dedi. Bana saldırganca baktı.

"Aa, iyi" dedim.

"Ama ona giysilerimi alırken yanımda bulunmasını istemediğimi söyledim. Ona gelip beni buradan almasını söyledim. Giysilerimi benim için seçmesini istemiyorum."

"Haklısın" dedim.

Emma Teyzem, zaman geçirmekte olduğu, köşedeki çay evinden, bize doğru geliyordu. Çok iri bir kadındır, bir trafik polisi gibi, denizci mavisi giysiler inciler ve beyaz eldivenler giyer. Büyük, ağır çeneli, acılı bir yüzü vardır; ve buldoğa benzeyen gözleri neredeyse her zaman hayal kırıklığıyla kızının üzerine kenetlenmiş durumdadır.

"İşte!" dedi, Jessie'nin takımını görünce. "Beni yanına almadın ama, birşey farketmedi."

"Ne demek istiyorsun?" dedi Jessie hemen.

"Bu sabah *Reneés*'e gidip; onlara geleceğini söyledim ve sana bu takımı göstermelerini rica ettim. Sen de onu almışsın. Görüyorsun,

senin zevklerini kendiminkiler kadar iyi biliyorum."

Jessie sivri savaşçı çenesini, alçakgönüllü zaferi içinde gözlerini indirmiş ve şemsiyesinin ucuyla kaldırımı dürtmeye başlamış olan annesine doğru kaldırdı.

"Sanırım artık gitsek iyi olacak" dedim.

Emma Teyze ve Kuzen Jessie, çevrelerine kızgın elektrik akımları yollayarak, arkama düştüler ve yola koyulduk.

"Yolun başında bir otobüse binelim" dedim.

"Evet, sanırım bu daha iyi olur" dedi Emma Teyze. "Bir taksi şoförünün küstahlığına daha katlanamayacağım bugün"

"Hayır" dedi Jessie, "ben de."

Otobüsün boş olan ikinci katına çıktık, en öndeki iki sıraya yanyana oturduk.

"Umarım senin şu adam Jessie'ye insaflı davranır" dedi Emma Teyze.

"Ben de öyle umuyorum." dedim. Emma Teyze her yazarın fotoğrafçılar, basın toplantıları ve yayıncıların verdiği partiler arasında yaşadığına inanır. Bir fotoğrafçı seçmek için en uygun insanın ben olduğumu düşünmüştü. Öyle olmadığımı yazdım ona. O da cevap olarak, bunun yapabileceğim en kolay şey olduğunu yazdı. "Aslında hiç te önemli değil" dedi, her zaman hiç kimsenin anlamasını beklemediği, içsel bütünlüğünün yatıştırılamaz acısı yüzündenmiş gibi, kısa, soluksuz, savaşçı cümlelerle konuşan Jessie.

Anlaşılan Emma Teyze'yle Jessie'nin yaşadığı pansiyonda, kardeşi TV yapımcısı olan yaşlı bir adam kalıyordu. Jessie yerel oyuncularla *Quite Wedding* de oynamıştı. Emma Teyze Jessie'nin hoş bir fotoğrafını bulundurursa, onu, şu sıralarda herhangi bir hafta sonu gelmesi beklenen TV yapımcısına, kardeşiyle birlikte pansiyona çaya geldiklerinde gösterebilir; Jessie de fotojenik olduğunu kanıtlarsa, TV yapımcısı onu Londra'ya bir TV yıldızı olmaya gönderebilirdi.

Jessie'nin bu kampanya hakkında ne düşündüğünü bilmiyordum. Annesinin onun için kurduğu gelecek planları hakkında neler düşündüğünü hiçbir zaman öğrenemedim. Boyun eğebilir ya da eğmeyebilirdi; ama her zaman o vahşi ve soluksuz umursamazlığının sakinliğiyle olurdu bu.

"Eğer bu tavrı takınacaksan canım" dedi Emma Teyze, "Sanıyorum fotoğrafçı bundan pek hoşlanmayacak."

"Aman, Anne!" dedi Jessie.

"İşte otobüs görevlisi" dedi Emma teyze, acı acı gülerek. "Geçen sefer ödediğimden bir peni daha fazla ödemeyeceğim. Knightsbridge'den Little Duchass Street'e kadar ücret üç penstir"

"Fiyatlara zam geldi" dedim.

"Bir peni daha fazla ödemem" dedi Emma Teyze.

Ama gelen otobüs görevlisi değildi. Birbirlerini basamakların üzerinde dengeleyen, iki orta yaşlı insan gelmişti, yanyana değil de arka arkaya oturdular. Bunun tuhaf olduğunu düşündüm, özellikle de kadın adamın omzuna eğilip, çaçaron bir papağan sesiyle: "Evet, eğer benim balığımı bir kez daha dışarıya atarsan, ben de ev sahibine seni kapı dışarı etmesini söylerim. Seni daha önceden uyarmıştım" dediğinde.

Islak, gri, ezilmiş bir fötr şapka gibi görünen adam, önüne baktı ve otobüsün sarsıntısıyla başını salladı.

Kadın: "Balığımın üzerinde mantar var. Nereden geldiğini bilmediğimi düşünüyorsan yanılıyorsun" dedi.

Adam birden yüksek ısrarlı bir sesle: "Denizin derinliklerinde bir sürü küçük balık var, bir sürü küçük balık. Onlara bütün o bombaları atıyoruz, bu yüzden bağışlanmayacağız, öyle değil mi, zavallı küçük balıkları havaya uçurduğumuz için bağışlanmayacağız."

Kadın, canayakın bir sesle: "Ben bunu düşünmemiştim," dedi ve adamın arkasındaki koltuktan kalkıp yanına oturdu.

O öğleden sonranın bir noktada kontrolden çıkacağını biliyordum; ama bu konuşma beni rahatsız etti. Emma Teyze "Şuna bak, eskiden hiç böyle insanlar yoktu. İşçi Partisi hükümetinin marifeti" diyerek herşeyi normale döndürünce rahatladım."

"Of Anne," dedi Jessie, "bu öğleden sonra politika yapacak halde değilim."

İstediğimiz yere gelince otobüsten indik. Emma Teyze üçümüz için otobüs görevlisine dokuz pensi verdi adam hiç yorum yapmadan aldı. "Aynı zamanda beceriksizler de;" dedi.

Yağmur çiseliyordu ve hava oldukça soğuktu. Kafalarımız hep birlikte Emma Teyze'nin şemsiyesi altında, yolu yürüdük.

Sonra bir gazetede şu başlığı gördüm: Stalin ölüyor. Durdum ve şemsiye zıplayarak kaldırımda bensiz ilerledi. Gazeteci eski bir tanıdığımdı. Ona "Ne bu, tiraj arttıran numaralardan biri mi?" dedim. "Bana kalırsa bizimki miyadını doldurmuştu. Yaşam tarzına bak, bence kendi-

si arandı" dedi. "Buldozer gibi bir yapısı olmalı." Gazeteyi kıvırıp bana verdi. "Bana göre o tür bir yaşam kimseye yaramaz. Durağan. Raporları okumak ve toplantılarda oturmaktan başka işi yok. Bu işi o yüzden seviyorum, bol bol temiz hava alıyorum." On adım ötede Emma Teyze ve Jessie, ıslak şamsiyenin altında birbirlerine sokulmuş, bana bakıyorlardı. "Ne oldu, hayatım?" diye bağırdı Emma Teyze. "Görmüyor musun, gazete alıyor" dedi Jessie ters ters.

Gazeteci: "Onsuz, işler bayağı değişecek. Orada olup bitenleri beğendiğimden değil. Ama demokrasiye pek te alışık değiller, değil mi? Demek istediğim, eğer insanlar bir şeye alışık değillerse, onu özlemezler."

Yağmurun içinden şemsiyeye koştum. "Stalin ölüyor" dedim.

"Nereden biliyorsun?" dedi Emma Teyze şüpheyle.

"Gazetede öyle yazıyor."

"Bu sabah hasta olduğunu söylediler ama ben propaganda olduğunu düşünüyorum. Görmeden inanmam."

"Aman anne, sen de yani. Nasıl görebilirsin ki?" dedi Jessie.

Yolda yürüdük. Emma Teyze: "Ne dersin, sevimli güzel bir ikindi elbisesi alması Jessie için daha iyi olmaz mıydı?" dedi.

"Anne," dedi Jessie, "canının sıkkın olduğunu görmüyor musun? Bizim için Churchill'in ölümü neyse, onun içinde Stalin'inki aynı şey."

"Aman Tanrım!" dedi Emma Teyze, şok içinde kalakaldı. Şemsiye tellerinden biri Jessie'nin başını sıyırdı ve Jessie kısa keskin bir çığlık attı. "Artık şu şemsiyeyi kapasana, görmüyor musun yağmur dindi?" dedi, dehşetle saçlarının ayrılma yerini yoklayarak.

Emma Teyze kapanana kadar şemsiyeyi çekip toplamaya çalıştı, sonra Jessie şemsiyeyi alıp sardı. Emma Teyze kızardı ve kaşlarını çattı, şüpheyle bana baktı. "Bir fincan çay içmek ister miydin?" dedi.

"Jessie gecikecek," dedim. Fotoğrafçının kapısı az ötedeydi.

"Umarım bu adam Jessie'nin ifadesini yakalar" dedi Emma Teyze. "Şimdiye kadar bir tanesi bile onun bakışını yakalayamadı."

Jessie aksi bir tavırla, leylak ve altın rengi duvar kağıdıyla kaplı, genişçe basamakları bizim önümüzden çıktı. Jessie buyurgan bir tavırla kapıyı açıp içeri girince, basamakların tepesinden Stravinsky duyuldu. Tümüyle beyaz, gri ve altın rengi, misafir odasına benzeyen odaya onun ardından girdik. Yukarıdaki bir müzik kutusu *Bahar Ayini* 'ni çalıyordu; ve ev sahibimiz olan, siyah kadife ceketli, çekici genç adam,

özür dileyen bir gülümsemeyle makinayı kapatana kadar, konuşmamızın bir anlamı yoktu.

"Umarım doğru yere gelmişizdir" dedi Emma Teyze."Kızımı, fotoğrafını çektirmek için getirdim."

"Tabi ki doğru yere geldiniz," dedi genç adam."Gelmenize çok memnun odum!" Emma Teyze'nin beyaz eldivenli ellerini, kendininkilerin arasına aldı ve onu büyük bir koltuğa doğru itti; Emma Teyze bu hareket karşısında kızardı. Sonra genç adam bana baktı. Emma Teyzeden çok uzaktaki büyük bir sedire oturdum hemen. Profesyonelce gülümseyerek Jessie' ye baktı. Jessie, görev başındaki bir amiral gibi kaşlarını çatmış, elleri arkasında bağlı, halının üzerinde duruyordu.

"Hiç te rahat görünmüyorsunuz," dedi nazikçe. "Biliyorsunuz, tümüyle rahatlamadan, hiçbir şeye benzemez."

"Tamamıyla rahatım" dedi Jessie. "Burada rahat olmayan biri varsa o da kuzenim."

Ben: "Benim rahat olup olmamamın pek te önemli olduğunu sanmıyorum çünkü fotoğrafı çekilecek olan ben değilim," dedim. Sedirin üzerinden bir kitap aşağıya yanıma düştü, Ronald Firbank'in *Sıçrayan Zenci* kitabıydı. Ev sahibimiz endişeyle, almak için eğildi.

"Bizim Ron'u okur musunuz?" diye sordu.

"Zaman zaman" dedim.

"Şahsen ben başka hiçbir şey okumam," dedi. "Bana göre o son sözü söyledi. Kitaplarını bitirdiğimde, başa dönüp tekrar okuyorum. Firbank'ten sonra herhangi birinin herhangi birşey yazmasının hiç anlamı yok bence."

Bu sözler cesaretimi kırdı, hiçbir şey söylemek istemediğimi hissettim.

"Herhalde hepimize güzel bir bardak çay iyi gelir," dedi. "Ben onu hazırlarken, yeniden müzik dinlemek ister miydiniz?"

"Modern müziğe dayanamıyorum" dedi Jessie.

"Hepimizin zevkleri aynı olamaz" dedi. Arkadaki kapıya yöneldiği sırada, elinde çay tepsisi olan başka bir genç adam içeri girdi. O da en az diğeri kadar çevik ve inceydi; aynı rahatlığı taşıyordu. Siyah bir kot ve mor bir süeter giymişti ve saçları kafasının üzerinde iki dağınık parlak kanat gibi duruyordu.

"Sağolasın" dedi ev sahibimiz ona. Sonra bize "Size arkadaşım ve yardımcım Jackie Smith'i tanıştırayım. Benim adımı biliyorsunuz.

Şimdi eğer hep birlikte çaylarımızı bir güzel yudumlarsak titreşimlerimizin biraz daha uyumlu bir hale geleceğini hissediyorum."

Tüm bu zaman süresince Jessie halının üzerinde rahatça duruyordu. Ev sahibimiz ona bir bardak çay uzattı. Jessie kafasını bana doğru sallayıp, "Ona ver," dedi. Ev sahibimiz çayı geri aldı ve bana verdi. "Neyin var canım?" diye sordu. "Kendini iyi hissetmiyor musun?"

"Gayet iyiyim" dedim, gazeteyi okurken.

"Stalin ölüyor" dedi Emma Teyze. "Ya da bizim buna inanmamızı istiyorlar"

"Stalin mi?" dedi ev sahibimiz.

"Şu Rusya'daki adam" dedi Emma Teyze.

"Oh Joe Amca demek istiyorsunuz. Tanrı onu korusun."

Emma Teyze sıçradı. Jessie huysuz bir inanmazlıkla baktı.

Jackie Smith gelip yanıma oturdu ve omzumun üzerinden gazeteyi okumaya başladı. "Evet, evet" dedi. "Evet, evet, evet, evet," Sonra kıkırdayıp "Dokuz doktor. Elli doktor olsaydı bile kendimi güvenlikte hissetmezdim, ya siz?" dedi.

"Hayır, pek de değil" dedim.

"Yaşlı, aptal başbelası" dedi Jackie Smith. "Yıllar önce öldürmeliydiler. Açıkçası savaş sonunda işe yaramaz hale geldi, ne dersiniz?"

"Bunu söylemek oldukça zor" dedim.

Bir elinde çay fincanı olan ev sahibimiz diğer elini kesin bir hareketle kaldırdı, "Bu tür şeyler duymak hoşuma gitmiyor" dedi. "Gerçekten. Tanrı bilir ya hiç anlamadığım birşey varsa o da politikadır, ama savaş sırasında resmini çekilmeye değer bulduğum yegane iki kapak oğlanı Joe Amca ve Roosevelt'ti. Ama yegane!"

Bu sırada, ne oturmuş ne de bir bardak çay içmiş olan kuzen Jessie, ileri doğru bir adım attı ve kızgınca: "Baksana, şu kahrolası işi bitiremez miyiz?" dedi. Pembe bakir yanakları heyecanla parlıyordu gözlerinde de parlak bir mutsuzluk vardı.

"Ama, hayatım!" dedi ev sahibimiz, bardağını bırakarak."Ama tabii. Eğer öyle istiyorsan tabii."

İsteksizce gazeteyi bırakmış ve kameralar ve altelerle dolu olan bir odacığı ortaya çıkaran perdenin iplerini çekmiş olan asistanı Jackie'ye baktı. Sonra ikisi de düşünceli düşünceli Jessie'yi incelediler. "Belki de," dedi ev sahibimiz, "fotoğrafı ne için çektirdiğinizi söylemenizin yardımı olur. Bir reklam için mi? Yoksa bir kitap kabı mı? Ya da sadece

şanslı arkadaşlarınızamı?"

"Bilmiyorum, umurumda da değil," dedi kuzen Jessie.

Emma Teyze ayağa kalktı ve: "Onun ifadesini yakalamanızı istiyorum. Sadece onun o küçük bakışını...."dedi.

Jessie ona bakıp yumruğunu sıktı.

"Emma Teyze" dedim, "İkimiz de dışarı çıksak sence de iyi olmaz mı?"

"Ama hayatım...."

Ama ev sahibimiz kolunu ona dolamıştı ve onu kapıya doğru götürüyordu. "Bakın" diyordu. "İyi bir iş çıkartmamı istiyorsunuz değil mi? Ben gerçekten de en insaflı izleyicinin yanında bile elimden gelenin en iyisini yapamam." Emma Teyze yine kızararak, yumuşadı. Ev sahibimizin yerini alarak, onu kapıdan dışarıya çıkarttım. Kapıyı kaparken Jackie Smith'in: "Müziğe ne dersiniz?" dediğini ve Jessie'nin: "Müzikten tiksinirim" diye cevapladığını duydum. Sonra Jackie: "Genellikle müzik işe yarar, biliyorsunuz..."

Kapı kapandı ve Emma Teyze ve ben, caddeye bakarak, sahanlığın penceresi yanında durduk.

"Bu genç adam senin fotoğrafını çekti mi?" diye sordu Emma Teyze.

"Bana birileri tavsiye etti" dedim.

Arkamızdaki odada müzik çalmaya başladı. Emma Teyze ayağını yere vuruyordu. "Gilbert ve Sullivan" dedi. "Bundan da tiksindiğini söyleyemez. Ama eminim söyleyecektir, sadece işleri daha zorlaştırmak için."

Bir sigara yaktım. *The Pirates of Penzance* aniden durdu.

"Anlat, hayatım" dedi. Teyzem aniden şeytanca, "bana yaptığın bütün o heyecanlı şeyleri anlatsana"

Emma Teyze hep bunu söyler: ben de her zaman hayatımın Emma Teyze'ye anlatılmaya uygun parçalarını düşünürüm. "Mesela bugün ne yaptın?" Bill'i Beatrice'i, yoldaş Jean'ı düşündüm.

"Bir papaz kızıyla" dedim" yemek yedik"

"Öyle mi hayatım?" dedi şüpheyle.

Tekrar müzik. Cole Porter. "Bu çalan bana doğru gibi gelmedi." dedi Emma Teyze. "Modern, değil mi?" Müzik durdu. Kapı açıldı. Kuzen Jessie, kararlılıkla ışıldayarak orada duruyordu. "Hiç yararı

yok" dedi. "Özür dilerim, anne, ama hiç havamda değilim."

Ev sahibimiz ve yardımcısı Kuzen Jessie'nin arkasında belirdiler. İkisi de oldukça cesur gülümsüyorlardı. "Belki de hepsini unutsak daha iyi olur,' dedi Jackie Smith.

Ev sahibimiz: "Evet, herkes gerçekten kendisi olduğu bir zaman yeniden deneriz,' dedi.

Jessie iki genç adama döndü ve elini uzattı. "Çok üzgünüm."dedi, öfkeli bir bakirenin içtenliğiyle. "Gerçekten çok üzgünüm."

Emma Teyze ileri gidip Jessie'yi kenara itti ve adamların ellerini sıktı. "İkinize de teşekkür etmeliyiz" dedi, "Çay için."

"Jackie Smith üçünün kafaları üzerinden gazetemi sallıyordu. "Bunu unuttunuz" dedi.

"Önemli değil, sizde kalabilir" dedim.

"Oh sağolun, artık bütün kanlı ayrıntıları okuyabilirim." Kapı dost yüzlerinin üzerine kapandı.

"Evet," dedi Emma Teyze, "Şimdiye kadar hiç bu kadar utanmamıştım".

"Umrumda değil," dedi Jessie kızgınlıkla. "Bundan daha rahat olamazdım."

Caddeye indik. Birbirimizin ellerini sıktık. Yanaklarını öptük. Birbirimize teşekkür ettik. Emma Teyze ve Kuzen Jessie bir taksiye bindiler. Ben otobüse bindim.

Eve gittiğimde telefon çalıyordu. Arayan Beatrice'ti. Telgrafımı aldığını ama beni yine de görmek istediğini söyledi. "Stalin'in öldüğünü biliyor muydun?" dedim.

"Tabi ki evet. Bak, bunu mutlaka Copper Belt'te tartışmamız şart."

"Neden?"

"Bu konudaki gerçeği insanlara biz anlatmazsak, kim anlatacak?"

"Ya evet, sanırım öyle" dedim.

Bir saat içinde geleceğini söyledi. Daktilomun başına geçtim ve çalışmaya başladım. Telefon çaldı. Yoldaş Jean'di. "Haberi duydun mu?" dedi. Ağlıyordu.

Yoldaş Jean, kocası Stalin - Hitler Paktı sırasında İşçi Partisine üye olunca onu terketmiş ve o zamandan beri tek odalık yerlerde, ekmek, yağ ve çaya talim ederek, yatağının üzerinde bir Stalin Portresiyle yaşamıştı.

"Evet duydum" dedim.

"Korkunç bir şey bu" dedi hıçkırarak. "Dehşet verici. Onu öldürdüler."

"Kim öldürdü? Nerden biliyorsun?" dedim.

"Kapitalist ajanlar öldürdü? dedi. "Bu tümüyle ortada"

"73 yaşındaydı," dedim. "İnsanlar böyle ölmez," dedi.

"73 yaşındalarsa ölürler" dedim.

"Ona layık olabilmek için çok uğraşmamız gerekecek" dedi.

"Evet" dedim, "Sanırım öyle."

BİTKİLER VE KIZLAR

Afrika'nın göbeğindeki küçük bir kasabanın küçük bir evinde yaşayan bir oğlan çocuk vardı.

Yaklaşık on iki yaşına gelene kadar, bu ev sokağın sonuncu eviydi, bu yüzden bahçeyi, tren yolunu geçer ve platoya çıkardı. Zamanının çoğunu çukurluklar ve tepecikler arasında tek başına dolaşarak geçirirdi. Sonra kasaba büyümeye başladı, öyle ki bir sene içinde onunla ağaçlar ve otların arasına küçük şık evlerden oluşan bir banliyö kurulmuştu. Bunu şaşkın bir öfke duyarak seyretti. Ama nehrin aktığı ve küçük hayvanların kımıldandığı vadiye gitmek için o yeni çıplak caddelerden de geçmedi. Uyuşuk bir çocuktu ve onu sonsuza kadar kasabaya kapatmış olan bir büyünün etkisinde olduğunu düşünüyordu. Artık, sert parıltılı asfalta bakıp, altında hapsedilmiş canlı toprağı düşünerek yürüyecekti yeni caddelerden. Plato ağaçlarının kalmasına izin verilen yerlerde, durup bakar, onların molozlar ve kırık tuğlalar arasından uzanıp, güçlerini doğrudan soluklanan topraktan ve görünmeksizin akan yeraltı nehirlerinden nasıl aldıklarını düşünürdü. Orada bakarak durur, asfaltın altında bir oraya bir buraya farkedilmeden akan suları görür gibi olurdu ve parmaklarını kökmüşler gibi toprağa doğru uzatırdı. Gelip geçen insanlar huzursuzca başka yerlere bakarlardı. Çocuklar bağırırdı. "Deli deli tepeli kulakları küpeli!" Özellikle de karşı evdeki çocuklar güler ve alay ederlerdi. Onlar üyelerinin sağlıklı gücüyle sağlamlaşmış, büyük gürültücü bir aileydi. Onları birbirlerinden zor ayırdederdi: karşıki evin bir kutu gibi, tombul, neşeli, kahverengi gözlü, keyifli sesleri onu korkutan insanlarla dolu olduğunu hissederdi.

Yüzü uzun ve bitmemiş görünen, ince kemikli, zayıf bir gençti, gözleri, içlerinde barındırdıkları uzaklığın parlaklığıyla, kocaman, mavi dalgın gözüküyorlardı.

Eve döndüğünde annesi, keskin bir sesle: "Neden gidip diğer çocuklarla oynamıyorsun? Neden eskisi gibi çalılıklara gitmiyorsun? Neden....?" derdi.

Kendini annesine adamıştı. Belli belirsiz "Bilmiyorum," derdi, ve annesinin nakış işlerken pencereden onu seyrettiğinin ve keskin şikayetçi sesine rağmen, onun orada olmasından memnun olduğunun bilincinde, toz içindeki taşları iteleyip, evin üzerinden gökyüzüne bakardı. Ya da onun nakış işlediği odaya girer ve saatlerce, ses çıkartmadan, yanında otururdu. Babası odaya gelirse huzursuzlanmaya başlar, bir süre sonra da dışarı çıkardı. Babası onun tembelliği ve doğal olmayan davranışları hakkında kızgınlıkla konuşurdu.

Annesini oğlanı incelemesi için bir doktor çağırmaya razı etmişti. O zamandan beri Frederick 'Normal değil' kelimelerini bir miras gibi kabul etmişti. Normal değildi; evet, bunu kabul ediyordu. İnsanların ona bakışlarından ve onunla konuşmalarından şimdiye kadar hep hissettiği bir şeyi, bir gerçek haline getirmişlerdi. Ne olduğunu öğrendiğinde ne şaşırmış ne de korkmuştu. Annesi, doktor gittikten sonra, onun üzerine eğilip ağladığında, hıçkırıklarının sesini neredeyse hiç duymamıştı; annesine şimdiye kadar başka hiç kimsenin görmemiş olduğu sıcak çocuksu gülüşüyle gülümsemişti, çünkü her zaman ona güvenebileceğinibiliyordu.

Babasının varlığını kabullenmiş olduğu bir gerçekti. Yüzeyde, sıradan bir aile gibi, huzurlu bir üçlü oluşturuyorlardı. Yemeklerde sıradan insanlar gibi konuşuyorlardı. Akşamları bazen babası ona kitap okurdu, çünkü Frederick bluğ çağının ortalarında olmasına karşın okuma zorluğu çekiyordu; ama arada bir yaşlı adam sessiz durur ve gizlemediği bir tiksintiyle kendi yarattığı bu çocuğa bakardı; Frederick de, başka birisinin eksikliklerinden rahatsız olmuş bir insan tavrıyla, gözlerini huzursuzca başka yöne çevirirdi. Annesi onu kabullenmişti; kendisi kendini kabullenmişti; bu yetiyordu.

Babası öldüğünde üzüldü, bir bebek gibi yumruklarını gözüne dayayıp ağladı. Mezarlıkta komşular, renksiz şaç bukleleri sarsılan ve büyük kırmızı yumruklarıyla gözlerini ovuşturan bu kocaman çocuğa baktılar, bu normal yas ifadesi onları rahatlattı. Ama herşey geçtikten sonra küçük banliyö evinde sadece annesi ve kendisi kalmıştı; arkasında hiçbir şey bırakmaksızın yaşamlarından tümüyle silinen ölü baba hakkında hiç konuşmadılar. Annesi onun için yaşıyordu, okuldan ya da

sokaklardaki yürüyüşlerinden dönmesini bekler hiçbir zaman da onun, kendisinden beş yaş küçüklerle aynı sınıfta olduğundan, hafta sonları ve tatillerde her zaman yalnız ve başka çocuklardan uzak olduğundan söz etmezdi.

İyi bir oğuldu. Sabahları güneş doğarken annesine çay götürür, tepsiyi annesinin dizlerinin yanına yerleştirirken onun yaşlı kırışık yüzünün aydınlığını görürdü. Ama sonra onunla kalmazdı. Gözlerini, onun için annesinin olmayan o çelimsiz, yaşlı, beyaz omuzlardan kaçırıp çarçabuk odadan çıkıp kapattı. Annesini şöyle görürdü; parıldayan yuvarlak gözlükleri, gülümseyen sıcak yüzüyle, nemli çiçekli önlüğü içinde önüne yemek getiren bir kadın. Yine de onu yaşlı bir kadın olarak düşünmezdi. Belki de onu hiç görmüyordu. Arada bir kocaman uzun elini uzatır ve onun önlüğünü okşardı. Bir keresinde gizlice onun yatak odasına girmiş ve saç fırçasını alıp yatağın üzerinde duran önlüğünü fırçalamıştı; sonra önlüğü giymiş ve aynadaki görüntüsüne yüksek sesle gülmüştü.

Sonraları, on yedi yaşına girip de akşam yemeğinden sonra yatağa yatıp öykü dinleyemeyecek kadar büyük, garip garip parlayan mavi gözleriyle, çok uzun boylu sıkıntılı bir genç olduğunda, ayın yumuşak ışıltısında gölgeli bir güzelliğe dönüşen çirkin yeni evler arasında dolanırdı. Saatlerce yürür, ya da kıpırdamadan durup dalgın dalgın, derin yıldızlı gökyüzüne veya ağaçların yumuşak sekillerine bakardı. Onların bahçe kapısının biraz ilerisinde, iki sokak lambası arasında duran büyük bir plato ağacı vardı, ağacın altında ona çok çekici gelen bir gölge oluşurdu. Rüzgarın yapraklar arasında yavaşça dolanışını dinleyip, saçlarını parmaklar gibi karıştırdığım hissederek ağacın altında dururdu. Parmakları sert gövdeye değene kadar ağaca sokulur ve bu sert ve kaba dokunun altında özsuyun, yer altındaki nehirler gibi kımıldandığını düşünüp, ağacı öğrenerek, merakla okşardı. Evlerin arasında yürümek ve şaşkın kıskanmayan gözlerle pencerelerden diğer insanlara bakmak yerine, akşamlarını orada geçirmeye başladı. Bir akşam olağandışı vahşi bir nöbete tutuldu, öyle ki o sert güçlü ağaç gövdesinin üzerine kilitlenmiş kolları ve topukları onun üzerinde düğümlü, ağlarken ve öfkeli sözler söylerken buldu kendini. Neden sonra yavaş yavaş eve yürüyüp, utançla parlak ışıklı küçük odaya girdi; ve kocaman mavi gözleri annesininkileri aradı, annesinin mutlulukla gülüşüne karşılık vermesini bekleyerek, kocaman çocuksu gülüşüyle gülümsedi.

Ama karşıda hâlâ insanlarla dolu olan o ev vardı; çocuklar büyüyordu; ve bir akşam, kolunu sanki çok yakın bir arkadaşın omzuna atmışçasına gevşekçe ağaca dolamış, koyu gölgede gövdesine dayanmış dururken, birisi gölgenin dışında durdu ve seçmeye çalışarak: "Hey avare, orada tek başına ne yapıyorsun?" dedi. O evin kızlarından biriydi, Frederick cevap vermeyince, ona doğru yürüyüp, omzuna dokunmak üzere elini uzattı. Dokunuş acımasızca Frederick'e çarptı, Frederick geri çekildi, kız da neşeli bir kahkahayla "Neyin var? Seni yemem." dedi. Kız, Frederick'i sokak lambasının sarımsı ışığına çekti ve onu inceledi. Ortanca çocuklardan birisi şişman, dağınık, zeki bir kızdı, dünyadaki her şey ilgisini çekiyordu; ve ellerinin arasında pek kıpırdamadan duran bu tuhaf sessiz genç onda eğlenceli bir şaşkınlık uyandırıyordu, "Komik bir çocuksun ha!" dedi. Onunla ne yapacağını bilemiyordu, bu yüzden sonunda onu yolun karşısındaki evine götürdü. Frederick şimdiye kadar onun evine hiç girmemişti, yabancı bir ülkede gibiydi. Bir sürü insan vardı, bir sürü gürültü ve kahkaha, telsizden yüksek tondan konuşmalar ve müzik çıkıyordu.

Çekingen gülüşü kıza dokundu ve sonradan Frederick: "Annem beni bekliyor" diyerek kalktığında, kız "Yarın beni sinemaya götürebilirsin herhalde" dedi.

Bir kızı hiç dışarı çıkartmamıştı; bir çocuk gibi, ailesinden başka kimseyle sinemaya gitmemişti; bu gülünç fikir onu güldürdü. Ama ertesi akşam kız geldi ve Frederick'i dışarı çıkardı.

"Neyin var, avare" diye sordu kolunu tutarak, "Beni sevdin mi? Neden kızları dışarı çıkarmıyorsun? Neden hep annenle oturuyorsun? Artık bebek değilsin?"

Bu kelimeleri gülümseyerek dinledi; onu kızdırmadılar; çünkü bunların kendisi için bir anlam ifade etmediğini kız anlayamazdı.

Sinemada kızın yanında oturdu ve bitmesini bekledi. Bina, perde ve kız; onu hiçbir evin, plato, uzun otlar, ağaçlar, kuşlar ve küçük hayvanlar dışında hiçbir şeyin görünmediği bir yerde, bir ağaç altında yatarken bırakıp, ortadan yok olsa hiç şaşırmayacaktı. Filmden sonra eve yürüdüler, Frederick kızın geveze, hırçın sesini yanıt vermeden dinledi. Onunla birlikte olmaktan rahatsızlık duymuyordu; ama kız bahçe kapısından içeri girer girmez Frederick onu hemen unuttu; ve sokağın karşısındaki kendi bahçe kapısına doğru yürümeye başladı, dallarındaki ay ışığıyla kendi gölge girdabında duran ağaca baktı, ona doğru iki adım

attı ve durdu; bir adım daha ve bir daha durdu; en sonunda, korku içindeymiş gibi, ani bir hareketle geri dönüp hızla içeri annesine yöneldi. Annesi ona sert, şüpheci bir yüzle baktı; Frederick, konuşmadığı halde onun kızgın olduğunu anladı. Bu konuşulmayan kızgınlığa dayanamayarak, hemen yattı. İyi uyuyamadı, rüyasında ağacı gördü. Ve ertesi gece karanlık çöker çökmez ona gitti ve ağır kara gövdeyi kollarında tutarak orada durdu.

Karşıdaki kız ısrarcıydı. Çok geçmeden, annesinin karşı çıkışı, kendisinin de diğer normal erkekler gibi bir kız arkadaşı olduğunu anlatmıştı.

Kız onu neden istiyordu? Belki sadece meraktan. Bütün o gürültünün, sıcak kavgaların ve kahkahaların arasında büyütülmüştü ve onu ne isteyen ne de istemeyen Frederick, kıza ilginç geliyordu. Frederick'i azarlıyor ve ona yalvarıyordu! Beni seviyor musun? Benimle evlenmek istemiyor musun?

Frederick buna avare, şaşkın sırıtmasıyla karşılık veriyordu. Evlilik sözcüğü onu güldürüyordu. Gülünçtü. Ama kıza kalırsa bunda gülünecek birşey yoktu. Onun evinde, kızlar ve oğlanlar evleniyor, her zaman törenler, sevişmeler ve yeni bebekler oluyordu.

Artık Frederick kızı kapının dışındaki ağacın yanında kollarına alıyor, onu tümüyle unutup, ona ağaca sarıldığı gibi sarılarak, kafasının üzerinden gölgelere doğru tuhaf sözler mırıldanıyordu. Kız nefret ederdi bundan; ama hoşuna da gitmiyor değildi; bu onun için hipnotize olmak gibi birşeydi. Ona bağırıyor, ondan uzak duruyor, yine geri dönüyordu; ama Frederick hâlâ ona evleneceklerini söylemiyordu.

Bu, Frederick için bir zaman sorunu değildi; yine de bir süre daha devam etti. Kızı ağacın altında kollarında tutmak onu rahatsız etmiyordu; ama onunla evlenemezdi. Her gece, ay ve kendi arasındaki ağaç dallarının altında sessizce sevişmeye sürükleniyor, sonra da annesinin yüzünü görmemek için, hemen odasına çıkıyordu.

Sonra annesi hastalandı. Geceleri kızın yanına gitmek yerine, annesine içecekler hazırlayıp, alnına ıslak mendiller koyarak, sessizce onun yanında, evde oturdu. Sabahları kız çitin üzerinden ona bakıyor ve "Bebek! Bebek!" diyordu.

"Ama annem hasta!" dedi, donuk, aklında bu kelimeleri güçlükle bularak. Kız buna sadece güldü. Sonunda Frederick'i terk etti. Sanki Frederick'ten gergin bir tel kopmuş gibiydi, o da annesiyle birlikte

kendi evine çekildi. Kızın, kardeşiyle, arkadaşlarıyla, genç adamlarla eve giriş çıkışlarını seyretti; geceleri onun verandada gramafon eşliğinde dans edişini izledi. Ama kız ona bir daha hiç dönüp bakmadı. Annesi hâlâ hastalıklı ve sandalyesine bağlıydı. Frederiçk artık onun yaşlanmakta olduğunu anlamıştı, ama ölebileceğini hiç düşünmüyordu. Ona bakıyordu. Başka bir memurun gözetimi altında bagajları düzenlediği tren yolundaki işine gitmeden önce, annesini yatağından kaldırır, o acı içinde giyinirken arkasını döner, onu pencere kenarında bir iskemleye oturtur, yemeklerini getirir ve akşama kadar öylece bırakırdı. Geceleyin işten çıkıp doğru eve annesine gelir, o uyuyana kadar yanında otururdu. Arada bir, dışarıdaki gölgeli caddeye duyduğu istek çok güçlenince, kısa süreliğine dışarı çıkar ve ağacının yanında dururdu. Dalların arasında kımıldanan rüzgarı dinler ve: "Yaşlı bir ağaç, çok yaşlı", diye düşünürdü. Karanlıkta bir yaprak düşse: "Yapraklar dökülüyor, ağaç ölüyor, yaşayamayacak kadar yaşlı", diye düşünürdü.

Annesi sonunda öldüğünde, onun öldüğünü anlayamadı. Mezar sıralarının düzenliliği ve taze temiz gün ışığı yüzünden antiseptik bir görünüşü olan, bu yeni kasabanın yeterince ilgi gösterilen mezarlığında, annesinin mezarı başında durdu ve küreklerin dik kenarlarını parlak sert parçalara bölüp yumuşattığı, kızıl toprak içindeki uzun deliğe baktı, kafasını, aralarında kendisinin görmediği kızın da olduğu komşulara doğru kaldırıp, acı içinde onlara baktı.

Annesiyle dolu olan boş eve geri döndü. Herşeyi olduğu gibi bıraktı. Annesinin kapladığı yeri doldurmak için yaşamını genişletmedi. Onun sandalyesi boşken, yastıkları yatağının üzerinde elbiseleri de yatağın ayak ucunda dururken, o hâlâ evdeki çocuktu.

Çok az parası vardı. Harcamalarını, himayesi altına bırakıldığı bankadaki bir adam düzenliyordu; ne kadar harcayabileceği ona söyleniyordu. Bu sınır, yaşamını çevreleyen bir güvenlik çizgisi gibiydi. Frederick,harcadığı her peniyi yazdığı defteri her ay sonu bankadaki adama götürmekten zevk alıyordu.

Annesinin öldüğünü bilerek yaşamaya devam etti; ama sadece insanlar öyle dediği için. Bir süre sonra acısı onu mezarlığa sürükledi. Mezar bir kızıl toprak tümseğinden ibaretti. Cenaze çiçekleri çoktan ölmüştü. Granitten küçük bir mezar taşı vardı. Koyu, parlak yeşil tabakalar ve kanar gibi duran mor çiçek öbekleri arasına, ışıltılı yeşil dallarını yaymış olan bir begonvil sarmaşığı ekilmişti mezarın üzerine. Mezarlığı

ilk ziyaretinde durup uzun süre baktı. Sonraları bitkinin yapraklarını ufalayarak mezar taşının yanında oturacaktı. Yavaş yavaş annesinin, oturduğu yerin altında yattığını anlamaya başladı. Onu, sert esmer kollarını göğsünün üzerinde rahatça kavuşturulmuş, çiçekli önlüğü tombul dizlerine çekilmiş, kırışık yaşlı yüzü uykuda kapanmış, gözlükleri parlarken, toprağa sarılı bir halde görüyordu. Ve kaygan sert yaprakları parmakları arasında ufalayıp minicik, hayat dolu damarlarına bakarak; ondan besin alıyorlar, diye düşündü. Bu düşünce onu korkuyla doldurdu, mezardan uzaklaştı. Yine de tekrar tekrar, sarı güneş ışığının baskısı altında, sert ılık taşın üzerinde oturmak için kırmızı ve mor çiçeklere geri döndü.

Bir gün, mezarlıkda begonvilin dallarından birini kopardı ve eve götürüp yatağının yanındaki vazoya koydu. Yapraklara dokunup düzelterek bitkinin yanında oturdu. Yavaş yavaş dal rengini kaybetti ve çiçek kümeleri soldu. Vazoda kaskatı ölü solgun bir yaprak serpintisi kalmıştı; Frederick'in yüzü acı ve şaşkınlıkla buruşurken, parlak, dalgın, korkulu gözleri vazodan ayrılmıyordu.

Uzun yalnız geceler boyunca yeniden bahçe kapısının yanında durmaya başladı, yıldızların altında, etrafındaki karanlığa bakarak. Büyük ağaç kesilmişti; güçlü eski köklerinin yola ve evlerin temellerine oluşturduğu tehdit yüzünden o sokaktaki bütün yaban ağaçları kesilmişti. Yetkililer bauhinea ve jakaranda gibi evcil ve ıslah edilmiş, yeni fidanlar ekmişlerdi. Tam kapının dışında, eski ağacın olduğu yerde, bu fidanlardan biri vardı. Hızla büyüdü, bir mevsim etrafa yayılmış küçük otlar arasındaki minicik bir bitkiyken, bir sonraki mevsim onun boyuna ulaştı. Bir akşam ona gitti, hiçbir şey düşünmeksizin, ellerini yumuşak ve çekingen hareketlerle uzun narin gövdenin üzerinde dolaştırıp, alnını ona dayadı. Bu gergin esnek şeyi bilmiyordu; ona yabancıydı; çok hafif ve zayıftı, etrafında hiç gölge yoktu. Ama yine de, her gece, insanların dışarı bakıyor olabilecekleri pencerelerin, yoldan geçenlerin farkına varmadan, ağaca dokunup beceriksizce tutarak, gözlerini kâh gökyüzünde, kâh yol kenarındaki çalılık benzeri fidanlarda, kah tozlu çitlerde dolaştırarak orada durdu.

Bir akşam alaycı gür bir sesin: 'Orada ne yaptığını sanıyorsun?' dediğini duydu, bunun karşıki evin kızı olduğunu hemen anladı. Ama karşıki kız çoktan evlenmişti ve kendi çocukları olan dağınık güzel bir anneydi; Frederick'i o kadar geride bırakmıştı ki artık ona sadece özen-

siz bir kibarlıkla, "Demek hala buradasın, öyle mi?" dercesine başını sallayabilirdi.

Kocaman parlak gözleri nedeniyle hâlâ etkileyici olan o korkunç çirkin haliyle dikkat ve şaşkınlıkla kıza baktı. Oysa, ona böylesi acılı bir merakla bakan genç ve canlı yaratık ona karşıdaki kız gibi gelmişti. Kız aslında onun kardeşiydi, belki on yaş küçüğü. Bütün ailenin en genciydi ve aralarında bir tek o yalnızlığın ne olduğunu öğrenebilmişti. İnsanlar sıkkın bir katı yüreklilikle, toplumu kendi çürümüşlüğünden koruyan o gerekli katı yüreklilikle: "Annesi öldüğünden beri eski haline dönemedi, artık iyice çıldırdı." dedikleri zaman, kız sıkıntı ve özünde kayıtsız bir acımadan çok ani bir yakınlık hissederdi. Frederick'i uzun zamandır izliyordu. Onu, sağlıklının hastalıklıya karşı duyduğu ilgiden rahatsız olup "Tanrı aşkına onda ne buluyorsun, daha iyilerini bulamaz mısın?" diyen insanlara karşı korumaya hazırdı.

Öncekinde olduğu gibi, Frederick kızın istediklerini yaptı. Sinemaya giderken ona eşlik etti. Kız onu çağırınca evinden dışarı çıktı. Geceleyin karanlık sokaklarda onunla yürüdü. Ayrılmadan önce, ağırlıkları altında eğrilip bükülen fidanın yanında, kızı kollarına alır ve kızı hem dehşet hem de istek yaratan soğuk bir ısrarla öperdi, sonunda kız Frederick'i bir daha hiç görmeyeceğini söyleyip, hıçkırarak ondan kaçar, ama kendini engelleyemeyip ertesi akşam geri dönerdi. Frderick'in evine hiç girmemişti; yaşlı kadının görünmeyen varlığından korkuyordu. Frederick kızın yaptıklarını umursamıyor gibi görünüyordu. Kız çılgına dönüyordu, çünkü onu aramazsa, Frederick'te hiçbir zaman kaybetme düşüncesinin oluşmayacağını biliyordu; karanlıkta öfkeli kaba, sitemli kelimeler mırıldanarak, yeniden genç, esnek ağaca geri dönecekti.

Frederick, ne kadar kavga edip karşı çıksa da kızın her zaman geri döneceğini anlamaya başladıktan sonra, çığlıklarını duymadan, onu kendi gövdesine basturırdı ve kız korkudan buz kesmeye başlayıp karanlıkta onun kara, uslayan bir fısıltıyla: "Saçların, saçların, dişlerin, kemiklerin," dediğini duyardı. Parmaklarını kızın tenine basturır ve yoklardı. "İşte kemik, derinin altında kemikten başka birşey yok", uzun ısrarlı parmaklar yumuşak deri örtüsünü yenmeye onu yok etmeye uğraşırdı; kolunun kemiklerini, omzunun eklemini kavrayabilmek için Frederick bastırıp yokladığında ve ellerinin arasında derinin her zamanki esnekliğini hissettiğinde, kız, boynuna dişler geçer ya da, sanki teni

orada direnmiyormuş gibi onun yumruğu kaburgalarının altından aniden içeri girerken acıyla sarsılırdı. Sabahleyin her tarafı çürümüş olurdu. Ailedekilerin gözlerine bakmazdı ve çürükleri gizlerdi. Bu kara ve vahşi kabul töreninden acayip bir güç kazanıyordu. Yenilmez, dallı budaklı bir güç ağacı gibi kemiklerin gövdesinin içinde dimdik durduğunu hissedebiliyordu; ve eller, kanını durdurup, onu yarı boğarak, üzerine kapandığında, o inatçı bilinç dışı düşünce oluyordu kafasında: Bunu yapamazsın, yapamazsın, ben çok güçlüyüm.

Ağacın üzerine yaslanıp orada boğuşurlarken, insanların karanlıkta onlara bakmaları yüzünden, kız Frederick'i çitin ardındaki küçük bakımsız bahçeye götürdü. Orada, saatler boyu, derilerindeki sıcaklığı emen yüksekteki soğuk ayın altında, sadece soğuk yeşilimsi ışığın bilincinde, Frederick kızı güçlükle nefes alacak kadar kendine yakın tutarken, bedenlerindeki kemiklerin birbirine yapıştığını ve takırdadığını hissederek, soğuk ölümcül bir acı esrimesi içinde sarılırlar, otların üzerinde yatarlardı. Bir gece kız bayıldı ve kendine geldiğinde, boğucu kara bir basıncı dalga dalga beynine yollayan dişlerin gırtlağına gömülmüş olduğunu ve Frederick'in kendisini hâlâ soğuk güçlü kavrayışıyla sımsıkı tuttuğunu gördü. Ona karşı koymaya kalkışınca Frederick daha da sıkı sarıldı ve onu toprağa bastırdı, kız derisine girmeye çalışan sert otları hissetti.

Beyninde ani bir kendini koruma kıvılcımı parladı ve Frederick kendine gelip sıkmayı bırakana kadar onunla boğuştu. "İzin vermeyeceğim. Sana izin vermeyeceğim. Bir daha geri gelmeyeceğim." dedi. Frederick, derin uykudaymış gibi soluk alarak, kımıldamadan yatıyordu. Onun duyup duymadığından emin değildi. Daha şimdiden kararsız, hızla tekrarladı, "Sana izin vermeyeceğim." Frederick ayağa kalktı ve sendeleyerek ondan uzaklaştı. Kız, ay ışığından kendisine doğru parlayan kocaman gözlerdeki yıkıcı ışıktan korktu.

Kaçtı ve odasında kendisine baktı. Günlerce geri dönmedi. Frederick hayalet gibi sokakta dolaşıp, arada bir yapraklarını dökecek kadar salladığı ağacın çevresinde dolanırken, kız onu pencereden seyretti. Dönmesi gerektiğini biliyordu. Bir akşam sokağın karşısına geçti ve narin incecik yapraklarını, narin incecik dalının üzerinde, ayışığında renkli bir su serpintisi gibi tutan zarif genç ağacın altında duran Frederick'in yanına geldi.

Bu sefer Frederick uzandı ve onu yakaladı ve içeriye bahçeye taşı-

dı. Kız belirsiz bir panikle, çaresizce mırıldandı. "Yapmamalısın. İzin vermeyeceğim."

Bulanık parıldayan yıldızların bir dalga gibi Frederick'in siyah kafasının ardında yükseldiğini gördü, yeşilimsi ay ışığının yanaklarının ince çukurluklarına döküldüğünü gördü, kendi gözlerinin hemen üzerindeki kocaman çılgın gözleri gördü. Göğüs kafesleri gıcırdadı ve kız Frederick'in "Saçların, ölü saçların, kemiklerin, kemiklerin, kemiklerin" dediğini duydu.

Çıplak, dehşetli dişler boynuna kapandı ve kız, yıldızlar yüzer ve sönerken kendini geriye attı.

İnsanlar ertesi sabahın güçlü erken ışığında çitin üzerinden baktıklarında, onu, gövdesi kan ve toprakla lekelenmiş kızın üzerinde yatarken ve "Saçların, yaprakların, dalların, ırmakların," diye mırıldanırken gördüler.

ŞARAP

Bir adam ve bir kadın, yan sokaktaki küçük bir otelden bulvara doğru yürüdüler.

Ağaçlar hâlâ yapraksız, siyah, soğuktular; ama ince dallar bahara doğru uzanıyorlardı, öyle ki yukarı, ilk yeşil parıltıların beklentisiyle bakıyordu insan. Yine de herşey sakindi ve gök sakin, klasik bir mavi.

Çift yavaş yavaş yürüdü. Günlerin tembelliğinden sonra güç harcamak olanaksız gibiydi ve neredeyse aynı anda dönüp bir kafeye girdiler ve tükenmişler gibi, yola doğru uzanmış olan camekânlı yere kendilerini attılar.

Kafe boştu. İnsanlar öğle yemeği için lokantalara gitmişlerdi. Ama hepsi değil: o sabah kalabalık bir gösteri yapılmıştı, bir kafile daha henüz geçmişti, dağılmakta olan kafile ucu hâlâ görünüyordu. Şiddetli sesler, bağrılan sloganlar ve şarkılar, artık Paris trafiğinin boğuk sesini bastırmıyordu; ama çifti uykudan uyandıran bu seslerdi. Bir garson, kalabalığın arkasından bakarak kapıya yaslanmış duruyordu, kahve siparişini isteksizce aldı.

Adam esnedi, esneme kadına da sıçradı ve yapmacık bir suçlulukla güldüler ve gözleri, pek de üzülmeyerek, birbirlerinden ayrılana dek birbirlerine baktılar. Kahve geldiğinde, ikisi de dokunmadı. İkisi de konuşmadı. Bir süre sonra kadın tekrar esnedi, bu sefer adam ona dönüp eleştirircesine baktı kadın da bu bakışa yanıt verdi. İstekleri uykuda, birbirlerine baktılar. Bu sürdü: onları birbirine iten şey uyuduğu için, birbirlerinin hüzünlü ironisini kabul ediyorlardı; birbirlerine yanılsamalar olmadan, doğrudan bakabiliyorlardı.

Sonra kaçınılmaz olarak kadının içindeki hüzün derinleşiverdi, taki; adama da o acımasızlık titreşimi geldi.

"Burnuna pudra sürmelisin," dedi adam.

"Sen iyi bir sopa istiyorsun, oğlum".

Ama adam her zaman hüzünlenmeyi reddediyordu. Kadın omuzla-

rını silkti ve bunu adama bırakarak etrafa bakmak için döndü. Adam da döndü. Bulvarın öteki ucunda belli belirsiz bir karışıklık vardı, kımıldanan karıncalar gibi. Adamın: "Evet, hâlâ devam ediyor..." diye mırıldandığını duydu.

Kadın, dalga geçerek: "Hiçbir şey değişmiyor, herşey her zaman aynı..." dedi.

Ama adam heyecanlanmıştı. "Hatırlıyorum da" diye başladı değişik bir sesle. Durdu, kadın da onu zorlamadı, çünkü adam uzaktaki göstericilere acılı nostaljik bir yüzle bakıyordu.

Dışarıda, sevgililer, evli çiftler, öğrenciler, yaşlı insanlar geziniyordu. Çıplak ağaçlar, mavi sakin gökyüzü oradayadı. Bir aya kadar ağaçlar yemyeşil olacak, güneş sıcaklığını boşaltacak, insanlar esmer, neşeli, kolları bacakları çıplak olacaktı. "Hayır, hayır," dedi kadın kendi kendine bu devinim görüntüsü için. Durağan hüzün daha iyi. Ve, bir anda, boğazını yakalayan mutsuzluk fışkırdı içinde, on beş yıl önceye, başka bir ülkeye geri döndü. Parlayan tropik ay ışığında durmuş, kollarını, ona sessizlikten başka hiçbir şey sunmayan bir manzaraya uzatıyor ve sonra küçük taşların ayak altında keskin keskin parıldadığı bir patikadan, en sonunda parlayan bir çimliğe düşene kadar, koşuyordu. On beş yıl.

İşte o dakika adam birden dönüp garsonu çağırdı ve şarap istedi.

"Ne" dedi kadın takılarak, "bu saatte mi?"

"Neden olmasın?"

O an için adamı tümüyle ve bir anne gibi sevdi, ama bu sahte duyguyu bastırıp onun yerinde duramadan şarabı bekleyişini, şarabı dökü şünü ve bardakları hâlâ ağzına kadar dolu olan kahve fincanlarının yanına koyuşunu seyretti. Ama yeniden o geceyi hatırlıyordu, ayışığından çılgına dönmüş, deli gibi ağaçların arasında şeye duyduğu istekle- ama neye, sorun da buydu zaten. Paylaşılamaz bir istekle koşan kızı kıskanarak.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu adam, hâlâ biraz acımasızca.

"Amaan" diye alayla karşı koydu kadın.

"Sorun bu işte, sorun bu," Bardağını kaldırdı, kadına baktı, tekrar masaya koydu. "İçmek istemiyor musun?"

"Daha değil"

Adam bardağı bıraktı ve sigara içmeye başladı.

Bu dakikalar herhangi bir jest talep ediyorlardı, hafif hatta rasgele,

ama yine de bu iki insanın birbirlerinden ayrılıklarını kendi içlerinde belirten bir jest. Birisi, belki de, yorgun bir sevecenlikle gözleyen, hep gözleyen ve hiç kapanmayan yumuşak bakışlı bir göz olarak görülebilirdi; diğeri de istek ve hareketsizlik, yaratma ve başarı dairesinde boğuşan bir şiddet biçimi.

Adam onu kadına verdi. Adam dönüp, parmaklarını rahatsızca masaya vurmaya başlamadan önce, gözleri tekrar o ciddi ironide birleşti; kadın da, özsuyu sızan kara dallara bakmak için, arkasını döndü.

"Hatırlıyorum da," diye başladı adam ve kadın tekrar karşı çıktı, "Amaan!"

Adam kendini toparladı. "Sevgilim" dedi kuru bir sesle, "Sen benim şimdiye kadar sevdiğim tek kadınsın." Güldüler.

"Bu caddeydi galiba. Belki de bu kafe, öyle değişmişler ki.... Dün her yaz geldiğim yeri görmeye gittiğimde, bir pastahaneye dönüşmüştü, kadın beni unutmuştu. Bayağı kalabalıktı, hep birlikte dolaşıyorduk, bir kızla tanıştım, sanırım ilk defaydı. Birileriyle tanışılacak belli yerler vardı, Viyana ya da Prag ya da başka yerlerden gelen insanlar oraları bilirlerdi -bu kafe olamaz, tabii burayı allayıp pullamamışlarsa, bütün bu deri ve kromlara verecek paramız yoktu."

"Evet, devam et."

"Nedense, onu hâlâ hatırlıyorum. Onu senelerdir düşünmemiştim. Sanırım on altı yaşlarındaydı. Çok güzeldi, hayır, yanlış düşünüyorsun. Birlikte ders çalışırdık. Kitaplarını benim odama getirirdi. Onu severdim, ama başka kız arkadaşım vardı, sadece o başka bir bölümde okuyordu, ne olduğunu unuttum." Adam tekrar durdu ve yüzü nostaljiyle karıştı, kadın da isteksizce omzunun üzerinden yola baktı. Kafile tümüyle gözden kaybolmuştu, bağırış ve şarkı sesleri bile duyulmuyordu.

"Onu hatırlıyorum çünkü...." Ve, dalgın bir sessizlikten sonra: "Belki de gelip çırılçıplak kendisi sunan bakirenin kaderi her zaman reddedilmektir" dedi.

"Ne!" diye bağırdı kadın sıçrayarak. Aynı zamanda öfke uyanmıştı içinde. Bunun farkına vardı, iç geçirdi. "Devam et."

"Onunla hiç sevişmedim. Bütün yaz birlikte ders çalıştık. Sonra, bir hafta sonu, hepimiz çete halinde dışarı çıktık. Tabii hiç birimizde para yoktu, kaldırımlarda durup yardım dilenirdik, sonra başka bir kasabada yine buluşurduk. Kendi kız arkadaşımla birlikteydim, ama o

gece, ahırını uyumak için kullanmamız karşılığında, bir çiftçinin meyva toplamasına yardım ediyorduk; birden şu kızı, Marie'yi yanımda buldum. Ayışığı vardı, güzel bir geceydi, hepimiz şarkı söylüyor ve sevişiyorduk. Onu öptüm, ama hepsi bu kadar. O gece yanıma geldi. Tavan arasında bir çocukla birlikte yatıyordum. Çocuk uyumuştu. Marie'yi diğerlerinin yanına geri yolladım. Aşağıda hepsi birlikte samanların üzerinde yatıyorlardı. Ona çok genç olduğunu söyledim. Ama kız arkadaşımdan daha küçük değildi." Durdu; yüzü onca sene sonra bile kederli ve kararsızdı. "Bilmiyorum" dedi. "Onu neden geri gönderdiğimi bilmiyorum." Sonra güldü. "Sorun çıkaracağı için değil sanırım."

"Utanmaz herif" dedi kadın, kızgınlığı şimdi daha güçlüydü. "Onu öptün, değil mi?"

Adam omuzlarını silkti. "Ama hepimiz aptalı oynuyorduk. Bir zafer gecesiydi, elmalar toplanıyor, çiftçi, çalışmaktan çok seviştiğimiz ve şarkı söyleyip şarap içtiğimiz için bize bağırıp küfrediyordu. Sonra, o zamandı: gençlik hareketi zamanı. Sadakat, kıskançlık ve bütün o tür şeyleri burjuva ahlâkının kalıntıları olarak görüyorduk." Tekrar güldü, biraz acılıydı. "Onu öptüm. Orada, yanımdaydı ve o hafta sonu kız arkadaşımla birlikte olduğumu biliyordu."

"Onu öptün" dedi kadın suçlayarak.

Adam kadına bakıp sırıtarak, şarap kadehinin sapını tuttu. "Evet, sevgilim," dedi şarkı söylercesine. "Onu öptüm."

Kadın küplere bindi. "Sevmeye hazır bir kız var. Çalışmak için onu kullanıyorsun. Sonra öpüyorsun. Sen de biliyorsun ki..."

"Neyi biliyorum?"

"Bu yaptığın acımasız birşey."

"Ben de çocuktum...."

"Farketmez." Kadın, rahatsızlıkla, ağlamak üzere olduğunun farkına vardı. " Onunla çalıştın ha. Bütün bir yaz, on altı yaşında bir kızla çalıştın"

"Ama hepimiz çok ciddi çalışıyorduk. O doktor oldu, Viyana'da. Naziler geldiğinde kaçmayı başardı, ama..."

Kadın sabırsızca: "Sen de tutup o gece öptün onu. Kızın halini düşünsene, herkes uyuyana kadar bekliyor, sonra öteki adamın uyanacağından korkarak çatıya çıkan merdiveni tırmanıyor, sonra seni uyurken seyrediyor, yavaşça elbisesini çıkarıyor ve..." dedi.

"A, uyumuyordum. Uyuyormuş gibi davranıyordum. Yukarı gel-

diğinde giyinikti. Şort ve süeter -bizim kızlarımız elbise giymez ve ruj sürmezlerdi - burjuva ahlâkı. Onu soyunurken seyrettim. Çatı ayışığı doluydu. Elini ağzımın üzerine kapatıp yanıma yattı" Tekrar, yüzü pişmanlık dolu bir şaşkınlıkla dolmuştu. "Tanrı bilir ya bunu kendim bile anlayamıyorum. Güzel bir yaratıktı. Neden hatırladığımı bilmiyorum. Son bir kaç gündür aklıma takılıyor." Bir süre sonra, yavaşça şarap kadehini çevirerek: "Bir çok şeyde başarısızlığa uğradım, ama...." Hızla kadının elini kaldırdı, öptü ve içtenlikle: "Bunu neden şimdi hatırladığımı bilemiyorum, tam..." dedi. Gözleri karşılaştı, iç geçirdiler.

Kadın, eli adamın avucunda, yavaş yavaş: "Ve onu geri çevirdin," dedi.

Adam güldü. "Ertesi sabah benimle konuşmadı. En yakın arkadaşımla ilişkiye girdi - şans eseri, o gece çatı arasında benimle yatan adamla. Küstahlığımdan nefret ediyordu ve sanırım haklıydı."

"Onu düşün. Onu o anda düşün. Giysilerini topluyor, sana bakmaya cesaret edemeden...."

"Aslında çılgına dönmüştü. Düşünebildiği bütün küfürleri sayıp döküyordu, ona susmasını, herkesi uyandıracağını söyleyip durmuştum."

"Merdivenden aşağı indi, tekrar giyindi, karanlıkta. Sonra ahırdan dışarı çıktı, diğerlerinin yanına dönemedi. Elma bahçeleri sessiz ve terkedilmişti, nasıl şarkı söylediğinizi, güldüğünüzü, seviştiğinizi hatırladı. Senin onu öpmüş olduğun ağaca gitti. Ay elmaların üzerinde parlıyordu. Bunu hiç unutmayacak, hiç, hiç!"

Adam kadına merakla baktı. Gözyaşları yüzünden aşağı boşalıyordu.

"Korkunç" dedi kadın. "Korkunç. Bunu hiçbir şey bağışlatamaz ona. Yaşamı boyunca, hiçbir şey. Yaşamı boyunca, tam herşey mükemmel olduğunda, birden o geceyi hatırlayacak, tek başına duruşunu, etrafta hiç kimsenin olmayışını, millerce uzanan kahrolası boş ayışığını...."

Adam kadına zekice baktı. Sonra, bir çeşit alaylı, karşı çıkan yüz kırıştırmasıyla, kadına uzanıp öptü ve "Sevgilim, bu benim suçum değil, bu benim suçum değil." dedi.

"Hayır" dedi kadın.

Şarap kadehini kadının eline verdi, kadın onu kaldırdı, ısınan sıvıdan küçük kırmızı küreciğe baktı ve adamla birlikte içti.

"İlahi! Ödümü patlattın, Mary..."

Mary Brooke sakin sakin sobanın yanında örgüsünü örüyordu. "Bir uğrayayım dedim" dedi.

Annie Blake şapkasını çıkarttı, içinde ekmek ve sebzeler olan filesini masanın üzerine bıraktı; aynı zamanda gözleri endişeyle mutfağını inceliyordu; lavaboda yıkanmamış bir tabak, sandalyenin üzerinde bir bez vardı. "Her yer darmadağınık" dedi ürkek, ürkek.

Mary Brooke, gözlerini örgüsünden ayırmadan, "Hadi, otur. Bundan daha temiz olamazdı." dedi.

Küçük bir duraklamadan sonra Annie kendini bir sandalyeye bıraktı, gözlerini kapadı. "Şu merdivenler...." dedi nefes nefese. Sonra: " Bir bardak çay ister misin, Mary?"

Mary hemen örgüsünü bıraktı, "Sen otur. Ben yaparım" dedi. Kocaman, yorgun gövdesini zorlukla kaldırdı, bir çaydanlığa musluktan su koydu ve ocağın üzerine yerleştirdi. Sonra, arkadaşının endişeli bakışını takip ederek, kurulama bezini ait olduğu yere astı ve kapıyı kapadı. Mutfak o kadar temiz ve düzenliydi ki sergiye çıkabilirdi. Oturdu, örgüsüne uzandı ve odanın karşı duvarını seyrederek, bakmadan örmeye başladı. "Dün gece deli gibi bağırıyordu," dedi.

Annie'nin düşük göz kapakları birden açıldı, önce gövdesi dikleşti. "Evet?" diye mırıldandı elinde olmadan. Yüzü gergindi.

"Öyle bir kadından ne bekleyebilirsin ki? Öğle yemeğinden önce yatakları toplamıyor. Her yer pislik içinde. Kadına ağzının payını veriyordu. Pis orospu diye bağırdı ona."

"Kadının onun için benim yaptıklarını yapmadığı kesin," dedi Annie acı acı.

"Nerdeyse sabaha kadar birbirlerine bağırıp kapıları çarpıular. He-

pimiz duyduk." Bir ters bir düz saydı ve ekledi: "Uzun sürmez, değil mi? Kadınla birlikte olalı altı ay mı oldu?"

"Bana bir kere bile elini kaldırmadı, doğrusu," dedi Annie zafer edasıyla. "Hiç. Başkaları olmayabilir ama ben gururluyum."

"Doğru hayatım. İki ters, bir düz."

"Huysuz bir kişiliği var. Yaz kış demeden sabahın dördünde kalkar, ona kadar ofisleri temizlerdim, sonra öğle yemeğine kadar Bayan Lynd'in temizliğini yapardım. Sonra eve gelip te yemeğini hazır bulmazsa, hemen bağırıp çağırmaya başlardı - ben de, eğer beş dakika bekleyemeyceksen, eve git te kendi yemeğini kendin yap, derdim ona. Senin kadar para kazanıyorum değil mi? Ama parmağını bile kımıldatmazdı. Miskin. Bütün erkekler aynı."

Mary arkadaşına hızlı, inceleyici bir bakış fırlattı, sonra mırıldandı: "Yine de diyemezsin ki...."

"Çocuklar, temizlik, yemek, gün boyu çalışmak, hepsi benim üstümdeydi. Arada bir işsiz kaldığı zaman bütün parayı ben kazanırdım... Çaydanlığı ateşe bile koymazdı. Kadın işi, derdi."

"İki ters, bir yüz." Ama Mary'nin anlayışlı yüzü başka birşey söylemek istediğini gösteriyordu. "Bunun ne olduğunu hepimiz biliyoruz" diye hak verdi en sonunda, sabırla.

Annie çevik bir hareketle ayağa kalktı, buhar saçan çaydanlığı ateşten alıp demliğe uzandı. Arkadan bakılınca yirmi yaşında görünüyordu, ince ve dimdik. Dumanı tüten demlikle geri dönerken kendisini gördü. Demliği bırakıp aynaya gitti. Endişeyle yüzüne dokunarak durdu. "Şu halime bak!" Sarkan uzun bir perçemi yerine yerleştirdi, sonra omuzlarını silkti: "Kime güzel görüneceğim ki zaten?" dedi.

Fincanları çıkartmaya başladı. Endişeyle keskinleşmiş ince bir yüzü, küçük, keskin mavi gözleri vardı. Otururken sinirli bir hareketle saçını düzeltti. "Saçımı sarmalıyım," diye mırıldandı.

"Oğlanlardan haber var mı ?" Annie'nin eli düşüp masanın üzerinde yumruğa dönüştü. "Aylardır Charlie'den bir satır haber alamadım. Düşünmüyorlar ki... Charlie'yi tanırım günün birinde geri dönecek ve yerinin hazırlanmasını bekleyecek. Bayan Thomas, Tommy'nin Manchester'da bir iş peşinde olduğunu söyledi. Ama Dick'ten güzel bir mektup aldım..." Yüzü yumuşadı; gözleri yumuşak ve dalgındı. "Babası hakkında yazmış. Gelip, benim için, ihtiyarla şöyle şöyle konuşayım mı diyor. Ona cevap yazdım ve babası hakkında böyle konuşmamasını

söyledim. Ne yaparsa yapsın, dedim, onu saymalısın. Babanı eleştirmek sana düşmez, dedim."

"Oğullarından yana şanslısın Annie."

"İyi çalışıyorlar, kimse tersini söyleyemez. Yapmamaları gereken hiçbir şeyi de yapmadılar. Babalarına çekmemişler belli ki."

Bunun üzerine, Mary'nin gözlerinde yorgun bir ironi belirdi. "Hadi Annie, hepimiz yapmamamız gereken şeyler yaparız." Annie bu sözlere tepki vermeyince, dikkatle ekledi: "Onu bu sabah sokakta gördüm."

Annie'nin fincanı tabağına düştü. "Yalnız mıydı?"

"Hayır. Ama beni kenara çekti - yolumun üzerindeyse sana bir mesaj iletmemi söyledi - paranı yarın değil bu akşam getirecekmiş, öyle dedi. Perşembeleri kadın annesine gidiyor herhalde, o da hazır..."

Annie panik içinde ayağa kalktı. Tekrar oturdu ve çayını karıştırmaya başladı. Elinin titremesinden çay kaşığı bardağı şıngırdatıyordu. "En azından, parayı zamanında getiriyor," dedi üzgün bir sesle. "Onu mahkemeye vermek zorunda kalmadım. Kendisi önerdi. Hem nafaka vermek zorunda değildi, artık oğlanlar da kendi başlarının çaresine bakıyorlar."

"Seni hâlâ düşünüyor, Annie..." Mary öne eğilmiş dolaysızca konuşuyordu. "Gerçekten."

"O kendisinden başka hiç kimseyi düşünmez," diye terslendi Annie. "Asla."

Mary iç çekti. "Oh pekala...." diye mırıldandı. "Akşam yemeğini hazırlamam gerekiyor." Örgüsünü torbaya tıktı ve avutmak ister gibi, "Şanslısın. Birazcık oturmak istesen kimse eteğine yapışmaz. Kendinden başka kimseyle uğraşmak zorunda değilsin."

"Onun arkasından ağladığımı falan düşünme. Hayatımda ilk defa bir şeyleri umursamıyorum. Yaşam boyu erkeğin ve çocukların için kölelik yapıyorsun. Sonra teşekkür bile etmeden çekip gidiyorlar. Artık kendi istediklerimi yapabilirim."

"Senin yerinde olmayı isterdim" dedi Mary sadıkça. Kapıda, laf olsun diye: "Yerler o kadar temiz ki üzerinde yemek yenebilir." dedi.

Mary gider gitmez-Annie önlüğüne koştu ve etrafı silmeye başladı. Diz çöküp yeri parlattı ,sonra elbisesini çıkarttı ve lavaboda yıkandı. Dağınık solgun saç tutamlarını fırçaladı ve yüzü küçük sosislerden oluşmuş bir halkayla çevrilene kadar herbirini düzgünce tokaladı. Elbi-

sesini tekrar giydi ve masaya oturdu. Çok geçmemişti. Kapı açıldı; Rob Blake orada duruyordu.

İnce, hafif kambur duruşlu bir adamdı, özür diler gibi bir hali vardı. Kibarca: "Meşgul müsün, Annie?" dedi.

"Otur" diye emretti Annie, sert bir sesle. Bir an için eşikte durakladı, sonra ayaklarına dikkat ederek içeri girdi. Buna rağmen Mary parlak yer muşam basındaki tozlu izleri görünce irkildi. "Aldırma" dedi Rob dostça bir alayla. " Haftada bir benim tozumla başa çıkabilirsin, değil mi?"

Annie kaskatı gülümsedi, Rob bir iskemle çekip otururken, mavi gözleri endişeyle onun üzerinde kenetlenmişti. "Ev, Annie?"

Bu dostça başlangıca Annie karşılık vermedi. Bir dakika sonra "Dick'ten haber aldım. Evlenmeyi düşünüyor" dedi.

"Evleniyor ha? Pabucumuz dama atılıyor desene"

"Pabucun zaten damdaydı." diye tersledi Annie.

"Bak Annie...." diye karşı çıktı, yalvaran bir gülümsemeyle. Annie hiçbir yumuşama belirtisi göstermedi. Annie'nin amansız yüzünü görünce, Rob'un gülümsemesi silindi ve cebinden bir zarf çıkarıp ona uzattı.

"Teşekkürler" dedi Annie, bakmadan. Sonra o korkunç acılık toplanarak geldi ve Rob "Ondan bu kadar koparabiliyorsun ha?" sözlerini duydu.

Sesini çıkarmadı; bu kızgınlık kalkanını geçebilecek bir yol arıyormuş gibi, dikkatle karısına baktı. Dilini sinirli sinirli dudakları üzerinde dolaştırarak, onu seyretti.

"Bazı kadınlar kendilerini çocuklardan ve sorumluluklardan nasıl uzak tutacaklarını biliyorlar. Sadece istediklerini yapıp, istedikleriyle birlikte oluyorlar. Pis işlerin hiçbiri onlara göre değil."

Rob için; çekti ve Annie: "Bir fincan çay ister misin?" diye sorduğunda kalkmak üzereydi.

"Farketmez." Tekrar yerine oturdu.

Annie arkası dönük, ocağın başında dururken, Rob mutfağa bakıyordu: yüzünde yorgun, kırık bir ironi ifadesi vardı. Yaşlanıyordu, ama omuzlarında inatçı bir yük taşıyordu. Doğru kelimeleri bulmaya çalışarak konuştu: "Artık çok fazla çalışman gerekmiyor, Annie."

Ama Annie karşılık vermedi. Elinde iki fincanla geri döndü ve onun şekerini de koydu. Bu eş davranışı Rob'u cesaretlendirdi.

"Annie" diye başladı, "Annie bunu yeniden konuşamaz mıyız?" Öne eğilmiş, bakmadan, beceriksizce çayı karıştırıyordu. Fincan devrildi. "Oh gördün mü yaptığını" diye bağırdı Annie, "Şu pisliğe bak." Bir bez aldı ve masayı sildi.

"Sadece biraz çay, Annie" diye sonunda karşı çıktı Rob, onun korkunç enerjisinden çekinerek.

"Sadece biraz çaymış; günün yarısını temizleyip parlatarak geçireyim, sonra da bir dakikada her yer domuz ahırına dönsün."

Rob'un yüzü hatırladığı öfkeyle kararda.

"Evet, duydum" diye devam etti Annie, suçlarcasına, "yatakları öğlene kadar toplamıyormuş, evi de haftada bir temizliyormuş."

"En azından bana döşemeleri silmekten daha fazla önem veriyor" diye bağırdı. Artık birbirlerine nefretle bakıyorlardı.

Bu nazik dakikada bir bağırış duyuldu. "Rob, Rob!"

Annie kızgınlıkla güldü. "Seni istediği yerde tutuyor , bekliyor ve casusluk yapıyor, arkandan geliyor."

"Rob! Orda mısın, Rob?" Yüksek, güvenli bir kadın sesi.

"Sesinden ne olduğu anlaşılıyor, tam bir..."

"Kapa çeneni" diye sözünü kesti Rob. Zorlukla nefes alıyordu. "Şu dilini tut, biraz."

Annie'nin gözleri yaşlarla dolmuştu, ama mavileri parlak bir intikam ifadesiyle ışıldıyordu."Rob, Rob, küçük bir köpek gibi koşup gidiyorsun."

Rob, kapının yüksek sesle çalınmasıyla, ağır ağır yerinden kalktı.

Annie'nin çenesi bu aşağılanma karşısında titredi. Önce Annie'yle kalmak istedi, bunu görebiliyordu. Annie'ye özür dilercesine baktı, sonra kapıya gitti, hafifçe araladı ve alçak çok kızgın bir sesle:"Kes şunu? Beni duyuyor musun!" dedi. Kapıyı kapadı, Annie'ye bakarak kapıya yaslandı. "Annie," dedi tekrar, sıkıntılı bir yalvarışla "Annie....."

Ama Annie, elleri titrek bir düğüm halinde önünde kavuşturulmuş, yüzü sert ve Rob'a kapalı, masasında oturuyordu.

"Oh tamam!" dedi Rob sonunda umutsuzca, kızgın. "Her zaman doğru olanı yapmak zorundasın, değil mi? Senin bütün sorunun bu, doğru olanı yapıp yapmadığın. Sen, alahın belası alçıdan bir azizesin." Hızlaçıktı.

Annie, herşey yatışana kadar dinleyip, kımıldamadan oturdu.

Sonra derin bir nefes aldı ve onları kımıltısız tutmak istiyormuş gibi iki yumruğunu yanaklarına bastırdı. Mary Brooke içeri girdiğinde bu şekilde oturuyordu. "Gitmesine izin mi verdin?" dedi Mary, inanamayan bir sesle.

"Neyse ki ucuz atlattım."

Mary omuzlarını silkti. Sonra cesurca: "Ona bu kadar kötü davranmamalısın Annie , ona bir şans tanı."

"Ona şans vermektense öldüğünü görmeyi tercih ederim," dedi Annie titreyen dudakları arasından. Sonra: "Kırk beş yaşındayım, pekala bir toz yığının tepesinde de olabilirdim." Kısa bir aradan sonra, uzak, soğuk bir sesle: "Yirmi beş yıl birlikte olduk. Üç çocuk ve çekip gidiyor, hem de o.....o...."

"Ondan kurtuldun, bu bir gerçek," dedi Mary çabucak.

"Evet, bunu biliyorum...."Annie sandalyesinde iki yana sallanıyordu. Yüzü taş gibiydi, ama göz yaşları, burnundan çenesine doğru aşınmış bir yolu izleyerek, ince bir şerit halinde akıyorlardı. Yuvarlanıp beyaz yakasınadamlıyorlardı.

"Annie," dedi arkadaşı yalvarır gibi. "Annie..."

Annie'nin yüzü titredi ve Mary yanına gelip onu kollarına aldı. "Tamam, canım, tamam, tamam, canım" diye mırıldandı.

"Bana ne oluyor bilmiyorum," diyerek ağladı Annie; sesi Mary'nin geniş omuzundan boğularak geliyordu. "Şu kahrolası dilimi tutamıyorum. Artık o inekten usanmış bense onu kovuyorum. Engel olamıyorum. Bana ne oluyor bilmiyorum."

"Tamam, hayatım, tamam , hayatım." Kocaman şişman, rahat kadın narin Annie'yi bir bebek gibi sallıyordu. "Üzülme, hayatım. Dönecek, göreceksin."

"Öyle mi dersin?" diye sordu Annie, arkadaşının onu rahatlatmak için yalan söyleyip söylemediğini anlamak için yüzünü kaldırarak.

"Gidip onu sana getirmemi ister misin?"

İstemesine rağmen Annie bir an durakladı. "Sence bu doğru olur mu?" dedi şüpheyle.

"Gidiyorum, kadın yokken alıp geleceğim onu,"

"Sahi mi, Mary?" Mary buruşuk elbisesini düzelterek ayağa kalktı.

"Sen burada bekle, hayatım" dedi yalvarırcasına. Kapıya doğru yürüdü ve dışarı çıkarken: "Aldırma artık, Annie. Ona bir şans tanı"

dedi.

"Geri dönmesi için onun peşinden mi koşacağım?" Annie'nin gururu bir inilti şeklinde konuştu.

"Onu geri istiyor musun, istemiyor musun?" diye sordu Mary, kızgınlık belirtilerini taşımasına rağmen, hâlâ sabırlı olan sesiyle. Annie hiçbir şey söylemeyince, Mary koşarak dışarı çıktı.

Annie gergin, kapıyı seyrederek, kımıldamadan oturdu. Ama belirsiz, isyankâr kızgın düşünceler kafasında dönüp duruyordu: "Eğer onunla birlikte olursam, hiçbir zaman ne düşündüğümü söylemeyeceğim, hiçbir zaman doğru olanı söylemeyeceğim ; onun için alışkanlıktan başka bir şey değilim, ama bunu ona söylersem kalkıp gider."

Ama gerçeğin tamamı bu değildi, onun yüzündeki sevecenliği hatırladı, bir dakikalığına gerginliği dindi. Sonra uzun zorlu yaşamını, sonsuz çalışmayı, çalışmayı, çalışmayı hatırladı ; hepsini birden, sanki şimdi hissediyormuş gibi hatırladı, çocuklar küçükken ağrıyan sırtını; kendisini zorla sürüklerken onu yatakta yatıp gazete okurken görebiliyordu... "hepsi çok iyi" diye bağırdı kendine, "bu doğru değil, kesinlikle doğru değil..." Korkunç bir haksızlık duygusu onu sarmaya başlamıştı; ve onu istiyorsa uzak tutması, bastırması gereken duygu buydu. Çünkü sonuçta biliyordu ki ve bu herşeyden daha güçlüydü, onsuz, yaşamında hiçbir anlam olmayacaktı.

TANRININ CENNET'TEKİ GÖZÜ

Bavyera Alplerindeki O..., küçük sevimli bir köydür. Gerek oraya gerçekten gitmiş olan gerek güzelliklerinin tadını sadece hayallerinde canlandıran, şaşırtıcı çoklukta insan tarafından bilinmesine karşın, yine de diğer on binlerce köyden daha sevimli değildir. Eğlence yerleri, hiç karşılaşmadıkları insanların hayallerini süslemekten rahatsız olan -ya da olması beklenen- film yıldızları ve kraliyet ailelerine benzer. O.....'nun tarihi büyüleyicidir; çünkü bu bütün köyler için doğrudur. Bulunduğu yer bütün avantajlara sahiptir, en azından sınıra o kadar yakındır ki, en sonunda haritaya yerleştirildiğinde coşkun tatilcilik fantazisine oradan Avusturya'ya taşatılabilir gibi gelmiştir. Tabii durum farklıdır, çünkü yüksek dağ duvarı böylesi bir maceraya doğal bir engel oluşturur, bunun dışında O.....'ya ve vadinin yukarısındaki on ya da on iki kasabaya gereken her şeyin Almanya'dan getirilmesini zorunlu kılar. Yaz ve kış ziyaretçilerine her fırsatta sundukları şarkı ve hikâyelerden anlaşıldığı kadarıyla yerlilerinin, Avusturya'nın en azından manen kendi ülkeleri olduğu inancına sarılmalarına rağmen, O....'nun şimdi ve her zaman Alman olmasının sebebi bu dağ duvarıdır. Bu yüzden, iki ülkenin güzelliklerinin birleşimini görmeye giden tatilciler pek de yanılmış sayılmazlar. Bazıları da, insanın ancak gerçekten çok istekliyse rahat edebileceği, mesela Berchtesgarten gibi yerlerin uyandırdığı çağrışımlardan uzak, tanıdık, basit, yumuşak ismi için gidiyorlardı oraya. O.... hiç ünlü olmamıştı, tarihin spot ışıkları ona hiç dokunmamıştı. Bunun da rahatsızlık uyandırmaya yetecek bir sebep olmasına karşın acı bir hatıra uyandırana kadar kimsenin adını bile duymadığı, Seoul ya da Bikini, ya da şu bildik sebepten, bizim Berchtesgarten gibi bir yer değildi.

Onları çekmek için çırpınıp duran yüzlerce kış tatil merkezi arasın-

dan O.....yu seçen iki tatilci, oraya vardıkları akşamüstü sokaklardan birinde duruyorlardı. Sevimli küçük tahta evler kara gömülmüştü, çok dar ve yine çok ağırbaşlı olan küçük güzel sokaklar içlerindeki kocaman parlak arabaları gösterişli ve gereksiz kılıyordu; uzun yünlü giysileri ve ağır nalınları içindeki yaşlıca yerliler, hatta süslü atlar tarafından çekilen ve tatilcilerle dolu olan bir kızak bile ,bütün bunlar etkileyiciydi, gelişlerinin sebebi de buydu zaten; özellikle her yerde kayak için elverişli tepeler uzanırken. Yine de üzerlerinde bir ağırlık olduğu inkar edilemezdi; rahat değillerdi. Bunun gizli bir tarafı yoktu, çünkü geldiklerinden beri, sonsuz bir gevezelikle, bunu açıklamayı hiç kesmemişlerdi.

Burası bir eğlence yeriydi; sadece ziyaretçileri için vardı. Kışın, karlarla kaplanan ve hızla giden kayakçıların sesleriyle çınlayan; yazın, çiçeklerle süslenen ve inek çanlarının sesleriyle dolan hep aynı yer: Bavyera'nın alçak arazilerinden gelen o tek küçük köhne trenle besleyip, barındırdığı ve karşılığında, tahta ayakkabılar, oyulmuş ve boyanmış tahta şişeler, demir işleri, nakışlı önlükler, kayak pantalonları ve süeterleri ve binlerce düz yolda yürüyemeyen adamın, kar ayları boyunca tepeler üzerinden kanat açmasını sağlayan o narin kıvrık kayaklar için paralarını tüketen ziyaretçiler sürüsü dışında bir varlığı olmadığını gizleyen maskelerden başka bir şey değildi bu yaz ve kış giysileri.

Gerçek şu ki bir eğlence merkezinde gerçekten eğlenebilmek için, orada sadece gerçek yerliler, kişinin kendi ve belki bir de arkadaşları olmalıdır. Bunu herkes bilir, bunu herkes hisseder; turizmin çözümsüz çelişkisidir bu ve belki de bütün bu yapı, bütün Avrupada, kelimenin tam anlamıyla sömürülen hiç bir küçük kasaba, hiç bir köy kalmayınca çöküp gidecektir. Hiç kimsenin arabasını dağlara sürüp o bozulmamış kasabayı, o nehir kenarındaki yaşlı dünya hanını araması gerekmeyecek; çünkü oraya vardığında büyük ihtimalle, ona profesyonel bir konukseverlik sunan, profesyonel bir ev sahibiyle karşılaşacak. O zaman ne olurdu? Herkes evde mi oturacak?

Ama ya diğer insanların yaşamlarını incelemek için kendilerinden bu kadar uzaklaşan, büyük ihtimalle kendilerinin sahip olmadığı bir özellik bir fark arayan ziyaretçilerin, gözleri altında, yaz kış belki de biraz küskünce yaşamlarını sürdüren savaş yorgunu zavallı Avrupa sakinlerinin hali ne olacak?

Bunlar, iki ziyaretçi arasında tartışılan (itiraf edilmeli ki gayet beylik) düşüncelerdi.

Oymalı şişeler ya da deri önlükler değil de gerçek sebzeler, yağ ve peynir satan yol kenarındaki bir büfenin ya da açık bir dükkanın önünde durdular. Bu mallar işgal ordusunun bir parçası olarak kocalarıyla birlikte oraya yerleşmiş olan Amerikalı kadınlar tarafından satın alınıyordu. Ya da daha çok, işgal bölgesinin Amerika tarafına yerleşmiş olan Amerikalı askerlerin Avrupa'nın daha güzel yerlerinde hoş tatiller geçirmesini sağlamaya çalışan düzeneğin bir parçasıydı kocaları.

Küçük, yeşil boyalı evler arasındaki dar yolda, tekerlek izleriyle çukurlaşmış kar, onu çiğneyen ayakların henüz donmuş sıcağıyla parlıyordu; bazı yerleri sarıyla lekelenmiş ve at gübrelerinden tepecikler oluşmuştu. Arabaların atlara karşı ve hatta geniş caddelerin dar caddelere karşı olan üstünlüğüne dair yeni yorumlara yol açacak şekilde, kış lahanasının taze keskin kokusuna karışan güçlü bir sidik kokusu vardı etrafta. İki ziyaretçi ne zaman mutlu kayakçı gruplarına yol vermek için dar kaldırımdan inseler, Amerikalı askerlerin karıları ya da sevgilileriyle tatil yaptıkları büyük otellere doğru çıkmaya uğraşan arabalarına yol vermek için geri çekilmek zorunda kalıyorlardı.

Kaygan karda hızla ve tehlike saçarak tırmanan kocaman güçlü arabalar o kadar çoktu ki, bozulmamış bir dağ kasabası yanılsamasını korumak çok güçtü. Bu yüzden ikisi de gözlerini çevredeki ormanlara ve tepelere çevirdiler. Güneş dağların arkasına kaymış, ama artık ışık çekildiğinden kara ve uğursuz görünen çam korusu ile çevrelenmiş kar tarlalarına uçuk pembe ve sarı ışıklar bırakmıştı, çam koruluğu kaçınılmaz olarak kurtları, cadıları ve yok olmuş bir zamandan kalma diğer yaratıkları düşündürüyordu. Cadılar ve kurtlar bu güçlü makinaların kuvvetli yaratıcıları tarafından hemen bir kenara atılacağı için, bu çağrışım çok havada kalıyordu. Yumuşak tepelerin soluk parıltısı ile ağaçların siyah kımıltısızlığı, arada uzanan vadilerden bir dağın kenarındaki yeni bir otele ve medeniyete sarkıtılan teleferiklerin gürültüsü ve görüntüsünden kasabayı kurtarmak için, ellerinden geleni yapıyorlardı. Belki de, evcimenlik ve konfor mekanizmasının bütün tecavüzlerine rağmen, insanın gözlerini, vahşetleri çok masum görünen o ormanlar, o dağlar üzerinde dolaştırması bir avuntu oluyordu. Sene 1951'di, kasabanın sakinleri kaygısız sıcak bir tablo sunmak için neredeyse çılgınca uğraşırken, bütün çabalarına rağmen herkesin ilk anda dikkatini çeken gerçek, sokaklardaki çoğu kişinin altı yıl önceki savaştan kalma üniformalarını giymesi ve en çok kulağa çarpan dilin Amerikanca olmasıydı. Ama, insanın gözleri

azimle doğal güzelliğe dikilmişken, durmadan oraya buraya, kaldırımdan aşağı ve yukarı itilirken, özellikle de ışık hızla değişir ve artık evler, dükkanlar ve oteller gece şekillerini alırken ve elektriğin beyaz solgun ışığı, sıcaklık ve haz vadederek her kapı ve pencereden boşalırken, orada durmak olanaksızdı. Dağlar parlak bir gökyüzünün önünde simsiyah yoğunlaşmışlardı. Hayat onları terk edip aşağıda kasabanın üzerinde yoğunlaşıyordu. Her yerde gecenin gelmesiyle evlere seğirten kayakçılar vardı. Ve her yerde, bu kadınların ve adamların arasında hemen ilk bakışta Amerikalı olduklarını ilan edenler dolaşıyordu. Neden? Bizimkiler orada durup, bir yüzü diğerinden ayıranın ne olduğunu anlamaya çalışarak, yüzlere baktılar. Güzel görünüşlü bir topluluktu şu Avrupa'nın yeni polisleri. İyi beslenen, iyi giyinen... Belki de, her şeyden önce, kendilerine olan güvenleriyle ayrılıyorlardı diğerlerinden. Ya da bu gürültülü neşe, içten içe polislik yapıp düzeni sağlamanın onlara kazandırdığı böylesi güzel bir tatilden duydukları bir suçluluk duygusunun ifadesi miydi?

Ama dört subay karısı, sebze ve süt satan dükkandaki pazarlıklarını bitirip de tıka basa dolu sepetleri yüzünden yolda ağır ağır yürümeye başladıklarında, iyi kesimli pantalonları ve parlak ceketleriyle manzaraya o kadar hakim oldular ki, satıcı kadın ve onların alışverişlerini bitirmesini bekleyen yerliler neredeyse önemsiz göründüler, neredeyse "Alplerde Aşk", ya da "Karda Karşılaştılar" isimli bir filmin kalabalık bir sahnesindeki gönüllü figüranlar gibiydiler.

Altı yıl, bu Almanların, çünkü Avusturya bir devin taş atımı kadar yakın da olsa Almandılar, kalplerindeki yenilgi acısını dindirmeye yetmiş miydi? Hangi milletten olursa olsun onları ziyaret etmeyi seçenlere tanıdık ve resimsi bir görüntü sunmaktan memnundular, çoğu Amerikalı olsa bile ve bir kısmı da İngiliz, bizim ikili, kendi ülkelerinin temsilcilerinin, şans eseri içinde bulundukları bu sahneyi mülk edinemeyecek kadar doğal bir alçak gönüllükleri ve ince düşünüşleri olduğunu kuvvetle hissetmelerine rağmen, sorumluluklarının bilincinde, İngiltere'yi eklediler.

İnanması zordu; O... kasabasının iyi insanlarının göğüslerinde yanan gizli kızgınlıkları ya da en azından ironik sabrı hissetmek, tümüyle hak edilmiş bir tatilde yeri olmayan, neredeyse bir suçluluğa (ve bu kesinlikle mantıksızdı) varan rahatsızlığı derinleştiriyordu.

Neden suçluluk? Saçmaydı bu.

Yine de, sınıra -bu kelime onlara hâlâ doğal geliyordu- varıp da Almanca işaretleri gördükleri; etraflarında konuşulan dili duydukları; on sene öncesinin manşetlerindeki vahşi nefret ve terörü hatırlatan isimleri olan kasabalardan geçtikleri andan itibaren, ikisinde de o çok utandıkları karmaşık rahatsızlık baş göstermişti. İkisi de bunu birbirlerine söylememişti ama geldiklerine pişmandılar. Neden -diye düşünüyordu ikisi deneden, hazır tatildeyken ve yeni bir tatile de kimbilir ne zaman çıkacakken hoş olmayan bir şeye boyun eğelim? Neden basitce Almanya'nın bizim için zehirli bir yer olduğunu söyleyip ondan kurtulmayalım. Bir daha buraya adım atmak, ya da bu dilin konuşulduğunu duymak, Almanca bir işaret görmek istemiyoruz. Sadece, bu konuda konuşmak istemiyoruz; eğer adaletsiz, insaniyetsiz, düşüncesiz ve sağduyusuzsak o zaman neden olmasın? İnsanın her konuda akıllıca davranması beklenemez.

Yinede buradaydılar.

Uzun bir sessizlikten sonra adam: "Buraya geçen gelişimde bunların hiçbiri yoktu,"dedi.

Aşağıda, yolun öteki tarafında, geçen bir arabanın önünden çekilerek duvara yapışmış, güzel yerel giysileri içinde beş tane kız vardı. Bu kızlar bütün gün, Avrupa'nın her yerindeki kızların giyebileceği elbiselerle, kasaların arkasında ya da lokantalarda çalışmışlardı. Şimdi kendilerine özgü yüzler, kocaman uzun kollu, uzun etekli, yok eden giysileri için bir destekten başka birşey değildi. Giysileri belli bir tarikata ait rahibelerin kıyafetlerinin ciddi görünüşünü andırıyordu. Sevgilileriyle bir kaç saat geçirmek için eve gidip giysilerini değiştirmeden önce, turistleri eğlendirmek için folk şarkıları söyledikleri otellere doğru tevekkülle -ne de olsa bunu yapmak için para alıyorlardı- ağır ağır ilerliyorlardı.

"Neyse, sanırım bunu görmek iyi oluyor," kadın adamın koluna girdi.

"Oh, sanırım, neden olmasın?"

Çiğnenmiş karın kayganlığından birbirlerine yaslanarak, yolda yürümeye başladılar.

Biri ya da diğeri her an: "Diyelim ki hepimiz gelmekten vazgeçtik. Eğer hiç turist olmazsa, belki onların varlığı da öylece sona erer. Kendilerini rol yapmaya çok fazla adamış aktörler gibi kendi yaşamlarına ait duyguları yok, sadece oynadıkları rolle varlar..."

Ama ikisi de konuşmadı. Bir sürü büyük otel ve lokantanın bulun-

duğu, köyün ana caddesine döndüler.

İkisinden biri, şikayetçi bir şekilde dalga geçip diğerine: "Turistler hakkında söylediklerimizin hepsi iyi de, biz de turistiz" diyebilirdi pekala.

"Hadi, hadi" diye yanıtlayabilirdi diğeri. "Kesinlikle biz bir çoğundan daha kaliteli turistleriz."

Sonra ikisi de gülebilirdi.

Ama o sırada, kötü aydınlatılmış karın üzerinde kaldırım boyunca ilerleyen, garip, zıplayan bir şey görünce, ikisi de kalakaldı. Yerde hızla, onlara doğru ilerleyen bu kocaman siyah cismin ne olduğunu anlamak bir an için mümkün olmadı. Sonra bunun, gövdesi ağır kollarının arasında bir böceğin gövdesi gibi sallanıp kımıldanan, kesik bacaklı ve karda bir kurbağa gibi zıplayan bir adam olduğunu gördüler.

İkisi de yanlarından hızla hoplayarak geçen adamın kendilerine nasıl baktığını gördüler.

O gün istasyona vardıklarında, savaş tarafından organları kesilince neredeyse insanlıktan çıkmış, birisi kolsuz ve bacakları dizlerinden kesilmiş, diğerinin yüzünde büyük, yaralı, gözsüz bir boşluk kalmış iki adam, trenden inen tatilcilerden dileniyorlardı.

"Tanrı aşkına" dedi adam birden, sanki şimdiye kadar konuştuklarının bir devamıymış gibi, "Tanrı aşkına, gidelim buradan."

"Oh evet" dedi kadın hemen. Bütün gün söylemedikleri şeyleri söyleyen bir gülümsemeyle birbirlerine baktılar.

"Geri dönelim. Fransa'da bir yer bulalım."

"Gelmemeliydik."

Sakat adamın, gövdesini kollarının arkasından sürükleyerek, kendisini derin bir kapı eşiğine kaldırışını, uzun kollarıyla zile uzanışını seyrettiler.

"Ya para meselesi?" diye sordu kadın.

"Bitince eve döneriz."

"Güzel, yarın dönelim."

Birden kendilerini mutlu hissettiler; ertesi gün gidiyorlardı.

Otellerin dışındaki fiyat listelerine bakarak, yol boyunca yürüdüler. Adam: "Hadi buraya girelim. Pahalı ama bu son gecemiz" dedi.

Aslan Başı isminde, kocaman, kahverengi, sağlam görünüşlü bir oteldi bu; eski moda, yaldızlı tabelasında onlara doğru kükreyen kocaman altın bir aslan vardı.

İçeride koyu renk, parlayan tahtalarla kaplanmış bir giriş vardı: duvarların kenarlarında dik sırtlı oturma yerleri ve hacimli pirinç vazolarda kocaman çiçek demetleri. Lokantaya cam kapılardan giriliyordu. Aynı parlak koyu renkli tahtayla kaplanmış ve her köşesinde çiçeklerle tıka basa dolu daha da büyük pirinç vazoların olduğu, uzun bir odaydı. Masa örtüleri kalın, beyaz bir kumaştandı; bol miktarda çatal kaşık ve bardak parıldıyordu ve ışıldıyordu. Tam bir orta sınıf konforu manzarasıydı. Garson onları kenardaki boş masalardan birine götürdü. Menü ortalarında duruyordu. Yüzlerini buruşturdular, çünkü burası onlar için çok pahalıydı, özellikle de şimdi, paralarını Almanya'dan Fransa'ya,turistleri ya da turizmi kötülemek ya da dalga geçmek zorunda olmayacakları bir ülkeye geçmek için ayırdıkları düşünülürse.

Yemek siparişini verdiler, gelmesini beklerken de orda yemek yiyen diğer insanları izlemeye başladılar. Burada Amerikalılar yoktu. Onların büyük yeni otelleri köyün yukarı kısmındaydı. Buranın müşterileri tümüyle Almandı. İki İngiliz turisti yine o gizli, yarı utanç dolu rahatsızlığı hissettiler. Yüzlere tek tek bakarak: Altı yıl önce ne yapıyordun? Ya sen, ya sen? Ozaman ölesiye düşmandık; şimdi aynı odada birlikte yemek yiyoruz. Yenilen sizdiniz, diye düşündüler.

Bu sonuncusunu kendilerine hatırlatmak için söylemişlerdi, çünkü hiç kimse buradakilerden daha az yenik gözükemezdi. Bundan daha güçlü, sağlam, iyi giyimli, rahat bir topluluk hayal edilemezdi; bir öğünü bile kaçırmayı akıllarından geçiremeyenlerin rahatlığıyla yemek yiyorlardı. Oysa altı yıl önce...

Aslan Başı'yla markasını taşıyan, çok büyük iki tabaktaki çorbalarını getirdi garson, tabaklar o kadar büyüktü ki garsondan bunları geri götürüp bir porsiyonu ikisine paylaştırmasını istediler. Çünkü buradaki herhangi bir yemeğin bir porsiyonu (büyük metal tabaklarda servis yapılıyordu) iki İngiliz midesini doldurmaya yetiyordu. Kapasiteleri, tümüyle inanılmaz görünen, bu yeniklerin, bu insanların hızına yetişmeyi isterlerdi aslında. Ama bu can-ı gönülden yemek yiyenlerin ülkesinde bir gün kalmak, onların midelerini Almanların mide kapasitesi kadar genişletmemişti, artık gidiyorlardı, hem de yarın; bunun için çok geçti.

Altı yıl önce bu insanlar harabelerde, bodrumlarda, ayakta kalabilmiş son duvar parçalarının arasında yaşıyorlardı. Yarı açılar, giysileri paçavraya dönmüştü. Bütün genç kuşak ölmüştü. Altı yıl. Gerçekten de dikkate değer bir millet.

Şaraplı tavşan yahnisi geldi ve beğeniyle yendi.

Kremalı pasta sipariş etmişlerdi, ama ne yazık ki onu yiyebilmek için, kendilerini bir fincan kahveyle yenilemeleri gerekti.

Fransa'ya geri dönmek, diyorlardı kendi kendilerine ve birbirlerine kendilerini gerçekten evde, kendi masalarındaymış gibi hissedeceklerdi. Ertesi gün bu saatlerde Fransa'da olacaklardı. Yemek bitip hesap geldiğinde para durumunun gözden geçirilmesinin zamanı da geldi: bu iş de bir zarfın arkasında aceleyle halledildi.

Üçüncü mevki bir tren bileti alıp, Fransa Alplerinin uygun bir noktasına ulaşmak, paralarının yarısını götürecekti. Ya üç hafta boyunca kalıp günde bir öğün yemek o da hafif bir yemek olacaktı, ya da bir hafta kalıp dönmek arasında bir seçim yapmaları gerekiyordu.

Bu moral bozucu sonuca ulaşınca birbirlerine bakamadılar. Tabii ki, buradan ayrılmak için, delirmiş olmaları gerektiğini düşünüyorlardı. Almanya'ya gelmek bir çeşit manevi Don Kişot'luk, sadece ikisinin de nefret ettiği -bundan emindiler- liberal idealistlere özgü ahlâki bir insan severlikse orayı terk etmek de aptallıktı. Aslında morallerinin bu kadar bozuk olmasının sebebi büyük olasılıkla çok yorgun olmalarıydı, çünkü peşpeşe iki gecedir sert tahta tren koltuklarında oturarak, birbirlerinin omuzlarında uyumuşlardı.

Kalmak zorundaydılar. Bu sonuca varınca ikisinin de üzerine büyük bir sıkıntı çöktü; ve iyi zamanlarından birinde olsalar asla yapmayacakları şekilde, kendilerini çevreleyen Almanlara karanlık bir nefretle baktılar.

Tam o sırada garson, yüzünün sarı, dağınık saçlarının altında kıpkırmızı yanmasından, bütün gün kayak yaptığı anlaşılan, enerjik yürüyüşlü genç bir adamla geldi. Onun masalarına oturmasını istemiyorlardı, ama artık lokanta tamamıyle dolmuştu. Garson hesap pusulasını masa örtüsünün üzerine bıraktı; onlara para ve bahşiş konusunda akıl vermeyi çok istiyor gibi görünen genç sporcunun ilgili bakışları altında, doğru parayı bulmak için uğraşmaya başladılar. Bu ilgiye sinirlendiklerinden, sabırlı olmaya çalışıyorlardı. Ama garson, diğer masalarla meşgul olduğu için, bir süre geri gelmedi; yeni gelen grubun ayırtmış oldukları yakınlardaki bir masaya oturduğunu gördüler. İlk önce orta yaşlarda hoş bir kadın, kış sporları ya da kötü havalarda dışarıda dolaşmak için giyilen cinsten, kabarık, sağlam görünüşlü kürkünü çıkararak gedi. Bir yuva yapar gibi, kürkü açarak sandalyeye koyup, üzerine

oturdu ve kürkü bacaklarına iyice sardı. Köylü saflığı düşüncesini çağrıştıran parlak renklerle nakışlanmış, bol etekli, siyah, yünlü bir elbise giyiyordu. Yerleştikten sonra, gelmeleri bu kadar uzun sürdüğü için ailenin geri kalanıyla dalga geçer ve onları azarlar bir ifadeyle yüzünü kaldırarak onları karşıladı. Güzel bir yüzdü, sarı dalgalı saçları ve haftalardır yaptığı kış sporlarının güneş ve yağıyla iyice bronzlaşmış teniyle hoş bir kadındı. Sonra, belli ki oğlu olan ve yemeğe başlamak için bu kadar acele ettiğinden onunla dalga geçen, çok uzun boylu, yakışıklı, çekici bir genç geldi. Kadın sonunda oyuncu bir edayla kolunu tutup, onu sarsana kadar oğlan beyaz güçlü dişleri ve genç mavi gözleriyle ona havalı havalı baktı. Kadının onu sarsmasına da sözde karşı çıktı. Sonra ikisi de, topluluk içinde olduklarının farkına varıp alaylı bakışlarla birbirlerini süzdüler ve didişmeyi bıraktılar; onbeş yaşlarında çok tatlı bir kız ve iri yapılı yumuşak huylu baba, boş sandalyelere oturana kadar, alçak sesle konuşup gülüştüler. Aile tamamlanmıştı. Yemek siparişini vermeden, hatta ne yiyeceklerine bile karar vermeden, hemen dört büyük bardak bira istediler. Onlar menüyü incelerken, garson biraları getirmeye koştu. Ve bu aile için, ne maddi sebeplerden, ne de iştahsızlıktan, kesinlikle yarım porsiyon diye birşey olmayacağı belliydi.

Bu aileyi seyrederken, İngiliz çifte, kendilerini kızdıran şeyin Almanların korkunç fiziksel eğlence kapasitesiymiş gibi geldi. Onlara benzeyen bütün İngilizler gibi, duygusal enerjilerinin büyük bölümünü, vatandaşlarının mutluluk ve neşeden paylarını alamadıklarından yakınarak harcadıkları için, kendi kendilerine hissettiklerinin kaba ve tutarsız olduğunu söylediler. Kadın adama, yatıştırıcı, savunan, neredeyse teslim olmuş bir sesle: "Gerçekten olağanüstü güzel görünüyorlardı" dedi.

Adam buna karşılık olarak muzipçe yüzünü kırıştırdı ve tekrar aileyle ilgilenmeye başladı.

Kız, üzerindeki buğu taneciklerini parıldatıp, kaydırarak, uzun bira bardağını yanık tenli ince elinin işaret ve baş parmakları arasında döndürürken, anne baba ve oğul bir şakaya gülüyorlardı. Kız, bir an için uzaklaşmış, aile grubunun dışına bakıyordu, düzensiz bir üçgene benzeyen küçük yüzüyle, güzel hayalci, dal gibi bir kız. Gözleri masalardaki insanların üzerinde dolaştı, bizim çiftin gözleriyle karşılaştı ve belirgin, tatlı bir merakla orada oyalandı. Samimi bir ne yaptığını bilmezlik, hatta masumluk bakışıydı; aptallığın sonuçları ve kendisi arasında ailesi durduğu için, kendi adına hiç aptallık yapamayacağını bilen korunmuş bir

çocuğun bakışıydı. Yine de, o sırada, aile grubunun dışında olmayı seçmişti; ya da en azından açık bir kapıdan dışarı bakan birisi gibi gruptan dışarı bakmıştı. Soluk güzel gözleri İngiliz çiftle neden ilgilendiğini belli ediyorlardı; onlara bakmadıklarında da yemek yiyen diğer insanlar üzerinde dolaşıyorlardı; parmakları durmadan bira bardağının ince soğuk duvarlarında dolaşıyordu. Kızda odayı dolduran duygusuz kasabalılarda olmayan şiirsel bir yan bulan kadın, onu kastederek adama: "Çekici, değil mi?" dedi. Adam da: Bütün genç kızlar şiirseldir, demek ister gibi, yeniden yüzünü kırışırdı. Ve: On yıla kadar annesi gibi olacak.

Bu doğruydu da. Aile çoktan en genç üyelerinin sadakatsizliğinin farkına varmıştı, güzel anne, onun hayalci ilgisizliğiyle dalga geçip, küçük, yarı sarmalayan, buyurgan çığlıklarla dikkatini çekerek, kızına doğru eğildi. İri yarı, anlayışlı baba, esmer ve güçlü elini kızın beyaz yün kaplı koluna koydu ve sanki hastaymış gibi, endişeyle ona döndü. Oğlan koca bir çatal eti ağzına attı ve ukalaca bir sırıtışla kardeşini seyrederken ağır ağır çiğnedi. Sonra alçak bir sesle aralarındaki eski bir anlaşmazlık konusu olduğu belli olan bir şeyler söyledi çünkü, kız bunun üzerine çenesini yarı kızgın yarı sitemli bir hareketle hırçınca ona doğru uzattı. Ağabey koruyucu ama alaylı sırıtmasını sürdürdü; anne ve baba ağabey kardeş çekişmesi yüzünden ikisine de şefkatle baktılar.

Hayır, bu kızın kesinlikle ailesinin sıcak hapisanesinden kaçma şansı yoktu, birkaç yıla kadar, babası tarafından dikkatle seçilmiş olan bir tüccarla evli, becerikli, güzel, şehvetli bir kadın olacaktı. Tabi; aniden başka bir savaş ya da ekonomi krizi baş gösterip, bütün insanlarını henüz kurtulmuş oldukları felaket eşiğindeki açlık yorgunu durumuna itmezse. Şimdi öyle görünmeseler bile.....

Gerisin geri karmaşık ve akıldışı hoşnutsuzluklarına dönen adam ve kadın, acı bir alayla birbirlerine baktılar, adam birden: "Sarışın hayvanlar" deyiverdi.

Bu ikisi lokantada oturanların çoğundan, daha farklı bir insanlık ailesindengeliyorlardı.

Adam,, ufak tefek, sinirli, enerjik, gür siyah saçlı, beyaz, çilli tenli, derin mavi gözleri olan bir İskoç'tu. Yaşamının çoğunu aralarında geçirdiği İngilizlere karşı alaycı bir yaklaşımı vardı. Meşgul, çalışkan, temelde pragmatik, pratik ve sevecen bir adamdı. Yine de bütün bu işe yarar özelliklerinin ötesinde başka bir şeyler vardı.

Kadına gelince ufak, esmer ve ihtiyatlıydı; Yahudiye benziyordu, ki geçen yüzyılda kıyımların artık kanıksanır olduğu Polonya'dan kaçıp, bir İngiliz'le evlenen Yahudi bir büyük büyük-annesi olduğu için Yahudi kanı taşıyordu da. Büyükanneden daha da önemlisi bir tıp öğrencisi ve Avusturya göçmeni olan nişanlısı şimdi oturup tatil yaptıkları bu ülkenin üzerinden uçarken, savaşın ilk günlerinde öldürülmüştü. Mary Parrish, ancak Hitler böyle bir istekleri olabileceğine dikkatlerini çektikten sonra Yahudi olma isteklerinin farkına varan insanlardandı.

Şimdi oturmuş güzel Alman ailesini seyrediyordu, "On sene önce....." diye düşündü, onları cellat gibi görerek.

Bir kısmı İngiliz olan bir çok isim arasından değişik bir tür milli gurur yüzünden, Hamish ismini alan adam, savaşın bütün Avrupa'da bırakmış olduğu insanlık yıkıntılarını kurtarmak için savaştan sonra kurulan bir komisyonda, doktorluk becerisiyle hizmet veriyordu.

Bu komisyonda çalışması rastlantı değildi. 1939'un başlarında İngiltere'de okuyan Alman bir kızla, daha doğrusu Yahudi bir kızla evlenmişti. Kız o senenin Temmuz 'unda temerküz kamplarından kaçan ve bir daha kendilerinden haber alınamayan ailesinin bazı üyelerini kurtarmak için cüretli, gözüpek bir girişimde bulundu. Öylece ortadan kayboldu. Hamish'in bütün bildiği, onun bir yerlerde hâlâ hayatta olduğuydu. Bu O....kasabasında bile olabilirdi. Almanya'ya girdiklerinden beri, Mary Hamish'in bir kadından diğerine çevirdiği endişeli, kızgın, sabırsız, gözlerini izliyordu; yaşlı kadınlar, genç kadınlar; otobüslerdeki, trenlerdeki, duraklardaki kadınlar; sokağın sonundaki bir kadın; penceredeki bir kadın. Onun: Onu gördüysem bile hatırlayamamışımdır diye düşündüğünü hissediyordu.

Gözlerini tekrar Mary'ye çeviriyordu; Mary gülüyordu ve o da karşılığında yüzünü kısa, acı, ironik bir şekilde buruşturuyordu.

İkisi de doktordular, ikisi de çalışkan ve vicdan sahibiydi, ikisi de çok yorgundu, çünkü İngiltere'de yaşamak için bir sürü ödün vermek gerektiğinden, yaşamı en azından uygar insanlar için, ki ikisi de öyleydiler ve öyle kalmaya niyetliydiler, yaşamaya değer kılan uğraşlara ayıracak yeterli boş zaman bularak belli bir yaşam düzeyini tutturmak zordu. Belki herşeyden çok, yorgun insanlardı.

Yorgundular, dinlenmeye ihtiyaçları vardı. Tatilleri buydu işte. Oturup, enerjilerini tümüyle gereksiz, yersiz ve herşeyden öte haksız duygularla harcadıklarını onlar da biliyorlardı.

"Haksız" ikisinin de alay etmeden kullandığı bir kelimeydi.

Kadın: "Burada üç hafta geçirmektense Fransa'da bir hafta geçirmek daha iyidir. Hadi gidelim. Gerçekten gitmemiz gerektiğini düşünüyorum." dedi.

Adam: "Vadinin yukarısındaki daha küçük köylerden birine gidelim. Herhalde sadece sıradan dağ köyleridir, burası gibi cafcaflı değil"dedi.

"Yarın gideriz" dedi kadın rahatlayarak.

Bu sırada birden masalarında oturan genç adamın onları seyrettiğinin farkına vardılar, adam aynı zamanda bir ağız dolusu yiyeceği istekle çiğniyor konuşmaya girmek için bir boşluk kolluyordu. Hoş biri değildi. Uzun, orantısız kemikli bir yapısı vardı, gözleri, derisi tuhaf sert kırmızı bir dokuya sahip olan çirkin yüzünden, ihtiyatlı bir şüpheyle dik dik onlara bakarak, ne tür bir tepki vereceklerini anlamaya çalışıyorlardı. Bizim çiftin gözleri, farkında olmadan dönüp dönüp bu yüze takılıyor ve ellerinde olmaksızın mesleki düşünüyorlardı: Kendini buranın güçlü güneşinde bu kadar yaktığına göre aptalın teki olmalı.

İki doktor da aynı anda, adamın yüzünde yapay deri olduğunu farketti; bütün o koyu renkli, parlak, yamalı yüzey, eski haline getirmek için yapılan olağanüstü başarılı çalışmaya rağmen, bir maskeden başka birşey değildi; yüzün daha önce neye benzediğini tahmin etmek zordu. Onun genç değil, kendileri gibi orta yaşlarda olduğunu da gördüler. İçlerindeki içgüdüsel hoşnutsuzluk hemen acımaya dönüştü; ve mavi gözlerdeki saldırgan bakışın yaralı bir yaratığın acınası kendini koruma gereksinimi olduğunu hatırlattılarkendilerine.

Akıcı olmayan ama yine de iyi bir İngilizce'yle, ya da daha çok Amerikancayla: "Konuşmanızı kestiğim için özür dilerim, izin verin kendimi tanıtayım, Dr. Shröder. Size yardım etmek istiyorum. Bu vadiyi iyi bilirim, size diğer köylerde kalabileceğiniz oteller tavsiye edebilirim"

Konuşmaya başladığından beri Hamish' e bakıyordu; buna rağmen Mary Parrish kendini tanıtınca ona hafif bir selam verdi ve hemen dikkatini Hamish'e kaydırdı.

İngiliz çift kendilerini rahatsız hissediyorlardı; ama bunun adama acımalarından mı, saklamarı gereken mesleki ilgilerinden mi, yoksa adamın tavrındaki kaba ısrardan mı olduğunu bilmiyorlardı.

"Çok naziksiniz" dedi Hamish; Mary de mırıldanarak teşekkür etti.

Hamish'in sarışın hayvanlar dediğini duyup duymadığını merak ediyorlardı. Başka nasıl bir kabalık yaptıklarını merak ediyorlardı.

"Aslına bakarsanız" dedi Dr. Schröder, "Vadinin tepesindeki bir misafirhaneyi işleten çok iyi bir arkadaşım var. Bu sabah oradaydım. Mükemmel bir odası var boşta."

Yeniden çok nazik olduğunu söylediler.

"Eğer sizin için çok erken değilse, yarın 9.30 da vadiye çıkan otobüse binip kaymaya çıkacağım; size yardım etmek beni mutlu eder."

Artık öyle ya da böyle bir karar vermeleri gerekiyordu. Mary ve Hamish soran gözlerle birbirlerine baktılar; ve Dr. Schöder tavrındaki hemen farkedilen gerginlikle: "Biliyorsunuz, bu mevsimde kalacak yer bulmak zordur," dedi. Durakladı, giysilerini ve genel tarzlarını çabucak inceleyerek statüleri konusunda emin olmaya çalıştı ve "Tabii eğer büyük otellerde kalacak kadar paranız varsa o başka, ama pek ucuz sayılmazlar" diye ekledi.

"Aslında" dedi Mary, basit kaprisli bir sorudan önce adamın kendi söylediklerinin ne kadarını duyduğunu anlamaya çalışarak, "Aslında Fransa'ya dönüp dönemeyeceğimizi merak ediyorduk? İkimiz de Fransa'yı çok severiz."

Ama Dr. Schöder bunu karşılamaya hazır değildi. "Eğer sorun kaymaksa, radyo bugün karın Fransa Alplerinde buradaki kadar iyi olmadığını söyledi. Hem tabii, Fransa çok daha fazla pahalı."

Buna katıldılar; adam eğer arkadaşının misafirhanesindeki odayı kiralarsa, değil Fransız, bir Alman pansiyonundan bile daha ucuza geleceğini söyledi. Tekrar giysilerini inceledi ve: "Tabi ki seyahat paranızda böyle talihsiz kısıtlamalar yapmak sizin için zor oluyordur. Evet, canısıkıcı olmalı. İyi maaş alan ve iyi pozisyonda olan insanlar için zor olmalı."

İkisi için de seyahat parasındaki kısıtlamalar bir gerçeği doğruluyordu: seyahate bundan daha fazla para ayıramazlardı. Dr. Schröder'in, onların eski giysileri yenilerine tercih eden zengin ve ilginç insanlar mı; yoksa bile bile yoksul görünmeye uğraşan zengin insanlar mı; yoksa yoksul mu olduklarına karar veremediğini farkettiler. Eğer ilk iki durum doğruysa belki onunla alışveriş yapabilirlerdi? İstediği bu muydu?

Böyle gibi görünüyordu; çünkü hemen, yakında ziyaret etmeyi düşündüğü Londra'da iade etmeleri şartıyla, onlara borç para vermekten memnun olacağını söyledi. Sabit bakışlı gözlerini onların, daha doğrusu

Hamish'in yüzüne kilitledi, ve "Tabii, her türlü garantiyi sağlamaya hazırım." dedi. Ve devam etti. S....kasabasındaki bir hastahanede çalışan bir doktordu ve düzenli bir maaşı vardı. Eğer bunu araştırmak isitiyorlarsa, serbesttiler.

Bu sefer Hamish bu tatilde seyahat parası için ayırdıkları miktardan bir peni daha fazla harcayamayacaklarını söylemek için araya girdi. Uzun süre Dr. Schröder, ona inanmadı. Sonra giysilerini yeniden gözden geçirdi ve açıkça başını salladı.

Artık, belki de, adam giderdi?

Hiç de değil. İngiltere'ye olan hayranlığı konusunda tumturaklı ve sıkıcı bir söylev çekmeye başladı. Bütün İngiliz milletine, adetlerine, zevklerine, sporculuklarına, dürüstlüğe duydukları sevgiye, tarihlerine ve sanatlarına olan sevgisi yaşamını yönlendirmişti. İngiliz çift onun gibi düşündüklerini söylemeleri gerekip gerekmediğini merak ederken, adam bir süre konuşmasını bu şekilde sürdürdü. Ama eğer söylerlerse, büyük ihtimalle daha samimi olmaları gerekeceği için seslerini çıkartmadılar. Birbirini çok iyi tanıyan insanların iletişim kurmasına yetecek çok küçük işaretlerle, içten içe bu adamdan hiç hoşlanmadıklarını, tek istediklerininçekip gitmesi olduğunu söylediler birbirlerine.

Ama Dr. Schröder yeni arkadaşı Bay Anderson'ın ne iş yaptığını sormuştu bile; ikisinin de bildiği hastahanelerde çalışan doktorlar olduğunu öğrenince, ifadesi değişti. Ama inceden inceye. Şaşkınlık değildi bu daha çok şahitleri dikkatle incelemiş ve sonunda istediğini bulmuş olan bir savcımn ifadesiydi.

İngiliz çifti Dr. Schöder'in kendilerinden ne istediğini anlamaya başlamışlardı. Almanya'da bir doktor olarak durumu ve geleceği hakkında kırgınlığın sert, karanlık tutkusuyla konuşuyordu. Profesyoneller için, dedi, Almanya insafsız bir ülke. İş adamları için-evet. Esnaflar için-evet. Bugünlerde işçilerin hepsi milyoner, evet efendim! Tesisatçı ya da elektrikçi olmak doktor olmaktan çok daha iyi. Adamın hayatta iken büyük rüyası İngiltere'ye gitmek ve orada saygın, daha doğrusu iyi para alan birisi olmaktı.

Burada Doktor Anderson ve Doktor Parrish, yabancı doktorların İngiltere'de çalışmasına izin verilmediğini söylediler. Konferans verebilir; okuyabilirlerdi ama çalışamazlardı. Tabii ki diye ekledi Dr. Parrish - büyük ihtimalle, kendisinin de Hamish gibi bir doktor olduğunu ve bu yüzden işine yarayabileceğini anlayana kadar olası en az kibarlıkla dav-

ranan bu adama karşı duyduğu tepkiyle- tabii ki göç etmedilerse ki o zaman bile İngiliz sınavlarına girmeleri gerekiyor.

Dr. Schröder göç etme kelimesine tepki göstermedi.

Dikkatle maaşlarını ve projelerini öğrenmeye çalışmayı yeğledi; önce Mary'nin ve sonra da daha detaylı olarak Hamish'in. En sonunda, İngiltere'de doktor olmanın onun düşündüğünden daha zor olduğuna dair uyarılarına karşılık olarak bu dünyada her şeyin torpille olduğunu söyledi. Yani, onlardan kendisine torpil yapmalarını bekliyordu. Bu akşam burada rastlamak hayatının en şanslı, en mutlu ve en yerinde olayı olmuştu...

Bunun üzerine, İngiliz çiftin gözleri şüpheyle birleşti. On dakika sonra, konuşurken, onların bir odasını tuttukları evi işleten kadını tanıdığı ve bu yüzden, büyük ihtimalle, orada bir İngiliz doktorun kalmakta olduğunu ondan öğrendiği ortaya çıktı. Herhalde bu masaya oturabilmek için de garsonu ayarlamıştı. Çünkü köyün insanlarını iyi tanıyor olmalıydı: küçüklüğünden beri kış tatilleri için O.... köyüne geliyordu - Dr. Shcröder ne kadar küçük olduğunu anlatmak için elini masa seviyesinin altına indirdi. Evet, bütün bu kışlarda O.... Dr. Schröder'i tanımıştı, ülkesine hizmet ettiği savaş yılları dışında.

Lokantada küçük bir kımıldanma oldu. Aile kalkmıştı, eşyalarını topluyor ve ayrılıyorlardı. Önce kadın; tüylü kahverengi paltosu güzel omuzlarına atılmış, unutmuş olabileceği şeyler için etrafa bakarken beyaz dişleri kırmızı alt dudağını yakalamıştı. Sonra parlak kahverengi teni üzerinde, gülüşü bembeyaz yayıldı, oğlu kolundan tutup onu kapıya doğru karşı koyuşlar ve kahkahalar arasında itene kadar bekledi. Orada, kapı açılınca, sadece antreye çıktıkları halde, numaradan titredi. Arkasından şirin, biraz mahmur kızı geliyordu en arkada ailesini kar soğuğuna doğru güden iri yarı otoriter baba vardı. Aile, masada boş bardaklar tabaklar, parçalanmış ekmekler, peynirler, meyve ve şarap şişelerinden bir yığın bırakarak gözden kayboldu. Garson masayı sanki bu bir ayrıcalıkmış gibi temizledi.

İngiliz çift de ayağa kalktı; Dr. Schröder'e önerisini düşüneceklerini ve belki sabahleyin ona haber vereceklerini söylediler. İnce derili parlak yüzü onlara doğru kalktı, ayağa kalkarken onuru kırılmış bir maskeye dönüştü. Dr. Schröder: " Ama ben bütün herşeyin ayarlandığını sanıyordum" dedi.

Nasıl bu tümüyle sevimsiz insanı mutsuz etmeden basitçe özgür

bir seçim yapamayacakları bu duruma getirmişlerdi kendilerini? Ama nasıl olduğunu biliyorlardı. Çünkü adam yaralı bir adamdı, bir sakat. Çünkü sabit saldırganlığının, o korkunç çiğ yüzün, kendisini kendi kendine acıma ve yalnızlığa itmesine izin vermeme konusundaki övgüye değer kararlılığının bir parçası olduğunu biliyorlardı. Doktordular ve herşeyden çok bir sakatın karakterine tepki duyuyorlardı. Yorgun olduklarını ve erken yatmak istediklerini söylediklerinde o hemen aşağılanmış bir biçimde onları çok hoş bir eğlence yerine götürmekten mutluluk duyacağını söyleyince biliyorlardı ki buna paralarının yetmeyeceğini söylemekten başka çareleri yoktu.

Hemen onun konuğu olmalarını önereceğini biliyorlardı. Önerdi de ve sıradan bir tanıdığı geri çeviriyormuş gibi öneriyi kabul etmediler. Eğer bir kere bile geri çevrilmeyi kabul etse, kendi kendine yüzünün onu basit insan ilişkilerinin dışında tuttuğunu itiraf etmesi gerektiği için olacak, adam da onları, geri çevrilmeyi kabul etmediğini söyleyerek yanıtladı.

Yaşamının bütün kış tatillerini bu vadide geciren Dr. Schröder, doğal olarak onları götürmeyi önerdiği otelin sahibini tanıyordu ve şüpheli bir nefretle onlara dik dik bakarken, güzel ve rahatlatıcı bir akşam vaadetti.

Evlerin karla yüklü saçakları altından, dışını inceleyip içindeki herşeyin kendileri için pahalı olacağına karar verdikleri, yolun sonundaki otele taşınıp duran yüzlerce kocaman Amerikan arabası tarafından çiğnenen karın üzerinden yürüdüler. Hemen dışarıda, katılaşmış karın üzerinde, daha önce gördükleri bacaksız adam oturuyordu. Daha doğrusu, bez bir şapkayı onlara doğru uzatarak, kalçasına kadar kuma gömülmüş gibi ayakta duruyordu sanki. Gözlerinde Dr. Schröder'in küstah ihtiyatlı bakışı vardı.

Dr. Schröder: "Bu insanların böyle davranmasına izin verilmesi büyük bir utanç. Ziyaretçilerimiz üzerinde kötü izlenim uyandırıyorlar ," dedi ve İngiliz çifti sakatın yanından kızgın, rahatsız bir bakışla geçirdi.

İçeride, iki yanındaki camlarla kardan korunan uzun bir oda vardı; oda, odanın sıcaklığı, gürültüsü ve insanlarının karanlığın siyah kütlesinden kazandığı sarı ışıklı alanlarında kar tanelerinin savrulduğu görülüyordu. Eğlenceyle bu kadar meşgul olan bu büyük odaya girmek ve sanki yabanlılığı sadece arka planda savrulan sevimli tanecikler olarak

gören misafirlere zıtlığın zevkini yaşatacak ölçüde vadinin vahşetine izin verilmiş gibi, karı yalnızca büyük pencerelerden çıkan ışıklardan geçerken görebilmek olağanüstü güzeldi.

Piyano, klarnet ve davuldan oluşan küçük bir orkestra, nabız atışı gibi hoş bir titreşim uyandıran bir tür caz müziği çalıyordu.

Aile lokantadaki masadan buradaki bir masaya taşınmıştı ve eskisi gibi kapalı bir grup halinde oturuyordu. İngiliz çift, Dr. Schröder'in de onayladığı, onlara yakın boş bir masa buldu ve garson geldiğinde tahminlerin doğru olduğunu anladılar: içkiler çok pahalıydı ve burası zengin insanlar ciddi ciddi içerken insanın bütün gece oturup yavaşça tek bir bardak içkiyi yudumlayacağı bir yer değildi. İnsanlardan içmeleri bekleniyordu; küçük bir bardak bira on şilin olmasına rağmen durmadan içiyorlardı. Ayrıca Dr. Schröder'in, burann sahibi arkadaşı olduğu için ona bir takım ayrıcalıklar verildiği yollu böbürlemelerinin de doğru olmadığını gördüler. Buradaki pasaportu da, her yerde olduğu gibi, çiğ, parlak yüzüydü. Yerin sahibi masaların arasından konuksever bir edayla geçerken Dr.Schröder'e selam verdi ve gülümsedi; ama bu gülüş kontrol edilmiş bir düşmanlığını aşırı kibarlığını taşıyordu. Gözleri kısa bir süre İngiliz çiftin üzerinde oyalandı, bu incelemeden sonra çift burada kendilerinden başka herkesin Alman olduğunu hissetmek durumunda kaldı. Amerikalılar kendi pahalı otellerindeydiler; yoksul İngilizler de ucuz misafirhanelerde; burası zengin Almanlar içindi. İngiliz çifti Dr. Schröder'in onları buraya getirmek için neden bu kadar ısrar ettiğini merak ettiler. Gerçekten de buranın sahibinin kalbinde özel bir yeri olduğuna inanması mümkün müydü? Evet, şişman ev sahibi arkasını döndükten sonra da sanki: Gördünüz ya beni tanıyor der gibi kafasını sallayıp gülmeye devam etti; sonra da bu başarısından gururlanarak onlara gülümsedi. Bunun için gerçekten ağır bir fatura ödemeye hazırdı. Garsonla birlikte, içkilerin fiyatlarını dövizdeki küçük değişime acılı bir dikkat göstererek saydı, bunu farkettiler. Bu adama bunun karşılığında ne verebilirlerdi, bu kadar çok istediği ne olabilirdi? Gerçekten tek istediği İngiltere'de yaşamak ve çalışmak mıydı?

Dr. Schröder yeniden konuşmaya başladı, yeniden masaya eğilip, yüzlerine bakarak, sanki ikisi için de ölçülemez önemde bir mesajmış gibi, ülkelerine olan hayranlığını anlattı.

Ayağa kalkıp, müziğin süreğen ritminden bir nota kaparak bunun üzerinde kendi temasını geliştirmeye başlayan klarnetçi yüzünden sözü

kesildi. Çiftler, masalar değil de her dakika içki tepsileriyle oraya buraya koşan garsonlarca işgal edilen, parlak zeminli küçük bir alana çıktılar. Bir düzine ya da yirmi kadar insan, çevrelerinde oturan konukların baskısıyla ayakta tutuluyormuş gibi, gevşekçe birbirlerine tutunup gülümseyerek, şüpheci, zevki tadıyor olmanın uysallığıyla, birlikte salınıyorlardı.

Dans hemen kesildi, çünkü folk şarkıcıları ağır başlı manastır elbiseleriyle büyük cam kapıdan girmiş, orkestranın yanında beklemeye başlamışlardı.

Yan masadaki kadın neşeyle omuzlarını kaldırdı ve "Bu beşinci. Bu ülkemdeki beşinci gecem" dedi. İnsanlar güzel kadın ve onun şımarık neşeli görünüşünden hoşlanıp, *heimat - abend* kelimelerine gülümseyerek, ona baktılar. Folk şarkıcılarından biri, hayli yüksek olan ücretlerini toplamak için, çoktan masaların arasında dolaşmaya başlamıştı, zengin baba kızın vermekte pek de acele etmediği para üstünü başıyla reddederek, ona bir tomar para uzattı. Kız bizim çiftin Dr. Schröder'le oturduğu masaya gelince Hamish istemeye istemeye parayı ödedi. İnsanın dinlemeden de edebileceği bu folk şarkıları için para ödemeseler de fiyatlar burada yeterince yüksekti.

Kız turunu bitirip parayı toplayınca orkestranın yanında toplanmış olan ve sırayla, büyük alkış alan, inişli çıkışlı ve genelde yüksek perdede vadi şarkılarını söyleyen gruba katıldı.

Grubu neredeyse özlem dolu bir nostaljiyle izleyen Dr. Schröder'in bu davetsiz misafirleri hiç de can sıkıcı bulmadığı kesindi. İfadesine bakılırsa, folk şarkılarını bütün gece dinleyebilirdi. Habire alkışlıyor ve kendi duygusal hazzını paylaşmaya zorlayarak, misafirlerine bakıyordu.

Sonunda grup gitti, klarnet dans edenleri küçük piste çağırdı, Dr. Schröder de İngiltere'ye karşı duyduğu sevgi ilahisini sürdürdü. Trajik dedi, tekrar tekrar övgü temasını öne sürerek, bu iki ülkenin savaş etmek zorunda kalmış olması trajik. Çıkarcı ve sinsi grupların dalaverereleri yüzünden gerçekte dost olan bu iki ülkenin ayrılması trajik. Kimleri kastettiğini anlayan İngiliz çiftin gözleri ironiyle birleşti: Yahudiler. Haksızlık değilse de ukalalık yaptıklarının da bilincindeydiler. Dr. Schröder üstü kapalı laflara inanmadığından söyleyeceğini açık açık söyledi. Yahudilerin Avrupa'nın iki doğal efendisini, İngiltere ve Almanya'yı böldüğünü ve en büyük inancının bu iki ülkenin gelecekte,

Avrupa, yani bütün dünya için birlikte çalışacağı olduğunu söyledi. Dr. Schröder'in iyi arkadaşları varmış, İngiliz ve Alman birliklerinin düşmanlığa düşürüldüğü cephelerde ölmüş olan kadeşi kadar yakın arkadaşlarıymış bunlar. Onların arkasından şimdi bile ziyan olup giden kurbanlara duyduğu üzüntüyü duyuyordu.

Dr. Schröder durakladı, onları bakışlarıyla mıhlayıp "Size yaralandığımı söylemek istiyorum, belki de farketmemişsinizdir. Rus cephesinde yaralandım. Yaşamımdan umut kesilmişti. Ama doktorlarımızın ustalıklarıyla kurtuldum. Bütün yüzüm bizim Alman doktorlarının muhteşem ustalığının şahididir" dedi.

İngiliz çifti şaşkınlıklarını ve takdirlerini ifade etmeye çalıştılar hemen. Garip ama, adama iyi davranma mecburiyetlerinin azaldığını hissettiler, çünkü Dr. Schröder'in yüzünün farkedilemeyecek kadar normal olduğuna inanması gülünçtü. Yanında bir tank parçalanıp onu benzinle yıkayınca, yüzünün derisinin yandığını söyledi. Üç yıl boyunca Ukrayna'da ülkesinin şanlı ordularıyla birlikte savaşmıştı. "Karşı tarafın" bu iki hayranıyla, onlardan takdir bekleyerek Büyük Ordudan arta kalmış birisi gibi konuşuyordu. "Şu Ruslar" dedi, "vahşidirler. Barbarlar. Onların yaptığı gaddarlığa kimse inanamaz. Kendi gözlerinizle görmediğiniz sürece Rusların ne kadar vahşi olduğunu anlayamazsınız"

Artık sessizliğe gömülmüş ve gözlerini birbirlerine ironiyle destek verdiği o noktayı da aşmış olan İngiliz çift; yavaş yavaş dönen dansçıları izleyerek oturdular.

Dr. Schröder ısrarla: "Biliyor musunuz o Ruslar bizim askerlere sokakta yürürken ateş ederlerdi? Sıradan bir Rus köylüsü fırsatını bulsa bizim askerlerden birini boğazlardı. Kadınları bile, size Rus kadınlarının dost gibi davranıp sonra da öldürdüğü askerlerimiz olduğunu söyleyebilirim," dedi.

Mary ve Hamish sessizliklerini bozmadılar. Dr Schröder'in toplu katliamları, adam asmaları, kısaca Alman ordusunun Rusya'daki barbarlıklarını kendi kendine nasıl açıkladığını merak ediyorlardı. Meraklarını uzun sürmedi, çünkü Dr. Schröder: "Kendimizi korumak zorundaydık. Evet, size kendimizi bu insanların vahşetine karşı korumak zorunda olduğumuzu söyleyebilirim. Ruslar canavardır" dedi.

Mary Parrish: " Belki de yahudiler kadar canavar değildiler ha?" demek için doğruldu. Gözleriyle ev sahiplerinin fanatik gözlerini yakalayıp tutmaya çalıştı. Dr. Schröder: "O, evet bir sürü düşmanımız vardı"

dedi. Hızla Hamish'in yüzünden Mary'ninkine dönen gözleri duraksadı ve kararsız kaldı. Onların kendisiyle tamamen aynı görüşte olmayabileceklerini anlar gibi oldu. Bir an için çirkin kabarık dudağı şüphe ifade edecek şekilde buruştu. Kibarca: "Tabii ki bizim Führer düşmanlarımıza karşı koyarken biraz ileri gitti. Ama ülkemizin neye ihtiyacı olduğunu biliyordu."

"Bu büyük adamların kaderi" dedi Hamish, kızgınlık ifadesine hiç bu kadar yaklaşmamış olan alaycı edasıyla , "kalın kafalılar, onları hep yanlış anlar."

Dr. Schröder artık kesinlikle şüphe ediyordu. Onlar, insanın yaşamını üzerine yerleştirdiği temellere saldırıldığında oluşan o içsel eksiklik ve karmaşa duygusunu yaşarlarken Dr. Schröder yaralı yüzünün bütün ifadesinin yoğunlaştığı gözleriyle sessizce yüzlerini inceliyordu. Şüpheyle bunun deliliğin sesi olduğunu düşünüyorlardı. İngiltere'de bunu başka türlü açıklayacak kimse olmadığını düşünüyorlardı. Milletlerindeki dar görüşlü olmamaya, kendini beğenmişlik hatasına düşmemeye adanmışlık özelliğine esasen sahip olduklarını düşünüyor ve şu an on onbeş yıl önce delilik dalgaları her yanı sararken başlarını çeviren kendileri gibi mantıklı ve nezih insanların umutsuzluğuna benzer birşey hissediyorlardı. Aynı zamanda Dr. Schröder'in kendisinden daha başka bir şeyler temsil edebileceği gerçeğini kabul etmeye karşı tuhaf ama inkar edilemez bir isteksizlik duyuyorlardı. Hayır, kendilerini bu şanssız adamın sadece, fiziksel olduğu kadar ruhsal açıdan da yaralanmış bir sakat, geçmiş savaştan arta kalan bir parça olduğuna inandırıyorlardı.

Bu sırada müzik yeniden durdu ve düzensiz bir alkış sesi bütün odayı kapladı; belli ki oradaki insanların bildiği ve beklediği bir değişiklik olacaktı.

Piyanonun başında misafirleri selamlayan ve gülen ufak tefek bir adam duruyordu. İngiliz çiftin sezgisel olarak "uygar" diye tanımladıkları hoş bir yüzü, zeki gözleri olan, esmer bir adamdı. Oyununa bir eşlik uyduran piyaniste başını salladı: yarı şarkı söylüyor yarı konuşuyordu, İngiliz çiftin adını bilmedikleri bir General hakkında bir şarkı ya da baladın sözlerini söylüyordu. Eşlik monoton bir marş havasındaydı, sağ el *Deutschland Über Alles* ve *Horst Wessel Song*'un ritmine uygun tempo tutuyordu. Nakarat: "Ve şimdi Bonn'da oturuyordu.

İkinci güfte de şimdi Bonn'da oturan bir Amiral'le ilgiliydi.

İngiliz çift, şarkının kendilerini Führer'lerine adamış, Müttefiklerin mahkemeleri tarafından hapse ya da ölüme mahkum edilmiş, 've artık Bonn'da oturan' bir kaç Alman askerinin hayatını kapsadığını anladı.

Herşey gayet açıktı. Şarkı, nazi rejimin eski katil lerine fazlaca yüce gönüllü davranan bütün bu vicdanlı insanların bildiği ve onayladığı Almanya'daki ittifak politikası üzerine yazılmış bir yergiye benziyordu. Burada, bu Alman zenginlerinin rahat eğlence merkezinde, kendi bakış açılarının benimsenmesinden daha yüreklendirici ne olabilirdi? Ve daha şaşırtıcı?

Dr. Schröder'e baktılar ve gözlerinin zevkle parladığını gördüler. Kendisinin izleyiciyle tek gövde olduğunu, ve bu tür baladların kendilerini bir işgalcinin burnu dibinde ifade etmeye zorlanan işgal altındaki insanların gereksinimlerine karşılık vermek için kotarıldığım bilen birinin kendine güveniyle şarkı söyleyen, kibar, alaycı, küçük şarkıcıya yeniden baktılar. Amerikan ordusunun bu akşam, bu odada olmadığı doğruydu, ama burada olsalar bile, şarkının sözlerinde değişiklik olur muydu ki?

Uzun bir baladdı, bittiğinde fazlaca alkışlanmadı. Şarkıcı ve seyirciler suskun bir anlayışla birbirlerine gülümsediler, küçük adam eğilerek oraya buraya selamlar dağıttı. Sonra dikleşti, İngiliz çifte baktı ve eğilerek onlara selam verdi. Sanki bütün oda nefesini tutmuş gibiydi. Ancak, öğretmenin arkası dönükken burnunu karıştıran bir çocuğun şeytanca zevkini taşıyan Dr. Schröder'in yüzünü gördüklerinde, bu selamın öfkeli bir meydan okuma gösterisi olduğunu anlayabildiler. Kalpleri burkularak, üstü kapalı bakışlarla, aralarındaki bu kendilerinden çok daha paspal, çok daha yorgun ve yıpranmış işgalcilere hafifçe gülümseyen zengin köylüler için böylesi küçük bir jesti tümüyle tatminkar kılan açılgınca intikamcı aşağılanmanın derinliklerini kavradılar. Kasabalılar, tatmin olmuş bakışlarla, şarap ve bira dolu bardaklardan oluşmuş bataryalarına döndüler.

Mary ve Hamish, belki Dr. Schröder'in de katıldığı, hatta belki davet ettiği bu gösterinin artık kendilerini ona karşı duydukları zorunluluktan kurtardığını hissettiler ve ona, gitmek istediklerini belirten açık bir hoşnutsuzlukla baktılar.

Ayrıca, güzel anne ve kocası ve oğlu tarafından onaylanan garson kız her zamanki gibi kendi dünyasında, belirli birilerine bakmadan duruyordu; açık bir küstahlıkla arkalarında duruyordu. Garson üzerlerine

eğildi, elini hâlâ yarı dolu olan bardaklarının üzerine koydu ve ne istediklerini sordu.

Hamish ve Mary biralarından arta kalanı çabucak içtiler ve ayağa kalktılar. Dr. Schröder de onlarla birlikte kalktı. Bütün o yumrulu ve çirkin bedeni heyecan ve ilgi sergiliyordu. Tabii ki gitmiyorlardı? Hem de gece tam yeni başlamışken ve biraz sonra, kısa süreliğine ayrılmış olan, yetenekli şarkıcıyı tekrar dinleme ayrıcalığına kavuşacaklarken. Otel yönetiminin ne yazık ki bütün kış mevsiminde sadece iki haftalığına kontrat yaptığı bu adamın M.....den gelen ünlü bir sanatçı olduğunu farketmemişler miydi, büyük izleyici kitlelerine şarkı söyleyen.

Bu, ya en başarılı küstahlıktı, ya da Dr. Schröder'in deliliğinin bir başka göstergesi. Bir an İngiliz çift bir hata yapıp yapmadıklarını, şarkıcının demek istediğini yanlış anlayıp anlamadıklarını merak ettiler. Ama çevredeki masalara bir kere bakmaları yeterli oldu: her yüz düşmanın bozguna uğratılması karşısında ihtiyatla gizlenmiş bir tatmin gülücüğü taşıyordu şarkıcı ve o sırada güzel kadınla birbirlerine demokratik zevk sırıtışları gönderen gönüllü uşakları garson tarafından bozguna uğratılmalarıkarşısında.

Dr. Schröder deliydi, herşeyin tek açıklaması buydu. Hem küçük düşmanlık gösterisinden zevk alıyor, hem de, kendine göre, onların da bundan zevk almasını istiyordu; büyük ihtimalle de ona karşı duydukları kardeşçe sevgiden. Şimdi gittikleri için samimi olarak sarsılmış ve incinmişti.

İngiliz çift, Dr. Schröder arkalarında, gülümseyen bandonun, her şeyin farkında olan garsonun yanından geçip dışarı çıktılar. Otelin buzlu basamaklarından indiler ve hâlâ karın üzerinde bir bitki gibi duran bacaksız adamın yanında durdular; orada Hamish adama, büyük sıcak odada kalsalar bir posta içkiye denk gelecek kadar olan bütün bozuk paralarını verdi.

Dr. Schröder bunu izledi ve hemen içerlemiş bir tavırla: "Bunu yapmamalıydınız. Sizden bu beklenmiyor. Böyle insanlar bir yere kapatılmalı" dedi. Bütün şüpheleri geri dönmüştü; kesinlikle zengin olmalıydılar, ona yalan söylüyorlardı.

Mary ve Hamish hafif hafif düşen beyaz kardan yumuşamış yola indiler, Dr. Schröder de hızlı hızlı soluyarak onları takip etti. Bir odasını tuttukları küçük evin kapısına geldiklerinde, onların çevresinden dolaşıp, önlerine geçti ve hızla: "O zaman yarın dokuz buçuk otobüsünde

görüşürüz"dedi.

"Biz sizi ararız" dedi Hamish kibarca, adresini bilmedikleri ve istemedikleri için bu onu kovmak kadar etkiliydi.

Dr. Schröder hızlı hızlı soluyup, parlak, şüpheci gözleriyle yüzlerini inceleyerek, onlara doğru eğildi. "Yarın size katılırım" dedi. Ve onları bıraktı.

İçeri girdiler ve tahta merdivenlerden sessizce odalarına indiler. İyice cilalanmış tahtaları parlayan, alçak, rahat bir odaydı. Eski moda gül desenli bir el yüz yıkama takımı büfenin üzerinde duruyordu, kocaman yatakta kalın, kuş tüyü bir yorgan vardı. Çok büyük, parlak, mavi çinili bir soba duvarın yarısını kaplıyordu. Ev sahipleri, karşılığında kapının dışına kahvaltıyı kaçta istediklerini belirten bir not asmalarını istediği bir not bırakmıştı şişman yastıklarından birinin üzerine. Papazın dul eşiydi. Şimdi de yaşamını bu odayı yaz ve kış ziyaretçilerine kiralayarak kazanıyordu. Bu çiftin evli olmadığını biliyordu, çünkü formalite gereği pasaportlarındaki bazı şeyleri yazması gerekmişti. Onaylamadığına dair hiçbir şey söylememişti. Turist ticaretinin tanrılarını önyargılarıyla gücendirmemeliydi; tabii ki, bu kadar saygı değer bir çifte karşı bile, bir Tanrı adamının dul eşi olarak, ön yargıları olacaktı.

Mary: "Ahlâki bir öfke krizine kapılıp bizi kovmasını isterdim. Arka planda herşeyin kaynayıp, çürümesi yerine, birilerinin herhangi bir şey yüzünden ahlâki bir öfke krizine kapılmasını isterdim" dedi.

Hamish bunu pratik bir adamın sakinliğiyle yanıtladı: "Bu sabah çok erken uyanır ve vadiyi dostumuz Dr. Faşist bizi görmeye fırsat bulamadan farkederiz. Onunla birkelime daha konuşmaya dayanabileceğimi sanmıyorum." Papazın dul eşine, kahvaltıyı saat yedide, kapının dışına bırakmasını rica eden,bir not yazdı ve böylece herşey düzenlendiği için, Mary'yi yatağa çağırıp artık endişelenmeyi bırakmasını söyledi.

Yatağa girdiler ve yanyana yattılar. Bu birinin kollarının diğerini rahatlatabileceği bir gece değildi. Bu gece bir çift değil, iki ayrı insandılar. Ölüleri onlarla birlikte odadaydı, eğer Lise, karısı, ölmüşse. Çünkü nasıl bileceklerdi? Savaş herşeyden önce bir inanılmaz olaylar bilgisi üretiyordu ve ikisi de kaçış, raslantı ve sağ kalmakla ilgili inanılmaz ve olağanüstü hikayeleri, "Belki de Lise bir yerlerde hayattadır" diye düşünmeden, dinleyemiyorlardı. Hamish'in ölü karısının hayatta olma olasılığı bir up öğrencisi olduğu için kendini havada riske atmaya hiç hakkı olmayan ama Nazilere karşı duyduğu korkunç öfke ve rahatsızlık-

tan havalanan ve bir yıl sonra alevler içinde yere çakılan çok genç bir üp öğrencisinin hayalini canlı tutuyordu. Bu ikisi, tatlı ve neşeli Lise ve o kibar ve cesur pilot, kocaman, kuş tüyü yorganın kapladığı yatağın yanında duruyor ve yumuşak bir sesle: "Bizi de aranıza alın, bizi de aranıza alın" diyorlardı.

Mary ve Hamish'in uzun süre uyuyamadılar.

Gecelcyin ikisi de tekrar uyanıp, pencerelerdeki kar parlaklığının farkına vardılar; hemen yanlarında, odada, halinden memnun bir hayvanın solukları gibi yumuşak sesler çıkaran büyük porselen sobayı dinlediler. Artık, vadiyi ikisinde de belli ki içselleşmiş olan bir kişilik zayıflığından terk ettiklerini düşünüyorlardı, kendilerini öyle bir pozisyona getirmişlerdi ki, eğer vadinin yukarısında bir oda kiralarlarsa, yaralı suratı yüzünden katı davranmayı başaramadıkları Dr. Schröder tarafından seçilmiş olacaktı bu oda.

Hayır, Dr. Schröder'in, bu ülkedeki, Avrupa'nın büyük katalizörü ve aynası Almanya'daki, nefret ettikleri herşeyi kişiliğinde ve varlığında topladığına karar vermişlerdi: Dr. Schröder bütün bunları onlara o kadar doğrudan ve karışıklığa yer vermeden sunmuştu ki ya kabul ya da reddetmeleri gerekiyordu.

Yine de bunu nasıl yapabilirlerdi? Çünkü Dr. Schröder'le karşılaşmak bu iki ciddi ve bilinçli insan için uyanık yatıp: Bir millet diğerinden o kadar da farklı değildir, demeyi kaçınılmaz kılıyordu....(Çünkü eğer insan bu önermede bir taraf tutmazsa nereye ulaşabilirdi? Bu yüzden düşünmek zorundaydılar: İngiltere'de Dr. Schröder'e karşılık gelen nedir? Şu anda, birden patlayıp Dr. Schröder'e benzer şekiller oluşturacak hangi kötü güçler kaynıyor milli ruhumuzun lağımlarında? E, o zaman? Kendilerini Dr. Schröder'den üstün hissetmelerini, onun bir sürü insanın yaşadığı bir evdeki bir ceset gibi göz önünde olmayan bir yerlere itilmesini; ya da kötü bir koku gibi gizlenmesini, ya da şeytani bir ruh gibi defedilmesini istemelerini sağlayan kendini beğenmişliğin hangi acınası derinlikleriydi?

Tatilde miydiler, değil miydiler? Tatildeydiler; ve bu yüzden tanım gereği, uyanık yatıp geçen savaşı düşünmekten; uyanık yatıp gelecek, olası bir savaş için endişe etmekten; uyanık yatıp onları hangi sapkın mazoşizmin buraya getirdiğini merak etmekten muaftılar.

Ölü ve sessiz saat dörtte, köyün hiçbir yerinde bir tek ışık bile parlamazken, ikisi de uyanmış kuş tüyü yatakta yanyana uzanarak, Dr.

Schröder'i derinlemesine tartışıyorlardı. Onu politik, psikolojik ve tıbbi, özellikle de tıbbi açıdan incelediler; bu o kadar uzadı ki hizmetçi kahvaltılarını getirdiğinde kalkmaya bile istekleri kalmamıştı. Ama kendilerini kalkmaya, yemeye ve giyinmeye zorladılar; sonra da ev sahiplerinin mutfakta kahve içtiği alt kata indiler. Sorunlarını ona açıkladılar. Bugün ayrılmak istiyorlardı. Şimdi mevsimin en hareketli zamanı olduğundan belki de odayı bugün bırakmalarına izin verebilirdi? Eğer vermezse, tabii ki ödemek durumunda oldukları parayı vermekten memnun olacaklardı.

Frau Stohr ödeme konusunu yersiz buldu. Yılın bu zamanlarında, kapının zili, köye gelmiş olan ve genellikle fazlaca bir iyimserlikle köyde boş oda arayan kişiler tarafından, defalarca çalınıyordu. Rahat değiller miydi? Servisten mi memnun kalmamışlardı?

Hemen ona burada istedikleri herşeyi bulduklarını söylediler. O anda öyle hissediyorlardı. Frau Stohr, bir gecelik vicdan sorgulamasından sonra sabahın erken vakitlerinde görülebilecek en güzel manzaraydı. İnce ve yaşlıca bir kadındı, beyaz saçları, neredeyse örgü şişi büyüklüğündeki düz kullanışlı iğnelerle, arkada sıkı bir topuz yapılmıştı. Yüzü ciddi ama dingin ve kibardı. Büyük ihtimalle yöresel köylü kıyafetlerinin kocaman yünlü eteklerinden gelme, uzun, bol, siyah, yünlü bir etek giyiyordu. Boynunda altın bir iğneyle tutturduğu, uzun kollu, çizgili, yünlü bir bluz vardı.

Vadiyi, geldikleri günün ertesi günü terketmek istediklerini söylemek onlara çok zor geldi. Bu hayranlık uyandıran yaşlı kadının dürüstlüğü bunu zorlaştırıyordu. Onlar da, kayak yapmak için düzenlenmiş pistlere daha yakın olan vadinin yukarısındaki köylerden birinde kalmayı tercih ettiklerini söylediler. Çünkü ne de olsa Frau Stohr'un milli duygularını incitmek istemiyorlardı; niyetleri yavaşça istasyona gitmek ve Almanya'dan Fransa'ya giden ilk trene binmekti.

Frau Stohr hemen onlara hak verdi. Her zaman ciddi kayakçıların vadinin yukarılarında kalması gerektiğini düşünmüştü. Ama kış sporları merkezlerine spor yapmak için değil de spor havası almak için gelenler de vardı. O ise, genç insanların kar üzerinde yaptıkları gösterileri seyretmekten hiç bıkmamıştı. Tabii kendisi genç bir kızken ustalığın pek de önemi yoktu; kayaklar sadece bir yerden diğerine daha hızlı gitmek içindi... Ama artık, herşey değişmişti tabii, ve vadideki bütün çocuklar gibi neredeyse kayakların üzerinde doğmuş olan kendisi gibi biri bile, zıpla-

maya ve dönmeye dair hiçbir şey yapmadan kayakların üzerinde durmayı rahatsızlık verici buluyordu. Tabii, bu yaşta evden pek ender çıkıyordu ve eksiklerini göstermek zorunda kalmıyordu. Ama ciddi kayakçılar olan iki misafiri, bütün uzun pistlerin vadinin tepesinde olduğunu bildiklerinden burada kalmaktan memnunluk duymuyor olmalıydılar. Şanslarına, vadinin son kasabasında boş bir odası olan ve onlara iyi bakacak bir hanım tanıyordu.

Bu sırada geçen gece Dr. Schröder'in önerdiği hanımın ismini söyledi; bir gün önce her türlü hoşnutsuzluğu çağrıştıran bu ismin, sadece Frau Stohr'un dudaklarından çıktığı için ilgi çekici ve güvenilir gelmesi çok şaşırtıcıydı.

Mary ve Hamish birbirlerine baktılar ve konuşmaksızın karar verdiler. Sabahın erken vaktinin donuk ışığında, vadiden gitmek fikrinin aleyhine geliştirdikleri bütün o sağlam sebepler kendilerine geri döndü. Hem Dr. Schröder O..... da oturuyordu, vadinin otuz mil yukarısındaki köyde değil. En kötü ihtimalle gelip onları ziyaret edebilirdi.

Frau Stohr, iyi ve talihsiz bir kadın olan Frau Länge'ye telefon etmeyi önerdi. Kocası savaşta ölmüştü. Burada Frau Stohr, milletler arası savaşın ortak insanlığı ve anlayışı yıkması gerekmediğini kabullenmiş uygar insanların kibar hoşgörüsüyle onlara gülümsedi. Evet, evet, insanlar bu kadar aptal olduğu sürece savaşlar olacaktı; sadece kocasını değil iki oğlunu da kaybetmiş ve şimdi kızıyla birlikte, evini kiralayarak yaşayan Frau Länge gibi dullar da.

Uluslararası insancıl bilincin nezih ortak noktasında birleşmiş olan Frau Stohr ve İngiliz çift, dostça Frau Länge'yi düşünerek birbirlerine gülümsediler. Sonra Frau Stohr telefona gitti ve kişisel garanti vermeye hazır olduğu iki misafiri için odayı tuttu. Sonra hesabı ödediler, birbirlerine teşekkür ettiler ve ayrıldılar. Mary ve Hamish ellerinde bavulları, omuzlarında kayaklarıyla otobüs durağına giderken, Frau Stohr büyük, ısıtılmış mutfağındaki örgüsüne ve kahvesine döndü.

Berrak bir sabahtı, güneş, çam ağaçlarının kımıltısız ve karanlık durduğu kar tepelerinin üzerinde, pembe pembe parlıyordu. Günün ilk otobüsü kalkmak üzereydi ve içinde boş yerler vardı. Kendilerinden başka hiç kimseyi gözleri görmeyen, birbirlerinin ellerini tutup alçak bir sesle arka arkaya folk şarkıları söyleyen, sarı at kuyruklu iki kızın arkasına oturdular. Otobüsteki herkes dönüp müşfik bir hoşgörüyle gülümsedi. Otobüs yavaş yavaş kar dolu vadilerin kenarından yukarı tırmanı-

yordu; kayak yapılan köyler birbiri ardına görünmeye başlayınca, durup bir kısım yolcuları bırakmaya; diğerlerini de almaya başladı, ama her zaman doluydu; iki küçük kız elele tutuşup, tempoyu yitirmemek ve hiçbir şarkıyı tekrar etmemek için dikkatle birbirlerinin yüzüne bakarken, otobüs tırmandıkça tırmanıyordu.

İngiliz çift, İngiliz sıkı ağızlılığı ilk anda topluluk içinde ağızlarını açmalarına izin verse bile, kendi ülkelerinde, iki uzun saat sürecek bir otobüş yolculuğu boyunca, tekrar etmeden şarkı söyleyebilecek iki küçük kız bulmalarının çok zor olduğunu düşündüler. Şarkı söyleyen bu iki çocuk Mary ve Hamish'i oldukça rahatlattı. Bu gerçek Almanya'ydı: biraz eski moda biraz duygusal, sıcak, basit, sevecen. Dr. Schröder ve onun temsil ettikleri şanssız, pek te önemi olmayan olgulardı. Geçen gün hissettikleri aşırı yorgunluğun sonucuydu. Şimdi kendi gidecekleri köyün de böylesi alçak gönüllü barakalar ve ucuz görünüşlü lokantalarla dolu olmasını umarak, geçtikleri güzel köyleri inceliyorlardı.

Öyleydi. Vadinin en tepesinde, ardında Innsburg'un yattığı yüksek ve erişilmez dağ engelinin dibinde, en az diğerleri kadar sevimli bir köy vardı. Frau Länge'nin evi buralarda bir yerdeydi. Bir otele başvurup nereye gideceklerini öğrendiler. Çam ağaçları arasından yaklaşık bir mil uzaktaki küçük bir eve uzanan dik bir patika vardı. Evin yalnızlığı, Frau Stohr'a minnet duyarak parlak kar yastıkları üzerinde yorgun argın yürüyen İngiliz çiftin içgüdülerini cezbetti. Patika dardı, ikide bir yana çekilip gülüp el sallayarak yanlarından hızla geçen parlak giysileri içindeki kayakçılara yol vermeleri gerekiyordu. Kar tarlalarının bronz tanrı ve tanrıçalarının ustalıkları Mary ve Hamish'in cesaretlerini kırdı ve belki de yalnız evin en güzel yanlarından biri deneme kayışlarını diğerlerine kıyasla daha gizli yapabilecek olmalarıydı.

Küçük, kare, tahta ev, çam ağaçlarıyla çevrelenmiş bir boşluktaki alçak bir tepeciğin üzerine yapılmıştı. Frau Länge, gülümseyerek, onları ön kapıda bekliyordu. Nedense onu Frau Stohr gibi hayal etmişlerdi, ama en az yirmi yaş genç kırmızı dar bir süveter ve parlak mavi dar bir etek giyen gürbüz, sarı saçlı, kırmızı yanaklı bir kadındı. Arkasında, belli ki kızı olan, sağlıklı, kahverengi lepiska saçlı bir kız duruyordu. İki kadın da karın üzerinden eve ulaşana kadar yeni ziyaretcilerini açık ve yoğun bir ilgiyle incelediler. Odaları evin ön tarafındaydı, köyün ötesindeki bir vadiye bakıyordu. Frau Stohr'da bir geceliğine kaldıkları

odaya benziyordu: alçak, büyük, cilalı tahtaları parlayan ve kocaman bir çini soba tarafından ısıtılan bir oda. Frau Länge gereken şeyleri kaydetmek için pasaportlarını aldı, geri verdiğinde tavrı, Mary Parrish ve Hamish Anderson'a ev sahipleriyle birlikte bir farmasonluğa kabul edildiklerini hissettirecek kadar değişmişti. Bir yandan mavi samimi halk gözleriyle detaylı olarak onları ve eşyalarını incelerken, bir yandan da aslında gerçek teyzesi değil sadece ikinci dereceden kuzeni olan, yaşına duyulan saygıdan ve papazın dul eşi olarak bulunduğu pozisyondan teyze denilen, sevgili teyzesi, Frau Stohr'un onlardan hayli söz ettiğini onun önerdiği herkese güveni olduğunu söyledi. Ve ayrıca eski bir arkadaş olan sevgili Dr. Schröder'den de duymuştu, eski bir arkadaş ama ne cesur bir adamdı. Yüzünü farketmişler miydi? Evet, gerçekten? Onun, kendisi için yeni bir yüz yaratılır ve kalçalarından alınan deriyle kaplanırken iki yıl boyunca hastahanede yattığını biliyorlar mıydı? Zavallı adam. Evet, Dr. Schöder'in yüzünü bu hale getiren Ruslar'ın barbarlığıydı. Burada abartılı bir iç çekişle omuzlarını silkti ve yanlarından ayrıldı.

Değerli tatillerinin üç gecesinde de doğru düzgün uyuyamadıklarını hatırladılar, şu anda kayak yapmak için pek de hevesli olmamalarının sabebi şüphesiz buydu. Uykuya yattılar ve bütün gün uyudular, Akşamleyin, ondan oturması rica edene kadar ayakta çene çalan Frau Länge'nin servis ettiği sıkı bir yemeği oturma odasında yediler. Frau Länge oturdu, İngiliz Kraliyet Ailesi'nin onda uyandırdığı heyecanın derecesini abartmak mümkün değildi. Ailenin her üyesinin yaptığı her hareketi bir sürü resimli gazeteden takip ediyordu. Ne yediklerini, yediklerinin nasıl pişirilmesini ve nasıl servis edilmesini istediklerini biliyordu. Kraliçenin tercih ettiği korse türünü, ona bakan doktorların isimlerini, Kraliyet Çocukları için planlanan eğitim sistemini, Kraliyet Ailesinden ikinci Elizabeth'in ve Margaret'in sevdiği renkleri biliyordu.

İngiliz çift doğuştan Cumhuriyetçiydi; o sırada kullanılan kelime, vieux jeu,[1] "kendi" Kraliyet Aileleri hakkında etkileyici miktarda bilgi içermeseydi kendilerini böyle tanıtacaklardı da. Frau Länge'nin sorularından hiç birine yanıt veremedikleri için kendilerini yetersiz hissettiler.

Frau Länge'den kaçmak için odalarına geri döndüler, ve evin sabahleyin çam ağaçları küçük vadideki binaları gizlerken göründüğü kadar yalnız olmadığını keşfettiler. Ağaçların arasında ışıklar parıldıyordu ve en fazla yarım mil ötede iki büyük otelin olduğu anlaşılıyordu.

Müzik karanlık karın üzerinden onlara kadar ulaşıyordu.

Sabahleyin onların iki Amerikan oteli olduğunu öğrendiler; bunlar özellikle Amerikan birliklerinin dinlenmesi içindi. Frau Lange Amerikalı kelimesini hayranlık ve nefret karışımı bir tonda kullanıyordu. Amerikalılarla (ve tabi ki Ruslar da) yenilen ülkeyi kontrol altında tutmak işinde ortak olan bizimkilerin de onun bu duygusunu paylaşacağını düşünüyordu. Çünkü Frau Länge'yle zengin olmama özelliğini paylaşıyorlardı.

"Ah," dedi, yapay ve abartılı bir şekilde omuz silkerek sesinde yapay bir alçak gönüllükle. "Bu korkunç bir şey, buraya gelmeleri ve ülkemizin sahibiymiş gibi davranmalırı," İngiliz çift kahvaltı ederken, Amerikan askerlerinin, karılarının ve kız arkadaşlarının tepelerden aşağı kaymalarını seyredeken pencerede durdu; yüzünde acı bir kıskançlık, hayranlık duyan bir kin vardı, sanki: "Evet? Bekleyin de görün!" der gibi.

Daha sonra poster kızlarından biri gibi, iyi kesimli kayak pantalonu ve süveteriyle kapı eşiğinde kendini sergileyip, Amerikan askerlerine bakan kızı gördüler. Yalnız geçen her adama "Yank-ee, Yank-ee" diye bağırdığını duydular. Asker bakıyor ve el sallıyordu, kız da "Seni seviyorum, dostum." diye bağırarak ona el sallıyordu. En sonunda birisi geldi ve ikisi kayaklarının üzerinde kasabaya indiler.

Kızı izlediklerini gören Frau Länge: "Ah, şu genç kızlar, ben de genç oldum". Onlar hoşgörülü bir onaylamayla gülümseyene kadar bekledi, öyle bir bekleyişi vardı ki, pasaportlar değişik standartları olamayacağını kanıtladığından, başka türlü davranamayacaklarını hissettiler, "Evet, insan gençken aptal oluyor. Her gördüğüm adama nasıl aşık olduğumu hatırlıyorum. Evet, öyleydi. Genç bir kızken Münih'te yaşıyordum. Evet, gençlik hiçbir şeyi ayırdetmiyor. Führer'imize aşıktım, yaa Führer'e. Ondan önce de sokağımızda oturan bir Komünist lidere. Şimdi Lili'me Amerikan ordusuna aşık olduğu için şanslı olduğunu söylüyorum, çünkü demokrasiye aşık" dedi. Frau Länge kıkırdadı ve iç çekti.

Onlara sunduğu bütün zengin yemeklerde, sosis ve sauerkraut, patates ve biftek, yanlarında durup onlarla konuşurdu; ya da bir kolu önünde durur, eliyle de parlak sarı saçlarını düzeltirken, cilalanmış tahta masanın öteki ucunda alçak gönüllükle oturup, durmadan konuşurdu. Onlar yemek yerken, onlara hayat hikayesini anlattı. Annesi Birinci Dünya Savaşında açlıktan ölmüştü. Babası marangozdu. Ağabeyi bir

politikacıydı, bir Sosyal Demokrat ve bu yüzden kendisi de Sosyal Demokrat olmuştu. Ağabeyi sonradan Konünist olunca o da Komünistlere oy vermişti, Tanrı onu affetsindi. Sonra Führer ortaya çıkmış abisi de ona Führer'in iyi bir adam olduğunu söylemişti, o da Nazi olmuştu. Tabi o günlerde çok genç ve aptaldı. Kıkırdayarak onlara, Führer konuşurken, heyecandan titreyerek, o uçsuz bucaksız kalabalıkların arasında nasıl durduğunu anlattı. "Çünkü abim üniformalar içindeydi, evet, o kadaryakışıklıydıki inanamazsınız!"

İngiliz çift radyoda, kendini adamış, isterik, davul vuruşlarına benzeyen sesi onaylamak için bağıran ve gürleyen fanatik kalabalıkların seslerini dinledikleri günleri hatırladılar ve Frau Länge'ye baktılar; onu, tabii ki üniformalı abisine aşık olan kız arkadaşıyla kol kola, binlerce kişiyle birlikte bağıran kırmızı yüzlü ve terlemiş bir genç kız olarak hayal ettiler. Sonra, bir kafede acıyan boğazını birayla soğuttuktan sonra, belki de kız arkadaşıyla birlikte nasıl kendinden geçtiklerini hatırlayarak kıkırdamıştı. Ya da belki kıkırdamamıştı. Ne olursa olsun, evlenmiş, buraya dağlara gelmiş ve üç çocuk doğurmuştu.

Artık erkeği ölmüştü, Stalingrad yakınlarında bir cephede öldürülmüştü. Oğullarından biri Kuzey Afrika'da ve diğeri de Avranches'te öldürülmüştü. Lili'si oradan geçen Amerikan Askerlerine kıkırdayıp el sallayarak pencereden uzandığında, kendisi de kıkırdıyor ve İngiliz çifte bakarak "İyi ki Rus bölgesinde değiliz çünkü olsaydık Lili bir Rus'a aşık olurdu." diyordu ve Lili yine kıkırdıyor ve pencereden biraz daha uzanıp el sallıyor ve bağırıyordu: "Dostum, seni seviyorum."

İngiliz konuklarının süregelen kibarlığının ille de onunla aynı görüşte olduklarını göstermeyeceğinin belki de bilincinde olan Frau Länge arada bir omuzlarını kendi doğruluğuna inanan resmi bir havayla dikleştirir, alçalttığı göz kapaklarıyla önüne bakar ve şaşkın bir dürüstlükle mırıldanırdı: "Evet, Lili, istediğini söyle, ama bu sefer misafirimiz İngiliz olduğu için şanslıyız. Onlar da bizim gibi bu korkunç savaşta acı çekmiş insanlar. Ülkelerine döndüklerinde ülkemiz ayrıldığı için neler çektiğimizi arkadaşlarına anlatacaklar. Çünkü belli ki çok şaşırdılar. Bizim katlanmak zorunda olduğumuz aşağılanmaları bilmiyorlar" diyordu.

Mary Parrish ve Hamish Anderson buna hiçbir cevap vermiyor, birbirlerine kibarca tuzu ya da börekleri uzatıyor, kısa bir süre sonra da odalarına gidiyorlardı. Çok uzun süre uyuyorlardı çünkü her zaman uy-

kularını kısa tutmak zorunda kalan insanlardı. Çok iyi yemeseler bile iştahla yiyorlardı. Biraz kayıyor ve Londra'ya döndükten bir hafta sonra yitirecekleri hafif bronz bir renk almak için genellikle güneşleniyorlardı. Dinlenmiş hissediyorlardı kendilerini. Fiziksel doyumun uyuşukluğu içindeydiler. Frau Länge'yi dinliyor, Avrupa'nın Kraliyet Ailelerinin davranışları ve alışkanlıkları konusunda birşey bilmedikleri için azarlanmayı kabul ediyor, kızın şu ya da bu ABD askeri ile gidişini izliyorlardı. Bir öğleden sonra Dr. Schröder kahve içmeye Frau Länge'ye geldiğinde, onlara katılmaktan mutluluk duydular. Frau Länge onlara Dr. Schröder'in en büyük hayalinin ABD'ye ulaşmak olduğunu söylemişti. Ne yazık ki şimdiye kadar bütün girişimleri sonuçsuz çıkmıştı. Belki de Dr. Schröder için Londra'da bir vize ayarlamak onlar için kolay olabilirdi? Hayır mı? Orada da mı zordu? Ah, eğer genç bir kadın olsa ABD'ye giderdi, orası geleceğin ülkesiydi, değil mi? Dr. Schröder'i oraya gitmeyi bu kadar çok istediği için suçlamıyordu. Eğer ona yardım edebilecek durumda olsa ederdi, çünkü dostlar birbirlerine her zaman yardım etmeliydi.

Frau Länge'nin planının Lili'yi doktorla evlendirmek olduğuna karar verdiler. Ama Lili bu fikre katılıyor gibi gözükmüyordu, çünkü doktorun geleceğini bilmesine rağmen o akşam ortalıkta görünmedi. Belki de Frau Länge o kadar da üzülmemişti çünkü böyle bir ilişki için flört kelimesi kullanılamasa da durum gayet hoştu. Frau Länge defalarca içeri geçirdi, aptal mavi gözleri "Ah mein Gott, mein Gott, mein Gott!" diyerek arkadaşının yüzünün korkunç parlak maskesinde kenetlendi. Dr. Schröder bu övgüyü, pohpohlanmaktan bıkmış bir film yıldızı gibi bir eliyle reddetme hareketleri yaparak, diğeriyle de yemeğini yiyerek, karşıladı. Görünüşe göre bütün geceyi mutfaktaki eski divanda geçirdi.

Mary ve Hamish'i sabahın yedisinde, hastahanede göreve başlayacağı için ne yazık ki gitmek zorunda olduğunu, onlara yardım etmiş olmanın kendisine zevk verdiğini, dönüş yolculuklarını onun hastahanesinin olduğu kasabadan geçecek şekilde ayarlayacaklarını umduğunu söylemek için uyandırdı; uğrayacaklarına dair onlardan söz istedi.

Dr. Schröder'in ayrılışı onlara tatillerinin bir hafta sonra biteceğini ve sıkılmaya başladıklarını ya da en azından sıkılmaya başlama noktasında olduklarını hatırlattı. Kendilerini kaldırıp karlı dağları terk etseler ve aşağıdaki şehirlerden birine gidip ucuz bir oda tutsalar, birkaç sıradan insanla tanışmak için çaba gösterseler daha iyi olacaktı. Sıradan

insan demekle ne bu vadiye dadanmış zengin fabrikatörleri, ne Frau Stohr gibi daha eski ve sakin bir dönemden kalma insanları, ne Frau Länge ve kızı ne de Dr. Schröder gibilerini kastediyorlardı. Frau Länge'ye veda etmek neredeyse acısız olmuştu, kendisinin de hemen söylediği gibi, köydeki herkes onun aldığı paranın karşılığını fazlasıyla verdiğini bildiğinden, oda arayanların kapısını çalmadığı bir gün bile geçmiyordu. Bu doğruydu, Frau Länge doğuştan ev sahibiydi, onlara, fazladan kahveler ve en çok da kardeşçe sohbetiyle, anlaşmada olandan çok daha fazlasını vermişti. Ama en sonunda, hastaneleri gezip meslektaşlarıyla bağlantı kurarak bir haftayı da, kendi mesleki alanları için geçirmek istemeleri bahanesini kabul etti. "Öyleyse" dedi, hemen, "Dr. Schröder'i tanımanız büyük şans, çünkü size görmek istediklerinizi gösterecek daha iyi birini bulamazsınız". Eğer onun bulunduğu şehirden geçerlerse, Dr. Schröder'i hemen arayacaklarını söylediler ve vedalaştılar.

Uzun, kıvrıla kıvrıla inen vadiden aşağı otobüsle yolculuk ettiler ve en baştaki köylerine O.....ya geldiler, küçük külüstür treni yakaladılar, sert tahta koltukların üzerinde yanyana oturarak rahatsız bir gece daha geçirdiler ve sonunda, ucuz bir otelinde küçük bir oda buldukları Z.....şehrine ulaştılar. Artık sıradan insanlarla ilişki kurmak ve bugünkü Almanya ile ilgili bilgilerini genişletmek istiyorlardı. Çevrelerinde sıradan insanlarla şehrin sokaklarında kısa yürüyüşler yaptılar, turistlerin hep yaptığı gibi onların yüzlerine baktılar, haklarında hikayeler uydurdular ve onlardan çıkıp büyük genellemeler yaptıkları kısa konuşmalara girdiler. Her hevesli turist gibi güzel yüzlü bir insanı yolda nasıl çevireceklerini ve ona: "Biz sıradan insanlarız, ülkemizdeki insanları tümüyle temsil ediyoruz. Belli ki siz de sıradan bir insansınız, kendi ülkenizi temsil ediyorsunuz. Lütfen kendinizi açın, tanıtın bize, biz de aynısını yapalım." diyeceklerini hayal ediyorlardı.

Bunun üzerine bu güzel yüzlü insan bir memnuniyet çığlığı koyverecek, yumruğuyla alnına vuracak ve "Ama dostlarım! Zaten ben de bunu istiyorum." diyecekti. Arkasından onları evine, dairesine ya da odasına götürecek ve hiçbir uluslararası yanlış anlama, kaza, olay, savaş ya da iki tarafta da sıradan insanlar tarafından istenmeyen bir olguya yenilmeyecek kadar güçlü olan ölümsüz bir dostluk başlayacaktı.

Onun çalıştığı şehri seçmemek için özel bir gayret gösterdiklerinden Dr. Schröder'i aramadılar. Ama arada bir düşünüyorlardı, onlara

Almanya'nın tıp hayatını anlatabilecek ya da en azından, politikayı işe karıştırmadan, bir tek kentini tanıtabilecek, kendileri gibi çalışan, kendini işine adamış, idealist bir doktor olsaydı.

Bu konularda istekle düşünmek onları doğuştan çekingen olan kişiliklerine aykırı bir hareketle bulunmaya itti. Yaklaşık bir yıl önce, Dr. Anderson Z.....şehrinin hemen dışındaki bir hastahanede çalışan Dr. Kroll diye birinden bir mektup almıştı, Dr. Kroll onu yeni yayınlamış olduğu bir çalışma için kutluyor ve yakından ilgili bir başka konudaki araştırmalarını bir rapor halinde yolluyordu. Hamish Dr. Kroll'un raporunu okumuş ve onu, tıp tarlasından yeni izler süremeyen ama özgün araştırmalara karşı bütün isteğini yitirmiş gibi görünmek istemediğinden, arada bir diğer insanların çalışmaları hakkında incelikli bir yorumdan ileri gitmeyen küçük ve zararsız raporlar yazan, yaşlı ve yerleşik doktorlardan birinin tipik bir çalışması diye tanımlamıştı. Kısacası Dr. Anderson, Almanya'daki meslekdaşı tarafından yollanan mektubu küçümsemiş ve ona kısa bir teşekkür mektubu yazmakla yetinmişti. Olayı hatırladı ve bundan Mar Parrish'e söz etti ve ikisi de Dr. Kroll'a telefon edip kendilerini tanıştırıp tanıştırmayacaklarını düşündüler. Bunu yapmaları gerektiğine karar verdiklerinde bir yenilgiyi itiraf ettiklerini hissediyorlardı. Artık sadece bir mesleğin insanları olacaklardı, başka bir şey değil. "Sıradan insanlar" onları tümüyle atlatmıştı. (Otobüslerde) üç işçiyle, (kafelerde) iki ev hanımıyla; (Trende) bir iş adamıyla; (otelde) iki garson ve iki hizmetçiyle yaptıkları konuşmalar onları tatmin etmemişti. Bu insanlardan hiçbiri, özlü, modern Almanya hakkında ihtiyaç duydukları nihai, özlü, bağlayıcı sözü söylememişti. Aslında hiç biri İngiltere'de onlar gibi insanların söyleyebileceğinden fazlasını söylememişti. Yaptıkları yorumlardan politik olmaya en yakın olanı, yeterince para alamadığını ve maaşların daha yüksek olduğunu düşündüğü İngiltere'ye gideceğini söyleyen hizmetçinin kiydi.

Hayır, otobüste şarkı söyleyen iki küçük kız tarafından temsil edilen, o gerçek, sağlam, eski moda, sağlıklı Almanya'yı görememişlerdi. Ama mutlaka orada olmalıydı. İkisininde tanıdığı mültecilerin yorgun ironisi, Bertolt Brecht'in acı bir olumlama taşıyan şarkıları, bir Dimitrov'un savaşçı tutkusu (Dimitrov'un Alman olmamasına rağmen) küçük kızların masumluğu, Beethoven'in Beşinci Senfoni'sinin çarpışan akorlarının birleşimi olan birşeyler. Bu özellikler kafalarında birleşip, yorgun, şüpheci, alaycı ama sert bir kişilik, her an bir silah kapmaya ve

iyi, doğru ve gerçek için çarpışmaya her an hazır bir çeşit uygar filozofun görüntüsünü oluşturuyorlardı. Ama bunu biraz olsun andıran bir kişi bile göremem işlerdi. Vadideki iki hafta boyunca bütün bunları kafalarından silmişlerdi. Zaten, bütün sene boyunca eğlenceye adanmış bir vadi kendinden başka neyi temsil edebilirdi ki?

Sadece başaramadıkları gerçeğini kabul edip Dr. Kroll'a telefon etmeleri ve tatillerinin geri kalan günlerini tıp hakkında bilgi toplayarak geçirmeleri gerekiyordu. Dr. Kroll'u aradılar. Dr. Anderson'la yaptığı ilginç mektuplaşmayı hatırlıyordu, bu onları şaşırtmıştı, ertesi sabahı kendisiyle geçirmeleri için onları davet etti. Bir hastahanenin meşgul başhekiminden çok, bir ev sahibi gibi geliyordu sesi. Bu randevuyu ayarladıktan sonra, paraları çok azaldığı için ucuz bir lokanta aramaya hazırlanıyorlardı ki Dr. Schröder'in geldiği bildirildi. Dostu Frau Länge'den burada olduklarını öğrenince, sırf onları selamlamak için bütün öğleden sonra yolculuk ederek. S....'den buraya gelmişti. Başka bir deyişle, gelen mektupları onlara ulaştırdığı için adreslerini bilen Frau Länge'ye telefon etmişti; onlara o kadar ihtiyacı vardı ki, belirtmekten kaçınmadığı gibi, pahalı bir iş olan, S....'den buraya gelmeyi göze almıştı.

Dr. Schröder'in yaralı yüzü ve acılı gözleriyle bir kez daha karşılaşan İngiliz çift, bir kez daha iğrenme ve acıma karışımı o duyguyu yaşadılar ve S....'de değil de burada kalmaya karar verdikleri için bir takım bahaneler uydurdular. Onun istediği gibi pahalı lokantalardan birine gitmeyi bütçelerinin kaldırmayacağını söylediler, zaten buraya gelmek için bir sürü para harcadığından misafiri olmayı da reddettiler ve birlikte bira içmek üzere bir randevu ayarladılar. Eskiden Führer'in yandaşlarının toplandığı bira mahzenlerinden birinde içtiler. Dr. Schröder bu mahzenleri, onlara sanki turistik yerlerden birini gösteriyormuş ya da sanki onlardan da kendisiyle birlikte kaybedilmiş bir zaferin yasını tutmalarını istiyormuş gibi anlatmıştı. Onlara karşı olan tavrı düşmanlık ve kendini küçük gören bir kibarlık arasında değişiyordu. Onlara gelince, kibarlıklarını sürdürdüler, biralarını içtiler, arada birbirlerinin gözlerini yakaladılar ve Dr. Schröder olmasa hoş geçebilecek akşamları boyunca acı çektiler. Dr. Schröder ikide bir konuyu kendisinin İngiltere'de çalışabilme olasılıklarına getiriyordu ve en sonunda, Dr. Schröder'in ABD hakkında hiçbir şey söylememiş olmasına karşın, orada yaşamak için vize almanın İngiltere'de de en az buradaki kadar

zor olduğunu söyleyene değin uyarılarını sürdürdüler. Dr. Schröder, gerçek amacını bildiklerini göstermelerine hiç de bozulmadı. Hem de hiç; sanki baştan beri kafasındaki ideal ülkenin ABD olduğunu onlara söylemiş gibi davrandı. Sanki İngiltere'ye hiç övgü şarkıları düzmemiş gibi, şimdi de onu Avrupa'nın ölmüş ve bitmiş bir parçası, Amerika'nın sağlıklı gövdesi üzerindeki bir parazit olarak aşağılıyordu. Açıkçası bütün ileri görüşlü insanlar Amerika'ya gitmeliydi. Onların da bu apaçık gerçeği gördüğünden ve büyük olasılıkla planlarını çoktan yaptıklarından emindi. Tabi ki kimseyi önce kendini düşünmekle suçlayamazdı, bu doğanın kanunuydu, ama arkadaşlar birbirine yardım etmeliydi. Hem kim bilebilirdi ki, bir kere Amerika'ya gitseler belki de Dr. Schröder, Dr. Anderson ve Dr. Parrish'e yardım edecek bir pozisyona gelebilirdi? Şans tekerleği böylesi bir şeyi pekala mümkün kılabilirdi. Evet, bu dünyada insan planlarını ileriyi düşünerek yapmalıydı. Ona gelince, bunun kendisinin ilk ilkesi olduğunu kabul etmekten utanmıyordu; bu akşamı Z.... de, onların hizmetinde geçirmesinin sebebi buydu. Bu yüzden hastahanesinden bir günlük izin almıştı ki on beş günlük bir tatilden döndüğü için bu pek de kolay olmamıştı. Onlara Z....'deki hastahaneleri gezdirebilmek için.

Mary ve Hamish, şaşkın uzun bir sessizlikten sonra, ilgisinin onları mahçup ettiğini söylediler. Ama ne yazık ki ertesi günü falanca hastahaneden Dr.Kroll'la geçirmeyi planlamışlardı.

Dr. Schröder'in gözleri, ani, vahşi bir canlılık gösterdiler. Yüzünün parlak gergin maskesinin kırmızısı daha da derinleşti ve Kroll adı karşısında içlerinde patlayan çılgın öfkeli mavi ışıktan sonra, gözleri durgun, neredeyse kederli bir soruşturma bakışına büründü.

En sonunda şans eseri, Dr. Schröder'i susturmanın yolunu bulmuşlar gibi görünüyordu.

"Dr. Kroll" dedi, uzun bir araştırmadan sonra anahtarı bulan bir adam gibi içini çekerek. "Dr. Kroll. Anlıyorum. Evet"

En sonunda onları bir yere oturtmuştu. Öyle görünüyordu ki Dr. Kroll'un mevkii o kadar yüksekti ki onlarla hiçbir eşitliğe niyet edemezdi. Dr. Kroll'un yakın arkadaşları olduklarına göre, Amerika'ya gitmeye hiç ihtiyaçları olmadığı kesinlikle anlaşılıyordu. Acı, dalgın ve saygılı bir hal aldı ve tavrından öyle anlaşılıyordu ki, yaklaşık üç hafta önce O....daki ilk gecede, ona Dr. Kroll'u tanıdıklarını söyleseler, onu bütün bu keder, sıkıntı ve harcamadan kurtaracaklardı.

Dr. Kroll'un, mesleğinin zirvesinde, şerefli ve prestij sahibi birisi olduğu ortaya çıkmıştı. Tabii böylesi bir adamın öyle bir hastalığı çekmesi büyük şanssızlıktı.....

Peki Dr. Kroll'un hastalığı neydi? .

Ne, bilmiyorlar mıydı?.. Yok canım! Dr. Kroll her yılın altı ayı onun çalıştığı hastahanede gönüllü yatıyordu. Evet, bu övgüye değer bir şeydi, değil mi? Böyle zeki bir adamın yılın belli bir zamanında, anahtarları kendinden daha tecrübesiz doktorlara vermesi ve kapının üzerine kilitlenmesine razı olması, aynı yılın diğer altı ayında kendisinin insanların kapılarını kilitlemesi gibi. Bu çok üzücüydü, evet. Dr. Kroll'un arkadaşı olma ayrıcalığına sahip olduklarından, tabi ki bunları gayet iyi biliyorolmalıydılar.

Mary ve Hamish, Dr. Kroll'un bir akıl hastanesini yönettiğini bilmediklerini itiraf etmek istediler. Eğer itiraf etselerdi, onları çoktan yukarılara yerleştirmiş olan Dr. Schröder'e karşı yeni kazandıkları dokunulmazlıklarını yitirebilirlerdi. Bu arada, zaten akşamları çoktan harcandığı ve doldurulması gereken biraz zaman kaldığından, Dr. Schröder konuşmaya hazırlıklıydı.

Biranın doğrudan dev bardaklara boşaltıldığı -bu bütün bira mahzenlerinin idealidir- kocaman tahta fıçılarla çevrili olarak içki içilen birahanelerden birinde akşam sona ermek üzereyken, Dr. Kroll'u hastalığını ağırbaşlılıkla kabullenmenin acısı ve gururuyla, Lear'e benzeyen, çok yaşlı bir adam olarak canlandırmışlardı gözlerinde. Mary Parrish küçük çocuklar, Hamish Anderson da yaşlı insanlar üzerinde uzmanlaştığından, ikisinin de akıl hastalarının problemlerine doğrudan bir ilgisi olmamasına karşın, bu cesur adamla tanışmak için sabırsızlanıyorlardı.

Dr. Kroll'un görünmeyen varlığı sayesinde gece hiçbir cansıkıcı olay olmadan kapandı. Dr. Schröder onları otellerinin kapısına bıraktı, ellerini sıktı ve tatillerinin iyi bitmesini diledi. Kişiliğinin vahşi uyumsuzluğu, içine geri çekildiği ve orada kendini avuttuğu kendini küçülten alçak gönüllülüğü tarafından yutulmuştu. Londra'ya gelince onları arayacağını söyledi, ama bu tümüyle basmakalıp bir sözdü. Onlar Dr. Kroll'la iyi bir görüşme diledi ve siyah soğuk, rüzgarlı, gecenin içinden tren istasyonuna doğru, uzun ince bacakları üzerinde yaylanan siyah mantolu bir çekirge, sokak lambalarına doğru üflenen tuz ya da kum gibi parıldayan yumuşak kar taneleriyle sarılmış acılı, enerjik, sivri bir şekil gibi yürüdü.

Ertesi sabah hâlâ kar yağıyordu. İngiliz çift, şehrin öteki ucundaki fakir bir mahallede olan otobüs durağını bulabilmek için yola erken çıktılar. Kar alçak gri bir gökyüzünden kayıtsızca dökülüyordu ve bazı yerlere yumuşak kirli kar kümeleri yığılmıştı. Son savaşın bombaları çevredeki millerce uzunlukta yolu dümdüz etmişti. Yeni döşenmiş parlak ve temiz tren rayları delik deşik yolların arasından uzanıyordu. İstasyon bombalanmıştı ve yeni bir bina yapılana kadar tahta bir baraka bu işi görüyordu. Koyu renk giysili, azimli bir kalabalık otobüs durağında sıra bekliyordu. Hemen kenarda bir grup işçi millerce uzanan yıkık evler arasında temiz, güzel ve beyaz yükselen yeni bir binada çalışıyorlardı. Duvarların katı beyazı yanında, çalışan siyah ve enerjik böceklere benziyorlardı. İngiliz çift üşümüş omuzlarını büzüp Almanlarla birlikte üşümüş ayaklarını kımıldatarak işçileri seyrettiler. Bu hasarı yapanın kendi ülkelerinin bombaları olduğunu düşündüler; kendi ülkelerindeki hasarı da şimdi omuz omuza durdukları bu insanların yaptığını düşündüler ve yavaş yavaş kayıtsız bir can sıkıntısına gömüldüler. Otobüsün gelmesi uzun zaman aldı. Hava daha da soğuyor gibiydi. Arada bir insanlar istasyon barakasına doğru geçiyor ya da kuyruğa ekleniyor ya da kadınlar ellerinde alışveriş sepetleriyle geçiyorlardı. Köhne binanın arkasında yıkılmış şehrin profili ve şekilleri, yeni yapılacak olan şehrin çizgileri görülüyordu. Sanki ölü şehirlerin harabeleri ve hortlaklarıyla, henüz doğmamış şehirlerin arasında duruyorlardı. Hamish'in gözleri tekrar çevrelerindeki insanların yüzlerini araştırmaya başladı, geçmekte olan yaşlı şal takmış bir kadının yüzünde kenetlendi; sanki sokaklar gibi kalabalık da saydam ve akışkan bir hale gelmişti çünkü yanlarında, arkalarında, aralarında ölüler duruyordu. İki savaşın ölüleri meydanı dolduruyor ve kara mahkum, sessiz bir kalabalık olan canlıları itiyordu.

Sessizlik havayı kilitlemişti. Toprağın altından geliyormuş gibi görünen alçak derin bir düşme sesi vardı. İnşaatta çalışan bir makineden geliyordu. Kirli karın içine batmış olan makine bir güreşçi ya da dua eden birisi gibi pençeye benzer siyah kollarını havaya kaldırmıştı ve çalışırken sesi, sanki yer boğuk boğuk nefes alıyormuş gibi, soğuk toprağın üzerinden bir hareket hissi vererek iletiliyordu. İşçiler makinanın çevresinde ve yeni binanın dik kenarlarında kaynaşıyor, çalışıyorlardı. Tuğlalarla oynayan çocuklara benziyorlardı. Yarım saat önce dev bir adam siyah botlarıyla binalarının yanından geçmiş ve yanlışlıkla onu yıkmıştı. Şimdi çocuklar, büyük adımlarla yürüyen kocaman siyah

botlu bir dev ırkının ayakları altında, onu tekrar yapıyorlardı. Her an yeni bir çift ezici siyah bacak binanın üzerine gelebilirdi. ve bina yıkılırdı; harabeye dönerdi, gökgürültüsü ve şimşekler eşliğinde sabırlı Avrupa'nın toprağında, tekrar ve tekrar kana bulanan toprakta, kızgın metalle tekrar ve tekrar deşilen toprakta, küçük şekiller çalışıyorlardı, savaşın mermileri ve harabeleri arasında kendi yeni parlak evlerini yapmak için ve gözlerinde o kocaman ilerleyen siyah botlu ayağın gölgesi ve hepsinin ardında, her birinin ardında ölüleri, görünmeyen, üşüşen, hatırlanan ölüleriyle.

Kalabalık beklemeye devam etti. Makina boğuk boğuk nefes almayı sürdürüyordu. Arada bir köhne bir otobüs geliyor, birkaç kişi içine biniyor, otobüs gidiyordu ve kayıtsız disiplinli sabırlarıyla İngiliz halkına çok benzeyen kalabalığa katılmak için hafif hafif atıştıran bir karın arasından koyu renk giysili başka insanlar geliyorlardı.

En sonunda binmeleri söylenen numarayı taşıyan otobüs geldi ve birkaç kişiyle birlikte bindiler. Otobüşün yarısı boştu. Neredeyse bir çırpıda şehri arkada bıraktı. Dr. Kroll'un hastahanesi, İngiltere'deki birçok benzeri hastahane gibi, sağlıklı insanların düşünceleri, yüksek duvarlar ardındaki sığınağa çekilmek zorunda olanlarla meşgul olmasın diye şehrin sınırlarının dışında yapılmıştı. Yolu, yenilerde onarılmış, karla damar damar olmuş ve lekelenmiş bir düzlükten geçen dar bir yoldu. Sakin, rüzgârsız havada kar taneleri o kadar ağır iniyordu ki gökyüzü düşünüyormuş gibi görünüyordu; sanki karın ağırlığı siyah düz ovanın üzerindeki gri örtüyü yere indiriyordu.

Dr. Kroll'un hastahanesi uzaktan görünmeye başlamıştı. Savaşta temerküz kamplarındaki barakaların düzenlemesine benzeyen, birbirine düzgün açılarla yerleştirilmiş on, on iki ciddi görünümlü binadan oluşuyordu. Gerçekten de belli bir uzaklıktan, bir temerküz kampının mekanik düzenine benzerliği büyüktü; ama otobüs yaklaştıkça binalar gerçek büyüklüklerini alıp dağıldılar ve çevrelerini çimlikler ve fundalıklar kapladı.

Otobüs onları ağır bir demir kapının dışında bıraktı ve ana binanın yüksek ve köşeli girişinde, onları yukarıda sabırsızlıkla bekleyen Dr. Kroll'un heyecanını onlara açıkça ileten bir doktor tarafından karşılandılar. Bir sürü merdiven çıktılar, bir sürü koridordan geçtiler ve bina her ne kadar dışarıdan kasvetli bir izlenim uyandırsa da, içerisinde kasveti yok etmek için büyük bir çaba harcandığını düşündüler. Duvarlar,

hızlı rehberlerinin peşinden koştukları için incelemeye fırsat bulamadıkları, parlak resimlerle doluydu; her köşede büyük kaideler üstünde çiçekler vardı; duvarlar, tavan ve doğramalar temizce mavi ve beyaza boyanmıştı. Bu insancıl ve sevimli koridorlardan geçerken, yakında görecekleri fırtına yorgunu Lear'e yakınlık duyuyorlardı; hatta bir akıl hastahanesinin yöneticisinin, orada bir hasta gibi yaşamasının ne demek olduğunu bilen birisi olmasının belki de bir avantaj olduğunu düşünüyorlardı. Ama rehberleri açıklamada bulundu: "Burası tabii ki yönetim bölümü ve doktorların bürolarının olduğu yerler. Dr. Kroll hastahanenin kendisini size sonra göstermekten memnunluk duyacaktır."

Bundan sonra ellerini sıktı, başıyla selam verdi ve bir orta sınıf oturma odasına benzeyen odanın yarı açık kapısı önünde onları bırakarak gitti.

Gür bir ses içeri gelmelerini söyledi ve yarıya kadar buzlu camla bölünmüş, parlak aydınlatılmış, iyi döşenmiş ve iki odanın uzakta olanındaki küçük bir masadan başka ofisi hatırlatan hiçbir yanı olmayan iki odalı bir daireye girdiler. Masanın arkasında onları karşılamak için ayağa kalkan yakışıklı, orta yaşlı bir adam oturuyordu. Onun, Dr. Kroll olabileceğini çok geç anladılar ve şaşkınlığa uğramış olduklarından onun kadar heyecanla selamlayamadılar. Dr. Kroll onları meslekdaştan çok ev sahibiymiş gibi karşılamıştı. Onları görmekten çok mutlu olduğu belliydi ve kendisi kahve söylerken onları zorla oturttu. Kahveyi buzlu camın ardındaki masanın üzerindeki telefona giderek söyledi ve çift birbirlerine şaşkınlık ve sonra da memnuniyetle baktılar.

Dr.Kroll bir kere, oldukça farklı bir insandı ve bir gece Dr. Schröder'in onun eski ve saygın bir aileden geldiğini söylediğini; kısacası bir aristokrat olduğu anlamına gelen sözlerini hatırladılar. Aristokrat kelimesini Dr. Schröder'den açıkça duymamalarına rağmen Dr. Kroll'a baktıklarında bu kelimeyi kendiliğinden kabul etmek zorunda kalmışlardı. Dr. Kroll uzuna yakındı ve ağırlıkla zayıflığı dikkate değer bir biçimde birleştirmeyi başarmıştı, çünkü insanın elinde olmadan tartıya çıksa kaç kilo geleceğini merak ettiği bir adam olmakla birlikte, şişman hatta tombul bile değildi. Ama ağırdı; güçlü çıkık kemikleri olan yüzü iri gözenekli bir derinin ağırlığını taşıyordu. Yine de insan, solgun alnının çıkıntısından, buyurgan iri burnundan ve derin, karanlık, canlı gözlerinden, bunun temiz bir yüzü olduğunu söylerdi ve hareketleri de ağır bir adamınkiler gibi değildi; hızlı, sabırsız hareketleri vardı ve büyük güzel

elleri her zaman hareket halindeydi. Kahveyi istedikten sonra gülümseyerek geri döndü ve İngiliz çiftin karşısındaki rahat bir koltuğa oturdu ve onları dünyanın en nazik ve en hoş tavırlarıyla ağırlamaya başladı. Çok güzel İngilizce konuşuyor, İngiltere hakkında birçok şey biliyordu ve İngiltere'nin şimdiki durumu hakkında güvenle konuşuyordu.

İngiltere'ye olan hayranlığı çok büyüktü. Bu sefer İngiliz çiftin gururu okşanmıştı. Bu o itici Dr. Schröder'den övgüler duymaktan farklı birşeydi. Kahve gelene kadar, onu içerken ve bittikten sonra yarım saat boyunca İngiltere ve kurumları hakkında konuştular. İngiliz çift İngiltere ile ilgili tümüyle karşı oldukları bir bakış açısını dikkatle ama, böyle bir adamın tutucu fikirlere sahip olması doğal olduğundan, rahatsızlık duymadan dinlediler. Dr. Kroll sınırlı bir monarşinin düzensizliğe karşı en iyi garanti olduğuna ve kendisinin diğer özelliklerinden çok daha fazla beğendiği meşhur İngiliz hoşgörüsünün sebebinin bu olduğuna inanıyordu. Bir Alman olarak konuştuğu için Anarşinin tehlikelerini tartışmaya özellikle hazırlıklıydı, ona göre ittifak ordularının yapabileceği en iyi şey, eğer gerekliyse Avrupa'nın ne yazık ki gittikçe azalan Kraliyet Ailelerinden ortaya çıkarılacak bir Kraliyet Ailesini Almanya'nın başına geçirmekti. Hatta, bu, Versay Anlaşması sırasında, Birinci Dünya Savaşının sonunda yapılmalıydı diye düşünüyordu. Bu tür konularda çok duyarlı davranan İngiltere, Almanya'yı Kraliyet Korumasından yoksun bıraktığında tarihindeki en büyük hatayı yapmıştı. Çünkü bir Kraliyet ailesi kurumlarla halk arasında iyi bir ilişki ve saygı yaratabilir ve Hitler gibi bir zıpçıktıyı olanaksız kılabilirdi.

İngiliz çiftin gözleri, burada kısa bir süre birleşti. Şüphesiz Hitler'in zıpçıktı olarak tarif edilmesi onlara Dr. Scröder, ya da Frau Länge'yi dinlerken hissettikleri bazı duyguları hatırlatıyordu. Bir kaç saniye sonra onun için melez zıpçıktı dendiğini duydular, iyi kahvenin sebep olduğu hoşnutluk ve ev sahiplerine karşı duydukları yakınlığın altına bir rahatsızlık yerleşti.

Dr. Kroll, canlı ve zeki bakışlar fırlatarak, onlara kahve, sigara ikram ederek konuyu biraz daha sürdürdü ve onlara İngiltere'de sağlık hizmetlerinin nasıl yürüdüğünü sordu. İkisinin de insana pek te fikir vermeyen şemalardan söz etmeyeceğinden emindi ve onların Devlet otoritesine karşı çıkmasına üzülüyordu. Bunun bir takım faydaları olduğuna inandıklarını söyleme girişiminde bulundular; en sonunda Dr. Kroll başını salladı ve onlarınki gibi istikrarlı ve düzenli ülkenin, diğer

ülkeleri, mesela kendininkini, yıkıma uğratacak masraflı deneyleri karşılayabileceğini söyledi. Avrupa 'daki Sosyalizme karşı bir terbiye siperi olarak gördüğü ülkelerinin, ayak takımına yenilmesi onu rahatsız etmişti.

Bu sırada çift gerekenden daha fazla zamanını almak istemediklerini söylediler; çok meşgul olmalıydı. Ne de olsa bu kadar büyük bir hastanenin yöneticisi, orayı görmeye gelen her yabancı doktora bu kadar çok zaman ayıramazdı? Ya da acaba onlara bu kadar çok zaman ayırmaya hazır olmasının nedeni İngiltere'ye olan hayranlığı mıydı?

Dr. Kroll buraya neden geldiklerini hatırlatınalarından hayal kırıklığına uğramış gibiydi. Hatta içini çekip bir süre sessiz kaldı, bunun üzerine Dr. Anderson, kibarlıktan eğer Dr. Kroll istiyorsa araştırma konusunu tartışabilmek için ondan aldığı rapordan söz etti. Ama Dr. Kroll tekrar iç çekti ve bu günlerde özgün çalışmalar için hiç zamanı olmadığını söyledi; yöneticiliğin yüklerini kabul etmenin cezasıydı bu. Ayağa kalktı, bütün canlılığı gitmişti ve onları anahtarları almak için buzlu camın arkasındaki diğer odaya davet etti. Üçü de içindeki telefon ve masa yüzünden bir ofis sayılan içerdeki odaya geçtiler ve orada, Mary Parrish'in dikkatini, masanın üzerinde, duvarda asılı bir resim çekti. Altı yedi adım uzaklıktan, tabandan ya da bir tarla faresinin bakış açısından yapılmış, neşeli, taze bir mısır tarlasına resmiydi. Sanki tarlanın ortasında çömelip te bakıyormuş gibi, mısır öbekleri, mısır çiçekleri ve gelinciklerle karışmış, parlak ve güçlü, ürkütücü bir biçimde yükseliyordu. Ama insan resme yakınlaştığında bütün bunlar siliniyor ve parlak bir renk karmaşası kalıyordu. Parmakla boyanmıştı. Tualin yüzeyi sürülmüş bir tarla gibi pürüzlüydü. Mary Parrish parlak boyalara yaklaştı, birkaç adım geri attı, sonra birkaç adım daha ve resmin kendisini tekrar yarattığını gördü, Renoir'in tablolarındaki o duygusal masumiyetten bir şeyler taşıyan, güçlü ve masum mısır tarlasına o kadar dalmıştı ki Dr. Kroll ağır elini omzuna koyup, resimden hoşlanıp hoşlanmadığını sorunca yerinden sıçradı. Hemen ikisi de resimlerden çok hoşlandıklarını söylediler.

Dr. Kroll çok düzenli masasının (o kadar düzenliydi ki insan ne kadar kullanıldığını merak ediyordu) üzerine oradan aldığı kocaman anahtar destesini bıraktı ve eli Mary'nin omzunda mısır tarlası resminin önünde durdu.

"Bu" dedi, "benim gerçek ilgi alanım. Evet, evet; bunun tıptan

daha ilgi çekici olduğunu kabul etmelisiniz."

Resimleri yapanın o olduğunu anladıklarından bu fikre katıldılar. Dr. Kroll bir gömme dolaptan, hepsi parmakla boyanmış, yüzeylerinde kalın pürüzlü boya olan, on adım ötede uyumlu ve özgün resimler halini olan, kalın bir resim tomarı çıkardı.

Çok geçmeden iki oda da sandalyelere, masalara, duvarlara, buzlu cama dayanmış resimlerle doldu. Dr. Kroll, onların çalışmalarını nasıl karşılayacağını bilememenin endişesiyle ince ellerini kenetleyerek, arkalarından gidiyordu. Resimlerin iki gruba ayrıldığı ortaya çıkmıştı. Mısır tarlası gibi parlak renklerle yapılmış, çok taze ve lirik olanlar vardı. Bir de kapalı, kirli siyah, gri, beyaz, kasvetli bir yeşil ve -durmadan tekrarlanan- karakteristik kasvetli bir kırmızı gölgesi, kurumuş kana benzeyen koyu, ışıksız, paslı bir kırmızıdan çukurlu sert yüzeyleri olan resimler. Bu resimler, mezarlıkların ve savaş alanlarının, kafatasları ve cesetlerin, bombalanan binalar ve bağıran kadınların, alevlere düşen karıncalar gibi yanan pencerelerden düşen insanlarla yanan evlerin, alışılmışın dışında korkunç resimleriydi. Bir kaç dakika içinde bu iki sıradan ve sevimli odanın, bu resimlerle, özellikle de tualin üzerine bir santim ya da daha da kalın olmak üzere Dr. Kroll'un biçimli elleri tarafından bulaştırılmış, silinmiş, öbeklendirilmiş koyu boya alanlarında biçimler sürekli kaybolurken, nasıl bir kara büyü sergisine dönüştüğünü görmek oldukça tuhaftı. Dr. Kroll'un resimlerine bakmak için en uygun uzaklık olan altı adımda durup bakarken, beş dakika önce inceledikleri ve yanından uzaklaştıkları resmin anlamını yitirdiğini, karmaşık renkli bir yüzey halini aldığını görüyorlardı. İkide bir karmaşa anlarından, açık, seçik, ürkütücü aydınlanma anlarına adım atıyorlardı. Kendilerini, Dr. Kroll'un resmin yanında durup tuale boyaları sürerken çalışmasını görmesini sağlayan, özel bir görme gücü, belki de parmak uçlarında olan bir görme gücü olup olmadığını merak etmekten alıkoymadılar; hatta onu, tırmanan bir örümcek gibi çalışırken resminden uzakta duran, altı adım uzunluğunda kolları olan bir canavar gibi hayal ettiler. Bu resimlerin özelliği şuydu, onları incelerken ressamı bir canavar, bir manyak ya da yetenekli bir böcek olarak düşünmeden edemiyorlardı. Yine de, dönüp Dr. Kroll'a baktıklarında, içinde tutucu, doğru ve nazik olan herşeyin özünü taşıyan yakışıklı bir adam görüyorlardı.

Mary, en azından, biraz sersemlemişti. Ortağı Hamish'in mavi, savaşkan gözlerine baktı ve onun da aynı şeyi hissettiğini anladı.

Çünkü bu, yaralı yüzü acıma talep eden Dr. Schröder'le olan karşılaşmalarının tam bir tekrarıydı. Çalışmaları hakkında ne düşündüklerini Dr. Kroll'a söylerken, kendi bilincinin anahtarlarını kendinden daha tecrübesiz olan kişilere yiğitçe ve cesurca vermeye razı olan ve büyük ihtimalle, çürüyen derinin balçık benzeri paramparça yüzeyini andıran, tüyler ürpertici resimlerini yaptığı altı ay boyunca deliliğe çekilen bir adamla konuştuklarını hatırlamaları gerekiyordu.

Bu sırada, Dr. Kroll yüzlerini endişeyle araştırarak, yanlarında duruyordu.

Yalvarışına karşılık olarak, bunun açıkça gerçek ve güçlü bir yetenek olduğunu söylediler. Çalışmalarının çarpıcı ve özgün olduğun söylediler. Derinden etkilendiklerini söylediler.

Tam da gülümsemeden ama güzel gözlerinin ardında alaycı bir bakışla, sessiz kaldı. Onları yargılıyordu. Onların ne hissettiğini biliyor ve tarikattakilerin bilgisizlere hoşgörülü davranması gibi onları kınıyordu.

Dr. Anderson resimlerin oldukça güçlü olduğunun kabul edilmesi gerektiğini belirtti. Belki de herkese göre değildiler? Belki biraz vahşi?

Dr. Kroll nazikçe gülümseyerek, yaşamın kimi zaman çok vahşi olduğunu söyledi. Evet, bu onun deneyimiydi. Gülüşünü derinleştirdi ve masanın üzerindeki mısır tarlasını göstererek Dr. Anderson'un bu tür resimleri tercih ettiğinin belli olduğunu söyledi.

Dr. Anderson'da, inatla, bu resmi diğerlerine tercih ettiğini belirten bir tavır aldı.

Mary Parrish Dr. Anderson'ın yanına gitti ve bu resmin kendisine göre diğerlerinden daha üstün olduğunu belirterek ona katıldı; tümü mutlak, duygusal bir neşeyle dolu olan birkaç parlak resmi, ona -eğer bu söz onu üzmezse- korkunç gelen diğer resimlere tercih ediyordu.

Dr. Kroll alaycı karanlık bakışını bir yüzden diğerine çevirerek "Ya" dedi. Ve onların zevksizliğini kabul ederek tekrar: "Ya"

"Depresyon krizleri geçiriyorum. Depresyonda olduğum zamanlar, doğal olarak, bu resimleri yapıyorum." dedi. Dr. Kroll deliliğinin ışıksız resimlerini gösteriyordu. "Ve tekrar mutlu olduğumda ve zamanım olduğunda -söylediğim gibi çok meşgulüm- böyle resimler yapıyorum..." Mısır tarlasını gösterirken sabırsız, hatta aşağılayıcıydı. Belli ki neşeli mısır tarlasını duvara, misafirleri ya da ziyarete gelen meslekdaşlarının onu tercih edecek kadar zevksiz olacağını düşündüğü için asmıştı.

"Ya" dedi tekrar, kuru kuru gülümseyerek.

Bunun üzerine, Mary Parrish -Dr. Kroll mutlak bir yalnızlık duygusunu açığa vurduğundan- hemen "Ama çok ilgimizi çekti. Eğer zamanınız varsa birkaç tane daha görmek isterdik." dedi.

Onun bunu demesine çok ihtiyacı varmış gibi görünüyordu. Çünkü ironik kınama yüzünü terk edip yerini, çalışmalarından dolayı sevilmek isteyen amatör sanatçının dokunaklı endişesi aldı. İki sergi açtığını, onun önem vermediği eserleri öven eleştirmenlerce yanlış anlaşıldığını ve bu yüzden kendini bir daha eleştirmenlerin aptallıklarına maruz bırakmayacağını söyledi. Resimlerini anlayan azınlığın ilgisine muhtaçtı, bazıları raslantı eseri hastahaneye gelen ziyaretçilerdi; hatta bazıları - tabiri caizse - buranın sakinleriydiler. İngiltere'den gelen bu harika iki misafire, başka eserlerini göstermekten memnun olacaktı.

Bunu dedikten sonra onları ofisinin arkasındaki bir koridora götürdü. Duvarları tavandan yere kadar resimlerle doluydu. Aynı zamanda onun yanındaki koridorun duvarları da.

'Depresyonda' olduğu zamanlar bu adamın sahip olduğu enerjiyi düşünmek korkutucuydu. Duvarları kalın, pürtüklü boyayla kaplı tuallerle dolu koridorlar birbiri ardına açılıyordu. Bazı koridorlar dardı ve resimlerin kendilerini oluşturabilecekleri uzaklıkta durmak imkansızdı. Ama Dr. Kroll tuale yakınken bile ellerinin yapmış olduklarını görüyor gibiydi. Bombalanmış bir ağaç, ya da kırık bir kemik parçası, ya da işkence görmüş bir ağız gibi görünen titrek bir dalın fırladığı kalın kuru boyadan büyük bir alanın üzerine eğilip: "Ben bu resme 'Sevgi' diyorum" diyordu. Ya da zafer ya da ölüm; çünkü bu tür başlıkları seviyordu. "Görüyor musunuz? Şuradaki evi görüyor musunuz? Kiliseyi nasıl yerleştirdiğimi görüyor musunuz? " İki misafir boş boş boya lekelerine bakıyorlardı, bu tualin belki de deliliğinin yüceltilmesini temsil etuğini ve içinde hiçbir şekil olmadığını düşünüyorlardı. Ama karşı duvara dayanıp biraz daha mesafe kazanmak için başlarını da geri eğdiler mi orada bir ev ve kilise olduğunu görebiliyorlardı. Ev aynı zamanda bir kafatasıydı; kilisenin gri ölü duvarlarından pas rengi kan sızıyor ya da pencere camlarına bir damla kan dökülmüş oluyor ya da kapısı kanı tüküren bir insanın ağzı gibi kan püskürtüyordu.

Onları resim dolu yeni bir koridora çıkaran ağırbaşlı Dr. Kroll'un arkasından giderken, içgüdüsel olarak birbirlerinin ellerine, sağlıklı tenin sıcak temasına uzanan çiftin üzerine yeniden kasvet çökmüştü.

Çok geçmeden ev sahipleri onları yeniden ofise götürüp, biraz daha kahve içmelerini önerdi. Kibarca, reddettiler ama hastahanesini görmek istediklerini söylediler. Dr. Kroll umursamaz bir tavırla buna razı oldu. Bu tavır onun hastahanesini ciddiye almadığını değil, bu az bulunur sevecenlikte insanların onu ziyaret etmiş olması ayrıcalığından yararlanarak, onlarla daha çok paylaşmayı tercih ettiğini gösteriyordu. Ama yine de onlara hastaneyi gezdirecekti.

Anahtar destesini tekrar aldı ve önlerinden koridora çıktı. Gelirken gördükleri resimleri onun yapmış olduğunu farkettiler; bunlar onun tarafından beğenilmeyen ve herkesin görebileceği yerlere asılan resimlerdi. Ama avluya çıkmak için bir arka kapıdan geçerken durdu, gülerek anahtarları kaldırdı ve kapının yanındaki küçük bir resmi gösterdi. Anahtarların resmiydi. Beyazımsı bir gri karmaşasından, çıngıraklara ve bazı açılardan da dik dik bakan gözlere benzeyen, kocaman çıngıl çıngıl bir anahtar destesi fırlıyordu. Dr. Kroll sanki "İlginç bir konu, değil mi?" demek istercesine onlarla birlikte gülümsedi.

Üç doktor avluyu geçip yanlarında bir iskemle ve bir dolap bulunan küçük, düzenli beyaz yataklarla dolu birbirine paralel iki çok uzun koğuştan oluşan ilk binaya girdiler. Yatakların üzerinde hastalar oturuyor, uzanıyor ya da yatıyorlardı. Hastaların kayıtsızca bakması dışında bu koğuşu herhangi bir halk hastahanesinin koğuşundan ayıran hiçbir şey yoktu. Dr. Kroll bazı hastalarıyla neşeli neşeli selamlaştı, kolunu tutan yaşlı bir adama engel oldu ve ona, az önce özel telsiz istasyonundan duyduğu ve tarihin bütün akışını değiştirecek çok önemli haberler aldığını söyledi ve gülümseyerek diğer binaya geçti. Burada da değişik bir şey yoktu. Bu bina da, diğeri gibi, yüzlerce insanı tümüyle aynı kimliğe indirgemeyi başarmışu. Dr Kroll, neredeyse sabırsızlıkla, bu koğuşlardan birini gördünüz mü hepsini görmüş olursunuz dedi ve başka bir avludan geçerek kadınlarla dolu olan düzgün, kalıp gibi başka bir binaya girdi. İngiliz çifte avlunun öteki tarafındaki, kadınları da öteki tarafındaki binalarda mı tuttuğunu sordular; çünkü avlunun ortasında kapısını kilitli tuttuğu yüksek bir çit vardı. "Evet, öyle" dedi Dr. Kroll umursamazca.

"Kadınlarla erkekler karşılaşmıyor mu mesela akşamları?"

"Karşılaşmak? Hayır."

"Toplantı akşamlarında da mı? Mesela danslarda? Hafta boyunca bazıyemeklerde?"

Bunun üzerine Dr. Kroll döndü ve misafirlerine hoşgörüyle gülümsedi. "Dostlarım," dedi, "Kilitli tutulduğunda bile cinsellik yeterince yıkıcı bir güç. İnsanları sakin ve heyecansız tutmanın yeterince zor olduğu böylesi bir yerde iki cinsi karıştırmamızı mı öneriyorsunuz?"

Dr. Anderson İngiltere'deki ilerici akıl hastahanelerinde kadınlarla erkeklerin mümkün olduğunca çok birlikte olmalarına izin verilmesinin idarenin bir politikası olduğunu belirtti. Hem bu zavallı insanlar hangi suç için cezalandırılıyorlar ki, dedi ateşli ateşli, yaşam boyu bekarlık yemini etmişler gibi davranılıyordu onlara?

Dr. Parrish "ilerici" kelimesinin bu atmosferde çok yavan kaldığını farketti. Dr. Kroll'un tutucu kişiliği o kadar güçlüydü ki kelime neredeyse acayip geliyordu.

"Ya?" dedi Dr. Kroll. "Demek sizin İngiliz hastahanelerindeki yöneticiler başlarına bu kadar çok gereksiz dert açmaya hazırlar?"

"Kadınlarla erkekler hiç karşılaşmıyor mu?" diye ısrarla sordu Dr. Parrish.

Dr. Kroll hoşgörüyle, akşamları yaramaz okul çocukları gibi davrandıklarını ve tellerin arasından birbirlerine notlar verdiklerini söyledi.

İngiliz çift tekrar o yenilmez kibarlıklarına yuvarlandılar ve içlerindeki kasveti bir sis gibi hissettiler. Ağır gri havadan hâlâ hafif hafif kar taneleri düşüyordu.

Mutlak tembelliğin kayıtsızlığıyla orada burada oturan ve yatan, her yaştan kadınlarla dolu üç binayı gördükten sonra bu kadarının yeterli olduğu konusunda Dr. Kroll'a katıldılar; inceleme turlarını bitirmeye hazırdılar. Dr. Kroll onunla birer fincan kahve daha içmelerini istedi, ama önce bir yere uğraması gerekiyordu, belki onlar da eşlik etme inceliğini gösterebilirlerdi. Kapısı anahtar destesindeki kocaman bir anahtarla açılan, diğerlerinden ayrı, başka bir binaya girdiler. İçeri girer girmez buranın çocuklara ait olduğu ortaya çıktı. Dr. Kroll ondan bir takım emirler alan bir görevliyi çağırarak koridorda yürüyordu.

Bu sırada, küçük çocuklar üzerinde uzmanlaşmış Mary Parrish, kendini bir koğuşun kapısında bulunca içeri baktı ve Dr. Anderson'u da bakması için çağırdı. Çok temiz, çok yeni, pencereleri parmaklıklı, kocaman bir odaydı. Beşikler ve küçük yataklarla doluydu. Odanın ortasında beş yaşlarında bir çocuk yatağın parmaklıklarına dayanmış duruyordu. Kolları bir deli gömleğinin içine hapsedilmişti ve dengesini koruyamayıp düştüğü için demirlere bir iple bağlanmıştı. Odaya bakı-

yordu, bakıyor ve dişlerini gıcırdatıyordu. Mary şimdiye kadar, hiç bu kadar umutsuz, vahşi acı çeken küçük bir yaratık görmemişti. Tam çocuğun karşısında, hapishane giysisine benzeyen ağır gri çizgili kumaştan bir elbise giymiş, sanki kendi mutfağındaymış gibi rahat örgü ören, çok iri kıtık-kafalı bir kadın oturuyordu.

Mary'nin bu manzara karşısında dehşetten dili tutulmuştu. Yanındaki Hamish'in kaskatı ve kızgın olduğunu hissedebiliyordu.

Dr. Kroll koridordan geri geldi, onları gördü ve canayakın bir sesle: "İlginizi mi çekti? Ya? Tabii, Dr. Parrish, sizin alanınız çocuklardı. Girin, girin. Onları odaya buyur etti ve şişman kadın o girerken saygıyla ayağa kalktı. Deli gömlekli çocuğa baktı ve yanından geçerek, uç uca dizilmiş bir sıra küçük yatağın durduğu karşı duvara yürüdü. Bir ila altı yaş arasında değişen yaklaşık bir düzine, kolsuz bacaksız çocuğu, kocaman, şekilsiz kafalı çocuğu, küçücük kafalı ve dev gövdeli çocuğu, üzerlerindeki örtüleri birer birer açarak onlara gösterdi. Örtüleri, Mary Parrish ve Hamish Anderson onlara gösterdiklerini görür görmez tekrar yerlerine koyarak, bir bir çekip alıyordu ve "Yeni ilaçlar çok korkunç. Şimdi bu hilkat garibeleri yaşatılıyor. Eskiden zatürreden ölürlerdi" dedi.

Hamish: "Teori, sanırım şu, tıp bilimi o kadar hızlı gelişiyor ki onları kurtarabilecek birşeyler bulabileceğimiz için kesinlikle umutsuz hastaları bile yaşatmalıyız" dedi.

Dr. Kroll onlara, daha önce gördükleri ironik gülümsemeyle baktı ve "Evet, evet, evet. Bu teori. Ama bana kalırsa...." dedi.

Mary Parrish, deli gömleğinin sert dokusu içinde küçücük kollarını kımıldatmaya çabalarken, kırmızı vahşi yüzüyle etrafa bakan, hapsedilmiş küçük oğlanı seyrediyordu. "İngiltere'de deli gömlekleri neredeyse hiç kullanılmıyor. Hele çocuklar için hiç." dedi.

"Ya?" dedi Dr. Kroll., "Ya? Ama bu bazen hastanın kendi iyiliği içindir."

Oğlanın yanına gitti ve ona bakarak beşiğin parmaklıklarının yanında durdu. Çocuk vahşi bir hayvan gibi o kocaman doktorun gözlerine dikti gözlerini. "Çok yakınına giderseniz ısırır" dedi Dr. Kroll; ve bir baş işaretiyle onları dışarı çıkmaya davet etti.

"Evet, evet" dedi, büyük kapının kilidini açıp çıktıktan sonra yine kapatırken, "Uluorta söyleyemeyeceğimiz şeyler vardır ama kendi kendimize kalınca bu hastahanedeki bir çok kişi için çabuk ve acısız bir ölü-

mün daha iyi olacağına karar verebiliriz."

Onlardan tekrar özür diledi ve elinde bir başka siyah anahtar destesiyle avluyu geçmekte olan beyaz önlüklü bir doktorla konuşmak için uzaklaştı.

Hamish: "Bu adam bize bu hastahaneyi otuz yıldır idare ettiğini söyledi" dedi.

"Evet, eminim etmiştir."

"O zaman burada Hitler'in emrindeydi."

"Melez zıpçıktı, evet."

"Yahudileri, ağır akıl hastalarını ve komünistleri kısırlaştırmayı kabul etmediği sürece mesleğini koruyamazdı. Hatırladın mı?"

"Hayır, unutmuşum"

"Ben de."

Dr. Kroll'dan ne kadar hoşlanmış olduklarını, hâlâ ne kadar hoşlandıklarını düşünerek bir an sessiz kaldılar.

"Dr. Kroll'un ellerine düşecek kadar şansı olan her Yahudi, ya da akıl hastası ya da komünist zorla kısırlaştırılıyordu. Çok hasta olanlar da hemen öldürülüyordu."

"İlle de böyle olması gerekmez" dedi Mary zayıf bir sesle. "Belki de kabul etmemiştir. Belki de reddedebilecek kadar cesurdu."

"Belki."

"Hem, en kötü yönetimlerde bile zayıf insanları korumak için kendi güçlerini kullanan yüksek mevkideki insanlar vardır."

"Belki."

"Açık fikirli olmalıyız, ha?" dedi çabuk ve alaycı. Gri avlunun bir köşesinde, soğuk karın altında birbirlerine olabildiğince yakın durdular. Birkaç metre ötede, duvarlar ve kilitli kapılar ardında, çıplak vücudunda bir deli gömleğinden başka hiçbir şey olmayan ve bir hayvan gibi parmaklıklara bağlanan küçük bir oğlan dişlerini gıcırdatıyor ve örgü ören şişman gardiyana bakıyordu.

Mary Parrish: "Ne de olsa bilmiyoruz. Bilmeden kimseyi suçlayamayız. Hem yüzlerce insanın hayatını kurtarmış da olabilir" dedi huzursuzca.

Bu sırada Dr. Kroll anahtarlarını sallayarak geldi.

Hamish: "Hitler rejiminin mesleğinizi nasıl etkilediğini bilmek isterdik." dedi nazikçe.

Dr. Kroll yanlarında yürürken bu soruyu iyice düşündü. "Savaş

zamanı hayat kimse için kolay değildi" dedi.

"Peki tıp politikası açısından?"

Dr. Kroll bu soruyu ciddiyetle düşünüp yanıtladı: "Hayır, pek karıştırmıyorlardı. Tabi bazı konularda, Nazi rejiminin beyefendilerinin makul düşünceleri vardı"

"Ne gibi? Mesela?"

"Oh, temizlik konusunda. Evet, toplumsal temizlik te denebilir." Onları ana binanın kapısına götürdü ve "Umarım gitmeden önce benimle bir bardak kahve içersiniz? Tabii eğer sizi, bizimle kalıp yemek yemeye ikna edemezsem?" dedi.

"Şehre giden otobüsü yakalasak iyi olacak" dedi Hamish, ikisi için de konuşarak. Dr. Kroll saatine baktı. "Otobüsünüz yirmi dakika sonra geçecek" Ona resim dolu koridorlardan ofisine kadar eşlik ettiler.

"Size bu ziyareti hatırlatacak bir şey yermeyi çok isterdim," dedi, ikisine de gülümseyerek. "Evet, bunu isterdim. Hayır, bir dakika bekleyin, size birşey göstermek istiyorum."

Gömme dolabın yanına gitti ve bir parça kırmızı ipekliye sarılmış düz bir cisim çıkardı. Kumaşı açtı ve yeni bir resim ortaya çıktı. Bu resmi masanın kenarına dayadı ve onlardan geri çekilip resme bakmalarını istedi. Depresyonda olduğu zamanlarda yaptığı resimlerden biri olmadığı için beğenmeye hazırlıklı, resme baktılar. Parlak maviler ve yeşillerle yapılmış çok büyük bir resimdi, olağanüstü parıltılı kuşların uçtuğu, berrak derelerin aktığı ve Dr. Kroll'un kafasında yarattığı, bitkiler ve ağaçlarla dolu düş ürünü bir orman. Güzeldi, neşe, dinginlik ve ışıkla doluydu. Ama göğün tam ortasında kocaman, siyah bir göz vardı. Resmin geri kalanıyla ilgisi olmayan bir gözdü ve belli ki Dr. Kroll önce düş ormanını yapmıştı ve sonra bir depresyon anında ona baktığında bu siyah, suçlayan, yargılayan gözü çizmişti.

Mary Parrish tekrar göze baktı ve "Çok güzel, bir cennet resmi Bu tür kelimelere karşı olan Hamish'in yanında cennet kelimesini kullanmak onu rahatsız etti.

Ama Dr. Kroll zevkle gülümsedi ve ağır elini Mary'nin omzuna koyup, "Anladın. Evet, anladın. Bu resmin adı Tanrı'nın Cennetteki Gözü. Sevdin mi?" dedi.

"Çok sevdim" dedi Mary, bu resmi kendisine hediye edeceğinden korkarak. Bu kadar büyük bir resmi İngiltere'ye kadar nasıl taşıyabilirlerdi, hem oraya kadar taşısa bile orada resmi ne yapacaktı? Çünkü

sıyah, öfkeli gözün üzerini boyamak dürüstlüğe sığmazdı; insan karşı çıksa bile sanatçının görüşüne saygı duymak zorundaydı. Resmin geri kalanını ne kadar sevmiş olursa olsun o gözle birlikte yaşamaya katlanamazdı.

Ama anlaşılan Dr. Kroll'un resminden ayrılmaya hiç niyeti yoktu. Resmi tekrar kırmızı ipekliye sarıp dolaba kaldırdı. Çekmeçelerin birinden resmin bir fotoğrafını çıkardı ve "Eğer resmimi sevdiyseniz, ki o duyguya, o anlayışa sahip olduğunuzdan sevdiğinizi görüyorum, o zaman bunu bu mutlu olayın bir anısı olarak alın," diyerek Mary'ya uzattı.

Mary teşekkür etti ve Hamish'le birlikte kibar bir minnettarlıkla resme baktılar. Tabi ki gerçeğine hiç benzemiyordu. O zarif maviler ve yeşiller gitmiş, izleri bile kalmamıştı; hatta hafif hafif dalgalanan otlar, ağaçlar, bitkiler, yapraklar bile silinmişti. Bir dala ya da bir çiçeğe benzer bir şeylerin göründüğü, Dr. Kroll'un parmakları tarafından yapılmış kaba boya pürtüklerinden başka birşey kalmamıştı geriye. Hiçbir şey kalmamıştı; gazap ve ceza dağıtan Tanrının siyah gözünden başka. Bir çocuk tarafından yapılmış gibi duran, üstün körü çiziktirilmiş bir gözdü. Mary, kolları serbest kalsa ve onları kullanmasına izin verilse o deli gömlekli, küçük, şanssız oğlanın Tanrı'nın ya da Dr. Kroll'un gözünü çizebileceğini düşünmeden edemedi.

Küçük oğlanı düşünmek onu üzdü; yanında kibarca duran Hamish'i de. Buradan çıkıp otobüsün geçtiği yola, açık havaya çıkacağı dakikanın hayatının en mutlu dakikası olacağını düşünüyordu.

Dr. Kroll'a nezaketi için uzun uzun teşekkür ettiler, otobüsü kaçırabilecekleri konusunda ısrar edip, vedalaştılar, ona mektup ve hepsini ilgilendiren konularda rapor yollama sözü, kısacası sonsuz arkadaşlık sözü verdiler.

Sonra büyük bina ve Dr. Kroll'u bırakıp soğuk Şubat havasına çıktılar. Çok geçmeden otobüs gelip onları aldı ve siyah düz ovadan şehir terminaline doğru yol aldılar.

Terminal aynı dört beş saat önce bıraktıkları gibiydi. Alçak gri gökyüzünün altında siyah soğuk toprak, sokakların kalıntıları, yumuşamaya başlamış şekilleriyle bomba çukurları, işçilerin enerjik gövdeleriyle kaplanmış büyük, yeni, parlak beyaz bina uzanıyordu. Sanki göğün kendisi ağır ağır dökülüyormuş gibi durmadan yağan ince acı karın altında neredeyse kımıltısız duran koyu renk giysilerine sarılmış

otobüs kuyruğundaki insanlar hâlâ sabırla bekliyorlardı.

Mary Parrish fotoğrafı çıkarttı ve eldivenli üşüyen elinde tuttu.

Siyah öfkeli göz onlara bakıyordu.

"Yırt şunu" dedi Hamish.

"Hayır" dedi.

"Neden? Bu iğrenç şeyi neden atmıyorsun?"

"Bu doğru olmaz" dedi ciddiyetle, onu tekrar çantasına koyarak.

"Doğru" dedi Hamish acı acı, sabırsızca omzunu silkti.

Otellerine gidecek otobüsü yakalamak için durağa doğru yürüdüler. Ayakları sert toprağı gıcırdatıyordu. İşçilerin uzaktan gelen bağırışları, makinanın soluklanmaya benzer sesi dışında sessizlik hüküm sürüyordu. Bu kuyruktaki insanlar da meydanın öteki tarafındakiler gibi bekliyorlardı, bitmez bir bekleyişle, sarmalanmış, sessiz, sabırlı, kar altında; sessizliği dinleyerek, altında toprağın derinliklerinden gelen o sesin, ilerleyen ayakların, ağır, siyah botlu ilerleyen ayakların sesinin anısı bir nabız gibi atan sessizliği.

Toplumun farklı kesimlerinden çeşitli tiplerin sıradan olaylara karşı tepki ve tavırlarından uzanan bir çerçevede yaşama bakışlarının nasıl biçimlendiği, bol ayrıntıyla örülmüş bir üslupla anlatılıyor. Ayrıntılar, bu kişiliklerin; sürekli yaşadıkları "kendilerini ve ilişkilerini tanımlama" sürecinin yanısıra, büyük çelişkilerini ve içinde bulundukları psikolojiyi çok iyi tanımlamakta.

Lessing, birbiriyle bütünlük içindeki öykülerinde, üslubuyla, sıradanlıkları, sıradışı hale getiriyor.

Kapak: Emre Senan

ISBN: 975-7468-02-9